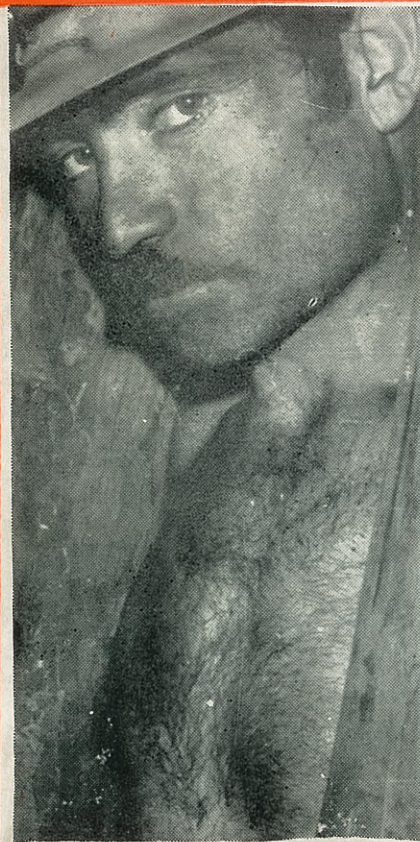

DISK-YERALTI MADEN-İS

4 YIL

2. genel kurul 76/79 çalışma raporu

DİSK

YERALTI MADEN - İŞ
SENDİKASI

ÇALIŞMA RAPORU

2. GENEL KURUL
1976 - 1979

DİSK
YERALTI MADEN - İŞ

Selânik Cad. Selânik Apt.
No. : 50/14
Tel. : 18 68 47
Yenişehir - ANKARA

ŞAFAK MATBAASI — Tel. : 29 57 84 -ANKARA

1.

BÖLÜM

DEVRİMCİ SENDİKAL HAREKETİMİZİN DÖRT YILI

**DÖRT YIL GİBİ KISA BİR GEÇMİŞİ OLAN
DEVRİMCİ SENDİKAL HAREKETİMİZ,
MADEN İŞÇİLERİ İÇİN
BOZKIRI TUTUŞTURAN BİR
KIVILCIM OLMUŞTUR...**

Yoğun mücadele günleri ile dolu dört yılı geride bıraktık. Dört yıl bir sendikamızın tarihinde çok az bir zamanı ifade eder. Hele işçi sınıfı mücadelesinde dört yıl, mücadelenin henüz başladığını gösterir. Bu nedenle diyoruzki, maden işçilerini örgütleyen devrimci sendikal hareketimiz henüz çocukluk çağındadır.

Dört yıllık bir geçmişi bulunan ve henüz çocukluk çağında bulunduğunu ifade ettiğimiz devrimci sendikal hareketimiz yine de maden işçileri için bir kıvılcım

olmuştur. Bir büyük devrimcinin de dediği gibi, devrimci sendikal hareketimiz gerçekten de bozkırı tutuş-turan bir kıvılcım olmuştur.

Altı büyük grev, üç uzun direniş, işte bu dört yıl gibi kısa bir süre içinde gerçekleştirildi. Yeni Çelttek maden işçileri Amasya'da iki, Cizre-Şırnak'da bir toplu iş sözleşmesi döneminden geçerken üç büyük grev yaşadılar. Aşkale işçileri önce yetmiş gün süren grevin, sonurada beş ay süren bir direnişin içinden geçtiler. Hekimhan işçilerinin grevi tam onaltı ay sürdü. Tomarza maden işçileri Amerikan emperyalizminin dünya krom piyasasındaki oyunlarının da eklendiği patron saldırısına karşı bir yıl direnişten geçti. Son olarak, Turhal antimuan maden işçileri, kısıncı içinde buldukları faşist çemberi de kırarak, tam altı ay direndiler....

Bu eylemlerin ardından bu gün örgütlü olduğumuz her işyeri faşizme karşı mücadelede birer kale haline geliyor. Devrimci sendikal hareketimiz örgütlendiği her yerde, faşist hareketi gerilettiler, faşist canilerin yüreklerine korku saldı.

Öte yandan, devrimci sendikal hareketimiz, faşist saldırı ve politik baskıların en geniş kitleleri hedef aldığı günümüzde, işçilerin örgütlü öz gücüne güvenmeyen, pasifizmi yaygınlaştırmaya çalışan, teslimiyetçi ve uzlaşmacı revizyonist anlayışlara karşı mücadelede de başarılı sınav verdi.

Kuşkusuz, devrimci sendikal hareketimiz, yalnızca işyerleri sınırları içinde kalmadı. Suya atılan bir taşın çevreye yayılan halkaları gibi, işyerleri çevresine yayıldı. Her işyerinde yalnızca işçilerin değil, çevre halkının da güven duyduğu bir hareket oldu. Bu nedenle diyoruz ki, devrimci sendikal hareketimiz, bir yan-

dan maden işçilerinin ekonomik ve demokratik haklarının alınmasında bir araç olarak gelişirken, aynı zamanda ve esas olarak faşizme karşı mücadelenin bir parçası olarak gelişti. Kırsal kesimde, devrimci düşüncenin yeşermesinde önemli bir araç oldu.

**ÖNÜMÜZDEKİ ACİL GÖREV,
FAŞİZME KARŞI MÜCADELE EKSENİNDE
MADEN İŞÇİLERİNİN DEVRİMCI
SENDİKAL BİRLİĞİNİ SAĞLAMAKTIR...**

Ne var ki, devrimci sendikal hareketimiz henüz maden işçilerinin çok az bir kısmını çatısı altında örgütleyebilmiştir. Bu da hareketimizin önündeki görevin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Açıktır ki, yalnızca bozkıra düşen kıvılcım olmak yetmez. Kıvılcımın bozkırda hızla yayılması için çalışmak, didinmek gerek. Bu nedenle önümüzde, hareketimizi bekleyen önemli görevlerden biri, maden işçilerinin devrimci sendikal birliğini sağlamak için bitip tükenmez bir enerjiyle çalışmaktır. Kuşkusuz, maden işçilerinin devrimci sendikal birliği için çalışırken, bu çalışma faşizme karşı mücadele ekseninde geliştirilecektir.

Maden işçilerinin devrimci geleneği, dünya ölçüsündedir. Dünyanın her yerinde maden işçileri, daima devrimci mücadelenin ön saflarında yer almıştır. Aynı şekilde, ülkemizde de maden işçileri, bu geleneği sürdürmektedirler. Gelecek günler, maden işçilerinin devrimci eylemlerinin daha da artacağı, devrimci mücadelelerinin daha da yükseleceği günler olacaktır.

2.

BÖLÜM

NASIL BİR DÜNYADA YAŞIYORUZ ?

EMPERYALİZM NİHAİ ÇÖKÜŞÜNE DOĞRU HIZLA İLERLİYOR...

Emperyalizmin, nihai çöküşüne doğru hızla ilerlediği bir çağda yaşıyoruz. İçinde yaşadığımız yüzyılın başında emperyalizm bütün dünyaya egemen iken, bugün bu egemenliğini genel olarak yitirmiş bulunmaktadır. Yitirmekle kalmayıp emperyalizm artık, nihai çöküşüne doğru hızla ilerlemektedir. Nihai çöküş aşamasına girdiğini söylüyoruz, çünkü emperyalizm zaten kendisi doğrudan doğruya bir çöküş aşaması demektir. Kapitalizmin son aşaması olarak emperyalizm, aynı zamanda bir çürüme, bir çöküş aşamasıdır. Bu nedenle, emperyalizm, emperyalist aşama, aynı zamanda sosyalizmin arefesi olarak tanımlanır. Nitekim kapitalizmin emper-

yalist aşamaya girmesinden bu yana üç çeyrek asır boyunca dünya devrimci hareketi büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Dünya işçi sınıfı hareketinin ve ezilen halkların kurtuluş mücadelelerinin ulaştığı zaferler sonucu dünyanın büyük bir kesiminde emperyalizmin ve kapitalizmin sömürü ağı parçalanmıştır.

EMPERYALİZMİN BİRİNCİ BUNALIM DÖNEMİ VE İLK SOSYALİST ÜLKE...

İçinde yaşadığımız yüzyılın başlarında, dünyanın bütün toprakları; pazarlar ve kaynakları ile birlikte belli başlı emperyalist ülkeler tarafından paylaşılmıştı. Bir başka deyişle emperyalist ülkelerin dünyayı paylaşım süresi tamamlanmıştı. Paylaşım tamamlanmıştı ama, bu paylaşımında bazı emperyalist ülkeler diğerlerine oranla daha çok toprağa, pazara ve kaynaklara sahipti. 1910'lara girerken, başlıca emperyalist ülkeler arasındaki çelişkiler şiddetlendi. Bunun nedeni bazı emperyalist ülkelerin, diğerlerine oranla daha çok gelişmesi olmuştur. Öyleki bu eşitsiz gelişmenin sonucu olarak, emperyalist ülkeler 1914 yılı ile birlikte dört yıl sürecek bir savaşa girdiler. Tarihte 1. Dünya Savaşı olarak adlandırılan bu savaş, bir paylaşım savaşı oldu. Dünya emperyalist ülkeler arasında tekrar paylaşıldı. Böylece emperyalizmin bu ilk bunalım dönemi, bir dünya savaşına neden olurken, savaşın içinden dünyanın ilk sosyalist devrimi gerçekleşti. Çarlık Rusya'sı yıkıldı, yıkıntının içinden sosyalist bir ülke, Sovyetler Birliği doğdu.

1. Dünya Savaşı, dört yıl sürdükten sonra sonuçlandı. Savaşın bitiminde, bazı emperyalist ülkeler kazançlı bazı emperyalist ülkeler de zararlı çıktı. Savaştan zararlı çıkan emperyalist ülkeler, savaş öncesi sömürgelerini ve pazarlarını yitirdiler.

EMPERYALİZMİN İKİNCİ BUNALIM DÖNEMİ VE SOSYALİST SİSTEM...

Kapitalizmin eşitsiz gelişme kuralı, genel geçer bir kural değildi. Nitekim, savaşın bitimi ile birlikte, bu kuralın durmadığı, işlediği görüldü. Emperyalist ülkeler arasında yeniden kıyasıya bir rekabet başladı. 1940'lara girerken, dünya yeniden bir savaşın eşiğine geldi. Çok geçmeden yeniden bir dünya savaşı başladı. Tarihte İkinci Dünya Savaşı olarak adlandırılan bu savaş, tıpkı birincisi gibi bir paylaşım savaşı oldu. Dünya tekrar emperyalist ülkeler arasında yeniden paylaşıldı. Böylece emperyalizmin, ikinci bunalım dönemi de bir dünya savaşına neden olurken, savaşın içinden başta Çin olmak üzere, bir dizi Doğu Avrupa ülkesinde sosyalizme geçildi. Savaş öncesi biricik sosyalist ülke olan SSCB'ne, savaşın sonunda bir dizi ülke daha katıldı. Artık dünya topraklarının üçte birinde sosyalist ülkeler vardı.

İkinci Dünya Savaşı da tıpkı birincisi gibi dört yıl sürdükten sonra sonuçlandı. Savaşın bitiminde, bazı emperyalist ülkeler kazançlı, bazı emperyalist ülkeler de zararlı çıktı. Savaştan yenik çıkan emperyalist ülkeler, savaş öncesi sömürgelerini ve pazarlarını yitirdiler. Artık emperyalizm yeni bir bunalım dönemine girmişti. İşte bugün emperyalist - kapitalist sistem genel bunalımının üçüncü dönemini yaşamaktadır.

EMPERYALİZMİN ÜÇÜNCÜ BUNALIM DÖNEMİ VE GİZLİ İŞGAL...

Emperyalizmin bu üçüncü döneminin, önceki dönemlere göre değişik yanları vardır. Gerek emperyalist ülkelerin kendi aralarındaki ilişkilerde, gerekse em-

peryalist ülkelerle sömürge ve yarı sömürge ülkeler arasındaki ilişkilerde biçimsel bazı değişikliklerin görüldüğü bir dönemdir. Emperyalizmin geri kalmış ülkeleri sömürme biçiminde değişiklikler sonucu, emperyalizmin işgali gizli bir öze bürünmüştür. Geri kalmış ülke halkları artık geçmiş dönemlerde olduğu gibi, emperyalizmi askeri güçleri ile, bankaları ile, şirketleri ile elle tutulur bir biçimde göremez olmuşlardır. Ne var ki emperyalizm bu üçüncü bunalım döneminde, geçmiş dönemlere oranla daha güçlü bir biçimde, geri kalmış ülkelerde hayat bulmaktadır. Bunun sonucu emperyalist sömürü, soygun ve baskı, geri kalmış ülkeler açısından bir dış etki değil bir iç etki haline gelmiştir. Bir başka deyişle emperyalizm içinde yaşadığımız üçüncü bunalım döneminde geri kalmış ülkeler için bir dış güç değil, bir iç güç haline gelmiştir.

Emperyalizmin üçüncü bunalım döneminin de tıpkı birinci ve ikinci bunalım dönemlerinde olduğu gibi, mutlaka bir dünya savaşı ile sonuçlanacağını söyleyebilir miyiz? Bir başka deyişle, günümüzde emperyalistler arasında yeniden bir paylaşım savaşı doğabilir mi? Hemen belirtelim ki emperyalizmin içinde yaşanan üçüncü bunalım döneminde emperyalistler arası bir paylaşım savaşı mümkün olamamaktadır. Bir yandan halk kurtuluş savaşlarının ve bağımsızlık mücadelelerinin etkisi, öte yandan nükleer silah denen korkunç silahların etkisiyle, emperyalistler arasında yeniden bir paylaşım savaşı mümkün olamamaktadır.

Bugün emperyalist sistemin içine girdiği ve tüm emperyalist-kapitalist ülkelerde yaşanan genel bunalım gittikçe derinleşmektedir. Bunalımın derinleşmesi, emperyalist-kapitalist sistemin önüne bir dizi açmazlar getirmektedir. Emperyalist ülkelerin yatırım alan-

ları ucuz hammadde ve pazar sorunları gittikçe büyümektedir. Eşitsiz gelişme kuralı işlemeye devam etmekte çelişkiler derinleşmektedir. Emperyalist ülkeler arasında gittikçe derinleşen ekonomik çelişkilerin, politik planda genişleyen çatışmaların, askeri plana sığrama sılla oluşacak bir paylaşım savaşı ile çözüme ulaşması mümkün olamamaktadır. Bu nedenle artık emperyalist kapitalist sistem, içinde bulunduğu krizden, emperyalistler arası bir dünya savaşı biçimindeki bir paylaşım savaşı aracılığıyla geçici de olsa kurtulma, çelişkilerini çözüp ferahlayabilme olanağı bulamamaktadır.

**DÜNYA DEVRİMİNİ NİHAİ ZAFERE
ULUSLARARASI İŞÇİ SINIFI
HAREKETİNİN BİRLEŞİK GÜCÜ
ULAŞTIRACAKTIR...**

Emperyalizm, bu durumda ölümüne, nihai çöküşüne doğru yaklaşırken dünya devrimi hızla ilerliyor. Dünyaya işçi sınıfı hareketlerinin tek tek ülkelerde ulaştığı başarıları dünya halklarının her geçen gün yükselen mücadeleleri ve işçi sınıfının önderliğindeki halkların kurtuluş savaşlarının zaferleri dünya devrimini nihai zafere doğru hızla ilerletiyor.

Daha dün gibi yakın bir geçmişte, İran halkları devrimci bir atılımla, dünyanın en acımasız diktatörlüklerinden birini, faşist Şah rejimini tuzla buz etti. Öte yandan, dünyanın bir diğer köşesinde, Orta Amerika ülkelerinden olan Nikaragua'da halk, Sandinista gerillalarının öncülüğünde bir başka acımasız diktatörlüğü yıkmak üzeredir. Somoza diktatörlüğü can çekişme aşamasına girmiş, Sandinista gerillaları yükselttikleri si-

lahlı mücadele ile, ülkelerinin büyük bir bölümünde denetimi ellerine geçirmiş bulunmaktadır.

Afrika'da mazlum halkların kurtuluş mücadelesinin ulaştığı zaferler çığ gibi büyürken, Ortadoğuda Filistin halkının emperyalizme ve siyonizme karşı sürdürdüğü mücadele yeni yeni ilerlemeler göstermektedir.

Asya'da ise Vietnam'dan sonra Kamboçya ve Laos halkları da uzun süren silahlı mücadelelerin ardından emperyalizmin tasallutundan kurtuldular.

Kısacası, dünyanın dört bir yanında geri kalmış ülke halkları emperyalizmin tahakkümünden kurtularak, emperyalizmin nihai çöküşüne doğru gidişini hızlandırmaktadırlar. Sosyalist ülkelerin işçi sınıfları da emperyalizmin nihai çöküşüne giden çizgide mücadeleleri ile emperyalizme büyük darbeler indirmektedirler.

Kuşkusuz dünya devrimini nihai zafere uluslararası işçi sınıfı hareketinin birleşik gücü ulaştıracaktır. Emperyalizme nihai darbeyi başta devrimini yapmış ülkelerin işçi sınıfı olmak üzere tüm dünya işçi sınıfı hareketinin birleşik gücü vuracaktır.

3.

BÖLÜM

ÜLKEMİZDE DURUM

ÜLKEMİZ BUGÜN

EMPERYALİZMİN GİZLİ İŞGALI

ALTINDADIR...

Ülkemiz bugün emperyalizm ile tam bir bağımlılık ilişkisi içindedir. Bağımlılığın tam olduğunu söylemekle, Türkiye'nin ekonomik, politik, kültürel ve askerî bakımlardan kısacası bütün alanlarda emperyalizme bağımlı bir ülke olduğunu söylemiş oluyoruz.

Emperyalizmin üçüncü bunalım dönemine has gelişmelerin bir sonucu olarak, ülkemizde emperyalizme bağımlı bir kapitalist ekonomi gelişmiştir. Bugün bu ekonomik yapıya uygun bir biçimde, pazar için üretim egemen hale gelmiştir. Ne var ki, bu ekonomik yapı iç kaynaklara dayalı olarak gelişmediği için dışa bağımlı ve çarpık bir niteliğe sahiptir. Dışa bağımlı ve çarpık

bir niteliğe sahip bulunan bu ekonomik yapının bir diğ er önemli özelliği de tekelci bir karaktere sahip olmasıdır.

Ülkemizde uzun bir dönemden beri yerli tek elci kapitalistler, toprak ağaları ve tefeci bezirganlardan oluşan bir gerici ortaklığın (ittifak) egemenliği sürmektedir. Ne var ki, işbirlikçi -yerli tek elci kapitalistler zamanla gelişmiş ve emperyalizmin en önde gelen ortakları haline gelmişlerdir. Bu nedenle tek elci kapitalistler, toprak ağaları ve tefeci bezirganlardan oluşan ortaklığın içinde en önemli güç, tek elci kapitalistler olmaktadır. Bir başka deyiş le egemen güçler ortaklığı içinde Koç, Sabancı, Durmuş Yaş ar gibi bir avuç tek elci kapitalist giderek artan bir etkinliğ e sahip olmaktadır.

Emperyalizmin ülkemizdeki uzantısı olan tek elci kapitalistlerin, egemen sınıflar ortaklığı içinde en önemli güç olması, bu ortaklıkta baş ı çekmesi ne anlama gelmektedir? Tek elci kapitalistlerin egemen sınıflar ortaklığı içinde ana güç haline gelmiş olması emperyalizmin bir iç güç haline gelmesi demektir. Bir başka deyiş le, emperyalizmin egemen sınıflar ortaklığı içinde temsil edilmesi demektir. İşte gizli iş gal diye adlandırılan olay budur. Uluslararası tekellerle bütünleşmiş, onların bir parçası, bir uzantısı haline gelmiş bulunan yerli tek elci kapitalistlerin zamanla egemen sınıflar ortaklığında baş köş eye çıkması, emperyalizmin de ülke içinde bir iç güç olmasını getirmiştir. Bu ne anlama gelmektedir? Bu, emperyalizmin örneğ in Kurtuluş Savaşı öncesinde olduğu gibi ülkemizi açık olarak değil gizli olarak iş gali anlamına gelmektedir.

**ÜLKEMİZDEKİ BASKI VE TERÖR REJİMİ
BİLDİĞİMİZ HİTLER YA DA MUSOLİNİ
FAŞİZMİNDEN ÖNEMLİ FARKLILIKLAR
GÖSTERMEKLE BİRLİKTE, BİZ BU REJİMİ
YİNE DE SÖMÜRGE TİPİ FAŞİZM
OLARAK NİTELENDİREBİLİRİZ...**

Ülkemizde bugün iktidarın karakteri nedir? Ülkemizde bugün yerli tekelci kapitalistlerin toprak ağaları ve tefeci bezirganların en irileri ile oluşturduğu gerici bir egemen sınıflar iktidarı vardır. Biz bu iktidara, azınlığın iktidarı anlamına gelen oligarşik diktatörlük diyoruz. Oligarşik diktatörlük, bir yandan bir avuç azınlığın iktidarı anlamına gelirken öte yandan Türkiye'nin bugün yeni-sömürge bir ülke olduğunu da ifade etmektedir. Bir başka deyişle Türkiye bugün emperyalizmin siyasî egemenliği altında olan bir ülkedir.

Ülkemizde egemen sınıfların dayandığı ortaklık kendi içinde önemli çelişkiler taşımaktadır. 1970'lere girerken tekelci kapitalistlerin güçlenerek sömürüden daha fazla bir paya, siyasî iktidara da daha etkin bir yere talip olması, gerici ortaklığın parçalanmasına neden olmuştur. İşte 12 Mart açık faşizmi, bir yandan yükselen devrimci mücadeleyi bastırma girişimi olarak belirirken, esas olarak gerici ortaklığın parçalanarak dağılmasıyla doğan iktidar boşluğu üzerinde yükselmiştir. 12 Mart açık faşizmiyle birlikte tekelci kapitalistler kendi gelişmelerine engel olan ortaklarını saf dışı etmeye yöneldiler.

Bugün oligarşi içinde tekelci kapitalistler ile toprak ağaları ve tefeci bezirganlar arasındaki çelişkiler önemini sürdürmektedir. Zaman, tekelci kapitalistlerin yararına çalışmakta, gerek ekonomik gerekse siya-

sal planda olup bitenler, toprak ağaları ile tefeci bezirganların gerilemesine neden olmaktadır.

Egemen sınıflar ortaklığı içindeki çelişkiler ülkemizde genel bir siyasi istikrarsızlığa neden olmaktadır. Egemen sınıflar bugün emekçi sınıfların ekonomik ve demokratik alandaki taleplerine dahi tahammül edememektedirler. Bir yandan yoğun bir sömürü altında bulunan emekçi sınıflar, diğer yandan da bu sömürünün doğal bir gereği olarak yoğun bir baskı altında tutulmaktadırlar. Ülkemizde güçlü bir işçi sınıfı mücadelesinin bulunmayışı, güçlü demokratik geleneklerin söz konusu olmaması yüzünden de egemen sınıflar geleneksel kapitalist demokrasisi ile uzaktan yakından ilgisi olmayan bir biçimde egemenliklerini sürdürebilmektedirler. Bu baskı ve terör rejimi bildiğimiz Hitler ya da Musoluni faşizminden önemli oranlarda farklı özellikler göstermekle birlikte, biz bu rejimi yine de sömürge tipi faşizm olarak adlandırıyoruz. Bugün artık oligarşik diktatörlük ülkeyi yönetemiyor. Emperyalizmin derinleşen bunalımına bağlı olarak çarpık ve dışa bağımlı ekonomi şiddetle sallanıyor. Bu gelişme egemen sınıflar arası çıkar çatışmalarının keskinleşmesine ve politik buhrana yol açıyor.

Sınıflar çatışmasının her alanında mücadele ve kargaşa artıyor. Politik alanda, ekonomik-demokratik çatışma alanında sınıf zıtlaşmaları artıyor ve keskinleşiyor. Düzene karşı kendiliğinden de olsa yükselen sosyal muhalefet, sınıflar çatışmasının her alanında mücadelenin artmasına ve gittikçe keskinleşmesine neden oluyor.

Oligarşik diktatörlük halk üzerine, devrimciler üzerine baskı ve terörünü sistemli bir biçimde arttırmaktadır. Faşizmin halka ve devrimcilere saldırıları

sınıflar çatışmasının keskinleşmesine paralel bir biçimde artmaktadır.

**OLİ GARŞİNİN ECEVİT HÜKÜMETİ
TERCİHİNE YÖNELMESİ, GEÇİCİDİR. .
BU YÖNELME, OLİGARŞİNİN
KRİZİN BİR İÇ SAVAŞ DOĞRULTUSUNDA
DERİNLEŞMESİNE
MÜDAHALESİNDEN BAŞKA BİR ŞEY
DEĞİLDİR...**

Faşizmin saldırıları geniş halk yığınları içinde güçlü bir can güvenliği talebinin, faşizme karşı savunma eğiliminin doğmasına neden olmuştur. Geniş emekçi halk yığınları ve devrimcilerin her türlü teslimiyet önerilerini red ederek, faşizme karşı aktif bir direnmeyi yaratmaları faşizmin oyunlarının bozulmasına, faşist terör ve demagogilerin bir ölçüde de olsa etkisizleşmesine yol açmıştır. Faşist güçlerle halk güçleri arasındaki mücadelenin bir iç savaş doğrultusunda derinleşmesi, bir yandan da egemen sınıflar içinde bu gelişmeler karşısındaki huzursuzluklara da yol açmıştır. İşte 1977'nin sonlarına doğru egemen sınıflar için Ecevit Hükümetinin gündeme gelmesi, bu gelişmelerin doğal bir sonucu olmuştur. Oligarşi mevcut krizin bir iç savaş doğrultusunda derinleşmesine müdahale ederek, Ecevit tercihinə yönelmiştir. Ne var ki Ecevit Hükümeti oligarşi için uzun dönemli, kalıcı bir tercih olarak değil, bir geçici çözüm yolu olarak görülmüştür.

Ecevit Hükümeti işbaşına gelişinden günümüze kadar esas olarak, oligarşinin yüz yüze olduğu sorunları çözmeye çalışmıştır. Yaklaşık 17 aylık hükümeti döneminde Ecevit, emekçi halk güçlerinin hiç bir talebine cevap vermediği gibi, oligarşi lehine aldığı eko-

nomik tedbirlerle de emekçi halkı yokluğun ve yoksulluğun içine itmiştir. Öte yandan Ecevit faşist güçlerin emekçi halkı hedef alan saldırıları karşısında çaresiz ve ne yaptığını bilemez halde, durmadan barış çağrılarını yapıp durmuştur. Ne var ki, barış çağrıları yarar sağlamamış, faşist güçler saldırılarını sürdürerek yüzlerce yurtsever ve devrimcinin ölümüne neden olmuşlardır. 1978 yılının son günlerinde de Maraş'da büyük bir katliam düzenleyerek amaçladıkları sıkıyönetimin gelmesini sağlamışlardır. Böylece Ecevit Hükümeti oligarşinin sorunlarını çözmek için sürdürdüğü eylemlerini faşist çetelerin Maraş'da gerçekleştirdikleri alçakça katliam nedeniyle 13 ilde ilân ettiği sıkıyönetimle noktalamış oluyordu.

Ecevit Hükümeti'nin sıkıyönetim ilân etmesi, onun kendi eliyle kendi iflasını da hazırlamasına, 'bile bile faşist güçlerin oyununa gelerek teslim olmasına neden olmuştur.

Bir başka açıdan ele alındığında ise, sıkıyönetim ilânı, oligarşinin Ecevit Hükümeti ile yürüttüğü politikalarının bir parçası ve devamı niteliği taşımıştır. Faşist güçlerin zorladıkları, istedikleri bu siyasal gelişme, açık faşist rejime geçiş doğrultusunda çok önemli bir gelişmeyi ifade etmiştir. Öyle ki, egemen sınıfların demokratik hak ve özgürlükleri ortadan kaldıran saldırıları yasallaştırılmaya çalışılırken, bu hak ve özgürlüklerini korumaya çalışan kitlelerin direnişleri, faşist saldırı ve katliamlara karşı kendilerini savunmaları suç sayılmaktadır.

**DEVİRİMCİ SENDİKAL HAREKETİMİZ
FAŞİZME KARŞI MÜCADELEDE
TAŞIDIĞI SORUMLULUĞUN BİLİNCİYLE
MADEN İŞÇİLERİNİN DEVİRİMCİ SENDİKAL
BİRLİĞİNİ SAĞLAYARAK, BU BİRLİĞİ
FAŞİZMİN KARŞISINA DİKECEKTİR...**

Son siyasal gelişmelere değinerek bu bölümü noktalamaya çalışalım. 1979 yazına girerken, esas olarak çok hareketli ve kaygan bir siyasal zeminde olup bitmekteydi her şey. Gerek içte ve gerekse dışta, gözlenen gelişmelerin her biri hareketli ve kaygan siyasal zeminin göstergeleri sayılabilecek önemdeydi.

İran'da faşist Şah rejiminin devrimci halk hareketiyle devrilmesiyle beraber ABD İran'ı Ortadoğu'da çıkarlarını korumakta bir üs olarak kullanma imkânlarını yitirdi. Bu durum, ABD açısından Türkiye'nin Ortadoğu'daki rolünü ve önemini ön plana çıkarmıştır. Bu nedenle diyebiliyoruz ki, yeni siyasal değişikliklerin ortaya çıkmasında en önemli faktör, ABD'nin Türkiye'ye Ortadoğu'da nasıl bir rol yüklemek isteğine bağımlı olarak, ABD-Türkiye ilişkilerinde meydana gelecek gelişmeler olacaktır. Kısacası ABD, Türkiye'yi Ortadoğu'da güvenilir, tahkim edilmiş ileri bir üs, bölgede Amerikan politikasını gerçekleştirimde doğru bir araç haline getirmek için yoğun bir çaba harcamaktadır ve harcayacaktır. İşte, U—2 casus uçakları ile ilgili tartışmalar, tekelci kapitalistlerin gazete ilânları, Kıbrıs'ta toplumlar arası görüşmeler, dış yardıma ilişkin gelişmeler bu çerçevede anlam kazanmaktadır.

ABD'nin Ortadoğu'da ABD politikası doğrultusunda davranacak bir Türkiye'ye duyduğu ihtiyaç açıktır. Türkiye'de ABD politikasını hayata geçirecek bir hü-

kümetin toplumsal ve siyasal bütün muhalefeti bastırması yok etmesi gereklidir. Bu ise, ancak açık faşist bir rejimle mümkün olabilecektir.

ABD elindeki bütün ekonomik, politik olanaklarıyla, askerî anlaşmalarıyla, yerli işbirlikçileriyle, açık ve gizli faşist örgütlenmeleriyle ülkemizde Amerikancı açık faşist bir rejimin siyasal koşullarını oluşturmak için çalışmaktadır. Kuşkusuz ki böyle bir rejimin siyasal koşullarının oluşması, halkımızın faşizme ve emperyalizme karşı direnişinin kırılması ve dağıtılması ile mümkündür.

ABD emperyalizmi ve yerli işbirlikçileri bu yolda, Ecevit Hükümeti ile ne kadar mesafe alınabileceksene o kadar almak, anti-faşist muhalefeti yok etmek, açık faşist bir rejim için engelleri olabildiğince temizlemek, yetmediği yerde ise bu hükümeti bir kenara itmek şeklinde bir taktik izlemektedirler.

Egemen güçler sömürülerini sürdürebilmek için emekçi halkı bütünüyle ses çıkartamaz hale getirmeye, teslim almaya, halkdan yana olan her şeyi yok edip halkı esir ve köle haline getirmeye yönelik saldırılarını artırmaktadırlar. Ve daha fazla baskı, daha fazla terör için çığlık çığlığa feryat etmektedirler.

Emperyalizmin ve yerli ortakları bir avuç sömürücü azınlığın cinnet halini almış olan bu baskı ve terör isteklerine karşı direnmek zorunluluğu açıktır. Faşizme karşı mücadele, içinde bulunulan dönemde tüm yoğunluğu ile yaşanmakta olan baskı uygulamalarına karşı mücadeleden geçmektedir.

Faşizme karşı teslim olunmayacaksa, faşizmin halk güçlerini ezip yok etmesine, halkı köle haline getirmesine sessizce boyun eğilinmeyecekse, mücadele etmek,

her ilerici, yurtsever ve devrimcinin ana görevidir. Bu görevin sorumluluğu ile devrimci sendikal hareketimiz elindeki tüm olanaklarıyla maden işçilerinin faşizme karşı yükselttikleri mücadelelerini daha da yükseklere çıkaracaktır.

4.

BÖLÜM

GERİ KALMIŞ ÜLKELERİN MADEN KAYNAKLARI VE EMPERYALİZM

**İNSANLIK TARİHİ BİZE, ÜRETİCİ
GÜÇLERDEKİ İLK SİÇRAMANIN,
MADENLERİN İŞLENMESİYLE
DOĞDUĞUNU GÖSTERMEKTEDİR...**

Bilinen bir gerçektir ki, genel olarak sanayii, büyük oranda madencilik ürünlerine dayanır. Çevremizi gözlemlediğimizde, bu gerçeği rahatlıkla görebiliriz. Emek ürünü olan herşeyin, belli başlı on-onbeş madenden üretildiğini görürüz. Yapılar, otomobiller, buzdolapları, çamaşır makinaları, uçaklar, vapurlar, tanklar, uzay araçları ve bizzat bunları üreten fabrikalar demirden, taş kömüründen, kromdan, alüminyumdan, bakırdan ve

diğer madenlerden üretilmektedir. Bu gerçek bize maden kaynaklarının ne oranda önemli olduğunu göstermez mi?

İnsanoğlu madenlerden yararlanabildiği sürece, gelişebilmiştir. Bir başka deyişle, insanoğlu madenleri işleyebildiği sürece, bir yerine on üretebilmiştir. İnsanoğlunun bir yerine on üretebilmesi, kendi işgücünü daha verimli kılması ile mümkün olmuştur. İlk insan taştan aletler kullanırdı. Uzun süre bu aletleri kullanarak yaşıdı. Önceleri yerden rasgele kaptığı şekilsiz taşlarla avlanırken, sonraları yassı, keskin yüzeyli taşların avlanmada daha etkin olduğunu gözledi. Bu kez, yerden taşı rasgele değil bilinçli seçmeye yöneldi. İşte, insanlık tarihinde madencilik böyle başladı. Bu nedenle denilebilir ki, madencilik insanoğlunun öğrendiği ve uyguladığı ilk meslek olmuştur. Yerden bilinçli taş seçmeye yönelen ilk insan, daha sonra, taşı işlemesini öğrendi. Çevresinde avlanmaya uygun taşı bulamıyan ilk insan, elverişsiz, şekilsiz taşlara şekil vermesini, bir başka deyişle taşları işlemesini öğrendi. Yırtıcı hayvanlarla yakın boğuşmada, uzunca taşların daha etkin olduğunu gördü. Bu kez, yassı ve keskin yüzeyli, eni boyu bir, küt taşlara, sap takmaya başladı. Artık ilk insan, taştan yaptığı aletleri sürekli olarak olgunlaştırmaya başlamıştı.

Taştan yapılmaya aletler sürekli olarak gelişmekle birlikte insanoğlunun çalışma üretkenliği, iş üretkenliği son derece düşük olmakta devam ediyordu.

İnsanlık tarihi bize, üretici güçlerdeki ilk sıçramanın, madenlerin işlenmesiyle doğduğunu göstermektedir. Bu değişiklik M.Ö. (İsa'dan önce) 6.000 ile 4.000 yıllarında, madeni aletler yapılmaya başlandığı zaman kendisini gösterdi. Demir cevherini işlemesini öğrenen insanoğlu, demirden aletler yapmaya başladı. Bu alet-

lerin çalışma üretkenliğinde daha etkin, daha verimli olduğunu gördü. Taştan aletlerle günde bir hayvan avlanırken, madeni aletlerle günde on hayvan avlanabiliyordu. Artık toprağı ahşaptan yapılan sapanlarla değil madeni aletlerle işlemeye başladı. Eskiden günde ancak bir dönüm toprağı sürebilirken, madeni aletlerle beş-on dönüm toprağı sürebiliyordu artık. İşte, çalışma üretkenliğinin, iş üretkenliğinin yükselmesi buydu. Ne var ki bu öyle bir iken iki olan bir yükselme değil, bir iken on olan bir yükselmeydi. Bir başka deyişle, bir sıçramaydı. Bu gerçek bize, madenlerin insanlık tarihindeki öneminin ne oranda büyük olduğunu göstermez mi?

İnsanın doğayı ve kendisini değiştirmesi, madenleri işleyebilmesi ve değerlendirebilmesi ölçüsünde büyük gelişmeler gösterebilmiştir. Dün taşa şekil veren insan-oğlu, bugün uranyum madenini işleyerek dev atom santalleri yapabilmektedir. Kuşkusuz bu gelişme kesintisiz sürecek, insanlık yeni yeni madenleri ortaya çıkaracak ve bunlardan yararlanmayı bilecektir.

SINIFLARARASI MÜCADELELER TARİHİNDE, MADEN KAYNAKLARI İÇİN SÜRDÜRÜLEN EGEMENLİK SAVAŞLARININ ÖNEMLİ BİR YERİ OLMUŞTUR...

İnsanlık tarihinin belli başlı dört döneme ayrıldığı bilinen bir gerçektir. İlk dönem, sömürünün olmadığı İlk Topluluk dönemidir. Sömürünün olmadığı bir dönemde insanoğlu sınıfsız bir topluluk oluşturuyordu. Toplu olarak avlanan insanlar, avladıklarını yine toplu olarak tüketiyorlardı. Üretebildiklerinin tümünü tüketiyorlardı. Çünkü ancak ihtiyaçlarına yetebilecek ka-

dar üretebiliyorlardı. Ne üretiyorlarsa tümünü tüketiyorlardı. Geriye artan, biriken bir şey kalmıyordu.

Çalışma üretkenliğindeki gelişme ile birlikte, bir kısım insanların artık çalışmadıkları görüldü. Çünkü çalışanların ürettikleri tümüne yetiyordu. Bu gelişme ile birlikte sömürsüz, sınıfsız bir dönem geride kalıyordu. Yeni bir döneme giriliyordu ki, bu dönem insanlık tarihinin ikinci dönemi olan Köleci Toplum dönemi idi.

Köleci Toplum dönemi ile başlayan sınıflı toplumlar dönemi günümüze kadar uzanmaktadır. Sırayla Köleci, Feodal ve Kapitalist Toplum olmak üzere üç dönem, üç sınıflı dönem yaşanmıştır. 20. yüzyıl ile birlikte, insanoglu yeniden sınıfsız toplum düzenine geçmiştir. Bugün yeryüzünde yaşayan insanların üçte biri sınıfsız toplumların bulunduğu ülkelerde yaşamaktadır. Kuşkusuz, insanlık tarihi nihai sınıflı toplum olan kapitalist toplum dönemini de geride bırakarak, bir bütün olarak sınıfsız topluma geçecektir.

Binlerce yıl süren sınıflı toplum tarihi bize şunu göstermektedir ki, insanlık tarihi sınıflar arasındaki mücadelenin tarihidir. Bu uzunca tarih boyunca; emekçi yığınlar ile bütün zenginliklerin sahibi bir avuç egemen azınlık arasında sürekli kavga olmuştur. Tarihte okuduğumuz her savaşın, mutlaka ezilen emekçi yığınlarla, ezen egemen güçler arasındaki mücadeleden kaynaklandığını görürüz. İnsanlık tarihinde bilebildiğimiz ne kadar savaş varsa, tüm bu savaşların sınıflar arasındaki mücadeleden doğduğunu söyleyebiliriz.

Sınıflar arası mücadeleler tarihinde ise maden kaynakları için sürdürülen egemenlik savaşlarının önemli

bir yeri olmuştur. Anadolu'da tarih boyunca sürdürülen savaşlarda, maden kaynaklarının oldukça önemli bir yeri olmuştur. Avrupa'da, Arabistan'da tuz kaynakları yüzünden yıllarca süren savaşlar olmuştur. İçinde bulunduğumuz yüzyıla baktığımızda da aynı gerçeği görmemiz mümkündür. Faşist Hitler Almanya'sı, Sovyetler Birliği'ne saldırırken öncelikle, Sovyetlerin maden ve petrol kaynaklarının bol olduğu bölgeleri zaptetmek için çabalamıştır. Uzun boylu örneklerden kaçınarak, son ve fakat önemli bir örnek üzerinde duralım.

Örneğimiz, 19. yüzyıl kapitalizminin en büyük sömürgeci ülkesi olan İngiltere'nin dış siyaseti ile ilgilidir. Bilindiği gibi kapitalizmin gelişmesi, 19. yüzyıl ile birlikte kapanmıştır. Tarih içinde kapitalizmin bir sistem olarak insanlık tarihinde doğması ile milletler ortaya çıkmaya başladı. Kapitalizmin yerleşmesi, gelişmesi ile; aynı topraklarda tarih boyunca bir arada yaşamış, aynı dili konuşan, ruhsal olarak benzer düşüncede, davranışta olan ve aynı pazara mal üretip aynı pazardan mal satın alan, kısacası ekonomik olarak birbirine bağlı olan insanlar, topluluklar millet olarak anılmaya başladılar. Görüldü ki bazı ülkelerde kapitalizm hızla gelişti. Diğer bazı ülkelerde ise gelişemedi. Gelişmiş kapitalist ülkelerin başında İngiltere yer alıyordu. Kuşkusuz, gelişmiş ülkelerin, gelişmelerinin belli başlı nedenlerinden birinde gelişmemiş ülkeleri boyunduruk altına almalarıydı. Bu ne demektir? Bu sorunun cevabını 19. yüzyıl kapitalizminin büyük sömürgeci ülkesi olan İngiltere'nin dış siyasetinde görebiliriz. Bakalım, geçen yüzyılda İngiltere'nin dış siyasetini oluşturan esaslar nelerdi?

Bu esasları belli başlı üç grupta toplamak mümkündür:

1) Çok ucuz hammadde (maden, tarımsal ürünler vb.) sağlanabilecek geri kalmış ülkeler üzerinde önemle durmak,

2) Maden kaynaklarına kolayca el koyabilmek için, kendi maden kaynaklarını değerlendirecek kadar gelişmemiş geri kalmış ülkeleri egemenlik altına almak ve

3) Geri kalmış ülkelerden elde edilen hammadde-leri (maden, tarımsal ürünler vb.) işleyip tekrar bu ülkelere satarak hem ticari kazanç sağlamak ve ondan önemlisi geri kalmış ülkelerdeki var olan sanayileri yıkmak.

İşte İngiltere bu politika ile, bir yandan geri kalmış ülkelerin maden kaynaklarını ucuza satınalıp kendi ülkesine götürüyor, diğer yandan da bu madenleri kendi ülkesinde işleyerek gerisin geriye geri kalmış ülkelere satıyordu. Bu alış veriş, ona büyük ticari kazançlar sağlıyordu. Ama daha önemlisi, geri kalmış ülkelere işlenmiş mal satarak, bu ülkelerdeki sanayinin gelişmesini önüyor, önlemekle de kalmıyor bu sanayileri öldürüyordu. Demek ki, daha geçen yüzyıldan itibaren, geri kalmış ülkelerin maden kaynaklarının gelişmiş kapitalist ülkelere yağmalanmaya, talan edilmeye başladığını söyleyebiliriz. Kuşkusuz sömürgeci ülke olarak bir tek İngiltere yoktu. Daha bir sürü sömürgeci ülke vardı. Fransa, Almanya, İtalya vb. gibi. Ne varki bunların içinde en büyüğü, en azgını İngiltere idi. İngiltere'nin geçen yüzyıl sonlarına kadar sömürge ülkeleri o kadar çoktu ki, bu özelliğinden ötürü O'na «topraklarında güneş batmayan imparatorluk» deniyordu. Dünyanın batısındaki bir sömürgesinde güneş batarken, doğusundaki bir sömürgesinde güneş doğmaktaydı.

MADENLERİN YAĞMALANMASI, OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN SÖMÜRÜLMESİ TARİHİNDE ÖNEMLİ BİR GÖSTERGEDİR...

20. yüzyılın başlarında dünyanın bütün topraklarının paylaşımı tamamlanmıştı artık. Kimi topraklar İngiltere'nin, kimi topraklar Fransa'nın, kimi topraklar da Almanya'nın egemenliğindeydi. Artık kapitalizm de bu ülkelerde rekabetçi çağını geride bırakmıştı. Birbirleri ile rekabet eden yüzlerce, binlerce şirket yerine, artık tüm ülkelerde bir avuç şirket vardı. Bilimsel araştırmaların neticesi olarak teknikte görülen büyük ilerlemelerin de etkisi ile bir yandan üretim yoğunlaşırken, diğer yandan da yüzlerce şirket, bir avuç şirkette merkezileşiyor, ekonomi bu bir avuç tekel denilen firmaların kesin egemenliğine giriyordu.

Bu gelişmeye paralel olarak, geri kalmış ülkelerdeki madenlerin yağmalanması da gittikçe büyüyordu. Kapitalizmin rekabetçi çağında bu yağma bir iken, tekelci çağda on, onbeş oluyordu. Geçen yüzyılın sömürgeci ülkeleri, artık emperyalist ülkeler olarak adlandırılıyordu. Çünkü tekelci çağında kapitalizm emperyalizm denilen yeni bir aşamaya girmiş oluyordu. İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Amerika gibi emperyalist ülkeler, artık sadece kendi ürünlerini geri kalmış ülkelerde pazarlamak ve ucuz hammadde elde etmekle kalmıyor, yeni bir sömürü biçimi getiriyorlardı. Daha doğrusu yeni bir sömürü aracı ve yolu getiriyorlardı. Bu da sermaye ihracıydı. Geri kalmış sömürge ve yarı sömürge ülkelere sermaye ihraç ederek oralarda yatırım yapıyorlardı. Bununla hem ucuz işgücünden ve hammaddeden yararlanıyor, hem de ülkelerin sanayisini, ticaretini ve iç pazarlarını daha çok ele geçiriyorlardı. Geri

kalmış ülkelerin sanayiini, ticaretini ve iç pazarlarını daha çok ele geçirmek için de, emperyalist ülkeler geri kalmış ülkelerde bol bol demiryolları döşemeye ve banka şubeleri açmaya başladılar. Demiryolları da bankalar da, geri kalmış ülke emekçilerinin yarattıkları değeri emperyalist ülkelere akıtan emme-basma tulumba görevini görüyorlardı. Emperyalist ülkelere ait şirketler, geri kalmış ülke madenlerine ya ortak oluyor ya da doğrudan kendileri üretiyorlardı, 20. yüzyılın başlarında Türkiye'ye göz attığımızda bu gerçeği rahatlıkla görebiliriz. Emperyalist ülkelerin, Osmanlı İmparatorluğu'nu sömürgeleştirmede, özellikle maden kaynakları ve demiryolları üzerinde önemle durdukları bir gerçektir. Madenlerin yağmalanması, Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürgeleşmesi tarihinde önemli bir göstergedir. 1910'larda Zonguldak Havzasında emperyalist ülkelere ait bir sürü firmanın faaliyeti bu gerçeğe bir örnek olarak verilebilir.

EMPERYALİST ÜLKELER VARLIKLARINI SÜRDÜRMEDE GERİ KALMIŞ ÜLKELERİN MADEN KAYNAKLARINDAN VAZGEÇEMEZLER...

1910'lara girerken, başlıca emperyalist ülkeler arasında gerginliğin arttığını görürüz. Bu gerginliğin biricik nedeni, bazı emperyalist ülkelerin, diğerlerine oranla daha çok gelişmesidir. Öyleki; bu eşitsiz gelişmenin sonucu olarak, emperyalist ülkelerin 1914 yılı ile birlikte birbirlerine girdikleri, görülür. Aynı dalaşmayı yaklaşık çeyrek asır sonra ikinci kez görürüz. Her iki dalaşma da dünya savaşlarına yol açar. İlki tarihte 1. Dünya Savaşı, ikincisi ise 2. Dünya Savaşı olarak anılır. Ne var ki biz bu savaşları birer paylaşım savaşı olarak adlandırır-

yoruz. Çünkü her savaşın bitiminde, emperyalist ülkeler, dünyayı kendi aralarında yeniden paylaştılar. Bir grup emperyalist ülke, bu savaşlarda kazançlı çıktı. Yeni pazarlar, topraklar, maden kaynakları kazanan ülkeler, savaşta galip olan ülkeler oldu. Bu arada, ABD emperyalist ülkelerin en güçlü ülkesi haline gelirken, dünyanın üçte birine yakın kısmında, kapitalizm yenik düşürülerek, sosyalizme geçildi. Sömürge ve yarı sömürge ülkelerde uyanma ve bilinçlenme ile birlikte halk kurtuluş savaşları filizlenerek gelişmeye başladı.

Dünyanın üçte birinin sosyalist toplum düzenine geçmesi, emperyalist ülkelerin sömürü alanlarını daraltmış oldu. Bununla birlikte bu sonuç, emperyalist ülkelerin, sömürge, yarı-sömürge ülkelerdeki, genel olarak geri kalmış ülkelerdeki sömürülerinin daha da büyümesine neden oldu. 2. Dünya Savaşı ile birlikte geri kalmış ülkelerin maden kaynakları üzerindeki sömürü yoğunlaşmaya, katmerleşmeye başladı. İnsafsız bir yağma ile geri kalmış ülkelerin maden kaynakları hızla tüketilmeye başlandı. Öte yandan 2. Dünya Savaşı'nın ardından gelen önemli bazı gelişmeler de, geri kalmış ülkelerin maden kaynakları üzerindeki emperyalist sömürüyü yoğunlaştırmada önemli olmuştur. Bilim ve teknolojinin ilerlemesi, 2. Dünya Savaşı sonrasında en önemli gelişmelerinden biridir. Bu ilerleme o denli hızla olmuştur ki, mal üretimi çok kısa bir zamanda büyük miktarlarda artmıştır. Sermayenin toplulaşması ile birlikte eskiden genellikle tek bir malı, tek bir ülkede üreten ve bu alanda tekel olan firmalar yerlerini bütün dünyada faaliyet sürdüren ve daha çok karlar sağlayan çok uluslu tekelere bıraktılar. Bu gelişim içinde, geri kalmış ülkelerin madenleri, son hızla ve çok büyük miktarlarda yağmalanıp durdu. Günümüzde bu yağmanın daha çok şiddetlendiğini görüyoruz.

Geri kalmış ülkelerin maden kaynaklarının emperyalist ülkelere yağmalanması, son derece önemlidir. Bu yağma, hem emperyalist ülkeler için önemlidir, hem de geri kalmış ülke halkları için önemlidir. Emperyalist ülkeler, emperyalist siyasetlerini sürdürmede, bu kaynaklardan vazgeçemezler. Öte yandan geri kalmış ülke halkları da bu kaynakların, gelecekte kendileri için kendi kalkınmaları için hayati öneme haiz olduklarının bilincindedirler. Oysa maden kaynakları sınırlıdır ve yerine yenisi konamayacak kaynaklardır. Bir kez doğadan çekip çıkarıldıktan sonra, maden kaynağı tükenmiş sayılır. Artık yerine yenisinin gelmesi mümkün değildir. İşte bu nedenle, her geçen gün daha çok yağmalanan maden kaynaklarının, geri kalmış ülkeler için son derece hayati önemi vardır. Bu önemin bilincinde olan geri kalmış ülkeler 1974 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun «Hammadde ve Kalkınma» konulu olağanüstü toplantısında önemli bir karara vardılar. Bu kararı da Genel Kurula onaylattılar. Geri kalmış ülkelerin görüş birliği ile onayladıkları karar tasarısı aynen şöyle idi: «Yabancı işgali, sömürge yönetimi ve ırk ayrımı altında bulunan bütün ülkeler, yalnızca doğal kaynakların geri alma hakkına değil, aynı zamanda bu kaynakların kullanılması ve israf edilmesi karşılığında, bunları kullanmış olan güçlerden tazminat talep etme hakkına da sahiptirler». Bu karar tasarısına rağmen, bu gün hâlâ geri kalmış ülkelerin maden kaynaklarının insafsızca sömürüldüğünü görmekteyiz. Bu sömürü, bu sömürünün derecesini ve emperyalist ülkelerin bu sömürüyü sürdürmede izledikleri yolları görmek, kuşkusuz bizler için önemli olacaktır.

**YILLIK 60-70 MİLYAR DOLARLIK
DÜNYA MADEN ÜRETİMİNİN % 95'İ
BELLİ BAŞLI DOKUZ MADEN TÜRÜNE
AITTİR...**

Önce iki noktaya açıklık getirelim. İlkın dünyaya bakarken, dünya ülkelerinin kaç grupta toplanabileceğine bir açıklık getirelim. Dünya ülkelerini belli başlı üç ana grupta toplayabiliriz: 1 — Emperyalist ülkeler 2 — Geri kalmış ülkeler ve 3 — Sosyalist ülkeler. Bugün emperyalist ülkeler olarak ABD, Almanya, Fransa, Japonya, İngiltere, İtalya ve İsveç'i sayabiliriz. Bu ülkeler içinde bazıları daha çok gelişmiştir. Kuşkusuz ABD'de bu grubun en gelişmiş ülkesidir. Sosyalist ülkeler olarak ise SSCB, Çin, Arnavutluk, Romanya, Küba vb. ülkeleri sayabiliriz. Bu ülkeler içinde de bazıları çok gelişmiştir. Örneğin, SSCB sosyalist ülkeler içinde en gelişmiş olanıdır. Geri kalmış ülkelerin tümü kapitalist ülkelerdir. Ne varki bu ülkelerdeki kapitalizm, az gelişmiş ve emperyalist ülkelere bağımlı çarpık kapitalizmdir. Bu ülkeler içinde de kimileri diğerlerine oranla daha çok gelişmiştir. Yine bu ülkelerin içinde bazıları daha bağımsızdır, kimileri de tam bağımlıdır.

Açıklık getireceğimiz ikinci nokta da, belli başlı maden türleri ile ilgilidir. Bilindiği gibi ekonomik olarak yararlanılabilen, işlenebilen madenlerin sayısı yüzleri bulmaktadır. Yapılan hesaplama göre dünyada bir yılda üretilen toplam madenlerin değeri yaklaşık 25-50 milyar dolar civarındadır. Bu değerin metal eş değeri, yani maden cevherinin işlenmesinden elde edilen metalin değeri ise yılda 60-70 milyar dolardır. Demek ki yılda 25-50 milyar dolar değerinde maden cevheri üretilmekte ve bu maden cevherinin işlenmesiyle de bu değer 60-70 milyar dolara çıkmaktadır. Yapılan bir baş-

ka hesaba göre ise, yıllık 60-70 milyar dolarlık maden üretiminin % 95'nin belli başlı dokuz maden türüne ait olduğunu göstermektedir. Bu dokuz maden şunlardır : Boksit (Aliminyum), Bakır, Demir, Kurşun, Manganez, Nikel, Fosfor, Kalay ve Çinko.

EMPERYALİST ÜLKELER MADEN KAYNAKLARI AÇISINDAN DIŞA BAĞIMLIDIRLAR...

Önemli bulduğumuz bu iki noktaya getirdiğimiz açıklıktan sonra, şimdi dünya ülkelerinin maden kaynakları açısından durumlarını inceleyebiliriz artık. Önce emperyalist ülkeleri ele alalım : Bakalım, emperyalist ülkelerin belli başlı 9 maden açısından durumları nedir? En büyükleri olan ABD'den başlayalım. ABD bir yıl içinde tükettiği (işlediği) madenin % 32'sini ithal etmektedir. Bu oran, 1950'den günümüze kadar değişmemiştir. Tükettiği miktar artmıştır ama, tüm tüketimi içinde ithal ettiği madenin oranı değişmemiştir. Değişmemiş olsa bile bu oran önemlidir. Bir başka deyişle ABD bugün maden kaynakları açısından % 32 oranında dışa bağımlıdır. Eğer tek tek madenler açısından incelenirse, bazı madenlerde dışa bağımlılığın çok büyük olduğu görülür. Örneğin: ABD bugün tükettiği boksitin (aliminyum) % 74 ünü ithal etmektedir. Kurşunun ise % 51'ini ithal etmektedir. Aynı oran nikel madeni için % 99 ve kalay için de % 100 dür.

Bu ne demektir? ABD tükettiği nikel ve kalay madenlerinin tümünü ithal etmekte, bu madenler açısından % 100 dışa bağımlı demektir. Kısaca özetlemek gerekirse, ABD II. Dünya Savaşından (1950'lerden) günümüze

kadar tükettiği madenlerin yaklaşık olarak üçte birini ithal etmiştir ve ithal etmeye devam etmektedir.

Batı Avrupa'nın emperyalist ülkelerine göz attığımızda bu ülkelerin maden kaynakları açısından daha çok dışa bağımlı olduklarını görürüz. Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) olarak anılan Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere, Belçika, Hollanda gibi belli başlı emperyalist ülkelerin bütünü için yapılan bir değerlendirmeye göre, bu ülkelerin maden kaynakları açısından durumlarının hiçte içler açıcı olduğu göstermemektedir. Genel olarak diyebiliriz ki, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu oluşturan emperyalist ülkeler, işledikleri, tükettikleri madenlerin büyük bir kısmını ithal etmek zorunda kalmışlardır.

Dokuz ana maden açısından bu ülkelerin yıllara göre durumları şöyledir: 1950 yılında tüketimlerinin % 65'ni, 1960'da % 72'sini ve 1970'de % 73'nü ithalatla karşılayan bu ülkeler yapılan tahminlere göre 1980 yılında tüketimlerinin % 83'ünü ithal etmek zorunda kalacaklardır. Özellikle sanayinin en önemli hammaddelerinden olan demir, bakır ve boksit madenleri açısından bu ülkelerin % 70'in üzerinde dışa bağımlı oldukları dikkate alındığında, içinde buldukları maden kaynakları sıkıntısını daha iyi kavrarız.

Bir başka emperyalist ülke olan Japonya için durum daha da olumsuzdur. 1950 yılında madenler açısından %17 oranında dışa bağımlı olan Japonya'nın bu bağımlılığı 1960'da korkunç bir hızla % 72'ye, 1970 yılında da % 89'a çıkmıştır. Yapılan tahminlere göre de Japonya 1980 yılında tüketeceği madenlerin % 95'ini ithal edecektir.

Görüldüğü gibi, emperyalist ülkelerin her biri genel olarak birer maden tüketicisi ülkedir. Emperyalist ülkelerin tümü için yapılan hesaplara göre durum şöyledir: Emperyalist ülkeler tükettikleri 9 ana madenin 1950 yılında % 44'nü ithal yolu ile karşılarlarken bu oran 1960'da % 55'e, 1970 yılında ise % 59'a yükselmiştir. Yapılan tahminlere göre de emperyalist ülkeler 1980 yılında ihtiyaçlarının yaklaşık % 68'ini ithal yolu ile karşılayacaklardır. Bu ne demektir? Bu, emperyalist ülkelerin 1980'lerde maden ihtiyaçlarının yaklaşık üçte ikisini ithal yolu ile karşılamak zorunda olacakları anlamına gelir.

Görüldüğü gibi, emperyalist ülkeler maden kaynakları açısından dışa bağımlıdırlar. Dışa bağımlıdırlar da, bu madenleri hangi ülkelerden ithal etmektedirler? Şimdi de bu sorunun cevabını bulmaya çalışalım.

EMPERYALİST ÜLKELER İHTİYAÇLARI OLAN MADENLERİ GERİ KALMIŞ ÜLKELERDEN KARŞILAMAKTADIRLAR...

Bu sorunun cevabını ararken, konuya sosyalist, emperyalist ve geri kalmış ülkelerin ayrı ayrı maden üretim ve tüketim değerleri açısından yaklaşacağız. Önce sosyalist ülkelere başlayalım.

Sosyalist ülkeler, 1950 yılında, yaklaşık 0.8 milyar dolarlık maden üretirlerken, 0.9 milyar dolarlıkta maden tüketmişlerdir. (Bu ve bundan sonra verilen tüm değerler 9 ana maden içindir: Boksit, Bakır, Demir, Kurşun, Manganez, Nikel, Fosfor, Kalay ve Çinko). Bu değerler, 1960 yılında üretim ve tüketim değerleri olarak

sırası ile 2,5 ve 2,6 milyar dolar; 1970 yılında 4,4 ve 4,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 1980 yılında ise bu değerlerin sırası ile 7,0 ve 7,1 milyar dolar olacağı tahmin edilmektedir. Bu sayısal değerler bize sosyalist ülkelerin madencilik açısından kendi kendine yeten bir üretim ve tüketim politikası izlediklerini gösterir.

Sosyalist ülkelerin kendi kendine yeten bir üretim ve tüketim politikası izlemeleri, dünya maden ticaretinin tümü ile emperyalist ülkelerle geri kalmış ülkeler arasında gerçekleştiğini göstermektedir.

Emperyalist ülkeler, 1950 yılında, yaklaşık 3,1 milyar dolarlık maden üretirlerken 4,6 milyar dolarlık maden tüketmişlerdir. Buna karşılık 1950 yılında geri kalmış ülkeler ise 1,8 milyar dolarlık maden üretirlerken, ancak ve ancak 0,2 milyar dolarlık maden tüketmişlerdir. Geri kalmış ülkelerin üretim fazlalıkları olan 1,6 milyar dolar değerindeki maden ise, emperyalist ülkelerin üretim açığını karşılamıştır. 1960 yılında üretim açığı daha da büyük olmuştur. 1960 yılında emperyalist ülkeler 4,4 milyar dolarlık maden üretirlerken 7,0 milyar dolarlık da maden tüketmişlerdir. Buna karşılık aynı yılda geri kalmış ülkeler 3,5 milyar dolarlık maden üretirlerken, ancak ve ancak 0,5 milyar dolarlık maden tüketmişlerdir. Geri kalmış ülkelerin üretim fazlalıkları olan 3,0 milyar dolar değerindeki maden ise emperyalist ülkelerin üretim açığını karşılamıştır. 1970 yılında durum ne olmuştur? 1970 yılında emperyalist ülkeler yaklaşık 7,3 milyar dolarlık maden üretirlerken 11,6 milyar dolarlıkta maden tüketmişlerdir. Buna karşılık aynı yıl geri kalmış ülkeler 5,3 milyar dolarlık maden üretirlerken, ancak ve ancak 0,8 milyar dolarlık maden tüketmişlerdir. Geri kalmış ülkelerin üretim fazlalıkları olan 4,5 milyar dolar değerindeki maden ise, emper-

yalist ülkelerin üretim açığını karşılamıştır. Yapılan tahminler 1980 yılında, durumun şu şekilde olacağını göstermektedir: 1980 yılında emperyalist ülkeler 10,0 milyar dolarlık maden üretecekler, buna karşılık 17,9 milyar dolarlık maden tüketeceklerdir. Öte yandan geri kalmış ülkelerde 10,3 milyar dolar değerinde maden üretecekler, bunun ancak 2,2 milyar dolarlık kısmını tüketebileceklerdir. Geri kalmış ülkelerin üretim fazlalıkları olan 8,1 dolar değerindeki maden ise emperyalist ülkelerin üretim açığını karşılayacaktır.

Tüm bu gerçekler emperyalist ülkelerin geri kalmış ülke madenlerine her geçen yıl daha çok bağımlı bir duruma geleceklerini göstermez mi? Daha önemlisi tüm bu gerçekler, geri kalmış ülkelerin madenlerinin emperyalist ülkeler tarafından sömürüldüğünü ispatlamaz mı? Eğer aynı gerçekleri 1980 yılı için yüzdelerle ifade etmeye çalışsak şunları söyleyebiliriz: 1980 yılında, toplam dünya maden üretiminin % 37'sini emperyalist ülkelerin, % 25'ni sosyalist ülkelerin ve geriye kalan % 38 ni de geri kalmış ülkelerin üretecekleri tahmin edilmektedir. Buna karşılık, tüketim oranlarının da şu şekilde olması beklenmektedir. Toplam maden üretiminin % 66'sını emperyalist ülkeler, % 26'sını sosyalist ülkeler ve geriye kalan % 8'ni de geri kalmış ülkeler tüketeceklerdir. Bu değerlerin kısaca anlamı şudur: Geri kalmış ülkeler, kendi ürettikleri madenlerin ancak ve ancak beşte birini tüketmektedirler. Geriye kalan büyük üretim fazlalığı, tümü ile emperyalist ülkelere akmaktadır. Bir başka ifade ile emperyalist ülkeler ihtiyaçları olan madenleri çok büyük miktarlarda, geri kalmış ülkelerden karşılamaktadırlar. Kuşkusuz, bu karşılamada geri kalmış ülkelerin madenleri yağmalanmakta, talan edilmekte kısacası sömürülmektedir.

**MADEN İŞLEME DERECESİNİN BÜYÜMESİ,
GERİ KALMIŞ ÜLKELERİN MADEN
KAYNAKLARININ EMPERYALİST SÖMÜRÜDEN
KURTULMASI ANLAMINA GELMEZ...**

Buraya kadar belirtilen gerçekler, madenciliğin geri kalmış ülkelerin ekonomilerinde önemli yerler tuttuğu biçiminde bir anlamaya yol açabilir. Ne varki böyle- si bir sonuca varmak aldatıcı olur. Bunun için yine bir önceki bölümde yaptığımız gibi, ülke gruplarının her biri için, kişi başına düşen katma değerlere göz atmak yetecektir. Katma değer, bir ülkede üretilen madenlerin değer olarak o ülkedeki toplam nüfusa bölünmesi ile bulunur. Bu değerde, maden üretimi için yapılan mas- raflar yoktur. Bir başka deyişle belirtirsek şöyle diye- biliriz: Katma değer maden üretiminden doğan değer- dir. Bu değerın toplam nüfusa bölünmesi ile elde edi- len değer de kişi başına düşen katma değerdir. Katma değer emperyalist ülkelerde kişi başına 12 dolar, sosya- list ülkelerde 16 dolar ve geri kalmış ülkelerde de 2 do- lardır. Geri kalmış ülkelerdeki katma değerın düşüklü- ğü neyi ifade etmektedir? En başta bu ülkelerin sanayi- lerin gelişmemiş olduğunu gösterir. Buna bağlı olarak da geri kalmış ülkelerdeki maden işleme tesislerinin, geri tesisler, gelişmemiş tesisler olduğunu gösterir. Üçüncüsü geri kalmış ülkelerdeki işleme tesislerinin ye- tersizliğini gösterir. Kısacası geri kalmış ülkelerde üre- tilen madenlerin büyük kısmının işlenmeden ilk çıkarı- ldıkları şekli ile emperyalist ülkelere aktığını göste- rir. Eğer geri kalmış ülkelerde maden işleme tesisleri gelişmiş olsa idi, daha büyük değerler doğabilecekti, kat- ma değer büyümüş olacaktı. Bakalım bu düşüncemiz doğru mu? Yani geri kalmış ülkelerde maden işleme de- recesi gerçekten düşük mü?

Boksit, Bakır, Demir, Manganez, Kurşun, Nikel, Fosfor, Kalay ve Çinko için yapılan incelemeler bize şunu göstermektedir. Geri kalmış ülkelerde işleme derecesi madenden madene değişmektedir. Dokuz ana madenin tümü için yapılan bir hesaplama'ya göre; 1950 yılında işleme derecesi % 30 olmuştur. Bu ne demektir? Üretilen toplam madenin —değer olarak— % 30'u işlenmiş geriye kalan % 70'i ise işlenmeden ihraç edilmiştir. Bu oran 1960'da % 28 olmuştur. 1970 yılında da % 29. Görüldüğü gibi 1950 den 1970'e kadar geri kalmış ülkelerde üretilen madenlerin işleme derecesi hemen hemen sabit kalmıştır. İşleme derecelerinin 1980 yılında % 38 olacağı tahmin edilmektedir.

İşleme derecesini tek tek madenler açısından ele aldığımızda daha çarpıcı sonuçlarla karşı karşıya geliriz. Boksit için işleme derecesi 1950 yılında % 1, 1960'da % 3, 1970'de de % 10 olarak gerçekleşmiştir. 1980 yılında boksit'in işleme derecesinin % 22 olacağı tahmin edilmektedir. Bakır için işleme derecesi 1950 yılında % 76, 1960 yılında % 75 ve 1970'de de % 78 olarak gerçekleşmiştir. Bu değer 1980 yılında % 95 olacağı tahmin edilmektedir. Demir madeni için ise bu değer sabit kaldığını görmekteyiz. Öyleki 1950, 1960 ve 1970 yıllarında demirde işleme derecesi % 25 dolaylarında kalmıştır. 1980 yılında bu oranın aşağı yukarı sabit kalacağı tahmin edilmektedir. Fosforda ise durum şöyledir: 1950 yılında işleme derecesi % 2 iken 1960 da % 13 ve 1970 de de % 15 olmuştur. Bu oran 1980 yılında da % 38 olacağı tahmin edilmektedir.

Görüldüğü gibi maden işleme derecesi geri kalmış ülkelerde çok düşüktür. Ne varki, işleme derecesinin genel olarak 1950'den 1980'e doğru belirli bir büyüme için-

de olduğu da bir gerçektir. İşleme derecesinin 2000 yılına doğru çok daha büyüyeceği tahmin edilmektedir. Bu bize neyi açıklar? Maden işleme derecesinin büyümesi, geri kalmış ülkelerin maden kaynaklarının emperyalist sömürüden kurtulması anlamına gelir mi? Kuşkusuz ki hayır...! Geri kalmış ülkelerde maden işleme derecesinin yükselmesi emperyalist ülkeler ile geri kalmış ülkeler arasındaki sömürü ilişkilerinde yeni bir biçim değişikliğini gösterir. Emperyalist ülkeler artık günümüzde ihtiyaçları olan madenleri, geri kalmış ülkelerde işledikten sonra ithal etmeye yönelmişlerdir. Politikalarında bu yönde bir değişikliğe gitmişlerdir. Bu politik değişikliğin bir çok nedeni vardır. Bu nedenlerin içinde en önemlisi kuşkusuz, emperyalist ülkelerle, geri bıraktırılmış ülkeler arasındaki iş bölümünde doğan değişikliklerdir. Emperyalist ülkeler artık ekonomilerini yeni yeni gelişmekte olan sanayi kollarına (nükleer, bilgisayar vb.) yöneltmektedirler. Bunu yaparken örneğin maden işleme sanayi gibi sanayileri giderek terketmekte, bu işi geri kalmış ülkelere bırakmaktadırlar. Diğer yandan, emperyalist ülkeler, bu politikaları ile bugün artık dev gibi büyüyen çevre sorunlarından da kurtulmayı amaçlamaktadırlar. Bilindiği gibi maden çıkarma ve maden işleme sanayiileri çevre sorunları yaratan sanayiilerdir. Üçüncü bir neden ise, emperyalist ülkelerin, ekonomik açıdan daha karlı bir durum elde etmeleri şeklinde belirmektedir. Bütün bu gerçekler, bize geri kalmış ülkelerdeki maden işleme sanayilerindeki gelişmelerin bu ülkelerin maden kaynaklarını emperyalist ülkelerin sömürülerinden kurtulmaları anlamına gelebileceğini göstermez mi?

BAZI GERİ KALMIŞ ÜLKELERİN MADEN İHRACAATLARI, BU ÜLKELER İÇİN HAYATİ ÖNEM TAŞIR...

Genel olarak sanayinin, büyük oranda madencilik ürünlerine dayandığını biliyoruz. Madencilğin ülke ekonomilerindeki bu can alıcı rolüne karşılık Gayri Safi Milli Hasıla'lar (GSMH) içindeki yeri son derece önemsizdir. Madencilğin, Gayri Safi Milli Hasıla içindeki yerinin önemsiz olması ne demektir? Bilindiği gibi GSMH bir ülkede bir yılda yaratılan toplam değer demektir. Eğer biz madencilğin GSMH içindeki payının düşük olduğunu söylüyorsak, bu bir ülkede bir yılda üretilen toplam maden değerinin, o ülkede yaratılan toplam değer içindeki payının çok düşük olması demektir. Örneğin, bu pay emperyalist ülkelerde yüzde 0.7'dir. Geri kalmış ülkelerde ise bu katkı, yüzde 1,2 ile yüzde 1,5 arasında değişmektedir. Buna karşılık madencilğin GSMH'a katkısı bazı geri kalmış ülkelerde çok yüksektir. Örneğin bu oran Zambiya'da yüzde 40'ın üstündedir. Bolivya, Gabon, Liberya, Moritanya, Surinam'da yüzde 25 ile 30 arasındadır. Aynı oran, Gine, Guyana, Sierra Leone'de yüzde 15 ile 20 arasında; Şili, Endonezya, Jamaika, Meksika ve Zaire'de yüzde 10 dolaylarında; Fas, Malezya ve Peru'da ise yüzde 4'ün üstündedir. Bu ülkeler dışında en az yirmibeş geri kalmış ülkede de madencilik, bu ülkelerin ekonomilerinde önemli yer tutmaktadır.

Öte yandan bazı geri kalmış ülkelerin maden ihracatları ise, bu ülkeler için hayati önem taşır. Örneğin; Zambiya, Şili, Zaire, Bolivya, Liberya, Moritanya, Sierra Leone ve Surinam gibi ülkelerin toplam ihracatları içindeki maden ihracatının payı yüzde 75 ile 98 arasındadır. Bu oran Gine, Jamaika ve Peru'da yüzde 40 ile 55 arasında; Endonezya, Malezya, Meksika, Filipinler,

Tunus'ta ise yüzde 10 ile 25 arasındadır. Görüldüğü gibi bazı geri kalmış ülkelerde madencilik, bu ülkelerin ekonomilerinin bel kemiğini oluşturur. Bu son derece önemli bir noktadır. Bu özellik geri kalmış ülkelere aynı zamanda büyük bir zayıflık getirmektedir. Örneğin emperyalist ülkelerden gelen bir ambargo, bu ülkelerin ekonomilerini çok kısa bir zamanda iflasın eşiğine getirebilmektedir. Örneğin; Allende'nin başta olduğu dönemdeki Şili'yi ele alalım. Bilindiği gibi Allende, halkını seven, halkın çıkarlarını gözeten, emperyalizme karşı olan bir liderdi. İktidar olur olmaz, yıllardır emperyalistler tarafından talan edilen, dünyaca ünlü bakır yataklarını millileştirdi. Bu karara karşılık, Şili bakır yataklarını işleten ABD kökenli bir çokuluslu tekel olan Kennecott Copper, hemen faaliyete geçti. Bu çokuluslu tekel, Şili bakır yataklarının kendisine ait olduğunu iddia ediyordu. Sonunda, Fransa, Şili bakırlarına ambargo koyarak, bakırları satınalmıyacağını bildirdi. Benzeri ambargolar, diğer emperyalist ülkelere de kondu. Şili, bakırlarını satamaz oldu. Oysa Şili ekonomisi, büyük oranda bakır ihracatına dayanıyordu. Bakır ihracatına emperyalist ülkelere konulan ambargo Şili ekonomisini kısa zamanda alt üst etti. Bilindiği gibi, daha sonra, ABD emperyalizmi, Allende'yi faşist bir darbe ile iktidardan uzaklaştırdı.

TOPRAK GENİŞLİĞİNE ORANLA MADEN ZENGİNLİĞİ EN AZ OLAN ÜLKELER TOPLULUĞU, GERİ KALMIŞ ÜLKELERDİR...

Buraya kadar belirtilen gerçeklerden yola çıkarak, geri bırakılmış ülkelerin maden kaynaklarının bol olduğunu söyleyebilir miyiz? Ya da maden yatakları ba-

kımından en zengin ülkelerin geri kalmış ülkeler olduğunu iddia edebilir miyiz? Şimdi bu soruların cevaplarını bulmaya çalışalım. Yapılan araştırmalara göre, dünyaya topraklarının yüzde 26'sını işgal eden emperyalist ülkeler, dünyada varlığı tesbit edilen, yani aranıp keşfedilen toplam maden zenginliklerinin yüzde 35'ine sahiptirler. Sosyalist ülkeler de dünya topraklarının yüzde 25'ini işgal ederlerken, toplam maden zenginliklerinin yüzde 27'sine sahiptirler. Geri kalmış ülkeler için ise durum şudur: Dünya topraklarının yüzde 49'unu işgal eden geri kalmış ülkeler, toplam maden zenginliklerinin ancak ve ancak yüzde 38'ine sahip bulunmaktadırlar. Görüldüğü gibi toprak genişliğine oranla zenginliği en az olan ülkeler topluluğu, geri kalmış ülkeler topluluğudur. Bu şaşkıncı gerçeğin en önemli nedeni, geri kalmış ülke topraklarındaki maden zenginliklerinin henüz yeterince keşfedilmemiş olmasındandır. Oysa emperyalist ülke topraklarında bulunabilecek maden zenginliği sınıra varmış bulunmaktadır! İşte bu nedenle diyebiliyoruz ki, geri kalmış ülkelerin maden zenginlikleri — henüz yeterince keşfedilmemiş olsa bile — emperyalist ülkeler için son derece önemlidir ve vazgeçilmezdir. Eğer geri kalmış ülkeler, kendi maden zenginliklerine sahip çıkmazlarsa, korkunç bir hızla talan edilen, yağmalanan maden yatakları giderek tükenecek ve geri kalmış ülkeler birer çorak alana dönüşeceklerdir. Şu bir gerçektir ki, bir maden zenginliği üretildikçe yok olur ve bir gün tükenip gider. Yerlerine yenisini koyma olanağı da yoktur. Bunun için diyoruz ki, geri kalmış ülkeler maden kaynaklarına kıskançlıkla sahip çıkmalıdırlar.

ÇOKULUSU TEKELLER, GÖVDELERİ EMPERYALİST ÜLKELERDE, KOLLARI VE AYAKLARI İSE GERİ KALMIŞ ÜLKELERDE OLAN BİRER KIRKAYAKTIRLAR...

Şimdi de geri kalmış ülke madenlerinin, emperyalist ülkelere akımının nasıl olduğunu incelemeye çalışalım. Ya da şu sorunun cevabını vermeye çalışalım; geri kalmış ülke madenleri nasıl yağmalanmaktadır? Önce dünyayı bir ahtopot gibi sarıp sarmalayan çok uluslu tekelleri görelim.

Genel olarak şunu söyleyebiliriz ki günümüzde geri kalmış ülkelerde madencilik, yabancı yatırımın, yani emperyalist ülkelerin yatırımlarının hakim olduğu bir yapıya sahiptir. Dünyada, hangi geri kalmış ülke de, hangi önemli maden kaynağı varsa, orda mutlaka bir emperyalist ülke yatırımı da vardır. Kısacası, geri kalmış ülkelerdeki maden kaynakları, genel olarak emperyalist ülkelerin yatırımları ile işletilmektedir. Kendi ülkelerinde maden zenginliklerinin sınırına varan emperyalist ülkeler, özellikle son 30 yılda geri kalmış ülkelere büyük miktarlarda sermaye ihraç etmişlerdir. Bir dolarlık sermaye ihraç ederek on dolarlık kâr etmişler ve bu kârı da ülkelerine taşımışlardır.

Bilindiği gibi 2. Dünya Savaşından sonra bilim ve teknikte gözle görülür bir ilerleme oldu. Bu ilerleme kuşkusuz madencilığe de yansdı. Üretim artışı ve sermaye toplulaşması öyle hızla oldu ki, eskiden tek bir malı tek bir ülkede üreten ve bu alanda tekel olan firmalar, şirketler yerlerini bütün dünyada faaliyet sürdüren ve daha çok miktarlarda kâr eden çokuluslu tekellere bıraktı. Geri kalmış ülkelerin maden zenginlikleri bütü-

nüyle bu çokuluslu tekellerin denetimine geçti. Bir başka deyişle; çokuluslu tekellerle birlikte geri kalmış ülkeler üzerindeki emperyalist tahakküm daha da arttı. Bu denetim nasıl bir denetimdi? Bir başka deyişle, denetimin etkisi ve sınırı neydi?

Çokuluslu tekellerin, geri kalmış ülkelerin maden kaynakları üzerindeki denetimi yalnızca maden üretimi ile sınırlı değildir. Çok uluslu tekeller, pazar denetimini de tümüyle ellerine geçirmişlerdir. Bugün çok uluslu tekeller maden aramalarından, maden çıkarımına, maden çıkarımından maden işlemesine, maden işlemesinden son ürüne ve son ürünlerin pazarlanmasına kadar her alanda tam bir egemenlik ve denetim kurmuş bulunmaktadır. Bir ahtapot veya kırkayak gibi gövdeleri kendi ülkelerinde kolları, ayakları ise geri kalmış ülkelerde olan bu çok uluslu tekeller her geçen gün daha fazla kan emmektedirler, geri bıraktırlmış ülkelere. Bugün tüm emperyalist ve geri kalmış ülkeleri içeren emperyalist kapitalist sistem içinde maden üretiminin yüzde 90'dan fazlası yılda 150 bin tondan fazla maden üreten işletmelerden gelmektedir. Bu üretim ise topu topu 150 kadar madencilik tekeli tarafından denetlenmektedir. Aslında sayıları 150 olan bu dev firmalar arasında sıkı bir akrabalık bağı vardır. Yani bu firmalar birbirlerinden bağımsız değildirler. Aralarındaki akrabalık bağı nedeniyle sayıları 150 olan bu tekelleri az sayıda bir kaç grup altında toplayabiliriz. İşte bu az sayıdaki madencilik grubu da büyük ölçüde muhtelif bankalara bağımlıdır. Örneğin; Guggenheim Morgan banka grubu (ABD), Kennecott ve Asarco gibi çokuluslu tekelleri desteklerken Vogelstein Sussmann (Batı Alman - ABD) banka grubu da Amax, Cerro Corporation ve Rhodesian - Selection te-

kellerini, Rotschild (Fransa) banka grubu ise, Societe de Nickel'i, Pennaroya ve Moktay gibi tekelleri ve son olarak Rotschild (İngiltere) banka grubu da Rio Tinto'yu desteklemektedir.

Bir de tek tek madenler açısından duruma bir göz atalım. Tek tek madenler açısından bakıldığında, çokuluslu tekellerin egemenlik ve denetimlerinin ölçüstünü daha keskin olarak görmek mümkündür. Örneğin; emperyalist ülkelerle, geri kalmış ülkelerin oluşturduğu emperyalist kapitalist sistem içinde nikel madeni satışının yüzde 60'dan fazlasını, yıllardan beri International Nickel Company (INCO) elinde tutmaktadır. Benzeri biçimde; Molibden madeninde ABD kökenli Climax, Platin madeninde Rusterburg, Zirkonyum madeninde Wa Chang ve Elmas madeninde De Beers firmaları dünya ölçüsünde birer tekeldir. Diğer taraftan, üçü Kanada, Fransa ve İsviçre'den, üçü de ABD'den olmak üzere altı tekel, dünya alüminyum üretimine egemendirler. Şili bakır üretiminin yüzde 90'ını ise ABD kökenli iki tekel gerçekleştirmektedir. Peru bakırlarını yine ABD kökenli üç tekel, Zambia bakırlarını da iki çokuluslu tekel denetlemektedir. Malezya kalay üretiminin yarısını Batı Avrupa kökenli tekeller, Liberya'daki demir üretimini de ABD, Batı Alman ve İsveç tekelleri denetlemektedirler. Latin Amerika'daki tüm demir madeni kaynakları ise ABD kökenli çokuluslu tekellerin elindedir. İşte, vücutları emperyalist ülkelerde kolları, ayakları geri kalmış ülkeleri dalbudak sarmış, bu çokuluslu tekeller, birer kırkayak gibi, geri kalmış ülke halklarının kanlarını emip, tüketmektedirler. Bu sömürü mekanizmasının nasıl işlediği ise, üzerinde durulması gereken önemli bir noktadır.

GÜNÜMÜZDE ÇOKULUSU TEKELLER GERİ KALMIŞ ÜLKELERİN MADEN KAYNAKLARINI TÜMÜYLE DENETİMLERİ ALTINA ALMIŞ BULUNMAKTADIRLAR...

Emperyalist ülkelerle geri kalmış ülkeler arasındaki sömürü mekanizması (işleyişi) belli başlı iki biçimde görülmektedir. Birinci biçim; emperyalist ülkelerin ya da tekellerin, geri kalmış ülkelerde doğrudan doğruya yatırım yapmalarıdır. İkinci biçim ise, pazarlama faaliyetleri içinde bir başka deyişle ticarî ilişkiler içinde gözüktür. Önce birinci biçimi görelim.

Sömürü mekanizmasının birinci biçimi şöyle işler kısaca: Çokuluslu bir tekel belli bir ülkeden maden üretme (çıkarma) hakkını ve ayrıcalığını elde eder önce. Sonra, kendi ülkelerinden gerekli olan malzemeyi getirir. Madenin bulunduğu ülkeden ucuz işgücü (İşçi) sağlar. Ürettiği madenleri ya ürettiği şekliyle ham olarak, ya da bir adım işleyerek (zenginleştirerek) ülkesine gönderir. Bu sömürü biçimi görüldüğü gibi, genel olarak sermaye ihracının (emperyalist ülkelerin geri kalmış ülkelere) bir sonucudur. Geri kalmış ülkeye bir dolarlık sermaye getiren bir çokuluslu tekel, çok kısa zaman getirdiği bir dolara karşılık on dolarlık madeni ülkesine götürür.

Çokuluslu tekeller bu doğrudan yatırımlarda, bir başlarına faaliyet sürdürmezler. Geçmişte daha çok bir başlarına faaliyet sürdürülürken, günümüzde, girmiş oldukları geri kalmış ülkelerin firmaları ile kurdukları ortaklaşa firmalarla faaliyet sürdürmeyi seçiyorlar. Bu firmalar ya özel firmalar, ya da özel-devlet ortaklığındaki firmalar olmaktadır. Böyle yapmakla, hem kendilerini (yatırımlarını) garanti altına almış oluyorlar hem

de emperyalist sömürüyü, geri kalmış ülke halklarından bir oranda gizleme olanağını elde ediyorlar. Ülkemizdeki Ereğli Demir - Çelik İşletmeleri, bu işlerliğe bir örnektir.

Bunun yanında, çokuluslu tekeller sermaye ihrac etmeksizin, yalnızca teknik hizmet ve teknoloji ihracı ile de geri kalmış ülkelere girdikleri görülmektedir. Örneğin; eğer geri kalmış bir ülkede demir zenginleştirme teknolojisi yoksa, emperyalist ülkeler tıpkı sermaye ihracı gibi, bu geri kalmış ülkeye teknoloji ihrac ederek büyük kârlar elde ederler. Batı Almanya'nın ve Avusturya'nın Uludağ'daki volfram tesisleri inşasındaki girişimlerinde bu işleyişi görmek mümkündür.

Bir diğer sömürü biçimi ise, geri kalmış ülkelere verilecek kredilerin, belirli koşullarla verilmesidir. Örneğin bu koşul; teknik hizmet ve teknoloji ihracı olabilir. Kredi ile birlikte, hangi teknolojinin hangi firmadan alınacağı geri kalmış ülkelere kabul ettirilir ve kredi bu koşullarla verilir. Örneğin; ülkemizde inşa edilen Afşin - Elbistan Termik Santrali Projesinde, Dünya Bankası, bu proje için gerekli krediyi devlet garantisi ile TKİ'ne verirken, araç gereç, makina ve teknolojinin Batı Alman firmalarından alınmasını şart koşmuştur.

Şimdi de sömürü mekanizmasında görülen ikinci biçimi incelemeye çalışalım. Bu sömürü ticarî ilişkiler içinde gerçekleşir. Çokuluslu tekeller için pazara egemen olmak ve pazarı denetlemek bir hayli önemlidir. Diyebiliriz ki, pazar denetimi, maden üretimi üzerindeki denetim kadar önemlidir. Çokuluslu tekeller maden pazarlarını egemenlikleri ve denetimleri altına alarak

kârlarını arttırma olanağı elde ederler. Bu nasıl olmak tadır?

Çokuluslu tekeller, ne ürettikleri madenleri gerçek değerlerine eşit fiyatlarla satarlar ne de geri kalmış ülkelerin pazara sundukları madenleri gerçek değerlerine eşit fiyatlarla satın alırlar. Satışlarda gerçek fiyatın üstünde, satınalmalarda ise gerçek fiyatların altında bir fiyat öne sürerler. Her iki durumda da bir fiyat farkı doğar ki, bu da çokuluslu tekellerin kârlarını arttırır. İşte bu işleyişten ötürüdür ki, çokuluslu tekeller pazarı elde tutmada, pazar denetimini sağlamada çok titiz davranırlar.. Tıpkı üretimdeki egemenlikleri gibi maden pazarını da egemenlik altına alır ve denetirler. Aslında üretim ve pazar denetimleri birbirine bağlıdırlar.

Üretimi denetleyemeyen bir firmanın pazarı denetleyebilmesi imkânsızdır. Kuşkusuz her iki denetimin sağlanabilmesi, maden zenginlikleri üzerindeki denetimin sağlanması ile mümkündür. Yani, henüz üretilmeyen, yerin altında varlığı tespit edilen maden kaynakları üzerinde denetim kuramayan bir çokuluslu tekelin üretim ve pazarlama denetiminden söz edilemeyeceği açıktır. Bugün, madencilikte faaliyet sürdüren çokuluslu tekeller, geri kalmış ülkelerin maden kaynaklarını tümüyle denetimleri altına almış bulunmak tadırlar.

Bütün bu gerçekler bize neyi göstermektedir? Açık tır ki bu gerçekler bize, emperyalist sömürünün yalnızca yabancı yatırımdan kaynaklanmadığını bir geri kalmış ülkenin ticarî ilişkiler kanalıyla sömürülebileceğini göstermektedir. Örneğin; Türkiye'nin krom ve boraks madenleri pazar ilişkileri kanalıyla yok pahasına emperyalist ülkelerce talan edilmektedir.

**GERİ KALMIŞ ÜLKE HALKLARI,
GERÇEK KURTULUŞLARININ BİRİCİK
YOLUNUN DEVRİMLE MÜMKÜN
OLABİLECEĞİNİN VE MADEN KAYNAKLARINI
EMPERYALİST SÖMÜRÜDEN ANCAK BU YOLLA
KURTARABİLECEKLERİNİN BİLİNCİYLE,
KENDİ KAYNAKLARINA KISKANÇLIĞLA
SAHİP ÇIKMALIDIRLAR...**

Geri kalmış ülkeler, maden kaynaklarını emperyalizmin sömürsünden nasıl kurtarabilirler?

Geri kalmış ülkelerin kendi maden kaynaklarını emperyalizmin sömürü ve tasallutundan kurtarmaları, ancak ve ancak emperyalizme karşı sürdürülen sıcak savaşların ardından mümkün olabilecektir.

Bu nedenle diyoruz ki; geri kalmış ülke halkları gerçek kurtuluşlarının biricik yolunun devrimle mümkün olabileceğinin ve maden kaynaklarını emperyalist sömürüden ancak bu yolla kurtarabileceklerinin bilinciyle, kendi kaynaklarına kiskançlıkla sahip çıkmaldırlar.

Bu nedenle diyoruz ki; geri kalmış ülke halkları, emperyalizmin insafsızca yağmalayarak üretip götürdüğü maden kaynaklarının işlendikten sonra, gerisin geriye silah olarak kendilerine çevrildiğinin bilinciyle, kendi kaynaklarına kiskançlıkla sahip çıkmaldırlar.

Bu nedenle diyoruz ki; geri kalmış ülke halkları, maden kaynaklarının emperyalizm için vazgeçilmez kaynaklar olduğunun bilinciyle, bu kaynakları emperyalizme karşı bir silah olarak kullanmanın ekonomik ve politik koşullarını yaratmada öncelikle kendi kaynaklarına kiskançlıkla sahip çıkmaldırlar.

İşte bu nedenlerden ötürü diyoruz ki geri kalmış ülke halkları, maden kaynaklarının biricik sahiplerinin kendileri olduklarının bilinciyle, yalnızca ülkelerinden yağmalanarak götürülen kaynaklarını geri alma hakkına değil, aynı zamanda bu kaynakların kullanılması ve israf edilmesi karşılığında, emperyalist güçlerden tazminat talep etme hakkına da sahiptirler.

5.

BÖLÜM

TÜRKİYE'NİN MADEN KAYNAKLARI VE EMPERYALİZM

**UYGARLIĞIN ANADOLU TOPRAKLARINDA
GELİŞEBİLMESİNDE, ANADOLUNUN
MADENLER AÇISINDAN ZENGİN
OLMASININ BÜYÜK PAYI OLMUŞTUR...**

Türkiye'nin tarihi, bir anlamda Anadolu'nun tarihi ile eş anlamlıdır. Türkiye'nin tarihini yazan bilim adamları, ister istemez Anadolu'nun tarihini yazarlar.

Anadolu'nun tarihi ise insanlık tarihinin önemli beşiklerinden biridir. Uygarlığın tarihini yazan bilim adamları, ister istemez Anadolu'nun tarihine araştırmalarında büyük yer verirler. Toprak altından çıkarılan ve tarihî eser dediğimiz; kentler, tapınaklar, mezarlar,

heykeller, vazolar, kap-kacaklar, süs eşyaları ve daha bir sürü eşya, Anadolu tarihinin çok eskilere dayandığını göstermektedir bize. Ayrıca bu tarihi eserler bize, Anadolu uygarlığının, insanlık tarihinin en eski uygarlıklarından biri olduğunu kanıtlamaktadır. Bugün Türkiye'nin dört bir yanında ortaya çıkarılan tarihi kentler, tapınaklar, mezarlar, müzeleri dolduran bu heykeller, vazolar, kap-kacaklar, süs eşyaları, Anadolu tarihinin ne kadar eski ve ne kadar gelişmiş bir uygarlığa dayandığını gösterebilmektedir.

Eskilerin medeniyet dediği uygarlık, neden Anadolu topraklarında gelişmiştir? Herşeyden önce uygarlık nedir? Kısaca tanımlarsak, uygarlık, insanoğlunun doğayı değiştirebilme yeteneği ile doğrudan ilgilidir. İnsanoğlu doğayı değiştirebildiği oranda uygarlaşır. Doğayı değiştirebilmesi ise insanoğlunun emeğine bağlı olan bir gerçektir. Bir başka deyişle doğayı değiştirebilmek insanoğlunun işgücüne doğrudan bağlıdır. İnsan işgücünü verimli kıldıkça doğaya daha fazla sahip olur ve doğayı daha fazla değiştirebilir. Başlangıçta sellere karşı çaresiz olan insan işgücü verimliliği gelişebildikçe sellere karşı durabilmiş, set ve barajlar yaparak suyu dilediği biçimde akıtabilmiştir. Başlangıçta avlanarak yaşayabilmişken daha sonra toprağı işlemesini, tarım yapmasını öğrenerek, tarım ürünlerini de besin kaynakları arasına katabilmiştir. Kısacası uygarlık tarihi, işgücü verimliliğın evrimi ile eş zamanlıdır ve uygarlık tarihi işgücü verimliliğın evrimi ile atbaşı yürümüştür.

Öte yandan, işgücü verimliliğının gelişmesinde madenlerin son derece önemli bir yerinin olduğu da bilinen bir gerçektir. Bu gerçeğı bir önceki bölümde «Geri Kalmış Ülkelerin Maden Kaynakları ve Emperyalizm»

başlığını taşıyan bölümde yeterince araştırmış ve şöyle yazmıştık: «Diyebiliriz ki işgücü verimliliğinin evrimi madenlerden yararlanmanın evrimi ile atbaşı yürümüştür.» Demekki uygarlık ile madenlerden yararlanabilme yeteneği arasında, doğrudan bir bağ vardır. İnsan oğlu madenlerden yararlanabildiği oranda uygarlık tarihinde gelişme göstermiştir.

Uygarlığın Anadolu topraklarında gelişebilmesinde, kuşku yok ki Anadolunun madenler açısından zengin olmasının büyük payı olmuştur. İnsanlık tarihinde en eski madenî aletlerin Anadolu'da ortaya çıkarılmış olması bu gerçeği yeterince kanıtlamaktadır. Bugün Türkiye'de hâlâ binlerce yıl öncesinden bu güne ulaşmış maden ocakları vardır. Ergani Bakır Madeni işleyen dünyanın en eski madenlerinden biridir.

TÜRKİYE'NİN MADEN KAYNAKLARI ÜZERİNDEKİ SÖMÜRÜ VE TALAN, OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN ÇÖKÜŞÜYLE BAŞLAMIS VE KESİNTİSİZ BUGÜNE DEK SÜRÜMÜŞTÜR...

Türkiye'nin maden kaynakları üzerindeki sömürü ve talanının tarihi çok eskilere dayanır. Kısaca denilebilirki, Türkiye'nin maden kaynakları üzerindeki sömürü ve talan, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşüyle başlamış ve kesintisiz bugüne dek sürmüştür.

Ağustos 1838'de imzalanan ve Mart 1839'da yürürlüğe giren Osmanlı-İngiliz Ticaret Sözleşmesi, Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünü gösteren önemli bir belgedir. Bilim adamları bu sözleşmeyi genellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürgeleşmesi tarihinin başlangıcı olarak kabul ederler. Kapitalizmin ilk yeşer-

diği ülkelerden biri olan İngiltere bilinen bir gerçektir ki, ondokuzuncu yüzyıl dünyasına damgasını vurmuş bir ülkedir de aynı zamanda. Bir önceki bölümde de gördüğümüz gibi İngiltere 19. yüzyılların başlarında sömürgeci dış politikasını şu esaslara oturtmuştu: «Çok ucuz hammadde sağlayabilecek ülkeler üzerinde önemle durulması.. Yeraltı zenginliklerine kolayca el koyabilmek için kendi yeraltı zenginliklerini kullanacak sanayiden ve teknolojik yeteneklerden yoksun ülkelerin elde edilmesi... Ucuza elde edilen hammaddelerin işlenip tekrar eski sahiplerine satılması, ticarî kolaylığı bir yana, ülkelerin yerli sanayilerini yıkma bakımından yararlı olacağından böyle bir ticarî ilişkiye öncelik tanınması..» İşte, 1839'da Osmanlı İmparatorluğu ile imzaladığı ticaret sözleşmesinden İngiltere'nin gözettiği amaçlar bu esaslara dayanıyordu. Bu, bir taşla iki kuş vurmak demektir.

Osmanlı İngiliz Ticaret Sözleşmesini izleyen 3 yıl gibi kısa bir süre içinde, diğer sömürgeci batılı ülkeler ile de aynı özde sözleşmeler yapıldı. Böylece Osmanlı İmparatorluğunun batı kapitalizmine açılması tamamlanarak İmparatorluk batı kapitalizminin açık pazarı haline geliyordu. Bir başka deyişle, Osmanlı İmparatorluğu sömürgeleşme aşamasına girmiş oluyordu. Artık ne sanayisini geliştirebileceği imkânlarla sahipti, ne de maden kaynakları gibi bir bütün olarak hammadde kaynaklarını koruyabilme imkânına... Kısacası bir Osmanlı Sadrazamının dediği gibi, batıya kaptırılan sakal değil koldu, ayaktı... Bu aşamayla birlikte bir yandan varolan sanayii (el sanatları v.b.) batı kapitalizminin rekabetine dayanamıyarak ölecek, diğer yandan da hammadde kaynakları batılı kapitalist ülkelerece talan edilecekti. Türkiye'nin maden kaynakları üzerindeki sömürü de böylece başlamış oluyordu.

**OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN
SÖMÜRGELEŞMESİ TARİHİNDE, GÖZLENEN
ÖNEMLİ DÖNÜM NOKTALARINDA, HEMEN
HER ZAMAN, MADENCİLİĞE İLİŞKİN
YENİ BİR DÜZENLEME GİRİŞİMİNİ
GÖRMEK MÜMKÜNDÜR...**

Osmanlı İmparatorluğunda maden kaynakları İmparatorluğun kuruluşundan 19. yüzyıl ortalarına kadar «şer'i» denilen dinsel esaslara göre işletilmiştir. Bir başka deyişle «şeriat», toplumsal faaliyetin tümü için nasıl dayanılan tek yasa olmuşsa, madencilik faaliyeti için de tek yasa olmuştur. Padişah, tüm ülkenin sahibi olduğu gibi, tüm maden kaynaklarının da sahibi olmuştur. Kısaca aktarmaya çalışırsak; Osmanlı madenciliğine tam 600 yıl şekil vermiş «şer'i» esaslara göre; hangi arazide olursa olsun, maden işletenler, yaratılan değerın beşte birini hazineye vermekle yükümlü tutulmuşlardır. Çıkardığı madeni satarak 1000 kuruş gelir sağlayan bir Osmanlı Bey'i, 200 kuruşu hazineye vermekle yükümlü kılınmıştır.

Osmanlı madenciliğinin esasını oluşturan bu dinsel kuralın İmparatorluğun sömürgeleşme aşamasına girmesiyle birlikte, değiştiğini görüyoruz. Öyleki, 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra, bu kural bir tarafa itilerek, «..maden nazır ve müdürleri vasıtasıyla emaneten ve mukataa usulü ile mültezimlere ihale olunması» kuralı getiriliyordu. Yani kurala göre, önce maden kaynakları bir bütün olarak Padişahın madencilik işlerinden sorumlu «Maden Nazır»'na bağlanıyordu. Maden kaynakları, tümüyle Maden Nazırına bağlanıyordu ama, madenleri İmparatorluk, yani devlet işletmiyor, özel şahıslara ihaleye çıkarıyordu. Mültezim deni-

len devlete ait geliri götürü olarak üstüne alıp toplanan şahıslar, madenlerin işletme hakkını elde ediyor, işlettikleri madenlerden sağladıkları gelirin bir kısmını hazineye veriyorlardı. Madenler mültezimlere «emaneten» veriliyor, buna karşılık mültezimler, götürü olarak gelirlerinin bir kısmını devlete veriyorlardı.

Osmanlı madenciliğine getirilen bu yeni kural, kuşkusuz ki Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürgeleşme aşamasına girmesinin getirdiği değişiklikti. Bir başka deyişle Osmanlı İmparatorluğu'nda, 19. yüzyılın ortalarından itibaren getirilen yasa değişiklikleri ve yeni yeni kurallar sömürgeleşme aşamasına girilmiş olmasından kaynaklanmaktaydı. Özellikle, batılı sömürgeci ülkelerin ihtiyaç duydukları maden kaynakları batı kapitalizminin açık pazarı haline gelen Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarında bol miktarda bulunmaktaydı. Ne var ki, bu kaynakların işletilebilmesi, batı kapitalist ülkelerin sömürebilecekleri kaynaklar haline gelebilmesi, her türlü engelin ortadan kalkması ile mümkün olabilecekti. Örneğin; madenciliğe ilişkin Osmanlı yönetim biçiminin değiştirilmesi, dinsel kurallar yerine, batı kapitalizminin taleplerine cevap verebilecek kuralların getirilmesi gerekirdi. İşte 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, getirilen yasal değişiklikler ve yeni yönetim düzenlemeleri, bu temel yapısal değişiklikten kaynaklanıyordu.

Osmanlı Madenciliğinde, görülen ikinci önemli yönetim değişikliği 1858 yılında gerçekleşir. 1858 yılında yayınlanan Arazi Kanunu ile birlikte, kimin yükümlülüğünde olursa olsun, padişahın ve vakıf topraklarındaki maden kaynakları doğrudan hazineye geçiyordu. Toprağı işleme, kullanma hakkını ellerinde bulunduran «mutasarrıf»lar, madenlerin işletilmesinden ötürü

artık hisse alamayacaklardı. Ne ki, mutasarrıflar bunun yerine, maden faaliyeti nedeniyle işleyemedikleri toprağa karşılık tazminat hakkını elde ediyorlardı. İşte, 1861 yılında düzenlenen ilk Maadin Nizamnamesi, genel hatlarıyla bu esaslara dayanmaktaydı. Bu önemli değişiklik İmparatorluk topraklarındaki maden kaynaklarını batılı kapitalist ülkelerin sömürüsüne elverişli kılan, bu sömürünün koşullarını hazırlayan değişikliklerden biriydi.

Öte yandan 1862 yılında imzalanan Paris Anlaşması, batılı kapitalist ülkelerin sömürü politikalarında önemli bir başka adım olmuştur.

Paris Anlaşması ile Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yabancı uyruklu kişilere de mülk edinebilme hakkı getiriliyordu. Öyleki, bu hakkı elde eden yabancı uyruklular, tıpkı yerli halk gibi, aynı koşullara bağımlı kılınıyor, ayrıca bir yükümlülük taşımıyorlardı. Paris Anlaşmasında yer alan bu önemli değişiklik aynen şöyle ifade edilmekteydi: «Emlakın alım ve satım ve tasarrufu hakkındaki bütün kanunlar tebaa için eşit olduğundan devletin kanunlarına ve belediye zabıtası nizamlarına uymak ve asıl yerli halkın verdiği vergi ve resimleri vermek üzere, Osmanlı Devleti ile yabancı devletler arasında sureti tanzimiyeden sonra ecnebiye dahi emlâka tasarruf müsaadesi verilecektir.» Böylece, Osmanlı İmparatorluğu, batılı kapitalist ülkelere gerek topraklarını gerekse ham madde kaynaklarını açmış oluyordu. Nitekim anlaşmadan henüz üç yıl gibi kısa bir süre sonra, Balıkesir'deki boraks madenlerinin işletme hakkının bir Fransız şirketine verildiği görülür.

1870'lere girilirken 1869 yılında yeni bir düzenlemeye tanık oluruz. Sömürgeci Fransa'nın maden kanunundan yararlanarak hazırlanan «Maadin Nizamna-

mesi» ilk nizamnamenin yerine, 1869 yılında yürürlüğe girer. Bu nizamname, 20. yüzyılın ilk yıllarına kadar yürürlükte kalır. Ancak 1906 yılında, yeni bir Maadin Nizamnamesinin hazırlanarak yürürlüğe girdiği görülür. Bu yeni yasal düzenlemenin kuşkusuz emperyalist sömürü açısından bir anlam taşıdığı açıktır. Şu bir gerçektir ki, Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürgeleşme tarihi, batı kapitalizminin madenlerimizi ve demiryollarımızı yağmalaması tarihi ile hemen hemen eş zamanlı olmuştur. Sömürgeleşme tarihinde, gözlenen önemli dönüm noktalarında, hemen her zaman, madencilğe ilişkin yeni bir düzenleme girişimini görmek mümkündür. İşte 1906 yılında yürürlüğe giren yeni Maadin Nizamnamesi, bu düzenlemelerden biridir.

**EMPERYALİST ÜLKELERİN YATIRIMLARI,
GENEL OLARAK OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN
SÖMÜRGELEŞME SÜRECİNE UYGUN OLARAK
DEMİRYOLU, TEKEL MADDELERİ VE
MADENCİLİK ALANLARINDA
YOĞUNLAŞMIŞTIR...**

20. yüzyıl ile birlikte, Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürgeleşmesi hız kazanır. İmparatorluk büyük toprak kayıplarına uğrar. Batılı kapitalist ülkelerle giriştiği her savaştan yenik düşer. İmparatorluk topraklarında ulusçu hareketler yoğunluk kazanır. Bir dizi ülke bağımsızlığını ilân eder. Öte yandan, ülke sanayii batı kapitalizminin rekabetine dayanamıyarak tümden yok olur. Hammadde kaynakları talan edilir. Kısacası, kapitalizmin rekabetçi çağında başlayan sömürgeleşme, kapitalizmin tekelci çağında, 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında giderek yoğunlaşır. Yeni sömür-

gecılık diyebileceğimiz, emperyalizm artık Osmanlı İmparatorluğu'nu tümüyle kendine bağımlı kılmıştır. İmparatorluğun büyük kentlerinde özellikle liman kentlerinde emperyalist ülkelerin banka şubeleri birbiri peşi sıra açılmaya başlar. Pazar olanaklarını geliştirmek için İmparatorluğun özellikle Batı Anadolu bölgesinde bol bol demiryolları döşenir. Belli başlı önemli maden kaynakları, emperyalist ülkelere ait şirketlerce işletilmeye başlanır.

1910'lara gelindiğinde Osmanlı İmparatorluğu kelimenin tam anlamıyla iflasın eşiğine gelip dayanmıştı. Bu yıllar emperyalist ülkelerden ihraç edilen sermayenin de en üst noktasına çıktığı yıllar olmuştur. 1914 yılı verilerine göre, Osmanlı İmparatorluğu'nun Fransa'ya olan borcu 3,4 milyar Fransız Frankına ulaşmıştı. Aynı yıl için bu borç İngiltere'ye 800 milyon, Almanya'ya da 1,4 milyar Fransız Frankını buluyordu. Bu borçları geri almak için adı geçen emperyalist ülkeler başta olmak üzere, batılı kapitalist ülkelerden oluşan bir örgüt kurulmuştu. Düyunu Umumiye adı verilen bu örgüt doğrudan doğruya İmparatorluk sınırları içinde çalışıyor devlet gelirlerine el koyuyordu.

Savaşa girmeden önce, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde kalan belli başlı tüm maden kaynaklarının da emperyalist ülkelerin denetimi altına girmiş olduğunu görürüz. Örneğin, Balya-Karaaydın'daki Simli Kurşun, Kesendere madenleri diye adlandırılan Manganez, Zonguldak Ereğlisi'ndeki Taş Kömürü, Yanya Seniçer Madeni diye adlandırılan Zift, Karasu Madeni diye bilinen Kurşun-Çinko maden kaynakları Fransızlarca işletilmekteydi. Fransızların madencilğe yatırdıkları sermayenin toplam tutarı ise yaklaşık 115 milyon Fransız Frankını buluyordu. Öte yandan; Boraks Şirketi ad-

lı bir İngiliz Şirketi boraks madenlerini işletmekteydi. Yine bir İngiliz Şirketi olan Paterson ve Ort. adlı bir şirket de önemli krom yataklarını işletmekteydi. İngiltere'nin madencilik yatırımları da yaklaşık 17 milyon Fransız Frankı kadardı. Aynı şekilde Alman sermayesinin Sarıca Ocakları diye adlandırılan Zonguldak'taki taş kömürü yataklarından bazılarında yoğunlaştığı görülür. Öte yandan Alman tekellerinin en büyüğü olan Krupp ve Rochling gibi benzeri tekellerin de önemli bazı krom yataklarını işlettikleri görülür. Osmanlı İmparatorluğu madenlerinde yalnız bu üç büyük emperyalist ülke değil daha bir çok emperyalist ülkenin de sömürü ve talana katıldığı görülür. Örneğin İtalya, Zonguldak-Kozlu'daki taş kömürü yataklarının işletme imtiyazını elinde bulundurmaktadır. Çarlık Rusya'sı da Zonguldak Havzasına çöreklenmiş bir başka sömürgeci ülkedir.

Araştırmalar bize; 1914 yılında madencilik alanında yatırılan yabancı sermayenin toplam tutarının yaklaşık 145 milyon Fransız Frankı olduğunu göstermektedir. Bu da, savaş öncesinde toplam yabancı sermaye miktarının yüzde 10'u demektir. Bu yüzden önemli bir miktardır. Öyleki emperyalist ülkelerin sermaye ihraçları genel olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürgeleşme sürecine uygun olarak demiryolu, tekel maddelerinin üretim ve dağıtımını ile madencilik alanlarında yoğunlaştığı görülür.

Osmanlı İmparatorluğu, tarihte 1. Dünya Savaşı diye bilinen emperyalistler arası birinci paylaşım savaşının dışında kalamadı. Savaş öncesinde tam anlamıyla sömürge bir ülke durumuna dönmüş olan Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşla birlikte emperyalist ülkeler arasında paylaşılması kaçınılmazdı. İmpa-

ratorluk, emperyalist ülkeler için yağma Hasan'ın böreğiydi. Tarihte Sevr Anlaşması diye bilinen anlaşma ile imparatorluk toprakları emperyalist ülkeler arasında kesin olarak paylaşılmış oldu.

**CUMHURİYET'İN İLK ON YILINDA,
DEVLETİN GEREK DEMİRYOLU VE
GEREKSE MADENCİLİK ALANINDA YOĞUN
FAALİYET SÜRDÜRMÜŞ OLMASI, BU
DÖNEMDE İZLENEN EKONOMİ - POLİTİKANIN
ZORUNLU BİR GEREĞİDİR...**

Emperyalizmin Anadolu'yu işgali uzun sürmedi. Anadolu, emperyalizmin açık işgaline karşı ayaklanarak ulusal kurtuluş savaşını başlattı. Savaşın bitiminde Anadolu toprakları üzerinde, çöken Osmanlı İmparatorluğu yerine Türkiye Cumhuriyeti kuruldu.

1923 yılında Lozan Barış Görüşmeleri ve bu görüşmelerin ardından imzalanan Lozan Anlaşması, Türkiye'nin savaş sonrası sınırları ile birlikte, bir anlamda izleyeceği ekonomik politikayı da tesbit ediyordu.

Lozan Barış Görüşmeleri sürerken İzmir'de toplanan İktisat Kongresi, bir yandan izlenecek ekonomik yolu (politikayı) saptarken, diğer yandan da barış görüşmelerinde etkili olacağı düşünülerek, yabancı sermayeye belirli güvenceler getiriyordu. İzmir İktisat Kongresi kapitalist ekonomiyi esas alıyordu. Bu doğaldı, çünkü siyasal iktidarın dayandığı toplumsal güçler, esas olarak büyük toprak sahipleri ile, tüccarlarca oluşuyordu. Onaylanan kalkınma yolu kısaca, özel te-

şebbüscü uygulamayla, kapitalist yoldan kalkınma olarak tanımlanabilirdi. Ne var ki özel teşebbüsçü uygulamayla, kapitalist yoldan kalkınma yolu başarısızlığa uğramıştır. Bu başarısızlığın en önemli nedeni, Türkiye'de sermaye birikiminin bütün özendirici önlemlere rağmen istenilen düzeylere çıkamamasıdır: Gerek savaşın yarattığı yıkıntı, gerek sanayinin son derece ilkel düzeyde bulunmuş olması ve gerekse de savaş borçlarının getirdiği yük ve son olarak Lozan Anlaşmasındaki bazı köstekleyici hususlar sermaye birikiminin istenilen düzeylere çıkmasını engellemiştir. Bütün bunlara rağmen, özel teşebbüsçü kapitalist kalkınma yolu esas alınırken devletin ekonomideki yeri hiç de önemsiz kalmamıştır. Tersine bu dönemde ekonomide görülen belli başlı olumlu gelişmelerin, devlet eliyle gerçekleştiğini görürüz. Örneğin, demiryolu inşaatı bu dönemin en gelişmelerinden biri olmuştur. Öyleki, bu gerçek Onuncu Yıl Marşı'nda «Demir ağlarla ördük anayurdu dört baştan» dizesiyle yer almıştır. Öte yandan Cumhuriyet öncesi, emperyalist ülkelerce işletilen önemli bazı maden yatakları devlet tarafından işletilmiş madencilik Cumhuriyetin bu ilk yıllarında önemli bir sanayi dalı olmuştur. Gerek demiryolu ve gerekse madencilik alanlarında devletin faaliyet sürdürmüş olması, bu dönemde izlenen politikanın zorunlu bir gereğidir. Özel teşebbüs gücünün yetmediği sanayi kollarında devletin ekonomiye müdahale etmesi İzmir İktisat Kongresinde onaylanan bir politika olmuştur. Örneğin Sanayii ve Maadin Bankası, bu politikanın bir gereği olarak 1925 yılında kurulmuştur. Bankanın kuruluş amaçlarının başında madencilik gelmektedir.

YAPILAN ARAŞTIRMALAR, YABANCI SERMAYENİN DAHA CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDAN İTİBAREN MADENCİLİK ALANINDA YOĞUN OLARAK GİRİŞİMLERDE BULUNDUĞUNU GÖSTERMEKTEDİR...

Cumhuriyetin kurulması, her ne kadar emperyalizmin açık işgaline karşı sürdürülen Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasıyla mümkün olmuşsa da, yabancı sermayeye karşı tavırda aynı başarılı çizgi izlenememiştir. Türkiye'deki yasalara uymaları koşuluyla, emperyalist ülkelerin Türkiye'de yatırım yapmalarında sakinca görülmemiştir. Öyleki bu görüşün doğal bir sonucu olarak emperyalist ülkeler Cumhuriyet'in ilk yılları ile birlikte sermaye yatırımlarında bulunabilmişlerdir. Emperyalist ülkelerin sermaye yatırımları başlıca iki biçimde görülmüştür. Birinci biçimde; bazı yabancı şirket ve firmaların Türkiye'de faaliyet göstermek amacıyla şubeler açtıkları görülmüştür. İkinci biçimde ise; yabancı sermaye Türk şirketleri aracılığıyla faaliyet göstermiştir.

Yapılan araştırmalar, yabancı sermayenin daha Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren madencilik alanında yoğun olarak girişimlerde bulunduğunu göstermektedir. Örneğin 1920 ile 1930 yılları arasındaki 10 yıllık dönem içinde madencilik alanında toplam 20 anonim şirket kurulmuştur. Bu 20 anonim şirketin 11'inin kurucuları, hissedarları yada yönetim kurulları üyeleri arasında mutlaka yabancılar yer almışlardır. 9'u ise yalnızca yerli sermaye sahiplerince kurulmuştur. Birinci gruptaki şirketlerin toplam sermaye tutarları yaklaşık 9300 bin TL. iken, ikinci gruptaki şirketlerin toplam sermaye tutarları yaklaşık 4.400 bin TL. olmuştur. Bu değerlere göre, madencilik alanındaki yabancı ser-

maye denetiminin, yerli sermaye denetiminden iki kat daha büyük olduğu açıkça görülmektedir. Öte yandan, kurucuları, hissedarları ya da yönetim kurulu üyeleri arasında yabancı bulunan onbir anonim şirketin, Türkiye'nin belli başlı maden yataklarını işletmiş olmaları, üzerinde durulması gereken önemli bir noktadır. Bu şirketler şunlardı: Omniom Şark Sanayii A.Ş., Ergani Bakır T.A.Ş., Bulgardağı Madenleri T.A.Ş., Cenubi Anadolu Madenleri T.A.Ş., Türk Kömür Madenleri T.A.Ş., Metagom Maden ve Kauçuk T.A.Ş., Adapazarı Madenleri İşletmesi T.A.Ş., Fethiye Şirket-i Madeniyesi, Mangenez T.A.Ş., Maadin Sanayi ve Ticaret T.A.Ş. ve İttihad-ı Maadin T.A.Ş. Şirket adlarından da çıkarılacağı gibi, önemli belli başlı maden yatakları emperyalist ülkelerin denetimi altındadır. Örneğin dünyaca ünlü Ergani Bakır yatakları Alman emperyalistlerince işletilmektedir. Ergani Bakır T.A.Ş.'nin 1928 yılı hisse dağılımında toplam 250.200 hisseden 149.400 hissenin Berlin Deutsche Bank adına Monsieur Rader Macher'e ait olduğunu belirtmekle, bu şirketin doğrudan doğruya emperyalist Almanya'nın denetiminde bulunan bir şirket olduğunu kanıtlamış olmazmıyız? İlginci olan nokta, geriye kalan hisselerin hemen hemen tamamına yakın kısmının devlet adına Maliye Bakanlığına ait olmasıdır. Hisselerin karşılaştırılmasından, Deutsche Bank'ın Şirketi kesin olarak denetlediğini belirtiriz.

Başka bir değerlendirmeye göre, aynı dönemde, yani 1920 ile 1930 yılları arasında, anonim şirketlerin faaliyet alanlarına göre dağılımında madencilikğin önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Öyleki, madencilik, bankacılık alanının ardından ikinci sıraya oturmaktadır.

**ÖZEL TEŞEBBÜS, YALNIZCA İLK
YILLARINDA DEĞİL, CUMHURİYET'İN
HİÇ BİR DÖNEMİNDE MADENCİLİK ALANINA
YÖNELMEMİŞ, TERSİNE ELİNDEKİ MADEN
SAHALARINI ZAMANLA DEVLETE
DEVRETMİŞTİR...**

Cumhuriyetin ilk yıllarında madenciliğin bazı özellikleri vurgulanmaya değer özellikler olarak belirmektedir. 1927 yılında yapılan Sanayi Sayımı verilerine göre;

Maden çıkarma alanındaki toplam kuruluş sayısı 556'dır. Bu sayı, toplam kuruluş sayısının ancak ve ancak yaklaşık % 1'i kadardır. 556 madencilik kuruluşunda çalışan emekçilerin sayısı ise 18.900'dür. Bu da toplam emekçi sayısının % 7,3'ü kadardır.

Öte yandan yine aynı sayıma göre; madencilik alanındaki kuruluşların % 54,5'inde 6'dan az emekçi çalışırken, geriye kalan % 45,5'inde ise 6'dan çok emekçi çalışmıştır. Bu veriler bize dönemin madenciliğinin küçük üretim birimleri temeline dayandığını göstermektedir.

Bir diğer veriye göre; madencilik alanında birim üretimindeki yerli payının yüzde 94,6 oranında olduğunu göstermektedir. Bu yeri bize, madenciliğin emekyoğun bir üretim yapısına, sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Cumhuriyetin ilk yılları için söylenecek son söz 1927'de yürürlüğüne giren Teşviki Sanayi Kanunu ile ilgili olacaktır. Günümüze göre bile çok ileri olan «teşvik tedbirleri» özel teşebbüsü özendirme amacı taşımaktaydı. Ne var ki, bu «teşvik tedbirleri» bile özel teşebbüsü, madencilik alanına çekememiştir.

1932 yılında yapılan sayıma göre, Teşviki Sanayi Kanunu'ndan yararlanan kuruluş sayısı, madencilik alanında topu topu 17 olmuştur. Bu sayı toplam kuruluş sayısının ancak ve ancak yüzde 1,1'i kadardır. Son derece ileri teşviklere rağmen özel teşebbüsün madencilik alanına rağbet etmemesi madenciliğin kâr oranının düşüklüğüne ve riskli bir sanayi alanı oluşuna bağlıdır. Özel teşebbüsün bu isteksizliği yalnız Cumhuriyet'in ilk döneminde kalmamış, günümüze kadar uzanmıştır. Özel teşebbüs hiç bir zaman madencilik alanına yönelmemiş, tersine elinde bulundurduğu maden yataklarını zamanla devlete devretmiştir.

DEVLETİN EKONOMİYE MÜDAHALESİNİN ESAS ALINDIĞI 1930'LAR, MADENCİLİĞİN GELİŞTİĞİ BİR DÖNEM OLMUŞTUR...

1930'larla birlikte, Türkiye'nin izlediği politikada (ekonomik) belirli değişiklikler görülür. Özel teşebbüse ağırlık veren kapitalist kalkınma yolu yerini, devletin ekonomideki ağırlığını esas alan kalkınma yoluna bırakıyordu. Kuşkusuz kapitalizm terk edilmiyordu.

Bu ekonomi politik değişikliğin birçok nedeni vardı. Önce yaklaşık 10 yıl süren özel teşebbüsü esas alan kapitalist kalkınma yolu iflas etmişti. Özel teşebbüs, bütün teşviklere rağmen gelişememiş temel sanayilerden çok tüketim malları sanayine yönelmişti. Esas olarak da ticaret kesiminde gelişebilmişti. Öte yandan, 1929 Dünya Buhranı da ekonomiyi yakından etkilemiş, ister istemez devletin ekonomiyeye müdahalesini gerektirmiştir. Bu iki ana nedene bir de Lozan Anlaşmasının bağlayıcı olumsuz hükümleri eklenince, 10 yıllık

özel teşebbüscü deneme başarısızlığa uğramıştır.

Devletin ekonomideki yerine ağırlık veren bu politika, daha ortaya atılır atılmaz, özel teşebbüs çevrelerince tepkiyle karşılanmıştır. Doğal olarak bu politika kısa zamanda özel teşebbüs çevrelerinin denetimine girmiştir. Ne varki 1930'ların ilk yıllarından 1940'a dek uzanan bu dönemde, madencilik alanında olup bitenler, gerçekleştirilen girişimler, son derece önemli olmuştur. Örneğin günümüze kadar gelen önemli maden işletmelerinin bu dönem içinde kurulduğunu görürüz.

1930'dan 1940'a dek uzanan bu dönem aynı zamanda planlı kalkınma dönemidir de. Bu dönem içinde uygulanan I. ve II. Beş Yıllık Sanayi Planlarının madencilik alanı açısından taşıdığı önem büyük olmuştur. Gerek yatırım hacmi açısından, gereksede uygulamadaki gerçekleştirmeler açısından, madencilik alanında ileri adımlar atılmıştır. Örneğin; Birinci Beş Yıllık Sanayi Planında madencilik alanı için toplam 11.500,— TL'lik bir yatırım öngörülmüştür. Bu değer, toplam yatırım tutarının 26,9'unu oluşturmuştur. İkinci Beş Yıllık Sanayi Planında bu oran daha da yüksek tutulmuştur. İlk planda demir, bakır, kükürt ve sömi kok'a yönlendirilen yatırımlar, ikinci planda iki ana başlık altında toplanmıştır. İkinci planda; «madencilik» ana başlığında toplanan alanlara öngörülen yatırım tutarı 23,4 milyon TL. iken maden kömürü için ise 21,6 milyon TL.'lik bir yatırım öngörülmüştür. Yaklaşık toplam 45 milyon TL. olan yatırımın genel yatırım miktarı içindeki payı yüzde 40'a varmıştır. Öngörülen bu yatırımların hemen hemen tamamına yakınının gerçekleştiğini belirtmek isteriz. Zaten planların madencilik

bölümü dışındaki bölümleri uygulanma olanağı bulamamıştır.

Kuşkusuz yatırımlardaki bu artışlar sonuç vermemiş, taş kömürü üretimi 1930'dan 1940'a doğru 860 bin tondan 1.840.000 ton'a çıkmıştır. Öte yandan aynı dönemde bir dizi devlet işletmelerinin kurulduğu görülmüştür. Günümüze dek uzanan ve günümüzde de büyük devlet kuruluşlarından olan Etibank ve MTA bu dönem içinde, 1935 yılında kurulmuştur. Etibank kuruluncaya kadar madencilik yatırımları ve genel olarak madencilik faaliyetleri Sümerbank tarafından yürütülmüştür. Öte yandan Zonguldak Havzası ile Ergani Bakırları gibi önemli maden kaynakları, yine bu dönem içinde 1940'da tümü ile devletleştirilmiştir. Kısacası, devletin ekonomiye müdahalesinin esas alındığı bu dönem madenciliğin de geliştiği bir dönem olmuştur.

**ZONGULDAK KÖMÜR HAVZASI'NIN
1940 YILINDA DEVLETLEŞTİRİLMESİ,
HER AÇIDAN BİR ZORUNLULUK OLARAK
KENDİNİ GÖSTERMİŞTİR...**

Türkiye madenciliğinde önemli bir girişim olan Zonguldak Havzası'nın devletleştirilmesi girişimini ana hatları ile ortaya koymanın yararlı olacağı kanısındayız. Zonguldak Havzası dün olduğu kadar bugün de Türkiye'nin en büyük sanayi birimi olma özelliğini taşımaktadır. Daha uzun süre bu özelliğini yitireceğe de benzemez. Bu önemli özelliğine karşın Zonguldak Havzası hakkında yeterli bilgiye sahip olduğumuz söylenebilir mi?

Yakın geçmişe kadar bu soruya olumlu cevap vermek mümkün değildi. Sina Çıladır'ın sendikamız yayınları arasında 1977 yılı içinde çıkan «Zonguldak Havzasında İşçi Hareketlerinin Tarihi, 1848-1940» adlı yapıtı, bu konudaki boşluğu önemli oranda doldurmuştur. 1848'den 1940'a dek uzanan zaman diliminde işçi hareketlerini odak noktası olarak Havza'nın yapısal çözümlemesini yapan Sina Çıladır, yapıtının giriş bölümünde şunları belirtmektedir: «Türkiye'nin yarı sömürgeleşme tarihi, batı kapitalizminin madenlerimizi ve demiryollarımızı yağmalaması tarihi ile hemen hemen eş anlamlıdır (...). Denebilirki, Zonguldak Havzası'nın tarihi, Türkiye'nin yarı sömürgeleşme sürecini çok berrak bir şekilde yansıtan bir ayna niteliğindedir.» Havza'nın Türkiye'nin en büyük sanayi birimi olma özelliği yanında çok daha önemli bu tarihi özelliğini inkâr etmek mümkün mü?

Havza bu tarihi özelliğini Kurtuluş Savaşı sonrasında da korumuştur. Bu konuda yapılan araştırmalar yabancı sermayenin Havza'daki hegemonyasının 1940'a dek kesintiye uğramadan sürdüğünü belgelemektedir: «Zonguldak Havzası'nın tarihinde kısaca «füzyon» (birleştirme) olarak anılan bütün yabancı ve yerli sermayeli şirketlerin ve münferit ocakların devletleştirilmesi tarihi, 1 Aralık 1940'dur. Havza'nın tam devletleştirilmesi kelimenin tam anlamı ile bir zorunluluk olarak kendini göstermiştir. Ne İş Bankası'nın 1926 yılında Havzaya yaptığı yatırımlar ve ne de Ereğli Şirketi'nin (esasen Şirketin isteği üzerine) devletleştirilmesi, kömür işletmeciliğine «milli bir veçhe» kazandıramamıştır.»

TÜRKİYE, SAVAŞ YILLARI İÇİNDE, FAŞİST HİTLER ALMANYA'SINA KROM VE DİĞER STRATEJİK MADENLERİ SATMAKTA HİÇ BİR SAKINCA GÖRMEMİŞTİR...

1940'larda Türkiye'nin izlediği ekonomi politika da yeniden bir dönüşüm görülür. 1940'dan 1945'e dek uzanan beş yıllık dönem içinde, Türkiye savaşa girmediği halde, savaştan olanca ağırlığı ile etkilenir. Deyim yerinde ise Türkiye savaş boyunca beş yıllık sürede tam bir savaş ekonomisi dönemini yaşar. Örneğin, 1940 yılında yürürlüğe giren Milli Korunma Kanunu, savaş ekonomisinin bir gereği olarak gündeme gelir. Üretim programları üzerinde merkezi denetimin yoğunlaştığı bu dönemde, üretimin büyük oranlarda yavaşladığı, hatta gerilediği görülür. Ne varki aynı yavaşlama ve gerileme, maden üretiminde görülmez.

1940 ile 1945 yılları arasında, madencilik alanında gözlenen bir başka önemli gelişme de devletin maden kaynakları üzerindeki denetiminin artmış olmasıdır. Örneğin Etibank'ın taş kömüründe iştirak payı 1940 yılında yüzde 34 iken, 1945'de bu pay yüzde 100'e çıkmıştır. Aynı şekilde linyit kömüründe iştirak payı 1940'da yüzde 64 iken, 1945'de bu pay 81'e yükselmiştir. Öte yandan kükürt madeninde bu paylar aynı yıllar için sıra ile yüzde 47'den yüzde 91'e çıkmıştır.

Savaş yılları için belirtilmeğe değer önemli bir gerçeğe de değinmeden geçemeyeceğiz. Savaş yılları boyunca Türkiye'nin Almanya ile olan politik ilişkilerinde, krom madeninin zaman zaman önem kazandığı görülür. Örneğin aşağıdaki satırlar; 17 Mart 1942 tarihini taşıyan ve Alman Dışişleri Bakanı Ribbentrop'a gön-

derilen bir belgeden alınmıştır: «Krupp şikâyeti ile savaş öncesi yapılan bir kontrat, savaşın patlak vermesi üzerine 20 parçası hâlâ teslim edilmemiş bulunan 108 parça 7,5 cm.'lik sahra uçaksavar topu ve 6400 top cephanesinin teslimini öngörmekte idi. Tamamlanan toplar, o zamandan beri Krupp atölyelerinde yatmaktadır. Alman standartlarına uymadıklarından, Alman Silâhlı Kuvvetleri'nde kullanılmaları zor olacaktır (...). Feld - Mareşal Keitel raporunu verdiği zaman, Führer esasında bu toplardan başka bir biçimde yararlanmayı düşündüğünü, ancak onların ileride teslim edilecek Türk kromlarına karşı belli bir avans biçiminde teslimlerinin yeniden düşünülmesine itiraz etmediğini bildirdi (...). Cephane anlaşmasının imzalanması ile 4 milyon Mark, toplamın tesliminde ise 2 milyon Mark olmak üzere 6 milyon Mark alacağız. Bu toplamla Türkiye'den acil ihtiyacımız olan bakır ve pamuk gibi stratejik hammaddeleri alabiliriz. Gelecek yılın başından itibaren teslimine başlanacak cephaneler için yapılacak yaklaşık 8 milyon Marklık ödeme ile de yukarıda düşündüğümüz stratejik hammaddelerin yanında 15 Ocak ile 31 Mart 1943 arasındaki dönemde söz verilen 45.000 ton krom satınalabiliriz (...). Ekonomik olarak, önemli karşılıkları bakımından böyle bir kontrat çok avantajlı olacaktır... Anlaşmanın bir an önce tamamlanması aynı zamanda siyasi açıdan da uygundur, çünkü gecikme Türklerin zihninde 9 Ekim 1941 anlaşmasını sürdürmemiz konusunda şüpheler yaratabilir.»

Bu belgeden de anlaşılacağı gibi, savaş yılları boyunca faşist Hitler Almanya'sı ile ilişkiler her düzeyde sürdürülmüştür. Ağır sanayinin, bu arada silâh yapım sanayinin önemli girdilerinden olan kromun, Almanlar tarafından ne denli önemsendiği açıktır. Tür

kiye savaş yılları içinde faşist Hitler Almanya'sına krom ve stratejik madenleri satmakta hiçbir sakınca görmemiştir.

**«1947 KALKINMA PLANI»,
HABERLEŞME VE ULAŞTIRMA BAŞTA OLMAK
ÜZERE ENERJİ DEMİR-ÇELİK VE
MADENCİLİK ALANLARINDA BÜYÜK
ATILIMLAR ÖNGÖRÜYORDU...**

Savaşın bitimi ile birlikte Türkiye'nin izlediği ekonomik politikada yeniden bir dönüşümün koşullarının yavaş yavaş oluştuğu görülür. Savaş sonunda dünyanın çehresi değişmiş, dünyanın üçte birini oluşturan kısmında artık bir dizi ülke sosyalist kalkınma yolunu seçmiştir. Öte yandan ABD, emperyalist ülkeler içinde savaştan en kazançlı çıkan ülke olmuş, emperyalist-kapitalist sistemin jandarmalığını üstlenmişti Türkiye ise, değişen bu dünyada, uygulanan savaş ekonomisinin etkisiyle de büyük oranda güçsüzleşmiş bir ülke görünümünde idi. Gerek ekonomik ve gerekse de askerî açılardan dış destek kaçınılmaz olarak görülüyor ve onaylanıyor, bu politik seçimde de ABD ile ilişkilerin yoğunlaştırılması zorunlu görülüyordu. İşte 1947 yılında hazırlanan Kalkınma Planı, bu anlayışla uzun vadeli dış krediye dayandırılıyordu.

1947 Kalkınma Planı, haberleşme ve ulaştırma başta olmak üzere enerji, demir-çelik ve madencilik alanlarında büyük atılımları öngörüyordu. Ne varki, Plan, adı geçen alanlardaki atılımların gerçekleşmesinde uzun vadeli bir dış krediyi zorunlu kılıyordu. Dış kredide ise, ABD'nin 500 milyon dolarlık kredisi en önemli bölümü oluşturuyordu.

Böylece 20 yıllık bir aradan sonra Türkiye, izlediği görece bağımsız ekonomi politikadan ayrılarak emperyalizmin yeniden kesin ağına düşüyordu. Cumhuriyet'in ne ilk yıllarında uygulanan özel teşebbüse ağırlık veren kapitalist kalkınma yolu, ne de bu dönemin ardından izlenen «devletçilik» politikası, kalkınmak için gereken kaynakları yaratamamıştı. Savaş yıllarında uygulanan politika ise ekonomiyi daha da güçsüzleştirmişti. Bu noktadan itibaren Türkiye değişen dünyada dış kaynaklara bağlı kalkınma yolunu seçiyor ve emperyalist - kapitalist sistemde kalacağını açıkça ilân ediyordu. Böylece daha 1950'lere girmeden, gerek ekonomik, gerek politik ve gerekse askerî alanlarda emperyalizm ile yoğun ilişkiler içine girilmiş oluyordu.

**1950'LER EKONOMİNİN BÜTÜNÜ İÇİN
OLDUĞU GİBİ MADENCİLİK ALANI İÇİN DE
EMPERYALİZMLE BAĞIMLILIĞIN PEKİŞTİĞİ
YILLAR OLMUŞTUR...**

1950'lerle birlikte «1947 Kalkınma Planı»nunda saptanan büyük çapta dış kaynaklı kalkınma anlayışının sınırlarının daha da genişlediği görülür. Türkiye, artık 1950'lerle birlikte ekonomik, politik ve askerî açılardan bağımsızlığını tümüyle yitireceği bir sürece girmiştir. 1950'den 1960'a dek uzanan bu dönemde uygulanan politika emperyalizme bağımlı ve özel teşebbüse ağırlık veren kalkınma yolu olmuştur. Bu anlayış hükümet programlarında da son derece açık bir şekilde yansımıştır. Örneğin DP Programı'nda yer alan aşağıdaki satırlar bu anlayışın somut kanıtlarıdır: «İktisadî hayatta özel teşebbüs ve sermayenin faaliyeti esastır (...). Yabancı teşebbüs, sermaye ve tekni-

ğinden geniş ölçüde faydalanabilmenin şartlarını tahakkuk ettirmek ve icaplarını yerine getirmek»

Daha 1951 yılında Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası (Dünya Bankası)'nın Türkiye'nin izleyeceği ekonomi politikayı ana hatları ile saptadığını görürüz. Türkiye'nin genel olarak bir tarım ülkesi olarak kalması gerektiğini öneren Dünya Bankası'nın madencilik alanında ise şu önerileri geliştirdiği görülür: «1953 senesinden sonra, halihazır yatırım programının neticeleri belli oluncaya kadar Zonguldak Kömür Havzası'nın inkişafı için hiçbir taahhüde girişilmemelidir (...). Hususi maden arama ve işletme faaliyetlerine yol açacak bir madencilik politikası kabul edilmelidir. Hükümetin, hususi sermayedar grupları petrol araştırma ve işletmelerinden uzak tutma politikasını yeniden tetkik etmesi lâzımdır (...). Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından yapılan tetkiklerin neticeleri halkın istifadesine açık olmalıdır». Görüldüğü gibi emperyalizmin dünya ölçüsünde bir örgütü olan Dünya Bankası, önerilerini geliştirirken doğal olarak emperyalizmin çıkarlarını ön plana çıkarmaktadır. Bir yandan Zonguldak Kömür Havzası'nın gelişimini denetlemek isterken, diğer yandan madencilik alanında özel teşebbüse ağırlık kazandıracak öneriler geliştirmektedir. Bu amaçla da Hükümet'e bu güne dek izlenen politikanın gözden geçirilmesini salık vermektedir. Öte yandan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün arama sonuçlarının halkın (!) yani emperyalizmin bilgisine sunulmasının yararlı olacağını belirtmektedir.

Gerek ekonominin bütünü gerekse madencilik alanı için emperyalist ülkelerin önerdikleri, bir başka deyişle «dikte ettirdikleri» tüm önerilerin, 1950 ile 1960 yılları arasında yerine getirildiğini söylemek yanlış ol-

mayacaktır. Örneğin; dış kaynaklara bağlı kalkınma anlayışının bir gereği olarak 1951 yılında Yabancı Sermaye Yatırımları Teşvik Kanunu yürürlüğe girer. Daha sonrada bu kanun yeterli görülmeyerek 1954 yılında yabancı sermayeye daha çok ayrıcalık tanıyan Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu yürürlüğe girer.

Öte yandan yine aynı yıl içinde 1954 yılında, yabancı petrol tekellerine geniş olanaklar tanıyan Petrol Kanunu yürürlüğe girer. Kuşkusuz aynı dönem içinde bizi ilgilendiren en önemli yasal düzenleme 1954 yılında yürürlüğe giren Maden Kanunu'dur. Yaklaşık 50 yıl sonra yeni ekonomik ve politik koşullara, gelişmelere yanıt verebilecek yeni bir Maden Kanunu'nun yürürlüğe girmesi madencilik alanında gözlenen en önemli gelişmelerden biri olmuştur.

Dönemin madencilik açısından önemli gelişmelerden biri de Maden Yardım Komisyonu adlı bir örgütün kurulmuş olmasıdır. Türkiye'nin ABD'ye Türk parası olarak ödenecek borcunun bir bölümünü oluşturan 15 milyon TL. sermayeli bu komisyonun temel amacı maden kaynaklarının özel teşebbüse açılması olmuştur. Kuşkusuz ilginç olan nokta, bu Komisyonun finanse ettiği arama çalışmaları sonunda bulunacak kaynakların devlete aktarılamıyacağıının bir koşul olarak öne sürülmesidir. İşte Mazıdağ Fosfat yataklarının varlığı saptanmış olmasına rağmen uzun yıllar iş letilmeden atıl kalmasının ana nedeni budur.

Emperyalist sermayeye çağrı o denli yoğundur ki bu dönemde, Örneğin MTA Enstitüsünün 1952 yılında yayınladığı, «Türkiye'de Maden İşletecek Yabancı Müteşebbüsler İçin Tanıtma Bülteni» adlı yapıtta şu satırlara rastlanabilmektedir : «Türkiye'de maden işlerinde çalışmak isteyen sermayedarların ne gibi şartlar ve

hükümlere tabi olacağını ana hatları itibariyle göstermek ve serbest teşebbüse açık madenlerimizin hakkında toplu bir fikir vermek maksadı ile hazırlanan bu broşürün, memleketimizce çalışmak isteyen hariçteki dostlarımıza faydalı olmasını temenni ederiz.»

Öte yandan 1958 yılında L. Nahai adlı ABD'li bir uzmanın Türkiye madenciliğini konu alan bir araştırmaya girdiği görülür. Türkiye madenciliğinin temel özelliklerini tesbit eden araştırmacı, Türkiye'nin maden ürünlerinin emperyalist ülkeler için elverişli bir ticaret malı olduğunu belirttiikten sonra, şu konulara değinir : «Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, Maden Kanunu ve Petrol Kanunu Hükümetin tutumunu yerine getirmeyi ve yabancı yatırımlar atmosferini kanunî hale getirecek tasarlanmış kıstaslarıdır (...). Türkiye'de kamulaştırma yada müsadere (el koyma) doğacak zararlara karşı, herhangi bir garanti yoktur. Fakat Maliye Bakanlığı Bütçe Alt Komisyonu Başkanlığı ABD'ye kamulaştırmaya karşı garanti sağlayan bir anlaşmanın yapılmasını tavsiye etmiştir.»

**1960'LARIN BAŞLARINDA
YENİ BİR MADEN YASASI HAZIRLAMAKLA
GÖREVLENDİRİLEN A.B.D.'Lİ BİR UZMAN:
«TÜRKİYE MADENLERİNİ YABANCI SERMAYE
YOLUYLA GELİŞTİRİP ÖZEL YATIRIMLARA
CAZİP DURUMA SOKACAK BİR KANUN
HAZIRLIYORUM.» DİYORDU...**

1950 - 1960 yılı arası Türkiye'de sermayenin ve üretimin yoğunlaştığı ve tekelleşmenin hızlandığı bir dönem olmuştur. Emperyalizme atılan yeni yeni köprüler bağımlılığı daha da pekiştirmiş, dış krediler daha önce alınan kredilerin faizlerini bile karşılayamaz miktar-

lara ulaşmıştır. Dış ticarete giderek artan açık döviz rezervlerinin tükenmesine yol açmış, ekonomi bir bütün olarak işlemez bir noktaya gelmişti. O kadar ki, artık uluslararası finans grupları bile kredi musluklarını kapatmaya başlamıştı. Örneğin, bu gruplardan olan Dünya Bankası, ödenmeyen borçlarından ötürü, krediyi kestiğini açıkça Türkiye'ye bildirmişti. Diğer taraftan, geniş emekçi kitleler ise her geçen gün artan yaşam pahalılığı, işsizlik ve baskılar karşısında hoşnutsuzluklarını zamanla daha da belirgin bir biçimde dışa vurmaya başlamışlardı. İşte iç ve dışta oluşan bu koşullar, Türkiye'de bir iktidar değişikliğini zorunlu kılıyordu. 1960 Mayıs'ında gerçekleşen hareket, bu sürecin doğal sonucu olarak belirdi.

1960 sonrasında görülen önemli yapısal değişikliklerin ağırlıkla emperyalistlerin istemi doğrultusunda gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Deyim yerindeyse artık Türkiye ile emperyalizm etle-tırnak gibi bir bütünlüğe varmışlardı. Emperyalizm, Türkiye sınırları dışında değil, içindeydi. Bir dış güç değil, bir iç güç halini almıştı.

1960 sonrasında görülen yapısal düzenlemeler içinde kuşkusuz en önemlilerinden biri Anayasa ve Anayasa'ya bağlı olarak planlı kalkınma dönemine girilmiş olmasıdır. 1963'de Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planının yürürlüğe girmesiyle, batılı ülkeler, 1960 öncesi kesilen dış yardımı sağlamak amacıyla, Türkiye'ye Yardım Konsorsiyumu'nu kurdular. Konsorsiyum denen bu örgütün temel amacı, Türkiye'ye plan çerçevesinde verilecek kredileri düzenlemek olmuştur. Krediler, emperyalizmin istediği doğrultuda ayarlanacak, istenilmeyen alanlara kredi verilmeyecekti. Böylelikle, Türkiye ekonomisi, bir kalkınma planı disiplini içinde emperyalizmin kesin denetimine giriyordu.

Planlı dönem içinde madencilik gösterdiği gelişmeye ilişkin irdelemeye geçmeden önce, 1960'ların başlarında görülen bir iki önemli gelişmeyi yeri gelmişken belirtmek yararlı olacaktır. Bunlardan ilki, devlet kuruluşlarının yapılarında gerçekleştirilen değişikliktir. Amerikan Yardım Komisyonu (AID)'nin girişimi ile başlatılan çalışmalar, kısa sürede tamamlanmış, bu çalışma ışığında hazırlanan 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Bunlara Katılma Kanunu 1964 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu Kanuna göre bazı devlet kuruluşları kâr etmeye zorlanıyor, tıpkı özel şirketler gibi hisse senedi çıkartmak ve başka şirketler kurma yetkilerine kavuşuyorlardı. Kısacası, bu kanuna göre bazı devlet kuruluşları, sermayesinin ancak yüzde 50'si devletin olan şirketlere dönüşebiliyordu. Nitekim bu önemli değişiklik, madencilik alanında da etkisini gösteriyor, Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş., Çinkur A.Ş. ve Türk Civa A.Ş. gibi önemli madencilik kuruluşları, bu anlayışın ve bu düzenlemenin bir sonucu olarak kuruluyordu.

1960'ların ilk yıllarında görülen diğer önemli bir girişim yeni bir Maden Kanununun düzenlenmesi girişimi olmuştur. Amerikan Yardım Komisyonunun önerileri ile Northcutt Ely adında bir ABD'li kanun uzmanına yeni bir maden kanunu hazırlaması için her türlü olanak tanınır. Ely, madencilik alanında belli başlı emperyalist tekellerce bilinen ve sevilen bir uzmandır. Türkiye gibi geri kalmış bir ülke için hazırlayacağı bir maden kanununun, öncelikle yerli ve yabancı tekellerin onayından geçmesi gerekliliğini bilen zeki bir yasa adamıdır. Örneğin Ely, emperyalist tekellerden birine yazdığı mektubunda şunları belirtmektedir: «Türkiye madenlerini yabancı sermaye yoluyla geliştirip özel yatırımlara cazip duruma sokacak bir kanun hazırlıyorum.»

ONBEŞ YILLIK PLANLI DÖNEMDE, EKONOMİNİN BÜTÜNÜ İÇİN OLDUĞU GİBİ MADENCİLİK ALANINDA DA BAŞARI SAĞLANAMAMIŞTIR...

Günümüze kadar üç adet beş yıllık planı geride bıraktık. Dördüncü beş yıllık plana da girmiş bulunmaktayız. Önemli olan nokta şudur :

Türkiye madenciliği, planlı dönem boyunca nasıl bir gelişme seyri izlemiştir? İşte şimdi de bu sorunun cevabını vermeye çalışacağız.

Öncelikle şu gerçeği bir kez daha hatırlamak isteriz. Türkiye’de her zaman, tarihin her döneminde madencilik devletin temel uğraşı alanlarından biri olmuştur. Ta Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar bu gerçek zaman zaman ufak tefek değişiklikler göstermesine karşın değişmemiştir. Büyük sermaye gerektiren, kâr oranı düşük ve riskli bir alan olan madencilğe özel teşebbüs rağbet göstermemiştir. Gerek üretim, gerekse satış ve gerekse yatırım miktarları açısından devlet işletmeleri madencilik alanında yüzde 80 ile 90 arasında değişen bir ağırlığa sahip olmuştur. Bugün bu ağırlık daha da artmıştır. Planlar devlet kuruluşları için emredici olmasına rağmen, bir başka deyişle devlet kuruluşları planlarda öngörülen işleri yapmada kesin olarak zorunlu tutulurlarken onbeş yıllık planlı dönem boyunca madencilik alanında gerçekleştirilen, ortaya çıkarılan işlerde hiç de, başarılı olunamamıştır. Oysa, devlet ağırlığının yüzde 90’a yaklaştığı madencilik alanında başarı oranının yüksek olması beklenirdi. Bu gerçek bize neyi göstermektedir? Açıktır ki, bu gerçek bize kapitalist ülkelerde planlamanın, planlı ekonominin mümkün olamayacağını gösterir.

**DIŞA BAĞIMLI VE MONTAJA DAYALI
OLAN TÜRKiYE SANAYii, MADENCİLİK
ALANINDA GÖZLENEN OLUMSUZ GELİŞMELER
NEDENiYLE, HER GEÇEN YIL DAHA ÇOK
BAĞIMLI BİR HALE GELMEKTEDİR...**

Bakalım, planlı dönem boyunca onbeş yıl içinde madencilik alanında neler olmuş...? Önce yıllık ortalama artışlarından başlayalım. Çünkü yıllık ortalama artışlar, bize madencilik alanında gerçekleştirilen üretim artışının ne oranlarda olduğunu gösterecektir.

Birinci Plan döneminde, yani 1963 ile 1967 yılları arasında, yıllık ortalama artış yüzde 7,5 olarak gerçekleşmiştir. İkinci Planda yani 1968 ile 1972 yılları arasındaki beş yıllık sürede bu artış, yüzde 4,9 ve nihayet Üçüncü Plan döneminde, yani 1973 ile 1977 yılları arasında yüzde 4,1 olarak gerçekleşmiştir. Görüldüğü gibi, yıllık ortalama artış oranı giderek düşmüştür. Oysa, planlar yıllık ortalama artış oranlarını hiç de düşük tutmamışlardır. Örneğin Üçüncü Planda ortalama yıllık artış oranı yüzde 14,5 olarak öngörülmüştür.

Aynı oranı, bazı madenler için incelediğimizde daha ilginç sonuçlara varmak mümkün olmaktadır. Örneğin Üçüncü Planda yıllık artışlar demirde (yüzde 100 demir) yüzde 9,6 olarak gerçekleşirken, boraks madeninde (satılabilir) bu artış yüzde 11,5 ve linyit kömüründe de (satılabilir) yüzde 12,3 olmuştur. Öte yandan, bakır madeninde (zenginleştirilmiş) yıllık ortalama artış, yüzde —1,7 ve taşkömüründe de yüzde —1,0 olarak gerçekleşmiştir. Bu, ne demektir? Bu bakır ve taşkömürü üretimlerinde Üçüncü Plan döneminde bir düşüşün, bir gerilemenin olduğunu gösterir.

Bu sayısal verilerin ışığında diyebiliriz ki, madencilik üretimi, planlı dönem boyunca, amaçlanan hedeflere ulaşmamış, tersine hedeflerin gerisinde kaldığı gibi, bazı madenlerin üretiminde de gerileme olmuştur.

Yıllık ortalama artış oranlarında görülen düşüşün anlamı nedir? Ya da bu düşüşün doğurduğu sonuçlar ana hatlarıyla nelerdir? Bir başka deyişle, maden üretiminde beklenen artışların gerçekleşmemesi, hangi sonuçları doğurmaktadır?

Bilindiği gibi genel olarak sanayi, büyük oranda maden ürünlerine dayanır. Çevremize baktığımızda, bu gerçeği rahatlıkla görebiliriz. Emek ürünü dünyanın, belli başlı on-onbeş madenden üretildiğini görürüz. Yapılar, otomobiller, buzdolapları, çamaşır makinaları, uçaklar, vapurlar, uzay araçları, tanklar ve bizzat bunları üreten fabrikalar, demirden, taş kömüründen, kromdan, alüminyumdan, bakırdan v.b. madenlerden üretilmektedir.

Öte yandan, yine çevremize baktığımızda, enerji kaynaklarının bir kısmının aynı şekilde kömüre dayandığını, enerjinin kömürden üretildiğini görürüz. Yalnız bununla da kalmıyor madenlerin önemi... Toprağı daha verimli kılmak için, kullanılan gübrenin de ağırlıklı la maden ürünlerine dayandığını görürüz. Açıktır ki, eğer bir ülkede, diğer sanayi kolları daha hızlı gelişir de, yıllık ortalama üretim artış oranları daha büyük olur da, bu sanayileri besleyen bu sanayilere hammadde veren madencilik, bu hızı ayak uyduramaz ise, yıllık ortalama üretim artış oranları düşük olursa, kısacası madenleri işleyen sanayii kollarının ihtiyaçları olan madenler yeterince üretilemez ise, üretim açığı, dış ülkelerden sağlanacaktır. İşte Türkiye'de olan, budur. Aynı şekilde eğer bir ülkede, tarım ürünlerinde

daha hızlı bir gelişme olurda, gübre üretimi yeterli miktarlarda üretilemezse, kısacası tarım alanının ihtiyacı olan gübre yeterince üretilemez ise, üretim açığı, dış ülkelerden sağlanacaktır. Öte yandan aynı şeyleri enerji için de söyleyebiliriz. İşte Türkiye'de olan budur. Her geçen yıl, Türkiye'de sanayii, tarım ve enerji alanlarında ihtiyaç duyulan madenlerin miktarı artarken, maden üretimi yerinde saymakta, hatta bazı dönemler gerileme göstermektedir. Bu gerçeğin anlamı nedir? Bu gerçeğin anlamı açıktır. Zaten dışa bağımlı ve montaja dayalı olan sanayii, bu nedenle daha çok bağımlı bir hale gelmektedir. Örneğin, Türkiye'de üretilen bir buzdolabında yerli payı yüzde 80 iken, yeterli madenin üretilmemesi nedeniyle bu pay, örneğin yüzde 70'e düşmekte, dolayısıyla, dışa bağımlılık büyümektedir.

Öte yandan, yetersiz gübre üretiminden dolayı tarım ürünlerinde dahi, dışa bağımlılık önemli miktarlara ulaşmaktadır. Aynı gerçeği enerji üretimi için de söylemek mümkündür.

Demek ki, maden üretimindeki düşüklük, Türkiye ekonomisinde dışa bağımlılığı artırıcı bir etkide bulunmaktadır. Oysa, Türkiye'nin maden kaynakları, Türkiye ekonomisinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek zenginliktedir. Bugün Türkiye, maden kaynakları açısından zengin bir ülke olmasına rağmen, bir maden ithalatçısı ülke durumuna getirilmiştir. Her geçen yıl da ithal edilen maden miktarı gittikçe artmaktadır. Örneğin, bugün Türkiye ihracaat gelirlerini tümüyle satın aldığı petrol için harcamaktadır. Eğer üretimde bir artış sağlanmadığı takdirde yakın gelecekte demir cevheri için de Türkiye, dış ülkelere bol bol döviz ödemek zorunda kalacaktır. Bu iddia, bir gübre hammaddesi olan fosfat madeni için de geçerlidir. Eğer Türkiye, fosfat madeni üretimini arttırmaz ise, ithal edeceği gübre

için her geçen yıl daha fazla döviz harcamak zorunda kalacaktır.

**ÜLKEMİZDEKİ LİNYİT KAYNAKLARI
TÜM TÜRKİYE'Yİ ISITACAK ZENGİNLİKTE
OLMASINA KARŞIN, BUGÜN ÜRETİMDEKİ
YETERSİZLİK NEDENİYLE HALK ISINMAK
İÇİN LİNYİTİ KARABORSADAN FAHİŞ
FİYATLAR ÖDEYEREK
SATINALABİLMEKTEDİR...**

Öte yandan bugün Türkiye ekonomisi, dışa bağımlı çarpık kapitalist kalkınma yolunun tüm olumsuzluğunu büyük ağırlığıyla hissetmektedir. Dış kaynaklara dayalı ekonomi politikanın doğal bir sonucu olarak, Türkiye o derece bunalımlı bir döneme girmiştir ki, ekonomi işlemez durumdadır. Döviz yokluğundan dolayı, ekonomi felce uğramıştır. Taşıma suyla değirmenin dönmediği, bir kez daha kanıtlanmış durumdadır. Döviz darboğazı yanında, enerji darboğazı da Türkiye ekonomisinin darboğazlarından birini oluşturmaktadır. Öyle ki enerji yokluğundan ötürü, fabrikalar çalışamaz durumdadır. Bu nedenle diyebiliriz ki, Türkiye, bir bütün olarak dışa bağımlı bir ülke olduğu gibi, enerji alanı açısından da dışa bağımlıdır. İşte, petrole dayalı elektrik santralleri, bu gerçeğin bir kanıtıdır. Türkiye henüz su gücünün ancak ve ancak yüzde 10'undan yararlanabilirken, enerjinin büyük bir kısmı petrole dayalı elektrik santrallerinden üretilmektedir. Ters olan yalnız bu mu? Aynı şekilde Türkiye zengin linyit yataklarından bugüne kadar yararlanmasını bilememiştir. Afşin-Elbistan linyitlerinin varlığı ta 1930 lardan beri bilinmesine rağmen, bu yataklardan yarar-

lanma düşüncesi ancak ve ancak 1970'lerde uygulamaya geçmiştir. Oysa Afşin - Elbistan linyitlerine dayalı bir elektrik santrali eğer çok önceleri inşa edilmiş olsaydı, bugün Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu enerji bunalımı bu kadar büyük olmayacaktı.

Linyit üretimindeki düşüklük, yalnız enerji darboğazının nedenlerinden biri olmamakta, aynı zamanda önemli bir ısınma ve ısıtma maddesi olması nedeniyle, yakıt darboğazının da önemli bir nedeni olmaktadır. Bugün ısınma - ısıtma için yakıt sorunu o denli çarpık bir durumdadır ki, milyarlarca döviz ödiyerek ithal edilen petrol, kalorifer kazanlarında yakılmaktadır. Dahası, günümüz Türkiye'sinde yakıt sorunu tıpkı elektrik enerjisi sorunu kadar önemli bir noktaya gelip dayanmıştır. Halk ısınmak için yakıt bulamamaktadır. Örneğin; linyit üretiminde görülen yetersizlik, büyük bir karaborsa pazarının doğmasına neden olmuştur. Oysa Türkiye'nin linyit kaynakları, tüm Türkiye'yi ısıtacak zenginliktedir.

Üretim yetersizliği yalnızca sayılan bu madenler için değil, örneğin bakır, alüminyum ve çinko gibi önemli madenlerin üretiminde de aynı yetersizliği görmek mümkündür. Oysa Türkiye'nin bakır kaynakları, bugünkü ihtiyacı karşılayacak zenginliktedir. Aynı şeyi alüminyum ve çinko için de söylemek mümkündür.

Bir yandan bazı önemli madenlerde üretim yetersizliği görülürken, diğer yandan yurt içinde tüketimi olmayan boraks, krom ve volfram gibi madenler için görülmedik yatırımlara girilmektedir. Özellikle boraks madeni üzerinde durmak yararlı olacaktır. Sayısal verilere göre, dünyada varlığı tesbit edilen toplam boraks kaynaklarının yaklaşık yüzde 70'i Türkiye'de bulunmaktadır. Bu oran, korkunç bir kaynağa sahip olduğunu

gösterir Türkiye'nin. Aynı şekilde Türkiye, dünyanın en çok boraks üreten ülkelerin başında gelmektedir. Ne var ki, yakın geçmişe kadar Türkiye, ürettiği boraksı işlemeden ham olarak ihraç etmiştir. İhraç etmiştir de, boraksını dilediği fiatla satabilmiş mi? Kuşkusuz ki hayır... Türkiye, hiç bir zaman bağımsız bir satış politikası izleyememiş, ürettiği boraksı gerçek değerinin çok altında çokuluslu tekellere satmıştır.

Boraksa benzer bir diğer maden de krom olmuştur. Türkiye, yıllarca krom üretiminde dünya ülkeleri arasında ilk sıralarda yer almıştır. Oysa Türkiye tesbit edilen krom kaynakları açısından zengin bir ülke değildir. Bu nedenle, krom yatakları, talan edilip durmuştur. Tıpkı boraks madeninde olduğu gibi, Türkiye krom madenini de yakın geçmişe kadar işlemeden ham olarak ihraç etmiştir. İhraç etmiştir de bağımsız bir satış politikası izleyerek, krom fiyatında belirleyici olabilmiş midir? Olamamıştır ve Türkiye ürettiği kromu hiç pahasına çokuluslu tekellere satıp durmuştur.

Volfram madeni de Türkiye'nin önemli kaynaklarından birini oluşturmaktadır. İç tüketimi olmayan volfram madenine doğrudan doğruya döviz kaynağı olarak yaklaşılmaktadır. Yakın gelecekte üretilmeye başlanacak volfram, tıpkı boraks ve krom madeninde olduğu gibi, emperyalist ülkelerce değerinin çok çok altında satın alınacak, böylece Türkiye, bir kez daha emperyalist sömürünün konusu olacaktır.

Boraks, krom ve volfram yanında Türkiye'nin ihraç ederek döviz edindiği iki maden de barit ve anti muandır. Her iki maden de yakın geçmişe kadar, tıpkı öncekiler gibi işlenmeden ham olarak ihraç edilip durmuştur. Oysa her iki madenin de yurt içinde tüketim alanları oldukça geniştir.

**«DEVLETÇE İŞLETİLECEK MADENLER
HAKKINDA KANUN» NE EMPERYALİZMİN
SÖMÜRÜ ÇARKINA SOKULAN BİR ÇOMAK,
NE DE SOSYALİZME GEÇİŞİN KOŞULLARINI
SAĞLAMAYA YÖNELİK BİR GİRİŞİMDİR.
DÜPEDÜZ, KAPİTALİST EKONOMİYİ
İYİLEŞTİRMEYİ AMAÇLAYAN
BİR GİRİŞİMDİR...**

Türkiye madenciliğinin belirtilmeye değer özelliklerinden biri de bazı madenler üzerindeki çokuluslu tekellerin doğrudan denetimleridir. Örneğin boraks madeni yıllar boyu (yaklaşık yüz yıla yakın) bir İngiliz şirketi tarafından işletilmiştir. Öte yandan manyezit madenimizin en zengin yataklarını yine yıllarca bir Avusturya şirketi işletmiştir. Bu şirket hâlâ varlığını sürdürmektedir. Gerek boraks gerekse de manyezit madeninde faaliyet sürdürmüş şirketler, çok az sermaye ile Türkiye'ye girmiş fakat bu sermayenin on-onbeş misline yaklaşan miktarlarda kâr transferinde bulunmuşlardır. Yalnız bol kâr etmekle kalmamış, madenlerimizi kelimenin tam anlamıyla talan etmişlerdir.

Türkiye madenciliğinde belirtilmeye değer bir konu da, madencilik kuruluşlarının yapılarına ilişkindir. Bugün Türkiye'de madencilik kuruluşlarının sayısı yaklaşık bin civarındadır. Bu sayı madencilik alanındaki çarpıklığın göstergelerinden biridir. Madenciliğin çok büyük sermayeler gerektirdiği göz önüne alındığında, bugün Türkiye'de madencilik yapabilecek sermayeye sahip kuruluşların sayısı beşi geçmez. Bunlar da devlet kuruluşlarıdır. Oysa bine yaklaşan madencilik kuruluşunun yüzde 85'inin sermayeleri 1 milyondan azdır. Yüzde 30'unun ise sermayesi 100 bin ile 500 bin TL. arasındadır. Bu sermaye fakirliğinden ötürüdürki emper-

yalist ülkeler Türkiye madenciliğini «fakir madenci kalabalığı» olarak adlandırmaktadırlar.

1970'lerde Türkiye madenciliğinde iki önemli girişimin altını da çizmek isteriz. Bunlardan ilki 1971 açık faşizmi ile birlikte gelir. Temelde egemen sınıfların kendi iç çelişkilerinin yansıması olan 12 Mart askeri darbesi tekellerin taleplerine yanıt veren ekonomik ve politik düzenlemeleri önererek gerçekleştirilir. Bu taleplerden biri de bir dizi reform tasarılarıdır. İşte 1971 ve 72 yıllarında hazırlanan fakat yasalaşmayan «Maden Reformu Kanun Tasarıları» bu bir dizi reform tasarılarından yalnızca biri olur.

1970'lerde Türkiye madenciliğinde görülen ikinci girişim, birincisinin akıbetine uğramaz. Geçtiğimiz yıl içinde yürürlüğe giren «Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun» kuşkusuz ki Türkiye madencilik tarihinde görülebilen önemli girişimlerden biridir. Uzun tartışmalara neden olan bu yasa neyi amaçlamaktaydı ve özü itibariyle neydi? Kimi görüşlere göre bu yasa emperyalist ülkelerin çıkarlarına sokulan bir çomaktı. Kimi görüşlere göre de, devletleştirmeler kapitalizmden sosyalizme geçişin basamaklarıydı. Ne varki, bu iddiaların gerçekçi olmadığı açıktır. Madenlerin devlet eliyle işletilmesini öngören ve öncelikle linyit, demir ve boraks madenlerinin devletleştirilmesini sağlayacak olan bu yasa, ne emperyalist ülkelerin çıkarlarına sokulan bir çomak, ne de sosyalizme geçişin bir adımıydı. Düpedüz, kapitalizmin, kapitalist ekonominin devamı için devletin ekonomiye bir müdahalesiydi. Devlet nasıl 1940'da Zonguldak Havzası'nı ekonominin içinde bulunduğu nesnel koşulların zorlamasıyla devletleştirmişse, bu yasa ile yapılan da aynıydı. Elektrik enerjisiindeki darboğazdan sıyrılmanın yollarından biri de

linyite dayalı santraller inşa etmekte. Bu amaçla, linyit kaynaklarının devletleştirilmesi zorunluymdu. Öte yandan, Türkiye, içinde bulunduğu döviz darboğazı nedeniyle, hammadde üretimini arttırmak zorundaydı. Demir cevheri ithalatı durdurulmalıydı. Bunun için demir cevheri üretimi arttırılmalıydı. Bu amaçla da demir yatakları devletleştirilmeliydi. Benzeri bir mantığı boraks için de yürütmek mümkündür. İşte bu koşullar nedeniyle, kömür, demir, boraks madenlerinin devletleştirilmesi şarttı. Nitekim yasa yürürlüğe girer girmez yalnızca bu üç maden devletleştirildi. Kuşkusuz bu yasa, başta maden işçileri olmak üzere tüm işçi sınıfı ve ilerici, yurtsever ve devrimcilerce özü kavranarak desteklendi.

**MADENCİLİĞİN KAZMA-KÜREĞE DAYALI
İLKEL BİR YAPIDA BULUNMASI,
İŞ KAZALARININ ÖNEMLİ
NEDENLERİNDEN BİRİDİR...**

Son olarak değineceğimiz konu, madenciliğin temel yapısal özelliği ve bu özelliğin doğurduğu önemli sonuçları üzerine olacaktır.

Bunun için Zonguldak Havzası'nı esas alacağız. Açıktır ki, Zonguldak Havzası Türkiye madenciliğinin yüreğidir. Bu nedenle Zonguldak Havzası için varacağımız sonuçlar büyük oranda Türkiye madenciliği için de geçerli olacaktır.

Araştırmalara göre Zonguldak Havzası'nda birim üretim içindeki girdi payı, 1965'de yüzde 31, 1970'de yüzde 22 ve 1975'te de yüzde 29 olarak saptanmıştır. Aynı yıllar için birim üretim içindeki işgücü ödemele-

ri payı ise sırasıyla yüzde 37, 40 ve 51 olarak hesaplanmıştır. Açıkça görülmektedir ki birim üretimdeki girdi payı 1965'den 1975'e kadar hemen hemen hiç değişmemiştir. Oysa birim üretim içindeki işgücü ödemeleri payı 1965'den 1975'e kadar giderek artmıştır. Her iki gösterge de bize Zonguldak Havzası'nda üretimin emek-yoğun bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Öyleki doğrudan emek gücüne dayanan bu yapı, on yıllık süre içinde hiç değişmemiştir.

Üretimin emek-yoğun bir yapıda olmasının doğurduğu önemli sonuç nedir? Kuşkusuz ki bu sonuç iş kazalarıdır. Zonguldak Havzası'nda her yıl ortalama 70 ila 80 maden emekçisi iş kazaları sonunda ölmektedir. Yine her yıl ortalama 7 bin ile 8 bin yaralanma olayı olmaktadır. İş kazaları açısından Zonguldak Havzası dünya ülkeleri arasında ön sıralarda yer almaktadır.

MADEN İŞÇİLERİNİN DOĞAYA OLDUĞU KADAR EGEMEN SINIFLARA KARŞI SÜRDÜREGELDİKLERİ MÜCADELE GELENEĞİ, EVRENSELDIR...

Kısca Türkiye madenciliğini tarihi gelişimi içinde incelemeğe çalıştık. Bu incelemenin ardından denebilir ki, Türkiye madenciliği tarih boyunca şu ya da bu ölçüde emperyalizmin etkisinde kalmıştır. Kimi dönemlerde emperyalist denetim yoğunlaşmış, kimi dönemlerde de bu denetimin azaldığı görülmüştür. Bu temel özelliğin bir sonucu olarak, bugün Türkiye madenciliği geri kalmış, çarpık ve dışa bağımlı bir yapıdadır. Öyle ki, maden kaynakları açısından zengin sayılan Türkiye, bugün maden ithal eden bir ülke konumuna düşmüştür.

Bu bölümünde maden işçilerinin mücadele tarihine değinmedik. Başlı başına ayrı bir bölümde ele alınması gereken bu konunun, kuşkusuz ki Türkiye madencilığının tarihi gelişimi içinde önemli bir yeri vardır. Zonguldak maden işçilerinin tarihi mücadele geleneği, bugün tüm Türkiye'ye yayılmış, maden işçileri kırsal kesimin önemli dinamiklerinden biri haline gelmişlerdir. Bugün maden işçileri gerçek kurtuluşlarının biricik yolunun devrimle mümkün olabileceğinin ve maden kaynaklarının emperyalist sömürden ancak bu yolla kurtarabileceklerinin bilincindedirler artık.

6.

BÖLÜM

GÜNÜMÜZ DÜNYASI SENDİKAL HAREKETİ

Günümüz dünyasının sendikal hareketi karşısında boyumuzu aşan, ince eleyip sık dokuyan bir davranışımız yok. Ancak bilgilenmelerimiz, olaylar ve deneyimlerimiz doğruluğunu kabullendiğimiz tesbitleri doğurmuştur.

Dünya üzerinde, bölgesel ve ulusal düzeydeki sendikal hareketleri etrafında toplayan iki sendikal hareketten söz edebiliriz. DSF (Dünya Sendikalar Federasyonu) ve UHSK (Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu).

UHSK, içinde yaşanan Emperyalist - Kapitalist sistemin devamı için sendikalar alanında görev yüklenen bir sendikal harekettir. Bir eli, dünya halklarına kan kusturan CIA da, bir eli uluslararası sermayededir. Bir taraftan, sömürü ve soygunun karşısında dün-

ya işçi sınıfının ve halklarının haykırışlarına kulak tıkarken, diğer taraftan faşist yönetimlerin kurulmasında çakallar gibi ulumaktadır. Bir taraftan kokuşan, çürüyen ve çöken emperyalist kapitalist sistemi onarmada koşutururken, diğer tarafta işçilerin engellenemeyen beş kaldırışlarını özgürlük, barış çığırkanlığı yaparak saptırmaya çalışmaktadır. Ülkemizde de cirit atan bu konfederasyon Türk - İş'in kurulmasından başlayıp en aktif eylemleriyle gözükmeğdir. «Toplumsal Anlaşma'nın, Ekonomik ve Siyasi Tedbirlerin, Yönetime Katılma'nın» Türk - İş düzeyindeki en son akıl hocalığı görülen eylemleridir. Bu nedenle devrimci sendikal harekette yeri olmayan bir konfederasyondur.

DSF, dünya işçi sınıfının en temel ilkesi olan «Birlik, Dayanışma, Mücadele» ilkesini, hayata geçirmede gördüğü tek sendikal harekettir. Ancak burada üzerinde önemle durulması gereken nokta bu örgütlülüğün dünya işçi sınıfı mücadelesinde izleyeceği yoldur. «Birliğe katılan ülkeler işçilerinin mücadelesi, o ülkelerin yapısıyla bağılı olarak belirlenir ve dayanışma sürdürülür» anlayışı DSF de sözde kalmaktadır. Emperyalist ülkeler işçi sınıfının ve sosyalist ülkeler sendikal hareketinin çizgisi hakim kılınmaya çalışılmaktadır. DİSK 6. Genel Kurulu raporunun «DİSK ve Uluslararası Sendikal Hareket» bölümünde

«DİSK, yeni bir dünya savaşına ve bölgesel savaşımlara karşı, barış ve yumuşama politikasını desteklerken,....» denilerek, «Çok uluslu tekelin aşırı sömürüsüne, artan egemenliğine ve faşizm yanlısı siyasal müdahalelerine karşı en etken mücadelenin tek yolu 'uluslar arası düzeyde sendikal güç ve eylem birliği' dir» açıklığı getirilmiştir.

Bu politikanın ne olduğu da aynı raporda şöyle ifade ediliyor :

«Yumuşama, barış içinde yanyana yaşama politikası emperyalizmi köşeye sıkıştırarak, onun saldırganlığının dizginlenmesinde etkin bir rol oynayarak geri kalmış ülkeler üzerinde emperyalist baskıyı hafifletmiştir. Böylece bu ülkelerin ekonomik, sosyal ve siyasal her alanda daha hızlı gelişmeleri, toplumsal ilerleme yolunda mesafe katedmeleri mümkün hale gelmiştir. Emperyalizm bu ülkelere eskisi gibi dilediği anda ve dilediği ölçüde dışarıdan açık faşizmi getirememektedir.»

İnsanlık açısından bir dünya savaşının doğmaması gibi bir duygusallığı taşıyan, askerleşmiş sermayenin bunalıma sokulabileceği anlayışını taşıyan ve emperyalizmin çöküşü içinde kudurganlaştığını görememek gibi bir politika sendikal harekete ne getirebilecektir? İşçi sınıfının kurtuluşu mücadelesinde neyi sağlayacaktır? Artık bir objektiflik kazanan emperyalizmin azgınlığı karşısında dünya işçi sınıfının ve ulusal kurtuluş savaşları veren halkların köpekli köylerden deynekli geçileceğini kanıtladıkları çağda yaşamaktayız. Böyle olunca da DSF çalışmalarının buna tabi kılınması doğru olacaktır. Tabiidir ki, bu da emperyalizme, faşizme karşı ulusal kurtuluş savaşları veren ülkeler işçi sınıflarının, bu savaşa hazırlanan ülkeler işçi sınıflarının görevidir.

7.

BÖLÜM

GÜNÜMÜZ TÜRKİYESİNDE SENDİKAL HAREKET

İşçi sınıfının «Amele Fırkaları», «İşçiler İttihadı» ile başlayan örgütlenmeler bugünün Konfederasyonlarına gelip dayanmıştır. İşçi sınıfının sendikal örgütlenme özgürlüğü adı altında gittikçe zayıflamaya, güçsüzleşmeyi getiren bir gelişme gözlenmektedir. Varolan sendikal örgütler parçalanmakta, yeni sendikal örgütler doğmakta, işçi sınıfı adına bir yığın ağızdan bir yığın ses çıkmaktadır. Sendikaların disiplin kurulları yürütme kurullarından da hızlı çalışarak ihraçlar yağmakta, sendika kongrelerinin ardından yönetime seçilemeyen veya kaybedenlerin yeni sendikalar kurduğu görülmektedir. Artan ekonomik baskılar karşısında işçilerin yükselen mücadeleleri içinden yeni yeni sendikalar doğmaktadır. Politik baskıların çok yoğunlaştığı, faşist saldırıların alabildiğine arttığı anlarda ise işçilerde bir suskunluk, sessizlik ve bekleyiş göz-

lenirken sendikal örgüt yönetimlerinde bu sessizliği bozmama yönlü davranışlar izlenebilmektedir.

Bütün bunların nedeni işçi sınıfının sendikal hareketine hâlâ egemen sınıfların vede reformist-revizyonist anlayışların hakim olmasıdır. Egemen sınıfların kendi araçları biçiminde kullandığı sendikalarda işçiler artan ekonomik ve politik baskılardan sıyrılmaya, kendi sınıfının saflarında yer alma adımlarını atmaya başladığında çok yönlü baskıların altına itilmektedir. Bir eli uluslar arası sermayenin bir eli gangesterlerin içinde olan sermayenin sendikal örgütleri, işçileri sindirebilmek için faşist yöntemler izlemekten öte, birimlerini yönetim kademelerine kadar faşistleştirmektedirler. Diğer taraftan adı ilericilikten devrimciliğe kadar uzanan sendikal örgütlerde ise reformist anlayışlar ağırlık taşıırken, işçi sınıfının mücadele hedefinin devrimde olduğunu göz ardı ederek uzlaşmacı ve kuyrukçu anlayışın hakim olduğu gerçeğidir. Bu iki anlayışın sendikal örgütlerdeki hakimiyet kavgasında tasfiyecilikten, yeni örgütler kurmaya kadar varan davranışları, bilinçli bilinçsiz egemen sınıfların sendikal hareketi parçalayarak boğma eylemine hız kattığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Bütün bu gelişmeleri doğru devrimci sendikal harekete dönüştürmek, işçilerin ekonomik ve demokratik mücadele örgütü, sendikalar yaratabilmek bir tek şeye bağlıdır: İşçi sınıfının kurtuluşunun devrimde olduğu, ekonomik ve demokratik mücadelenin işçi sınıfının politik mücadelesine tabi kılındığı devrimci anlayışın işçiler içinde yaygınlaşması.

Ücret, sosyal hak, daha iyi çalışma koşulları, iş güvencesi, sağlıklı çalışma, örgütlenme, genel grev, dayanışma grevi gibi hakları kazanmak, korumak için veri-

len ekonomik - demokratik mücadele sınıfımızın kuruluşu olan politik mücadeleye bağlı olarak yürütülmelidir. Bu mücadelede pusulamız sınıfımızın ideolojisidir ve ideolojik mücadele diğer mücadelelerle birlikte yürütülür.

Egemen sınıflar bu üçlü mücadelenin kendi soygun ve sömürü düzenine son vereceğini gördükleri içindir ki, işçi sınıfının karşısına yasakları, «suçları» dizelemişlerdir. Yasakları yasaklar, saldırıları saldırılar izlemiştir. Zaman gelmiş kazanılmış hakları gasbetmiş, zaman gelmiş örgütleri parçalamanın her yönünü deneyerek sendikaları savunmuştur. «İdeolojik karanlık emeller» karalamaları, «siyaset işçilerin nesine, onlar ücretleri için koştursunlar» yutturmacaları artık egemen sınıfları kurtarmamaktadır. Yıllardır işçileri ideolojik ve politik mücadeleden uzak tutma uğraşları sökmemektedir. İşçileri kapatmaya çalıştıkları ekonomik mücadele alanlarından sesler yükselmektedir.

TÜRK - İŞ EGEMEN SINIFLARIN YARATIĞIDIR

İşçi sınıfının ekonomik - demokratik, ideolojik ve politik mücadelesi zaman gelmiş dipçikle, kurşunla, zindanla engellenmeye çalışılmış. Zaman gelmiş «parlamentar demokrasi» gereği yasalarla engellenmeye çalışılmıştır. İşçiler «varsa da para, yoksa da para» düşünsünler istenilmiş. Ancak onda da müsamahakar değildir egemen sınıflar. Kendi koydukları kurallar içinde, sınırlar içinde düşünsünler ve yürünsünler istemişlerdir. Sınıf mücadelesini sadece ekonomik alanda hapsedmiş ama o kavgaanın kurallarında kendileri belirlemişlerdir. Örgütlenmeden, örgüt işleyişine kadar, konuşmalarından ilişkilerine kadar her şeyi kendileri be-

lirlemişlerdir. Ve işte Türk-İş uluslararası sermayenin, CIA'nın her yönlü katkılarıyla doğurtulmuştur. Ekonomik bilinci bile bastıran, işçilere kan kusturan gangster işleyişten, ideolojik-politik mücadeleyi engellemek için «komünizmi tel'in» mitinglerinden Çalışanlar Partisi kurmaya kadar uzanan bir sendikal harekettir Türk-İş. Ancak kitlelerde yükselen muhalefet, sertleşen ve dışa dış boyutlara ulaşan mücadeleler, yaygınlaşan devrimci anlayış Türk-İş cendersini zorlamaktadır. İşçi sınıfının uluslararası Birlik, Dayanışma ve Mücadele günü olan 1 Mayıs tartışmaları, genel grev, dayanışma grevi istekleri Türk-İş kapısından içeriye girmiştir. Ne var ki, egemen sınıflar yükledikleri görevi yerine getirebilmesi amacıyla oturttukları Türk-İş, örgüt yapısı ve işleyişi, tartışmadan öteye izin vermemektedir. Egemen sınıflar özellikle içinde bulunulan bunalımlı, krizli, kokuşan çatırdayan sistemlerini koruyabilmek, onarabilmek için işçi sınıfının ekonomik mücadele alanında bile karşısına çıkmasına tahammülü olmayan bir dönemini yaşamaktadır. Daha kontrollü, bunalımlarından, krizlerinden çıkışlarında kendilerine yardım edecek, işçi sınıfının sırtına tüm ekonomik yükü atarken onu suskunlaştıracak sendikalar istemektedirler. Yani «devlet sendikacılığı» istemektedirler. Sendikaların tümünü «devlet organı» haline dönüştürecek her türlü eylemden yanadırlar. Bu nedenle Türk-İş genel kurulu en iri kıyım sermayenin en gerici, saldırgan anlayışının ürünü bir yönetim doğurmuştur.

OHP ağırlıklı Hükümetin oluşması ve işbaşına gelmesiyle başlayan ekonomik-politik kararların her yönlü ilk destekleyicisi Türk-İş olmuştur. Zira işlevi buydu ve yerine getiriyordu. Egemen sınıfların çatırdayan düzenini onarmada, ekonomik yükü işçi sınıfının üye-

rine yüklemeyi ekonomik ve politik baskıları onaylıyor, faşist mihrakların kitlelere saldırısında suskunlaşırken kitlelerin kendisini savunmasında «anarşi, terör» yaygaracılarına katılıyor.

UHSK'nun yabancı uzmanların koşturarak Türkiye'ye gelip akıl hocalığı yaptığı ve Türk - İş'in altını imzaladığı önemli kararları yorumlayarak açarsak oynanan oyunu daha açıklıkla görebileceğizdir.

A — TOPLUMSAL ANLAŞMA

Bugün Türkiye'nin emperyalizmin tahakkümü altında yeni sömürge bir ülke olmasından kaynaklanan ekonomik ve sosyal sorunlar, işçi sınıfının karşısına «ekonomik sorunlarımız» olarak çıkarılmakta; işçilerden bu sorunları çözmekte yardımcı olmaları istenmektedir. Oysa bu sorunlar işçi sınıfına ve diğer emekçi yığınlara hayatı zindan edenlerin, yani egemen ve sömürücü sınıfların sorunlarıdır. Ve işçilerin, yaşanan bunalımı aşmakta hükümete yardımcı olmalarını, fedakarlık yapmalarını ve sorumluluk almalarını beklemek, onlardan bu sömürü ve baskı düzeninin sürmesinde yardımcı olmalarını istemek demektir.

Egemen sınıflar, 1968-1970 yıllarında işçi sınıfının yükselen mücadelesini Sendikalar Kanunu'nda değişiklik yaparak engellemek istemişlerdi. Son yıllarda, gelişen işçi sınıfı hareketleri ve egemen sınıfların derinleşen bunalımı karşısında, geçen yaz, benzer bir işleyle «Toplumsal Anlaşma» gündeme getirilmiştir.

Ecevit Hükümeti ile Türk - İş arasında imzalanan «Toplumsal Anlaşma» işçi sınıfının gelişen ekonomik-demokratik mücadelesinin önüne yeni bir engel dikme

denemesi ve devlet işletmelerinden başlayarak işçi sınıfının kazanılmış haklarına yönelik bir saldırıdır.

TOPLUMSAL ANLAŞMA» İŞÇİ SINIFINA NELER GETİRİYOR?

Anlaşma metninde «sorunların siyasal iktidarla demokratik işçi hareketinin elele vermeleri ve dayanışma içinde olmaları ile» çözülebileceği; Türk işçi hareketinin «Anayasa dışı eğilimlerin, yasa dışı eylemlerin ve toplumda barışı ve huzuru bozucu davranışların her zaman karşısında...» bir tutum alacağı belirtilmektedir.

Böylelikle devrimci işçilerin hiçbir zaman vazgeçmeyecekleri sınıf mücadelesinden vazgeçilmesi gerektiği vurgulanarak; hakim sınıfların sorunlarının çözülmesine Türk - İş çatısı altındaki işçilerin de «yardımlarının» alınacağı taahhüt edilmektedir.

Üstelik bu «yardım ve fedakarlığın», işçi sınıfının haklarının daha da kısıtlanması pahasına olacağını bilinmesine rağmen yapılacağı açıkça belirtilmektedir. Türk - İş Genel Başkanı Halil Tunç Ocak ayında verdiği bir demeçte aynen şunları söylemiştir: «Eğer tüm Türk toplumu fedakarlığa inanırsa, bizde Türk - İş olarak haklarımızın kısıtlanması pahasına fedakarlığı yaparız.»

Türk - İş gibi işçi sınıfına ihanet eden, emperyalizmin yönlendiriciliğinde olan bir sendikadan başka türlü bir tavır beklenemezdi zaten.

Bütün bu anlaşma metninde, sık sık, «ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durum gözönüne alınarak» ifa-

desi yer almakta ve ardından işçilerden bu durumda ne beklendiği anlatılmaktadır. Bunun açık anlamı, emperyalizme bağımlı kapitalistleşme sürecinin yarattığı ekonomik bunalımlara kimlerin neden olduğu ve bu duruma nasıl gelindiği anlatılmadan, mevcut durumu veri alıp, işçi sınıfı bu duruma katlanmaya ve bunalımın hafifletilmesi için çaba göstermeye zorlanmaktadır. Ve böyle bir «fedakarlığa», ilk elde, devlet işletmelerindeki işçiler zorlanmaktadır. Ama açıktır ki devlet işletmelerindeki uygulamalar, tekelci burjuvazinin işyerlerinde çalışan işçilerin ekonomik-demokratik mücadelesine de gereken darbenin indirilmesi için gerekçe olacağı gibi aynı zamanda örnek olacaktır.

«Toplumsal Anlaşma» değişik işyerlerinde devrimci sendikaların örgütlenmesini kesinlikle önlemek ve varolan örgütlü devrimci sendikaları da yoketmeyi amaçlamaktadır. Yasalarda hem işkolu, hem de işyeri düzeyinde iki tür toplu sözleşme yapılmasına olanak tanınırken, anlaşma metninde, «Bu dönem içinde işkolu ve işyeri düzeyinde anlaşmalar yapılmaması, bunun kaçınılmaz olabileceği durumlarda da ek yarar sağlaması» denilerek, işkolu düzeyinde sözleşmeler yapılmasına ağırlık verilmek istenmektedir. Buna göre, Türk-İş'e bağlı çoğunluk sendikalarının işkolu düzeyinde sözleşme yapmaları halinde, Türk-İş dışındaki sendikaların daha iyi koşullarda işyeri sözleşmesi imzalamaları engellenebilecektir. Böylece bu madde ile sendikal haklara bir darbe indirilirken, işçi sınıfı üzerinde Türk-İş'in denetimi artırılarak, işçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesinin iktidarlar tarafından daha etkin kontrolü sağlanmak istenmektedir.

«Toplumsal Anlaşma» IMF'nin ve tekellerin direktifleri doğrultusunda ücretleri dondurmaya yönelmek-

tedir. Anlaşmaya göre, 1979 - 1980 yılları için geçerli olacak toplu iş sözleşmeleri için, işçinin 1976 yılında almış olduğu ücrete son iki yıl içinde (1976 - 1978) gerçekleşen fiyat artışları oranında zam yapılacak ve bu istenebilecek «en yüksek» ücret olacaktır. Nitekim, ücret artış oranının dondurularak gerçek ücretlerin dondurulması anlamına gelen bu madde, tekeli sermayeyi en çok sevindiren maddelerden biri olmuştur. Çünkü bu anlaşmayı örnek alarak tekeli burjuvazi kendi işletmelerinde sözkonusu olabilecek ücret artışı taleplerini sınırlamaya gidebilecektir.

«Toplumsal Anlaşma»da «tüm kamu kesimi için bir çerçeve anlaşması yapılması» öngörülerek, değişik sektörler arası ücret aktarılmasının gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Örneğin maden işkolundaki bir işçinin ücretleri indirilerek gıda işkolundaki işçinin ücretine eklenecektir. Böylece, tüm işkollarındaki ücretlerin aşağı yukarı bir düzeyde tutulması düşünülmektedir.

«Toplumsal Anlaşma»nın bir diğer maddesinde ise «belirli bir yer ya da işletmedeki işçi fazlasını mesleğine uygun başka alanlara aktarmak için kolaylık gösterilecek ve toplu sözleşmelere bunu önleyici veya **genellikle yönetici etkinliğini bozucu yönde girmiş hükümler ayıklanacaktır**» denmektedir. Açıktır ki bu madde işçilerin iş güvencesi konusundaki kazanılmış haklarına ağır bir darbedir. Bu maddeye göre dileyen yönetici, dilediği işçiyi bir başka işletmeye gönderebilecek, kısacası işçiyi sürme yetkisine sahip olabilecektir. Açıktır ki bu madde ağırlıkla işçi önderlerine, devrimci işçilere uygulanacaktır. Ayrıca bu maddeyle işletmelerde yöneticilerin mutlak hakimiyeti gerçekleştirilmek istenmektedir. Yöneticilerin denetimini kısıtlayıcı mad-

delerin toplu sözleşmelere konulması yasaklandığı gibi, yürürlükteki sözleşmelerdeki bu tür maddelerin de ayıklanması düşünülmektedir. Ve «Toplumsal Anlaşma»daki bu maddeye en çok sevinenler tekelci burjuvalar olmuştur. MESS'in «Toplumsal Anlaşma»ya ilişkin açıklamasında şöyle denilmektedir: «Toplumumuz anarşiye, üretimimizi verimsizliğe sürükleyen Otari-te Bunalımını gündeme getirmesi ve toplu sözleşmelerde üretim yönetiminin etkinliğini kısıtlayan hükümlerin ayıklanmasını öngörmüş olması anlaşmanın **önemli ve olumlu** bir başka yanındır.» Gerçekten bugün tüm kapitalistler, işletmelerindeki yönetimlerinin etkinliğini kısıtlayan tüm maddelerin ayıklanmasını istemekte, iş yerlerinde istedikleri gibi at oynatmayı arzulamaktadırlar. Sadece bu madde bile «Toplumsal Anlaşma»nın kimlerin çıkarları doğrultusunda olduğunu göstermeye yetmektedir.

«Toplumsal Anlaşma»da iş yasasının 13. ve 17. maddelerinde yapılmasını öngördüğü değişiklikler, referandum hakkı, tarım iş yasası, işçi-memur ayırımına çözüm gibi «demokratik» hükümler yer almasına karşın, bu konuda bugüne kadar yapıla gelen çalışmalar hiç güven vermemektedir. Nitekim bunlardan en çarpıcı olanı tarım iş yasasının çıkarılmasından söz edilirken Ceylanpınar'da işçilerin üzerine tanklarla yürünmesi, yüzlerce işçinin gözaltına alınıp, daha sonra onlarcasının işten çıkarılmasıdır.

Diğer bir madde ise «kamu kesiminde işçilerin ve öteki çalışanların üretim, yatırım ve yönetim kararlarına katılmalarını öngören bir katılım modeli hazırlanacağı»nı öngörmektedir. Görünüşe bakılırsa bu maddeyle devlet işletmelerinde işçilerin yönetime katılmalarına olanak tanınacaktır. Ancak diğer maddelere göz

attığımızda bu «katılım»ın işçilere hiçbir yaptırım gücü tanımadan sadece, istihdam, izin, vardiya gibi sınırlı konularda öneri oluşturmaktan öteye gitmediği anlaşılmaktadır.

Üstelik «Toplumsal Anlaşma»da, «Ekonomik ve toplumsal yaşamda yönetime ve sorumluluğa katılmanın gereği olarak işçiler, kamu kesimi işletmelerinin yıllık programlarında yer alan yatırımlarının gerçekleştirilmesine gerekli katkıyı yapacaklardır ve buna özen göstereceklerdir denilerek», işçiler yatırımlara katkıda bulunmaya zorlanmakta ve böylece, bir ölçüde de olsa, devlet işletmelerinin finansman sorunu çözülmeye çalışılmaktadır.

Kısacası «Toplumsal Anlaşma», bir ihanet ve satılmışlık belgesi ve işçi sınıfının mücadelesine ve kazanılmış haklarına ağır bir saldırı girişimidir.

B. YÖNETİME KATILMA

«Toplumsal Anlaşma»nın bir maddesi olarak deniliyordu ki; «Kamu İktisadi Teşebbüslerinin verimli çalışır ve kaynak yaratır bir duruma getirilmesinin ekonomimiz üzerinde olumlu etki yaratacağı, kamu işletmelerinde işçilerin ve diğer çalışanların üretim, yatırım, verimlilik ve sorumluluğa katılmaları sağlanmadıkça bu teşebbüslerin sağlıklı bir duruma gelemeyecekleri bilinmektedir. Bu nedenle 'yönetime katılma' Toplumsal Anlaşmada da yer almış bulunmaktadır.» «Yönetime katılma»nın gündeme getirilişini dile getiren bu gerekçede sorunun sadece bir yanı ortaya konulmaktadır. Buna göre «yönetime katılma», devlet işletmelerini (KİT'leri) 'sağlıklı' bir duruma getirmek,

onları 'verimli ve kaynak yaratır' bir konuma yükseltmek amacına katkıda bulunacağı inancıyla gündeme getirilmektedir. Üstelik, ulaşılacak istenen amaç için işçilerin daha 'fedakar ve sorumlucu' davranmaları gerektiği belirtilmekte buna gerekçe olarak da, devlet işletmeleri, «kamu» işletmeleri, yani halkın yararına çalışan, halkın malı olan işletmeler gibi gösterilmek istenmektedir. Bu insafsız yanılısamayla devlet işletmelerinin, egemen sınıfların devletin kontrolünde bulunan işletmeler olduğu ve temel işlevlerinin egemen sınıfların kar ve sermaye birikimi süreçlerini hızlandırmak olduğu gizlenmektedir.

«YÖNETİME KATILMA» UYGULAMASININ GÜNDEME GETİRİLMESİNİN NEDENLERİ

Bugün devlet işletmeleri «verimli çalışmıyor»sa, «kaynak yaratamıyor»sa, «sağlıklı bir durumda değil»se bunların nedeni herşeyden önce bu kesimde çalışan işçilerden elde edilen artığın ve devletin büyük kısmını emekçi halktan aldığı vergilerin, yine bu kurumlar kanalıyla, yerli egemen sınıflar ve emperyalist tekeller arasında paylaşılmasıdır. Ancak, emperyalizme bağımlı Türkiye toplumsal yapısı bugün öylesine bir bunalım içindedir ki, devlet işletmeleri, emeğin sermayece sömürülmesi temelinde yükselen bu sisteme işlerlik kazandırabilmek üzere yüklediği görevleri yerine getirememektedir. İşte bu noktada tüm yükü omuzlarında taşıyan işçi sınıfına daha fazla yük bindirilmek istenmekte, derinleşen bunalımın yükü daha fazla sırtlanması için yeni planlar hazırlanmaktadır. İşçi sınıfı bu yeni yüklere (verimliliği ve üretimi artırma) itirazda bulunmasın diye ona «kamuya karşı sorumlu olma,

fedakar olma» çağırımları yapılmaktadır. İşte 'yönetime katılma' gündeme getirilirken bu oyunun arkasında işçi sınıfına yüklenecek yeni yükler olduğunu görmek gerekiyor.

Diğer taraftan, 'yönetime katılma'nın gündeme getiriliş nedenlerinden bir diğeri ve daha da önemlisi emekçi kitlelerin her geçen gün «**üreten biziz yöneten de biz olacağız!..**» talebine daha çok sahip çıkmaya yönelmeleriyle ilgilidir. Gerek işçi sınıfı gerek yoksul kır emekçileri gerekse de meta üretiminin yasalarınca belirlenen kapitalizmin otoriter ve hiyerarşik yapısının ezici baskısını duyan tüm kurumlarda «yönetilenler», bu talebi benimsemekte ve her fırsatta haykırmaktadırlar. Bu, düzen koruyucularını, dolayısıyla CHP'yi tedirgin eden bir taleptir. Çünkü üretenlerin yöneten olabilmeleri, sermayenin emeği sömürdüğü, dolayısıyla yönettiği bu düzende mümkün değildir. Kitleler bunu, yaşayarak görüyorlar. Böyle bir talebin gerçekleşmesi, ancak tüm toplumsal üretici güçler, üzerinde emekçi halkın sözsahibi olacağı sosyalizme yönelecek devrimci demokratik halk iktidarında mümkün olabilir. Bu talep, ister istemez kitleleri böyle bir hedefe yöneltecektir. CHP hükümeti için gündemde olan sorun, devrimci hareketin geniş halk kesimleri içinde bu doğrultudaki çalışmalarını engellemek ve emekçilerdeki bu yöndeki potansiyeli dağıtmak, hedefinden saptırmaktır.

Siyasi platformda birer seçmen yığılından başka bir gözle görülmeyen ve 3-4 yılda bir egemen sınıfların hangi kesiminin kendilerini ezeceğine «oy mekanizması» aracılığıyla karar veren yığınlar, bu «demokrasi(!)ye ek olarak, işyerinde de «endüstriyel demokrasi(!)» lütfuna mazhar oluyorlar. Otoriter ve hiyerarşik kapitalist örgüt yapısının en üst noktasında yeralan

karar organlarına, yönetilenlerden birer-ikişer kişi sokup onları bilgi iletici veya sadece görüşünü bildirici, ancak sayı ve yetki yönünden azınlıkta bırakmak yoluyla sonuçta **onaylayıcı** kılarak «**bakın siz de yönetiyorsunuz!.. siz de temsil ediliyorsunuz!..**» yaygaralarıyla yapılmak istenmektedir bu.

Böylece geniş yığınlar kendilerinin her düzeyde karşılaştıkları sorunların, bunalımların kaynaklandığı çarkın, sömürü değirmeninin dönmesine temsilcileri kanalıyla farkında olmadan su taşımak durumunda bırakılacaklardır. Bütün bunlar, işçi sınıfının kazandığı yeni bir mevzi, bir demokratik zafer nidaları arasında yapılmaya çalışılmaktadır, üstelik.

Oysa biliyoruz ki; «yönetmek» eylemi, emekle sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişki varoldukça «paylaşılabilir» özellikte değildir. Yani, nasıl ki «**bir sınıftan almadan başka bir sınıfa veremezsiniz**» diyebiliyorsak, aynı şekilde «**ya yönetirsiniz ya da yönetilirsiniz**» diyebiliriz. Bunun ortası olamaz.

KAPİTALİST SÖMÜRÜ DÜZENİNDE İŞÇİLERİN «YÖNETİME KATILMA»SI SÖZKONUSU OLAMAZ

Kapitalizmde işgücü (çalışma kapasitesi) alım-satım konusu olmuştur. İşçi sınıfı yaşayabilmek için ücret karşılığında işgücünü kapitalistlere satar. İşçilerin, işgünü sürecinde, yaşamlarını sürdürebilmek için tükettikleri nesnelere değerini ürettikleri sürenin (gerekli-ış süresi) dışındaki sürede (artı-ış süresi) ürettikleri herşey artı-değer olarak kapitalistlerin ceplerine akar. Bu, onların karlarının kaynağıdır.

İş - gücünü kapitaliste satan işçi, artık kapitalistçe yönlendirilir. Onun gösterdiği işte ve yerde çalışmak zorundadır; başka bir tercihi olamaz. Yüzlerce, binlerce işçi kapitalistten veya onun temsilcisinin yönetiminde bir araya getirilerek büyük tesislerde, fabrikalarda çalıştırılmaktadır. Kapitalist karını artırmak için, gerekli iş süresini mümkün olduğunca kısıp, artı - iş süresini mümkün olduğunca genişletmek ister. Bu amaçla, yapılan işi çok küçük parçalara ayırır ve böylece en az zamanda en fazla ürün sağlamak için işbölümünü daha da geliştirmeye yönelir. İş bölümünün geliştirilmesi sürecinde makinanın gelişmesiyle birlikte, iş bölümünün vardığı boyutlar işçileri objektif konumları gereği makinaların birer canlı parçaları yapmış, onlara tabi olmak durumunda bırakılmış yaratıklar durumuna sokmuştur. Bu objektif konumuyla işçi kapitalistçe teslim alınmıştır. Elbetteki bu konumuyla söz söyleme hakkı olmayacaktır.

«YÖNETİME KATILMA»DAN AMAÇLANAN NEDİR?

O halde «yönetime katılma» adı altında verilmiş görünen söz ve karar «hak»kı ne olmaktadır! Yukarıda da belirttiğimiz gibi, çalışanlara ya kapitalistin temel hedefi olan kar ve sermaye birikimini **engellemeyecek konularda** söz hakkı tanınmakta ya da en yüksek karar organında, çalışanlara sınırlı temsil ve yetki hakkı, oy lamada azınlıkta kalacakları şekilde ve sayıda 'uygun' görülmektedir. Birinci durumda, kapitalistin temel hedefine olumsuz herhangi bir etkisi olmayacak kararlar çalışanların kendi aralarında alınmaktadır. Örneğin izin düzenlemeleri, ücret ödemelerine ilişkin sorunlar,

vb... Bunlar, şüphesiz ki yaşanan sistemin duvarlarına zarar vermeyecek, kapitalisti de rahatsız etmeyecek karar konularıdır. Diğer bir durum ise, işletme yönetim kuruluna işçilerin belirli sayıda temsilcisiyle katılımıdır. Ancak, sayı ve dolayısıyla yetki eşitsizliği temelinde oluşturulan bu «ortak karar organları(!)», çalışanları, her zaman ancak görüşünü bildiren fakat **yaptırım** hakkı olmayan, dolayısıyla sonuçta hep **onaylamak** zorunda kalan, böylece karanlık kuyusunu kendi eliyle derinleştiren bir içerikte oluşturulmaktadır.

İşte «yönetime katılma» adı altında sunulan bu yutturmaca, bir taraftan sömürü çarkının daha rahatlıkla döndürülmesini sağlamakta bir taraftan da işçi yığınlarının sosyalizm arayışlarını kör bir çıkmaza yöneltmek üzere sekteye uğratmayı amaçlamaktadır.

C. «EKONOMİYİ GÜÇLENDİRME PROGRAMI»

Emperyalist finans örgütleri ve emperyalist ülkeler Türkiye'nin etrafındaki cendereyi hergeçen gün daha sıkıştırırken, faşist güçler değişik saldırı taktikleriyle egemen güçlerin tercihlerinin bir açık faşist yönetime yönelmesine çalışırken, Ecevit de hükümette kalabilmek için egemen sınıfların isteklerini yerine getirmede en başarılı olanın kendisi olduğunu göstermek için, emperyalist tekellerin ve onların yerli işbirlikçilerinin arabasının önüne kendini daha bir şevkle koşuyor.

IMF'nin direktifleri doğrultusunda tekellerin kar ve sermaye birikimi sorunlarına çözüm bulmak için, Ecevit hükümetinin emekçi halklara son kazığı da «Ekonomiyi Güçlendirme Programı»dır. (EGP)

Yapılan açıklamalara göre «Ekonomiyi Güçlendirme Programı» hazırlanırken başlıca altı amaç gözönüne alınmıştır. Bunlar «dış ödemeler darboğazının aşılması, fiyat artış hızının azaltılması, üretimde kapasite kullanımının ve verimliliğin artırılması, tüketim artış hızının kısılması ve artan tasarrufların ekonomik veya toplumsal açıdan öncelikli alanlara yöneltilmesi, başlanmış veya yeni yapılacak yatırımlarda ekonominin darboğazlardan çıkışını kolaylaştırıp hızlandırıcı olanlarına öncelik verilmesi, gelirlerin dengelenmesi ve işsizliğin azaltılması»dır. «Ekonomiyi Güçlendirme Programı»nın yalnız amaçlarına baktığımızda bile programın tekelci sermayenin sorunlarını çözmeyi amaçladığı ortaya çıkmaktadır. Kısacası EGP işçileri, emekçileri daha fazla sömürerek tekelleri güçlendirme programıdır.

İŞÇİLERİN VE TÜM EMEKÇİLERİN BOĞAZINDAN KISILARAK TEKELCİ BURJUVAZİYE SAĞLANAN DÖVİZ OLANAKLARI

Ecevit Hükümetinin «ekonomiyi güçlendirmek» için saptadığı araçlardan biri de dış ödemeler dengesindeki darboğazın aşılmasıdır. Ülkemizde sanayinin dışa bağımlı gelişiminin sonucu olarak, ülke içi üretim için yatırım malları, ara malları, bazı hammaddeleri ve teknoloji gibi girdi ithalinin gerekliliği, ithalatla ihracat arasındaki açığın giderek büyümesine neden olmaktadır. Bu da dış ödemelerde dengesizliğe neden olmaktadır. İhracat yaklaşık sabit kalırken, ithalat giderek artmaktadır. Üretimin sürmesi, gerekli girdilerin ithali için, tekelci sermayenin ihtiyaç duyduğu dövizin bulun-

ması ise Türkiye'nin borç - kredi - borç kısır döngüsünde, giderek emperyalizme daha bağımlılaşması sonucunu getirmektedir.

Bu «darboğazın» aşılması için düşünülen önlemlerin başında «iç tüketimin kısılması» gelmektedir.

Yeni zamlar ve temel tüketim maddelerinin (süt, yağ, sabun, deterjan, vb.) fiyatlarının serbest bırakılması iç tüketimin kısılmasına yöneliktir. Böylece, yükselen fiyatlarla işçi sınıfı ve diğer emekçi kesimler bu malları daha az tüketmesi amaçlanmaktadır. Halkın tüketemediği malların, ihraç edilmesiyle, tekelci sermayeye yeni döviz olanakları aranacaktır.

CHP Hükümeti, bu çabalarının yanısıra halkı da düşünmektedir(!). Hükümet kaliteli yurtiçi üretimi iyi fiyatla dışa satıp, satılan mala yurtiçinde ihtiyaç varsa bunun düşük kalitelisini dışarıdan getireceğini söylemektedir. Emekçi halkımız, kendi ürettiği ürünler emperyalistlere peşkeş çekilirken, düşük kaliteli malları tüketmeye tutsak kılınacaktır.

İşçi sınıfı ve diğer emekçi halk kesimlerinin tüketimin engellenmesi için, OHP Hükümetinin tek hilesi bu değildir. Emekçi halkın karşısına henüz meclislerde bekleyen vergiler de dayatılacaktır.

Kısacası Ecevit tekellere döviz sağlamak için işçileri ve tüm emekçileri açlığa mahkum etmektedir.

Tekelci sermayenin, döviz sorununu çözebilmek için Ecevit Hükümetince alınan önlemlerden, sömürü düzeninin bir sonucu olarak işsiz kalan ve yurtdışında çalışmaya mahkûm edilen işçiler de nasiplerini almaktadırlar. Bundan böyle yurtdışındaki işçiler, belirli bir oranda döviz zorunlu olarak yurda göndereceklerdir. Döviz

ihtiyacının çok yüksek boyutlara ulaşması sonucu yurtdışındaki işçilere yönelik başka önlemler de söz konusudur. Belirli bir süre içinde Türkiye'ye döviz gönderen işçilere farklı kur uygulaması söz konusu olacak (böylece «hissettirmeden» devalüasyon da yapılmış olacak), Yurtdışında çalışan işçilerin tasarruflarının yatırımlara çekilebilmesi için, karma girişimlerdeki devlet hisseleri döviz karşılığı yurtdışındaki işçilere satılacaktır. Burjuvazinin döviz sorunu o denli büyük boyutlara ulaşmıştır ki, Ecevit Hükümeti, nerdeyse burjuvazi adına işportacılığa başlayacaktır. Egemen sınıfların emekçi sınıflara «en kutsal vatan hizmeti» olarak gösterdikleri askerliği bile, döviz karşılığı yapılmaktan kurtulabilinir bir işlem haline getirmeye çalışmışlardır.

YENİ ZAMLAR VE ÜCRET ARTIŞLARININ SINIRLANDIRILMASI GİRİŞİMLERİNİN NEDENLERİ

«EGP» ilkönce en çok işçilerin, emekçilerin tükettiği temel ihtiyaç mallarına yapılan zamlar çıktı. Tüm emekçileri biraz daha yoksulluğa ve açlığa iten bu zamlar, esas olarak büyük tekellere hizmet eden (örneğin, ucuz hammadde ve diğer girdileri sağlayan) devlet işletmelerine yeni kaynaklar sağlayarak, bunların atılım yapıp yatırımlarını hızlandırmalarını ve üretim kapasitelerini daha yüksek düzeyde kullanabilmelerini sağlamaya yöneliktir. Sonuçta işçilerin, emekçilerin, sefaleti pahasına, IMF'nin başta gelen direktiflerinden biri olan devlet işletmelerine yeni kaynaklar yaratılması, yerine getirilmiş olmaktadır. Böylece tekelci sermayenin derinleşen ekonomik bunalımını belirli ölçülerde hafifletmek ve mevcut sömürü düzenine işlerlik kazandır-

mak için devlet işletmeleri önemli bir araç olarak ele alınıyor. Yeni zamlar yapılarak devlet işletmelerine yeni kaynaklar yaratılıyor ve bunların açıklarını gidermek için kullanılan devlet harcamaları doğrudan tekeli sermayeye aktarılıyor. Ardarda yeni yeni zamlar yapılmasının diğer bir nedeni de emekçilerin alım gücünün azaltılarak, tüketimlerinin kısıtlanmasının amaçlanmasıdır. Böylece ekonominin genelindeki harcamalar bir ölçüde kısıtlanarak tasarruflar artırılmış, dolaşısıyla yatırım faaliyetleri geliştirilmiş olacak ve bunun sonucu olarak geneldeki hayat pahalılığının artışı, enflasyonun önleneceği düşünülmektedir. Kısacası Ecevit Hükümeti burjuva ekonomisinin, çalışan yığınların zararına işleyen sihirli formülünü uygulamaya, emekçilerin tükettiklerinin fiyatlarını artırarak, genel olarak fiyat artışlarını önlemeye çalışmaktadır. Ama bu sihirli formül (özellikle bizde ve bizim gibi ülkelerde) pek kendisinden bekleneni yerine getirmemektedir.

Sonuçta kazanan hep patronlar, tekeller, kaybeden hep işçiler, emekçiler olmaktadır.

«EGP» yine geneldeki hayat pahalılığının tırmanışını, enflasyonist gelişimi önlemek için devlet harcamalarında belli bir kısıntı yapılması düşünülmektedir. Bu kısıntının, devlet harcamalarının büyük bir bölümünü oluşturan carî harcamalardan, yani işçi, memur ücret ve maaşlarından yapılacağı açıktır. Bu da işçilerin ücret ve maaşlarından yapılacağı açıktır. Bu da işçilerin ücret artışlarının sınırlandırılması (gerçek ücretlerin dondurulması) ve maaşlarda aldatmaca artışlarla yetinilmesi ile sağlanacaktır. Böylece işçilerin ve diğer emekçilerin alım gücü kısılarak, emekçiler bütünüyle yokluğa terk edilerek fiyat artışları önlenmeye çalışılıyor!

TOPLUMSAL ANLAŞMA İŞÇİ SINIFININ BÜTÜNÜNE YAYGINLAŞTIRILMAK İSTENİYOR

«EGP» de «Türk - İş ile anlaşmaya varılan Toplum-
sal Anlaşmayı, bu yıl daha aktif olarak uygulamaya
çalışacağız»denilmekte ve şöyle devam edilmektedir.
«Geçen yıl bazı kuruluşların başını alıp gitme alışkan-
lığı giderilmediği için, tam sonuç elde edilemedi. Fakat
bu yıl süratle bunu daha etkin bir biçimde uygulama-
ya çalışacağız». Böylece işçi sınıfının ekonomik - demok-
ratik mücadelesinde karşısına dikilen «Toplumsal An-
laşma» engeli, bu yıl işçi sınıfının bütününün ekono-
mik - demokratik mücadelesinin tümünden denetim altına
alınması ve giderek ortadan kaldırılması için oldukça
önemli bir sıçrama tahtası olarak kullanılmak istenmek-
tedir. «EGP»'de ayrıca «Toplu sözleşmelerde üretim ve
verim artışına ve işgücünün rasyonel kullanımına ola-
nak sağlayıcı kurulların yer almasına ve uygulanmasına
da büyük özen gösterilecek» denilmektedir. Kısacası iş-
çi sınıfı, toplu sözleşmelerde, patronlar için daha ve-
rimli, üretken ve sebatkâr çalışmaya zorlanacaktır.

BİNLERCE KÖY YOLSUZ ELEKTRİKSİZ SUSUZ BIRAKILIRKEN TEKELLERİN ALT- YAPIDAKİ DARBOĞAZLARI GİDERİLMEYE ÇALIŞILYOR

«EGP» de üretimde kapasite kullanımının ve verim-
liliğın artırılması ve böylece Türkiye'nin varolan sana-
yi kuruluşları ile ekonomik bunalımdan kurtulabilece-
ği varsayılıyor. Üretimi artırmak için altyapıdaki dar-
boğazların giderilmesine yönelik yatırımların ve düzen-
lemelerin yapılmasına öncelik tanınıyor. Bunların için-

de enerji, sulama, liman, yükleme-boşaltma tesisleri başta yer alıyor. Bu yatırımlar tekelci sermayenin üretim maliyetlerini en aza indirmek amacıyla devletin hiç bir kâr elde etmeksizin yaptığı yatırımlardır. Görüldüğü gibi binlerce köye yol, su, elektrik, okul, PTT gibi en temel hizmetleri götürmeye; büyük kentlerde işçilerin ve diğer emekçilerin konut, ulaşım, sağlık gibi sorunlarını çözmeye yönelik yatırımlar yapılacağı yerde, tekellerin sorunlarını hafifletecek, ihtiyaçlarını gidermeye yardımcı olacak yatırımlara öncelik ve ağırlık tanınmaktadır.

ECEVİT DIŞA BAĞIMLILIĞI AZALTMAK GEREKÇESİYLE(!) YABANCI SERMAYEYE KAPILARI ARDINA KADAR AÇIYOR

Emperyalistlere kul köle olan Ecevit döviz darboğazını aşmak için, «Türkiye'nin dışa bağımlılığını azaltmak» gerekçesiyle yabancı sermayeye giderek daha fazla özendirici, teşvik edici ayrıcalıklar tanımaktadır. Yabancı sermayenin özendirilmesi için emperyalistlerin Türkiye'de elde ettikleri kârları ülke dışına transfer etmeleri hazırlanan bazı yeni ek yönetmeliklerle bütünüyle garanti altına alınmaktadır.

Ecevit, hükümeti kurduğundan bu yana sürekli olarak Türkiye'nin «tarihin en bunalımlı döneminden geçtiğini» ileri sürerek halkımızdan «özveri» istemektedir. Ardarda yapılan devalüasyonlar, yeni zamlar açıklanırken, emekçileri daha yoksullaştıran vergi tasarıları ve benzerleri kamuoyuna sunulurken, kazanılmış haklarımıza yönelen çeşitli yasa değişikliği tasarıları gündeme getirilirken Ecevit çıkıp çıkıp «özveri» talebinde bulunmaktadır. Birbuçuk yıllık iktidarı süresince görülmüş-

tür ki, emekçi halklarımızdan hep almaktadır, onlara hiçbirşey vermemektedir ve görünüş odur ki emekçi halklarımızdan daha çok şeyler alacak ve aldıklarını te-kellere, yerli egemen sınıflara ve emperyalistlere vere-ceklerdir. Peki bu sürekli tekrarlanan «özveri» neyin nesidir. «Özveri», emekçi halk için, ardarda kazık yeme sü-recinde, sesini çıkartmamadır, kazık yemeyi, artan sö-mürüyü, zulmü sessizce kabullenmedir. Kısacası Ece-vit'in halktan istediği «özveri» tekellerin sessiz köleleri olmayı kabullenmekten başka bir anlama gelmez. Ve açıktır ki, bu iyice açığa çıkan «özveri» kazığını işçilerin emekçilerin yemeye devam etmeye niyetleri yoktur, çün-kü işçiler emekçiler Hz. İsa değiller ki bir yanaklarına tokat yiyince sessizce diğer yanaklarını çevirsinler.

**ECEVİT HÜKÜMETİNİN EMEKÇİ HALK
ALEYHİNDEKİ TÜM EKONOMİK KARAR VE
UYGULAMALARINA KARŞI DEVRİMCİ BİR
ANLAYIŞLA MÜCADELE EDİLMELİDİR.**

Devrimciler, ilericiler, demokratlar, kısacası yüre-ği emekçi halktan yana çarpanlar «EGP» denilen emek-çi halka ihanet ve ateş belgesine bütün güçleriyle karşı çıkmalıdır. «EGP»nin halk düşmanı içeriği en geniş yığınlara kavratılmalı, emekçi yığınların özellikle CHP' ye umut bağlamış yığınların bugün içine düştükleri şaş-kınlığın ardından çaresizliğe ve karamsarlığa düşmele-ri önlenmeli ve «EGP» de kararlaştırılan hayata geçiril-mesine karşı mücadele edilmeli, yığınlar bu doğrultuda bir mücadelede seferber edilmelidir.

Bugün için Ecevit hükümetinin «EGP» ve benzeri tüm halk düşmanı karar ve uygulamalarına karşı dev-rimci bir muhalefetin sürdürülmesi anti-faşist mücade-

le görevleri açısından da kaçınılmaz ve zorunludur. Çünkü bugün AP, MHP gibi gerici ve faşist partiler emekçi halk yığınlarının içine düştükleri şaşkınlık ve çaresizlikten yararlanarak binbir çarpıtma ve demagoji ile emekçileri kendi arkalarına almak için yoğun bir kampanyaya girişmişlerdir. Dolayısıyla Hükümetin iktisadi karar ve uygulamalarına karşı mücadele aynı zamanda AP ve MHP'nin hükümete karşı yürüttüğü «sah-te muhalefete» karşı da bir mücadele olmak durumundadır. Diğer yandan bu mücadele bir yönüyle de işçilerin önderleri olduğunu ileri süren DİSK ve TÜRK-İŞ gibi sendikaların yöneticilerine karşı da bir mücadeledir.

Şimdiye kadar Hükümetin işçilerin ve tüm emekçilerin aleyhindeki karar ve uygulamalarını bu baylar ya açıkça desteklemişler, ya sessizce karşılayarak kabullenmişler ya da sert demeçler vermekten öteye gitmeyen gürültülü ama içi boş ve etkisiz bir muhalefet sürdürmüşlerdir. Örneğin TÜRK-İŞ yönetimi «EGP» doğrultusundaki ilk uygulama olan «Ekonomik Önlemler paketi»ni, «Kalkınma ve sanayileşme yolunda bir bedel ödemek kaçınılmazdır dolayısıyla işçiler de üzerlerine düşen fedakarlığı yapmaya hazırdırlar» gerekçesiyle yüzbinlerce işçi adına kabullenmiş ve işçi sınıfına ve halka ihanetini açıkça bir kez daha belgelemiştir. Evet işçiler artık şu gerçeği iyice kavramışlardır: «Tekellerin kalkınmasının bedeli, işçilerin, emekçilerin açlığıdır, sefaletidir.»

Emperyalist-kapitalist sistemin devamı için, bu dercede somut ihanet belgelerinin altında imzasını bulunduran Türk-İş'in Türkiye Sendikal hareketinde yeri, maden işçilerinin deyimiyle «devlet sendikacılığı»dır.

DİSK VE TÜRKİYE İŞÇİ SINIFININ DEVRİMCİ GÖREVİ.

DİSK, yılların biriken potansiyelini Amerikan sendikacılığı içinde tutmaya çalışan TÜRK-İŞ'e tepki olarak doğmuştur. 1965'lerde, işçilerin ilkel düzeydeki sınıf bilincini bile bastıran, burjuvaziyle çıkar birliğine giren TÜRK-İŞ'e karşı tabanda kendiliğinden bir muhalefet başlamıştı. Zonguldak maden işçilerinin 60 kuruş için giriştikleri eylemin, Paşabahçe işçilerinin, Boru hattı işçilerinin grevlerinin Türk-İş tarafından kırılması tabandaki tepkiyi ve muhalefeti iyice artırmıştı, Nitekim bu tepkinin ilk ürünü 1965-1966 yıllarında kurulan SA-DA (Sendikalar Arası Dayanışma Anlaşması) olmuştur. Araştırma, basın ekonomik, vb. konuları içeren bu anlaşma DİSK'e doğru atılmış bir ilk adımdı.

Aradan kısa bir süre geçtikten sonra, modern revizyonist tezlerin etkisi altında kalmış reformist bir parti olan TİP'in gürültülü açıklamaları içinde DİSK doğdu. DİSK'in kurucuları aynı zamanda TİP'in yönetici kadroları içindeydiler. TİP'in «anayasal sosyalizmi», DİSK'in kuruluş bildiriminde de yansiyordu. Bu bildirimde «Ana yasamızda yer alan ekonomik ve sosyal ilkeleri ortak inancımız sayarak», «işçi hak ve hürriyetlerinin anayasa çerçevesi içinde mutlaka elde edilmesi...», vb. ifadelerle DİSK'in reformist çizgisi açıkça vurgulanıyordu.

Yılların sömürüsü ve baskısının ve işçileri her an burjuvazi adına denetim altında tutan «kontrollü sendikacılığın» yarattığı birikimin sonucu işçiler, yeni örgütlenmeyle birlikte işverenlere karşı kıyasıya bir mücadeleye giriştiler. Grevlerde, direnişlerde dişe-diş bir kavganın içine atılıyorlardı ve geçmişe göre çok daha iyi ekonomik haklar alıyorlardı. Doğal olarak, tüm bu gelişme-

ler, DİSK'in işçilerin haklarını koruyan bir örgüt olarak tanımlanmasına neden oluyor ve DİSK giderek gelişip, güçleniyordu. Bu süreç içinde işçiler hızla sınıf bilinci kazanıyorlardı. Ancak, DİSK işçi sınıfının mücadelesini düzen sınırları içinde geliştiriyor, işçi yığınlarını düzenin sınırlarını zorlayıp aşacak bir mücadele içine hiç bir zaman sokmuyordu. Böylece ülkemizde ilk kez tam anlamıyla sarı bir sendika ortaya çıkmış oluyordu. Burada DİSK yöneticileri sendikalarını geliştirmek için TİP'i kullanmaktan çekinmediler. DİSK yöneticilerinin reformist çizgisi «devrimcilik» maskesi altında gizlenerek işçi yığınlarını kucakladı. Doğaldır ki bu anlayış işçi sınıfının ekonomik-demokratik haklarını savunurken, işçi sınıfının mücadelesini doğru bir devrimci siyasî önderliğe tabi kılamıyordu. İşçiler anti-empyralist, anti-faşist mücadeleye sokulmadılar. İşçilere kazanılmış haklarını koruması için direnmeleri bile öğretilmedi. İşçiler, sürekli olarak ekonomik mücadele içine hapsedildiler ve onlar arasında yeshermeye başlayan devrimci düşünceler bastırılmaya çalışıldı. Böylece DİSK yöneticilerinin reformist çizgisi yavaş yavaş açığa çıkmaya başladı.

1970 - 1971, EKONOMİK - DEMOKRATİK ÖRGÜTLENMEYE SALDIRI VE DİSK YÖNETİCİLERİNİN TESLİMİYETÇİLİĞİ

Egemen sınıfların 1970 lerde ekonomi kdarboğazdan çıkamaz duruma gelmeleriyle birlikte, tekelci burjuvazi artık işçilerin ekonomik-demokratik mücadelesine bile tahammül edemez hale geldi. Tekelci-burjuvazi bu nedenle tüm bir emekçi halkı denetim altına alma girişimlerine yöneldi. Ve ilk elde doğrudan kendi karşısında bulunan işçi sınıfına yöneldi. O dönemde işçi sınıfının en

ileri sendikal örgütü olan DİSK'i hedef aldı. ve 274, 275 sayılı yasalardaki değişiklik tasarıları gündeme getirildi. Bu tasarılar karşısında DİSK'in reformist yöneticilerinin tavrı, işçilere «bekleyin bunu yasal yollardan engelleriz» demek oldu. DİSK yöneticilerinin bu tavrına rağmen işçi yığınlarının cevabı ise patlama oldu. 15 - 16 Haziran'da yüzbinlerce işçi, siyasî bilinçten yoksun bir şekilde, kendiliğinden de olsa ayağa kalktı ve bir iki adımda karşılarında kaçınılmaz olarak askeri, polisi ve sıkıyönetimiyle devleti buldu. Panik içindeki DİSK yöneticileri ise, TRT'den işçi yığınlarına çağrı yaparak, işçilerin «vatanseverliği» ni vurgulayıp, onlardan «içlerine sızmış olan kışkırtıcıları atmalarını», «uslu durmalarını» istediler. Sonuçta üç yiğit işçi şehit düşmüş, ama işçi sınıfı kendiliğinden bir-mücadele içinde de olsa demokratik haklarını savunabileceğini göstermiştir. Olaylar sırasında, mücadeleyi bastırmaya çalışan DİSK üst yöneticileri ise, daha sonra utanmadan bu eyleme sahip çıkmaya çabaladılar. «Şanlı 15 - 16 Haziran» lâflarını ağızlarından düşürmeyecek ihanetlerini gizlemeye çalıştılar.

İşçi sınıfının bu sert cevabı ve ülkede gelişen Devrimci Hareket egemen sınıfları, özellikle tekelci burjuvaziye korkuttu. Egemen sınıfların derinleşen bunalımı ve işçi çatışmaları sonunda 12 Mart açık faşist dönemi gündeme geldi. 12 Mart faşist muhtırası, DİSK yöneticileri tarafından «ilerici» olarak nitelenip alkışlandı. Açık faşist yönetimin karanlığında devrimciler, ilericiler, yursevenler kurşunlanıp hapse atılırken, işçi sınıfını «zapt-ı rapt» alma girişimleri hızlanıp işçilerin grevleri, hatta sendikalarındaki eğitim çalışmaları bile yasaklanırken ve tüm bir emekçi halk aleyhindeki iktisadî uygulamalar, siyasal baskı tedbirleri ve yasalar ardarda gündeme getirilirken DİSK yöneticileri büyük bir suskunluk içine girerek faşizme teslim oluyorlardı.

Elbette reformist yöneticilerin, işçi kitlelerinin örgütsüzlüğünü ve dağınıklığını giderip onları faşizme karşı doğru bir anlayışla örgütleyip mücadeleye sokmaları beklenemezdi. Devrimci Hareket ise, o günkü subjektif yapılanmasındaki eksiklikler ve zaafılar nedeniyle, reformist yöneticilerin teslimiyetçiliğini teşhir edip işçileri mücadelede seferber etmekte yetersiz kaldı.

DİSK yöneticilerinin teslimiyetçilikleri o noktaya varmıştı ki, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler sıkıyönetimde 26 günlük bir tutuklama evresinden sonra «sağ olsunlar, bizi büyük bir misafir olarak ağırladılar» diye açıklama yapıyordu. Bu baylar tabii misafir edileceklerdi, çünkü işçi sınıfının ileri kesimlerinin düzen sınırları içine hapsedilmesi için onların başına çöreklenmiş bu reformist yöneticilerin daha uzun yıllar sürekli görev başında kalmaları gerekiyordu. 12 Mart açık faşist döneminin sonlarına doğru reformist DİSK yöneticileri suskunluğu bırakıp yeniden boy göstermeye başladılar. Ve bu dönemde yapılan MESS Genel Kurulunda işçi sınıfına ihanetlerini bir kez daha, hem de burjuvaziye akıl hocalığı yaparak gösterdiler. Bu Genel Kurulda DİSK Genel Başkanı, işçilerin özel mülk sahibi oldukları takdirde farklı(!) düşüneceklerini söyleyerek, MESS patronlarına işçilerini ev sahibi yapmalarını önerdi ve bir dönem kapanırken DİSK yöneticilerinin uzlaşmacı, reformist, teslimiyetçi ve sıkıştıklarında ihanete varan çizgileri iyice açığa çıkmıştı.

REFORMİZMİN YEDEĞİNDEKİ REVİZYONİZM

12 Mart açık faşist dönemi sona ererken, DİSK yöneticileri, bu kez, «anayasal özgürlükleri ve demokratik hakları uygarlıkçı bir anlayışla savunan tek parti» ola-

rak niteledikleri CHP'yi kayıtsız şartsız desteklemişlerdi.

1973 yılından sonra, uluslararası düzeyde emperyalizme karşı halkların ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi yükselmiş ve ardarda zaferler kazanılmıştır, ülke içinde ise sınıflar mücadelesinin şiddeti giderek artmıştır. Bu koşullarda işçiler, gerçek kurtuluşlarının kendi güçlü kollarıyla ve devrimci bir mücadele ile mümkün olduğunu kavramaya yöneliyorlar ve yer yer devrimcilerle kaynaşıyorlardı. İşçilerin ileri unsurlarının bilincinde DİSK yöneticilerinin reformist çizgisi iyice açığa çıkıyordu. Giderek artan faşist uygulama, tertip ve saldırılarla birlikte tüm emekçi halk güçleri belli bir siyasal hareketlilik içine girerken bir reformist çizgiye karşı tepkiler doğmaya başlamıştı. Reformist DİSK yöneticileri için, kendi yöntemlerine karşı bir muhalefet hareketine dönüşebilecek bir siyasallaşma eğilimlerini denetim altına alma sorunu ortaya çıkmıştı. Tam bu sırada, «demokrasi, bağımsızlık ve toplumsal ilerleme» mücadelesinde kendilerine müttefik olarak CHP'yi gören revizyonist reformist DİSK yöneticilerinin imdadına yetişti. Ve V. Genel Kurul'la birlikte tepeden inme bir biçimde DİSK yönetimine getirildiler. Ve DİSK'in reformist yöneticileri revizyonizme yaslanarak teslimiyet çizgisinde yürümeye devam ettiler. Revizyonistler emperyalizmle ilişkileri giderek gelişen burjuvazi içinde hayali bir ulusal burjuva kesim yaratıp 'bunu da CHP'nin temsil ettiğini ilân ederek; ülkemizde faşizmin esas olarak devletten kaynaklanan bir gelişim süreci içinde olduğunu göre göre kitlelere «faşizme geçit yok» afyonunu sunarak; «ileri demokrasi» safsatalarıyla kitlelerin gerçek kurtuluşlarına giden devrim yolundan uzaklaşmalarını sağlamaya çalışarak, ve DİSK içinde CHP ve kendi dışında kalan sol çizgilere karşı tam bir tasfiyecilik uygulayarak; DİSK'in kapılarını CHP'nin denetimindeki sendikalara

ardına kadar açarak, işçi sınıfının muhalefetini, tekellerin gözüne girme çabası içinde olan CHP'nin kuyruğuna takmışlardır. Kısacası, DİSK'in reformist yönetimi «ithal malı», «yeni bir akım» olan revizyonizme dayanarak işçi sınıfına ihanet çizgilerini sürdürmüşlerdir.

REVİZYONİZM EKONOMİK - DEMOKRATİK HAKLAR MÜCADELSİNDE VE BU DOĞRULTUDAKİ ÖRGÜTLENMELERDE KENDİLİĞİNDEN Kİ VE TESLİMİYETÇİDİR.

Revizyonizmin DİSK yönetimindeki egemenliği sürecinde, ekonomik - demokratik haklar doğrultusunda bile yeni adımlar atılamamıştır. Zira bu alandaki mücadelede de bakış burjuva ideolojisinin gözlükleriyle olmuştur. İşyerlerinde işverenlerin kâr - zarar hesaplarını bunlar yapmışlar ve işçilerin küçük ücret artışlarına teslim olmaları yolunu açmışlardır. Toplu sözleşmelerde, «...sağlam ve istikrarlı iş huzuru yaratmayı ve böylece gerek işverenin ve gerekse sendika üyesi işçinin uzun vadeli menfaatlerini artırmayı...» amaçlayarak, burjuvazinin icazetine dayalı, onun tanıdığı oranda bir mücadele sürdürmeyi kabullendiler. Soyulan ve sömürülen ve de dipçik ve süngünün altına sürülen işçi sınıfının çıkarlarının ve hedefinin herşeyden önce, diğer emekçi halk güçleriyle birlikte, siyasal iktidarı ele geçirmeyi gerektirdiği doğrusu, burjuvazinin uzun vadeli çıkarlarıyla nasıl bir olabilir ki? Ama revizyonist düşüncenin gereği olarak, işçi sınıfını burjuvazinin şu veya bu temsilcisinin kuyruğuna takmak, kurtuluşu burjuvazinin razı olabileceği bir demokratikleşmede aramak amaç olunca, sonuç, doğal olarak, bu olmuştur. Bu anlayışa karşı çıkan devrimci işçiler, işçi önderleri ise patronlardan ve güvenlik kuvvet-

lerinden gördükleri baskı yetmiyormuş gibi bir de revizyonistlerin «goşist», «anarşist» suçlamalarına maruz kalmışlar, temsilcilikleri ellerinden alınmış, hatta işten atılmışlardır.

Girilen mücadelelerde, dillerinden düşürmedikleri «işçilerin birliği» ni burjuvaziye rahatsız eden «anarşizm» olarak görmüşler, grev yerlerine dayanışma için bile gelinmesini yasaklamışlardır. Değişik çarpıtmalarla ve süslü lâflarla yüceltmeye çalıştıkları MESS eylemi ile işçi sınıfının, ekonomik - demokratik haklar mücadelesinde en büyük yenilgisini almasına neden olmuşlardır. Bu yenilginin tek nedeni DİSK yönetiminin kendiliğinden örgütlenme ve ağırlıkta bunun sonucu olarak, teslimiyetçi mücadele anlayışıdır.

Revizyonistlerin işçi kitlelerini örgütlemedeki anlayışları, genelde, «işçiler patronların yoğun sömürü ve baskısı altında giderek yoksullaşırlar ve patronların iş yerlerindeki zulmünü taşıyamaz olurlar, bir gün akılları başlarına gelir, bize gelirler ve bizler de onları örgütleriz.» anlayışıdır. Böylesi bir anlayışla örgütlenen işyerlerinde, patronlarla dişe diş bir mücadeleye girildiğinde ise, işverenler karşı saldırıya geçtikleri zaman, işçiler içinde iradi çabalarla oluşturulmuş sağlam bir örgütlenme sözkonusu olmadığından işçiler arasında kendiliğinden oluşmuş gevşek ilişkiler kısa zamanda çözülmekte ve mücadele teslimiyetle sonuçlanmaktadır.

Revizyonistlerin örgütlenme stratejilerinin ana ilkesi ise, kuyruğuna takıldıkları burjuvazinin karşısında biraz tartışabilir olmak için, kapitalist ilişkilerin kesin hakim olduğu bölgelerde (örneğin, İstanbul - İzmit bölgesi) örgütlenmek olmuştur. Bu nedenle örgütlenmede birkaç büyük kent dışına çıkmak için çaba sarfetmemişlerdir. Açıktır ki, işçi sınıfının birliği ve dayanışması böyle sağ-

lanamaz. Anadolu'nun, sınıflar mücadelesinin oldukça şiddetli ve sıcak bir biçimde geçtiği birçok bölgesine inmemişlerdir. İnilen yerler ise ya işçilerin kendi kendilerine yada da devrimcilerin önderliğinde örgütlenip DİSK'e başvurdukları yerler olmuştur. Revizyonistlerin büyük kentler dışında iradi bir çaba ile örgütlenmeye yönelmelerinin diğer bir nedeni bu bölgelerde, ekonomik - demokratik mücadelenin bile oldukça sert ve anti-faşist emekçi halk güçleriyle faşist güçler arasındaki bütün şiddetiyle süren mücadele ile içiçe bir biçimde gelişmesidir. Dolayısıyla, buralarda, mücadelenin başarıyla sürdürülmesi için, herşeyden önce işçilerin çıkarlarını sonuna kadar savunacak, koşulları değerlendirip her türlü mücadele araçlarını ve biçimlerini en uygun bir biçimde kullanacak, kararlı ve devrimci bir mücadele anlayışına sahip olmak gerekir. Oysa, genelde devrim mücadelesinde, özelde ise faşizme karşı mücadelede doğru bir siyasî çizgiye sahip olmayan revizyonistler, sonuçta teslimiyetçiliğe dönüşen bir mücadele anlayışına sahiptirler.

Açıktır ki, bu teslimiyetçi çizginin varacağı yer revizyonizmin kendikendine güvensizliğinden kaynaklanan sekteleşmesi ve tasviyeciliğidir. Bu nedenle revizyonistler DİSK yönetimi ellerinde bulunduğu süre içinde diğer sol görüşlere karşı hayat hakkı tanımayan tasviyeci davranışlarda bulunmuşlardır. Öyle ki, DİSK bünyesinde olmuş olmalarına karşın yönetimlerini ellerinde bulundurmamışları için karşı sendikalar oluşturmuşlardır. «Toplumsal ilerleme», «ileri demokratik düzen» anlayışlarının sonucu olarak hiç bir ilkeye bağlı olmaksızın CHP yönetimli sendikaları almışlardır. Bu, CHP yönetimli sendikaların alınmaması şeklinde algılanmamalıdır. Aksine ekonomik ve politik baskıların sonucu işçilerin DİSK talebi, çıkarları sarsılan sendika ağaları tarafından işçilerden önce DİSK'e getirilmektedir. Bu gelişlerin sap-

tanacak doğru ilkelere bağı kalınarak kanalize edilmesi gerekir. Gerekir ki, DİSK adının gereği «devrimci» örgüt yapısına ve işlevine kavuşabilsin, koruyabilsin.

DİSK'e hakim olan revizyonistlere reformizm, UDC çağrısı çıkarıncaya kadar müsaade etti. «Ulusal Demokratik Cephe» çağrısı içi boşta olsa reformizm tarafından «haddini bilmez» bir çıkış olarak görüldü. Diğer sol görüşleri «Barış, demokrasi, toplumsal ilerlemeden yana olanlar UDC'de birleşin» diyerek dışalayan, devrimcileri «goşist, anarşist, maceracı, maocu» diye tanımlayarak kitlelerden tecrit etmeye çalışan revizyonizm DİSK'e parti işlevi yükleyecek boyuttaki bir hatayı işlemiştir.

Bu derece yanlış çıkışların diğer sol kesimde yarattığı tepki, kitlelerin ekonomik ve demokratik haklarında teslimiyetçiliği ve reformistlerin nicel gücü VI. Genel Kurulda Revizyonistlerin yönetimden uzaklaştırılmasını getirdi. Burada altı çizilmesi gereken en önemli nokta revizyonistlerin alt edilmesi gerekliliğinden başka bir ilke olmadığı için DİSK'in oluşan yeni yönetimi DİSK'in doğuşundaki konumunu yaşatıyordu. Bir diğer önemli noktada da revizyonistleri eleştirirken getirilen «fraksiyonlar dışı kalma» savunusuydu. İşçilerin dışında işçi sınıfı adına her şey söyleniyor ama işçiler bunlara katılmayacak, duymayacak, bilmeyecek.

REFORMİZM REVİZYONİZMİ ALTETTİ VE AKTİF UZLAŞMAZ GÖRÜNTÜYLE KENDİNİ GİZLEDİ

Revizyonizme karşı olmak ilkesiyle çıkılan yolda ilk başarılı adımı atan reformizm «DİSK sosyal demokratlaştırılıyor» saldırılarını göğüslemek, işçi sınıfının hapsedildiği ekonomik alandan çıkışını engellemek için ak-

tif eylemler gerçekleştirildi. Kitlelerin beklediği eylem ve tavırlar alındı. MEES mücadelesi içindeki Maden - İş üyesi işçilere ekonomik katkı için, dayanışma için DİSK'e bağlı sendikalar kasalarını ortaya döktü. 20 Mart faşizme ihtar eylemi diğer demokratik kitle örgütlerinin katıldığı güçlü bir eylem olarak geldi. Öyle ki, bu güne kadar hiç bir eyleme sahip çıkmayan, egemen sınıfların saldırıları karşısında işçileri «sanık» sandalyesine oturtan revizyonistlerin aksine «karar alarak» eylemin yapıcılığı ilân ediliyordu, 'Bu yıllardır bir şeyler bekliyen ilericici, devrimci tüm kitlelerin etrafında toplanmasına yetiyordu.

Revizyonistler yöntemi kaybetmenin hırçınlığı ile saldırıya geçmekte gecikmediler. «Kafa, kasa ve eylem» birliği oluşturulması ilk adım oldu. İşin ilginç yönü bu birlik DİSK'in kuruluşunda Türk - İş içinde oluşturulan SADA tipindeydi. Bir önemli nokta da revizyonistlerle reformistlerin bu yaşanan süreç içinde, Türk - İş'ten başlamak üzere aynı kişilerce temsil edilir olmasıydı.

Faşist güçlerin saldırı ve katliamlarının en geniş kitleleri hedef aldığı, ekonomik ve politik baskıların yoğunlaştığı şu sıralar DİSK açıklama yapmaktan öte adım atmamaktadır. Emperyalizmin finans örgütlerinin önerileri «yeni vergiler, zamlar, devalüasyonlar, toplumsal anlaşmalar» olarak uygulanırken, kitleleri suskunlaştırıp örgütsüz bırakmaya varan «baskı yasaları» birbirlerini izlemektedir. DİSK bütün bunlara sert açıklamalarla karşı çıkmaktan öte bir şey yapmamakta, kitleleri egemen sınıfların saldırılarının karşısına dikmekte özen göstermektedir. İşçilerin dışında diğer çalışanların demokratik kitle örgütlerinin hareketsiz kalmasını gerektiren ve aynı zamanda bir taraftan revizyonistlerle reformistlerin hesaplaşmasının yanı sıra yeşeren

devrimci sendikal harekete göz dağı verme davranışını doğuran «demokratik platform» çıkışı yapılmıştır. Ay-lar süren tartışmalar ekonomik ve politik saldırılar kar-şısında mücadele edilmesi gerektiği bir dönemde kitleler hareketsiz kılınmıştır.

REFORMİZM İLE REVİZYONİZMİN HESAPLAŞ- MASI DİSK ONUR KURULU KARIYLA AÇIĞA ÇIKARKEN DEVRİMCİ SENDİKAL HAREKETE DE GÖZ DAĞI VERİLMEYE ÇALIŞILIYORDU.

Tekelci kapitalistlerin çıkarları için işçi ve emek-çiler için alınacak bir yığın yeni kararlar ve uygulamalar var. Ancak bu kararlar pahalılıktan işsizliğe, hapisten dipçiğe kadar uzanan kararlar. İşçilerin, emekçilerin bu kararlara karşı tepkisini en aza indirmenin en etken yo-lunun örgütleri kendi iç dalaşının içine sokmak olduğu-nu gören tekelci kapitalistler başarılı olmuşlardır. Çün-kü revizyonistlerin yönetimi kaybetmeyle birlikte baş-lattıkları yıpratma eylemlerine karşı reformistlerin yer yer seyirci kalması, bazan da onlarla aynı yöntemi izle-yerek karşı çıkmasının yarattığı bir ortam doğmuştur. Ve bu ortamda DİSK ve bağlı sendikalar en azından dik-katlerine içe döndüren bir mücadele yaşamaya başlamış-tır. «Demokratik Platform» oluşturmaya yönelik DİSK TEMSİLCİLER MECLİSİ böyle bir ortamın doğmasında araç edilmişti. Sendikamız temsilcilerinin katıldığı ve «Tek Yol Devrim», «Sağ sol çatışması yok. Faşist katli-amlar ve faşist terör var» sloganı atmış olmaktan dolayı Onur Kurulu'na verildiğimiz toplantıya, Genişletilmiş Merkez Yönetim Kurulu Toplantımızda alınan görüşle-rimizi götürdük.

- «● Demokratik platform tüm anti-faşist, anti-empyrialist güçlerin katıldığı ve kitleleri mücadele içine çeken bir platform olmalıdır.
- Demokratik Platform oluşturulması çalışmalarını yanısıra DİSK şu anda parlamentoya sunulmuş bulunan baskı yasalarına karşı aktif direnmeye girmelidir.
- Ekonomik ve politik baskılara, faşist saldırı ve faşist teröre karşı işyerlerimizde «Direniş Komiteleri» kurmalıyız. Bu komiteler işyerlerimizi birer anti-faşist mücadelenin kaleleri yaparken çevrelerini de aynı doğrultuda örgütleyecek, mücadelenin kalıcılığı ve sürekliliğini sağlayacaktır.»

Revizyonist kesim girdiği dalaşın içinde «UDC» çağrısı yaparak salonu terk ediyor ve böylece egemen sınıfların daha rahat cirit atabileceği bir ortamı sağlamalarına dolaylı olarak katkıda bulunuyorlardı. Reformizm gidip gelmeler, tartışmalar içinde kitlelerin tüm dikkatlerini topladığı Demokratik Platform oluşumunu zamana bırakarak eylemsizliği, pasifizmi yaratıyordu. Hemen ardından gelen Onur Kurulu uygulamasıyla iç mücadele hızlanıyor, DİSK dışındaki kesimlerin de dikkatleri, düşünceleri, bu konuya toplanıyordu.

Onur Kurulu kararını Genişletilmiş Merkez Yönetim Kurulu toplantımızda değerlendirerek açıkladık.

«DİSK/YERALTI MADEN-İŞ MERKEZ YÜRÜTME, YÖNETİM ŞUBE BAŞKANLARI, TEMSİLCİLER, İŞYERLERİ BAŞTEMSİLCİ VE KONSEY SÖZCÜLERİ TEMSİLCİLER MECLİSİNDEN OLUŞAN GENİŞLETİLMİŞ MERKEZ YÖNETİM KURULU 27-28 Mart 1979 GÜN RARLARINI GÖRÜŞEREK AŞAĞIDAKİ AÇIKLAMAYI LERİ TOPLANARAK DİSK ONUR KURULUNUN KA YAPMIŞLARDIR.

DİSK Onur Kurulu, Sendikamız Yeraltı Maden - İş'i 19 Kasım 1978 günü DİSK Temsilciler Meclisinde «Sağ sol çatışması yok, faşist katliamlar var.» ve «Tek yol devrim.» sloganlarının temsilci arkadaşlar tarafından atılmasını suç olarak kabul edip 4 ay süreyle Yürütme Kurulumuz üyeleri dahil olmak üzere ihraç cezası vermiştir.

Diğer üç sendika olan Maden - İş, Bank - Sen, Bay-sen Sendikalarını aynı tip davranış ve geriye doğru bir çok davranış ve eyleminden dolayı 1 yıl ihraç ve yöneticilerinin bazılarını kesin, bazılarını geçici ihraç cezası vermiştir.

**BU KARARIN ÖZÜNDE REFORMİZM İLE
REVİZYONİZMİN HESAPLAŞMASI
YAPMIŞLARDIR.»**

DİSK, dönemin işçi sınıfının kurtuluşu olarak kit lelere sunulan reformizmin hakim olduğu ortamda doğmuştur. Mücadele salt ekonomik ve demokratik haklar platformunda gasbedilenlerin alınması olarak sürdürülmüş, sınıfsal olarak kurtuluşta reformist öneriler gösterilmiştir. İşçi sınıfına kılavuz olarak kendi bilimini değil Anayasa'nın sınırladığı reformizm öğretilmiştir. Bu

düşüncenin hakim olduğu DİSK Yönetimi de bir yığın teslimiyetçi, suskun, olayların içinden 1975'e kadar gelmiştir.

1975 yılında kitlelerdeki siyasallaşma, düzeni elinde bulunduran bir avuç azınlığı tedirgin ettiği kadar DİSK yöneticilerini de rahatsız etmiştir. Burada çıkışı revizyo nizmi yedeklerine almakta bulmuşlardır.

Revizyonist düşünceyle yedeklenen reformist görüş iki yıllık süresince DİSK içinde ayrılıklara, işçi önderlerini karalamaya, sendikaları tasfiyeye girmiştir. Devrimcileri «Mao'cu, Goşist, bireysel terörist vb.» suçlamalarla kitlelerden uzaklaştırmaya çalışıp işçi sınıfının kurtuluşunun devrimde vurgulandığı doğrusunu çarpıtarak burjuva demokratik ortamının genişletilmesini hedef olarak göstermiştir. Bu görüşleri benimsemeyen yöneticileri temsilcileri ve de sendikacıları DİSK üyeliğinden atmıştır.

Diğer taraftan diğer demokratik kitle örgütlerini iç işlerine kadar müdahale etmeyi bile kendine görev olarak üstlenen bu dönemin yönetimi DİSK'e siyasî görevler yükleyen eylem içine girmiştir. Bu eylem, yürütülmeyen ekonomik ve demokratik haklar mücadelesini teslimiyetçi bir çizgiye oturtmuştur.

Bugün DİSK onur kurulunun vermiş olduğu karardan yakınan sendikamız dışındaki üç sendika geçilen bu dönemin yaratıcısı ve yürütücüsüdürler. VE DİSK içinde bugün düşülen durumun sorumlusudur. DİSK'e yükledikleri siyasî işlev UDC çağrısıyla noktalandığında artık işçilerin birliği değil parçalanmışlığı da ilân edilmiştir. Tüm emekçi kesimler üzerinde yoğunlaşan çok yönlü baskılar karşısında birlik ve dayanışmanın sağlayacağı mücadele, yerini bölünmüşlüğe ve parçalanmışlığa terk etmiştir.

UDC siyasi bir noktalama olarak belirgenleştiginde reformizm müdahale etmeyi zorunlu görmüştür. Bu müdahale; dışlanan, karalanan, tasfiye edilen diğer ilerici kesimlerin ve rahatsızlaşan kitlelerin desteğini alınca revizyonist düşüncüyü taşıyan DİSK yönetimi kısa sürede alaşağı edilmiştir.

Yeni DİSK yönetimi kitlelerin özlem ve taleplerini cevaplayan eylemlere girdiğinde sürekli engellemeler ve karalamalarla karşılaşmıştır. Bu engellemeler, ortak kararlara katılmama, karalama şeklinde sürdürülürken kaynağını sürekli olarak revizyonist görüşleri savunan örgütlerden almıştır. Ve bir yıl hesaplaşma olarak süren bu engellemeler DİSK Onur Kurulunda noktalanınca da revizyonist düşüncenin DİSK yönetimine gelmesiyle başlayan parçalanma yeni boyutlar kazanmıştır.

BU KARAR İŞÇİ KİTLELERİNE YEŞEREN DEVİRİMCİ ANLAYIŞINDA BOĞMAYI AMAÇLAMAKTADIR.

Reformist ve revizyonist düşünceler DİSK'te devrimci anlayışı hakim kılmamak için her türlü oyunu denemişlerdir. Siyasi çıkarları ve koltuk çıkarları birleşen yönetimler devrimci anlayışlara «Goşist anarşist» suçlamalarıyla saldırmışlardır. Tüm bu saldırılara devrimci anlayışın işçiler içinde gelişip yaygınlaşmasını engelleyememişlerdir. İşçiler hapsedilmeye çalışıldıkları ekonomik ve demokratik haklar alanından çıkmayı başarmış, o alana ışık tutacak ideolojik ve politik mücadele alanlarına yönelmişlerdir.

Bu yöneliş sendikalarda devrimci anlayışı yerleştirmeye yönelmedir. İşte sendikamıza verilen dört ay-

lık ihraç cezasının altında bu yatmaktadır. Fakat sendika olarak bu cezadan rahatsızlık duymuyoruz. En ufak bir duygusallık taşımıyoruz. Zira sendikamız kendi ayakları üzerinde yükselmiş ve işçi sınıfının devrimci bilimini kılavuz almıştır. Bu nedendir ki geçilecek dönem DİSK yönetiminin sendikamızı hedef alan saldırıları defedilmiş ve gerekli cevap anlayacakları dile verilmiştir.

Ancak devrimci anlayışımız ve taşıdığımız sorumluluk bugünde bu yanlış karara karşı çıkmayı getirmektedir.

BU KARAR İÇİNDE YAŞADIĞIMIZ DÖNEM AÇISINDAN YANLIŞTIR

Bu gün Oligarşinin ağır saldırılarını yaşamaktayız. İçinde buldukları bunalmalarının yükünü emekçi kitlelere yüklemeye çalışırken yine kitleleri karşı durmaktan alkoymak için düzenlenen saldırılar yasallaştırılmaktadır. İşçilerin siyasi platformda mücadelesini engellemek için alabildiğine saldırılırken, bir dönemler hoşgörü ile karşılanan ekonomik demokratik haklar mücadelesi bile kesinlikle kabullenilmemektedir. Bunun için tayin ediciliği devlet aracılığı ile eline almak isteyen oligarşi yeni düzenlemelerin «toplumsal anlaşmaları» ile başlatıp «İş Yasası ve Sendikalar Yasasındaki değişikliklerle sürdürmek istemektedir. Bu durumda DİSK, tüm işçileri ve diğer demokratik kitle örgütlerini omuz omuza bir mücadelenin içine almak zorundadır. Oysa bu karar, DİSK üyesi işçilerden Sendikalara kadar tümünü bir iç dalaşa, dikkatlerini iç olaylara çevirmeye ve hatta giderek parçalanmalara neden olacaktır.

20 Mart gibi bir eylemi gerçekleştiren DİSK onu aşan mücadelelerin içinde olması gerekirken hızla geri düşmekte, daha açıkçası gerçek yapısını açığa çıkarmaktadır. Bu revizyonizme pay vermekten başka bir şeye yaramayacak, cezalandırılan, revizyonist düşünce ve onun unsurları değil işçiler ve devrimci sendikal hareket olmuş olacaktır. Karar bu yönüyle de yanlıştır.

Revizyonistlerin yaptıkları tüm engellemeler, mücadeledeki ayrılıkçı tavırları, teslimiyetçi ve örgütsüzlüğe çağrı olarak gelen davranış ve saldırıları ancak kitlelerin önünde yargılandırılarak cezalandırılır. Bu cezalandırma, DİSK olarak sorumluluğumuzu ve görevlerimizi bilerek yürüteceğimiz doğru sınıf mücadelesinin içinde yapılmalıdır.

DİSK'İN BÜTÜNLÜĞÜNE YÖNELECEK HER TÜRLÜ HAREKETE TÜM GÜCÜMÜZLE KARŞI DURACAĞIZ

Tüm bu değerlendirmelerimizden sonra şunu altını çizerek bir kez daha duyuruyoruz: DİSK'İN BÜTÜNLÜĞÜNE YÖNELECEK HER HAREKETE TÜM GÜCÜMÜZLE KARŞI DURACAĞIZ. TÜM DİSK ÜYESİ İŞÇİLERİN, ÖRGÜTLERİNE SAHİP ÇIKIP REFORMİST, REVİZYONİST, OPORTİNİST GÖRÜŞLERİN SİYASİ VE KOLTUK ÇIKARLARINA KARŞI MÜCADELELERİNİ SÜRDÜRECEKLERİNE İNANIYORUZ.»

Yeraltı Maden - İş olarak devrimci anlayışımız revizyonistlerin DİSK içinde yarattığı ve bugün kendisinin alabildiğince çığırkanlık yaptığı örgüt yapısı, işleyişi anlayışına karşı çıkmamızı gerektirmektedir. An-

cak bu karşı çıkış DİSK'i gerçekten DEVRİMCİ bir sendikal örgütler bütünü haline getirmek içindir. Ancak revizyonist anlayış, bir taraftan kendine göre bir birlik çağrısı çıkarırken, DİSK'in, «sosyal demokratlaştırılmaya çalışıldığı» DİSK yönetiminin «tabansızlığı» anasorunu ve uluslararası sermayenin oyunları adı altında çarpıtılmış bir mücadele sürdürmeye çalışmaktadır. DİSK doğuşta reformizmin buram buram koktuğu bir sendikal örgüttür. Yeni olmamıştır. Yaratılan ortamda egemen sınıflar cirit atmaktadır. Revizyonistlerin uluslararası sendikal örgüt temsilcilerini getirerek yaptıkları gövde gösterisi bir gerçeğin bir kez daha altı çizilerek hatırlatılmasını gerektirmektedir; TÜRKİYE İŞÇİ SINIFININ MÜCADELESİ NE ULUSLAR ARASI TOPLANTILARDA NE DE ÜLKEMİZ DIŞINDAKİ KİŞİLERCE TAYİN EDİLEMEZ. TÜRKİYE İÇİNDE MÜCADELE VERENLER TAYİN EDECEKLERDİR

**DİSK BİÇİMİ, UYGULANABİLİRLİĞİ AÇIKLIĞA
KAVUŞMAMIŞ OLSADA 1 MAYIS KARARIYLA
OMUZ VERİLMESİ GEREKEN DAVRANIŞTA
BULUNMUŞTUR**

Faşist katillerin saldırılarıyla 37 kayıp veren ilerci, devrimci, yurtsever insanlar 1978 1 Mayıs'ında, tüm engellemelere, yıldırımlara, baskılara rağmen 1 Mayıs alanında toplanmışlardı. Dünya işçi sınıfının bu Birlik Dayanışma ve Mücadele gününde sömürüye, zulme karşı birlik olmak ve mücadele etmek gerektiği vurgulanmaktadır. İşçi sınıfı 1978 1 Mayıs'ında bir araya gelirken geçilen yılın faşist katliamını lanetlemek, faşist katillerden hesap sormak için birliğin sağlanması ve mücadeleye edilmesi amacıyla alana gelmişti. 1979 1 Mayıs

ise daha geniş içerikler taşıyordu. Emperyalist sömürüye, emperyalist işgallere, faşist teröre, faşist baskı ve katliamlara karşı çıkılması, bunun içinde farklı siyasi görüşler taşınmış olursa da omuz omuza verilmesi gerektiği vurgulanıyordu. Egemen sınıfların açmazları kitleleri daha fazla baskı altına almayı gerektirdiğinden dipçiğe, kurşuna, ipe, zindana dayalı bir düzene zorluyordu. Bunun için ilericisiyle, demokrasiyle, devrimcisiyle, tüm insanların direnmesi vurgulanmalıydı 79 1 Mayıs'ında. Ve tüm Türkiye çapında yapılmalıydı kutlamalar ve kitlelere anlatılması kavratılması ve mücadelede çağrılanması gerekiyordu. DİSK burada kendisinin dışındaki kutlamaları teslimiyetçilikle tanımlarken yanlış adım atıyor ama çelişse bile «1 Mayısta 1 Mayıs alanında olma» kararında direniyordu. Bu kararın uygulanabilirliği, kitlelerin faşist saldırılardan korunabilirliği, eylem biçimi açıklık kazanmamıştı. Ancak 1 Mayıs alanında gerici, tutucu, faşist güçler 1 Mayıs günü gösteri yapmak için izin alıyorlardı. Egemen sınıflar ekonomik ve politik baskıların karşısında direnecek kitlelerin toplanmamasını istiyorlardı. DİSK'in 20 Mart eyleminde «Bu eylem faşist güçlere davetiye çıkarmaktır» tanımlamasında bulunan Ecevit 1 Mayıs için başka bir şehirde yapılmasını istiyordu. «Demokratik hak özgürlüklerin korunması» amacıyla uygulandığı söylenen sıkıyönetim, en doğal demokratik hakkın kullanılmasının karşısına çıkarken yaptığı açıklamalarla Türkiye'de iki sesli bir yönetim algılatıyordu. DİSK kararında direnirken, revizyonist kesim «yapılan çağrıya» uyararak, egemen güçlerin kitlelere «işte cici sol budur» dedirterek İzmir kutlamasını ilan etti. Kitleleri «cepheye» çağırınlar, egemen sınıfların saldırısında cephe anlayışlarını sergileyerek çekildiler.

İzmir'de revizyonistlerin kutlamasındaki «DİSK yöneticileri, sorumsuz tutumları ve zamansız çıkışları ile, fiilen olanaklı olmasına karşın, 1 Mayıs'ın İstanbul'da kutlanmasını olanaksız hale getirdiler. Anti-demokratik baskı ve uygulamalara zemin hazırladılar.» konuşma metni, işçi sınıfının ekonomik-demokratik, ideolojik ve politik mücadelesi üzerindeki anlayışlarını çok açık sergilemektedirler.

**DEVRİMCİ GÖREV,
BUGÜN DİSK İÇİNDE BÜTÜNLEŞMEYİ VE
DEVRİMCİ SENDİKAL ANLAYIŞI
DİSK İÇİNDE HAKİM KILMAYI
GEREKTİRİYOR**

Revizyonist ve reformist anlayışların yarattığı ve gittikçe derinleşen çatlak egemen sınıfların çok yönlü saldırılarını kolaylaştırmaktadır. Revizyonistlerin bir taraftan «birlik» çığırkanlığı arkasında oynadıkları yeniden yönetim olma, olmasa «ilerici» örgütlerini doğurma eylemleri engellenmek zorundadır. Reformistlerin uluslararası ilişkilerde revizyonistlerin getirdiği ve 'devrimci' sözcüğünün «ilerici» çevirisine dayalı yeni örgütlenmeye kapı açıcı davranışlarının karşısına çıkılması gerekir. DİSK, işçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesini kurtuluşu mücadelesine bağımlı kılan örgüt yapısına, örgüt işleyişine, mücadele ve örgütlenme anlayışa sahip kılınmalıdır. DİSK, işçi sınıfının devrimci sendikal birliği çalışmasını anti-faşist mücadele ekseninde geliştirmelidir.

**C. TEK VE MECBURİ SENDİKACILIK
(FAŞİST SENDİKAL HAREKET)**

İtalyan faşizminin korporasyon sisteminden esinlenen ve MHP programında da yer alan bu sendikal ha-

reket Türkiye'de «işçi fabrikaya ortak» sloganıyla hayat aramaktadır. MİSK'te yürürlüğe sokulmaya çalışılan bu hareket Türk - İş'in süper gerici örgütlerinde de sürdürülmektedir. Egemen sınıfların «ülkemiz batıyor, ekonomik dar boğaz ülkemizi uçurumun kenarına getirdi», «vatan ve milletin ulvi menfaatleri için» yaygalarını ile kitlelere kabul ettirmeyi amaçladıkları ekonomik önlemleri avazı çıktığı kadar bağırarak ve gerekirse «işçilerin tüm fedakarlıklara katlanarak» var olduğunu söyleyecekleri, savunacakları devlet organizasyonudur faşist sendikacılık. Ancak bunu savunan MİSK'in yolu Türk - İş tarafından tıkanmış durumda. Egemen sınıfların isteklerini Emperyalizmin finans örgütlerince getirilen önerileri «Toplumsal Anlaşma» adı altında, «Yönetime Katılma» adı altında, «Ekonomik önlemler paketinde işçilerin fedakarlıkları» adı altında Türk - İş tarafından kabullenirliğidir MİSK'in yolunu tıkayan. Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt yasalarında yapılacak bir düzenlemeyle işkolu sözleşmelerini kılıflayıp «İşyerleri Düzeyinde» sunarak her yerde yetkili kılınacak bir Türk - İş, kitlelerin devrimci sendikal örgütlenmelerini, varolan örgütlüklerini de dağıtabileceklerini sanmaktadırlar. Parlamenteoya sunulan ve «baskı yasaları» içinde yer alan bu düzenlemeler işçi sınıfının direnişleri ile kırılacaktır.

8.

BÖLÜM

GÜNÜMÜZ TÜRKİYE'SİNDE MADEN İŞÇİLİĞİ VE SENDİKAL HAREKETİ

Türkiye'de maden denilince Zonguldak, maden işçisi denilince Zonguldak işçisi akla gelir. Uzun Memet akla gelir. İlk kömürü bulup Osmanlıya götüren ve aldığı bir kese mükafat altını, Osmanlı'nın salmacısı beyin adamları tarafından öldürülüp elinden alınandır Uzun Memet. Böylece kömüre ilk kanı karışmıştır emekçilerin ve ilk öldürülen maden işçisi olmuştur Uzun Memet. Ve o günden buyana kömüründen kromuna, demirinden bakırına, boraksından tuzuna kadar tüm madenler hep maden işçilerinin kanlarıyla yoğrulur. Ve o günden buyana hep egemenlerin ceplerine akar altınlar oluk oluk.

Anadolunun en eski tarihinde vardır maden işçiliği. Ancak bu işçilik savaşlarda esir düşenlerin ölünce-

ye kadar köle olarak çalıştırıldığı bir işçiliktir. Ve oğünden bu yana maden işçileri hiç bir güvencesi ve güvenliği olmadan, ölümüne çalışmaktadırlar, çalıştırılmaktadırlar.

Osmanlı toplamak istediği vergilerde kendine kolaylık olsun diye Galatalı bankerlere, fransız, ingiliz, patronlarına Zonguldak kömürlerini işletme izni vermiştir. Onlarda vergi verecek olan halkı vergi karşılığı, ağaların zoruyla çalıştırmıştır. Bazan borçlu çıkmıştır maden işçileri. Ama boyunları kıldan incedir Osmanlıya, ağaya karşı. Ama ne var ki, emperyalist güçlerin direknotları, krovözörleri gelip dayanınca Anadolu'nun sahillerine Kuvayı Milliyecilerin içinde ön saftadır. Simsiyah kömür tozunun içinde parıldayan gözleri ve bembeyaz dişleriyle maden işçisi emperyalist ülkenin ordularının üzerine aynı parıldayan gözleri ile türkü söyler gibi akmıştır. Bu akış Cumhuriyet döneminde yoksulluktan «kan pahasına, can pahasına» maden ocaklarına akışa dönmüştür. Mükellefiyet gelmiş, dipçik, falaka kurşun, ırza geçme maden işçisinin üzerinde estirilmiştir. Onaltı saat çıkmadan çalıştırıldığı ocağa güneşi göremeden yeniden sokulduğu günleri yaşamıştır maden işçisi. Kaçmış, kaçmış ama jandarına karısına, çocuğuna kadar uzanmış. Karısının şalvarının içine atılan kedi ile yakalayıp bağlamışlar domuz damlarına, sarmalara...

«Demokrasi» sözü ortalarda dolanır olmuş, kulak kabartmış maden işçisi. Dipçik, işkence işlememiş maden işçisine. Yeraltında kendisine çektirilenlerin yanında, ölümü tada tada çalışmanın içinde tehditler para etmemiş ve dağlardan kaçarak «Demokrat Partiye» oy vermiş. Kendisinin kurtuluşu sandığı «demokrasi» onu daha derin kuyulara salmış. Çatırdayan tavan, göçük,

gaz, grizo artık zamansız yapılan kahvaltı olmuştur maden işçisine.

Hiçmi baş kaldırmamıştır maden işçisi? Emperyalist ordulara kafa tutan işçi soygunun ve sömürünün bu azgınlığına hiçmi dur dememiştir? Söylemiştir...

Bıçak kemiğe dayanmış ayaklanmıştır. Ücretini tam istemiştir. Doktor istemiştir. Ücret cezasının kaldırılmasını istemiştir. Hepsinde de almıştır istediğini ve tekrar o amansız acımasız sömürü, soygun çarkının içine dönmüştür. Dönmüştür de öncülerini yitirmiştir... Yerli yabancı patronlar bilirler dünya maden işçilerinin geleneğini, devrimci geleneğini ve Türkiye maden işçiliğinin doğuşuyla birlikte işçilere önderlik edeni hemen kaldırırlar ortadan... Her dikilişin, ayaklanmanın ardından kaybolur önderler... Ve bilir maden işçisi bunu, görür ama suskundur... «Elden ne gelir ki» der... Satılmış Tepe, Mehmet Çavdar böyle yitirilen maden işçileridir, jandarmanın kurşunlarında. Çünkü kanıksamıştır maden işçisi bu ölümü, kaybı. Ha yeraltında ölmüşsün, ha yerüstünde. Ha yeraltında göçükte kaybolmuşsun ha baş kaldırışın içinde... farketmez ki...

60 kuruş ücretini almak için direndiğinde büyük ümitlerle bağlandığı, kendi hakkını savunacağını sandığı Türk - İş yetkilileri «Komünist parmağı» var diye bağırması ve jandarmanın kurşunları Tepe ve Çavdarı aralarından almıştır. Tam bir yıl asgari ücretin altında çalıştırılmış, asgari ücret komisyonundaki bağlı olduğu Türk - İş yetkilileri hiç ses çıkarmamışlardır. Sendikalarının yönetimlerinin değişmesi için önceleri umutla bakmışlar ama görmüşler ki politik arenada koşturan partiler paylaşmış yönetimi, işçilerin dışındakiler tayin etmiş. Ve maden işçileri Türk - İş'e ve Maden Federasyonu'na gerçek adını takmışlar; DEVLET SEN DİKASI.

Yerli yabancı sermayesinde işine gelir olmuştur sendikandan konumu. Zira işçilerin her ayaklanışında ilk hedef devlet sendikasıdır. Basarlar, ararlar yöneticileri, bulamazlar ve tüm hırslarını sandalyeden, masadan, camdan çerçeveden alırlar. Ve bu tek düze devam ederken egemen sınıflar hem kendilerini gizlerler hem de her patlamanın ardından uzun süre devam edecek bir sükuneti elde etmiş olurlar.

1970 ler ve sonrasında yavaş yavaş bir kıpırdanma başlar işçilerde. Kendiliğinden eylemlerin sahibi işçileri bir ay arayla köyüne göndererek, kaldığı işçi pavyonlarının etrafını üç metrelik duvarlarla örerek, resmi üniformalı inzibatlarına sivilleri katarak, işçilerin kendisi için sınıf olma adımları engellenemez artık. Tehlikeli görülüp Amerikalara götürülüp bir güzel yıkayıp sendikacı (!) yaratma eylemleride sökmemektedir artık. Yarı köylü yarı işçiliğin uzun süre saltanatını süren egemen sınıflar artık maden işçilerinin sınıfının geleneğine kavuştuğunu tedirginlikle izlemektedirler. Ekonomik ve politik baskıların, faşist saldırı ve baskıların karşısında şu sıralar buldukları çözüm sendikal örgütlerin alt birimlerine kadar faşistleri yerleştirmek. Kitleleri böyle sindirip susturacaklarını sanmaktalar.

157 yıllık devrimci geleneğe sahip Bolivya maden işçilerin, faşist yönetimine baş kaldıran Şili maden işçilerinin, 1 Mayıs'ın yaratılmasında 10 önderini ipe veren Amerikan maden işçilerinin, sınıflarının kavgasında yüz yıllar öncesi önderlik yapan Fransız, İngiliz maden işçilerinin devrimci geleneği ülkemiz maden işçilerinde yeni yeni filizleniyor. Düne kadar kendiliğinden doğan, ekonomik haklara dayalı eylemler artık örgütlü, kendi sınıfının kurtuluşunu hedefle

yen, işyerinden doğan haklarını alma mücadelesini soygun ve sömürü düzenine karşı mücadeleyle bütünleş-tiren eylemler oluyor artık. Alpagut'ta geleneğini ken-diliğindenci yansıtan maden işçileri Aşkale'den, Hekimhan'dan, Amasya'dan, Turhal'dan dişe diş mücadelele-rin içinden geçerek geliyorlar. Faşizme karşı mücadele-nin içinden çelikleşerek Divriği'ne, Murgul'a, Gulema-na, Bigadice, Tuzlaya ve Zonguldağa doğru geliyorlar. Sınıflarının kurtuluşunun devrimci yolunda öğrene öğ-rene geliyorlar.

YERALTI MADEN - İŞ MADEN İŞÇİLERİNİN DEVRİMCİ SENDİKAL HAREKETİNİ TEMSİL EDER.

Yeraltı Maden - İş 1975 yılında maden işçilerinin bir araya gelmesiyle doğdu. Bir yandan yılların soygun ve sömürüsünün altında kendiliğinden patlamaları ile egemen sınıflara kafa tutan yarı köylü maden işçileri-nin, diğer yandan sendikâl örgütlerdeki sakat, çarpık aksak yapı, devrimcilik adına bürokratlaşan, diktator-yallaşan yönetimler, eylemliğin lafazanlık olan ve kitle-lerin çelikleştiği aktif eylemlerden kaçışlar görülüp araştırılarak kuruldu. İşçi sınıfının bir parçası olarak maden işçileri, kendilerinin söz ve karar sahibi olduk-ları, yönetimlerini tayin edip denetledikleri, aynı za-manda sınıfsal çıkar ve kurtuluşuna yönelmek için bi-limsel ideolojileri ve politikalarını öğrendikleri sınıf okulu, mücadele aracı olmuştur Yeraltı Maden - İş.

Eğitim notlarımızda aktardığımız, örgüt anlayışı-mız, işçilerin söz ve karar sahibi olarak işyerlerinden başlayıp düzene kadar uzanan kurtuluşlarına yönelik mücadeleyi verecekleri örgüt yapısı, anlayışımızı bura-da bir kez daha açıklayalım.

ÖRGÜT KİTLELERİN MÜCADELE İÇİN ORGANİZE EDİLDİĞİ VE MERKEZİLEŞTİĞİ BİR BÜTÜNDÜR.

Örgüt, tanımından da anlaşıldığına göre, organize ve merkezileşmiş bir bütündür. Bu, onun bir takım ögelerden (unsurlardan) oluştuğunu gösterir. Örgütlerin ögeleri ise genel olarak aynıdır. Ve her bir örgüt şu ögelerden oluşur :

- a) Ortak amaç,
- b) Merkezi otorite ve hiyerarşi,
- c) Koordinasyon,
- d) İş bölümü,
- e) Bildirişme şebekesi,
- f) Örgüte katkı ve örgütten yararlanma arasındaki denge...

Herhangi bir örgütte, örgüt yapısı demokratik merkezîyetçi olsun, olmasın, bu ögeler bulunur. Ve örgüt bu ögelerin toplamıdır. Bütünüdür. Demokratik-merkezîyetçi örgütlerde demokratiklik ve merkezîyetçilik iç içe bulunur. Ve iki yönün dengesi genel olarak korunur. Ancak örgütün kuruluşu sırasında merkezîyetçilik ağır basabilir, hatta basmalıdır. Fakat gelişim sürecinde demokratiklik de gelişmeli, gerekliliğini hissettirmeli, varlığını korumalıdır.

Demokratik - merkezîyetçi olmayan örgüt yapılarında ve karar sahibi olması örgüt işlerliği içinde, pratik hayatın da içinde varolur, gelişir.

Demokratik - merkezîyetçi olmayan örgüt yapılarında yukardaki ögeler gene bulunur ve fakat ortak amaç doğrultusunda şekillenir.

Ülkemizde demokratik - merkezîyetçilik ilkesi kul-

lanılır olmaya, sözü edilmeye işçinin söz ve karar sahibi olduğu vurgulanmaya başlanmıştır. Devrimci olduğunu diline pelesenk edinen bir çok sendika demokratik -merkeziyetçi örgüt yapısına sahip çıktığını da söylemektedir. İşçinin söz ve karar sahibi olma meselesi ise artık umuru adiyededir.

Fakat demokratik -merkeziyetçi örgüt yapısına sahip çıkan ve işçinin söz ve karar sahibi olduğunu söyleyen sendikalar bunları nasıl anlamaktadırlar? Devrimcilikleri nedir?

Onlara göre, örgüt ögelerinin kalın hatlarıyla kademelenmesi şöyledir :

Genel merkez,
Şube başkanlıkları,
İşyeri temsilcilikleri,
Üyeler.

Kararlar üyelere uygulanmak üzere, bu yoldan geçerek ulaşacak, gereği yapılacaktır.

Kararların oluşması ise;
Üyeler
İşyeri temsilcilikleri
Şube başkanlıkları

Genel merkez, kademeleri etkendir. Ve bu işlerliğin işçileri söz ve karar sahibi ettiği vurgulanmaktadır.

Tabi, üyelere doğru, görüş ve tartışmaların merkezileşmesi, örgütün kurulup gelişmesi sırasında, faaliyeti sırasında temel olmaktadır.

Üyeler.

Kararlar üyelere uygulanmak üzere, bu yoldan geçerek, gereği yapılacaktır.

Kararların oluşması ise;

Üyeler

İşyeri temsilcilikleri

Şube başkanlıkları

Genel merkez, kademeleri etkendir. Ve bu işlerliğin işçileri söz ve karar sahibi ettiği vurgulanmaktadır.

Tabi, üyelere doğru, görüş ve tartışmaların merkezileşmesi, örgütün kurulup gelişmesi sırasında, faaliyeti sırasında temel olmaktadır.

Yani üyelere gelişen eğilim, gündelik değişim, sorunlar üzerinde beliren çözüm önerileri, işçi sınıfının maruz kaldığı baskı, gerek dinamizm işyeri temsilcilikleri eli ile şube başkanlıklarına ulaşacak, orada görüşülecek ve genel merkeze iletilip merkezileşmesi istenecektir. Genel merkez de işçi sınıfının bilimi açısından, geçirilen pratiklerin ışığında, örgütün ve sınıf mücadelesinin somut şartlarından gelen eğilim, öneri, düşünce değişimlerini karara bağlayacaktır. Ve peşinden görev olarak aynı kademeler yolu ile üyelere iletilecek, yürütümü istenecek, yürürlüğe konulacaktır.

Ve de işlerlik içinde, sendika ekonomik-demokratik mücadelesini ağırlıklı olarak verecek ve aynı zamanda politik mücadele hazırlığı yapacaktır.

Söylenegelen ve belirlenen kaba yaklaşım budur.

Örgüt öğeleri içinde, öğelerin bütünlüğü, kopmazlığı demokratik-merkeziyetçi yapı ile işlerliğe kavuşurken temel rehber işçi sınıfı bilimi olan sosyalizmdir. Bu-

nunla birlikte işçi sınıfının zengin pratikleri, mücadele etkinlikleri, zaferleri yenilgileri ve somut şartlarını somut olarak değerlendirilmesi şarttır.

Örgüt öğelerinin demokratik -merkeziyetçi işlerliği bir lâf değildir. Pratik hayatın ve örgütlü hayatın iç içe işlerliğidir. Bu bakımdan abartmalara ve yutturmacalara ve hele kuru slogancılığa gelmez. Vitrin malzemesi olarak kullanılamaz.

Oysa çevremiz, devrimci örgütler için bu yapı gerekliliğini bir lâf olarak, bir vitrin olarak kullanagelmektedir. İşçinin söz ve karar sahibi olduğunu söyleyen, vur-gulayan örgütler çoktur. «Devrimci», «sosyalist» örgütler çoktur. Fakat iş iyice irdelendiğinde görülür ki, hepsi kâğıt üzerinde kalmıştır. Söz ve karar sahipliği yöneticilerin dar klikleri arasına sıkışmıştır. İşçilerden uzaklaşmıştır. Ve örgütler pratiklerin mihengine çarparak tökezlenmektedirler.

Ve de peşinden mücadeleden kaçma, durağanlaşma, sinme eğilimleri orta yerde sırtıp durmaktadır.

Devrimci örgütün devrimcilik anlayışı doğru olsa bile, demokratik merkezietçi örgüt yapısı, öğeler arasında ve bütünlük içinde, işlerlik kazanmazsa, güdüklük, bürokratlaşma, tökezlenme alır gider. Ve bu doğal olur.

Burda daha çok örgüt yapısı üstünde duruyoruz. Bu yüzden devrimcilik anlayışı üstündeki yanlışlıkları sergileyemeyeceğiz.

Neden söz ve karar sahipliği lâfta kalmaktadır? Neden örgütler bürokratlaşmaktadır? Neden diktatoryal kimliklere kavuşmaktadır? Ve bunların varoluşunda örgüt yapılarının etkenlikleri nedir?

Bir kere kuruluşlardaki yanlışlıkların getirdiği güdüklüklerden de ayrı olarak, işçiler tabanda eğitimden geçmemişlerdir. Mücadele etkinliklerini aktif eylemlerde çelikleştirmemişlerdir. Eğitimden geçmiş olsalar bile, birçok konulardan haberdar olsalar bile, günlük değişimleri, artan dinamizmleri, mücadele azimleri, çözüm önerileri, gündelik hayat içinde örgüt bütünlüğünü etkilemez olmuştur.

Bunda en çok etken şube başkanlıkları ile işyerindeki temsilcilerin arasındaki bağların yetersiz olmasıdır. Boğulmaya uğramasıdır. Bilindiği gibi işyeri temsilcileri toplu sözleşmenin bağıtlanmasından sonra, toplu iş sözleşmesinin uygulanması için görevlendirilmiş kimselerdir. Sayıları da azdır. Üstelik amatördürler. Her gün hem çalışacaklar ve hem de toplu sözleşme ile ilgili uygulamalarını izleyecekler, denetleyecekler ve çözüm için çaba içine gireceklerdir. Ve bir de bunların üstünde işçi sınıfının demokratik, ideolojik ve politik liderliğini yapacaklardır. Bu, mümkün değildir. Bunda sayısal azlığın yanında iş yoğunluğunun yanında bilinç eksikliği ve bilinci tazeleyememe etkendir. Yani işyeri temsilcileri ekonomik sınırlar içinde kalmakta, bu duvarı eritemektedirler. Dolayısıyla örgüt bütünlüğü içinde, yaşanan şartların somutu içinde ideolojik plânda gündeme getirilecek önemli gereklilikler ya hiç ölçülemeyecek veya büsbütün gözlerden kaçıp gidecektir. Ve de gitmektedir.

Yani işyeri temsilcileri işyerinin liderliğini yapıp işçi ile şube başkanlıkları arasındaki zorunlu bağı kurmazlar. En çalışkanlarının liderliğini bile dar gruplar içinde kalakalır. Tabanı kucaklayamaz, kitlenin nabzını elde tutamaz. Ve bu yüzden işyeri, taban yahut kitle kendi gündelik uğraşının içinde, dertleri ile başbaşa kalır. İleri unsurlarda bile, bir dinamizmin eksikliği, bir umutsuzluk, bir tükeniş yürürlüğe giriverir.

Bu olgunun örgüt yapısına yansması, yani tabanını ya yarım yamalak, ya da tamamen kendi halinde kalması hali, örgüt kademelerini ters yönde etkiler. Örgüt «sosyalistim» dese de, «demokratik - merkezîyetçi yapıya sahibim» dese de, «işçilerin söz ve karar sahipliği esastır» dese de, fayda etmez. Örgüt güdükleşir.

Genel merkez, şube başkanlıkları, işyeri temsilcilikleri ve üyeler şeklindeki kademelenmede, üyeler yani işçiler ayrı düştü mü, koptu mu elbet bütün hastalıklar başgösterecektir. Her türlü örgüt yapılarında var olan ve devrimci örgütlerde demokratik - merkezîyetçi yapı işlerliğine kavuşturulması gereken örgüt öğeleri bir bütünlük içinde düzene girmeyecektir. Burjuvalaşacaktır, gericileşecektir. Meselâ, örgütün ortak amacından, örgütün merkezinin, hatta merkezinin bir ya da birkaç klişinin amacı anlaşılacaktır. Koordinasyondan, üyelerin dışında kalan öğelerin tamamının ya da bir kaçının arasındaki koordinasyon, hatta genel merkezdeki büroların anlayışlı işlerliği anlaşılacaktır. İşbölümünden, üyelerin dışında kalan öğelerin görev bölüşümü anlaşılacaktır. Merkezi otoriteden de, genel merkezin, onun adına da genel başkanın dediğim dedik, çaldığım düdüğü diktatoryal eğilimi belirginleşecektir. Bildirişme şebekesi denilen, kendi taktik ve potansiyel güçlerine ve yandaş güçlere tanıma aracı olan yayın, demeç bildiri ve sair anlatma, ikna etme, bildirme hareketi, bir ya da birkaç kişinin özel reklâm mekanizmasına dönüşür. Örgüte yapılan katkı ve örgütten yararlanma arasındaki denge ise, aidat ödeme ve toplu sözleşmeden yararlanma şeklinde, dar faydacılığı aşamayacaktır.

Ve örgüt, hayatın çok yanlı, değişen canlı yapısından kopup, kuru, masa başında ahkâm kesen, buyruk irad eden bürokratik, diktatoryal kimliğe bürünecektir. Yani

demokratik - merkeziyetçiliğin demokratikliği bitecek, yahut işçilerin dışındaki kademelerde işleyecek, işçilerin söz ve karar sahipliği işlemeyecektir. Lâfta kalacaktır.

Yahut yapı bozukluğu demokratik - merkeziyetçiliğin merkeziyetçiliğini yutacak, demokratikliğini abartacaktır. Bu da ötekenden az hastalık değildir. Sanki, örgütün öğeleri, kademeleri yokmuş, onların hiçbir değeri kalmamış, belirmemiş gibi, kararların doğru biçimde merkezileşmesinin önemi yokmuş gibi, salt tabandaki işçilerin gündelik eğilimlerini, yer yer, parça parça, eğilimlerini genel geçer doğrular sayacak ve başıbozukluğu, her kafadan çıkan sese kavuk sallayan madrabazlığa düşülecektir.

Örgüt yapısındaki bozukluklar, demokratik merkeziyetçiliğin işlemeziği, elbet ki, yalnız işyeri temsilciliklerinin büyük yükler altındaki boğulmaları ile sınırlandırılmaz. Bunda örgüt öğelerinin ayrı ayrı eksiklikleri de etkendir. Yapı bozukluğunda, söz ve karar sahipliğinin işlemeziğinde, eleştiri - özleştirme mekanizmasının işletilmemesinin de yeri vardır. Ve hatta yeri ağırdır.

İşte bu temel bozukluklar yürürlükte kaldığı sürece, örgütler kendilerine «sosyalist» deseler de, «devrimci» deseler de, «söz ve karar sahipliği esastır» deseler de, lâfta kalırlar. Söz ve karar sahipliği, üç yılda bir tekrarlanan ve gündemin dar kalıplarında sıkışıp kalan, o da delegelerin bir kaçına nasip olan, bir kaç lâf etme imkânından öteye geçemez. Örgüt işlerliği de, yöneticilerin işyerlerini dolaşmalarına, dolaşmalar da seçim yatırımlarına bağlı olarak işler...

İşçi sınıfının devrimci sınıf mücadelesi işte böylesi pamuk ipliğine bağlı, zaafılar yekûnu olarak yürürlüğünü sürdürmektedir.

Ve işte, bürokratlaşmaların, tökezlemelerin, görev yapamaz hale gelmelerin, kuru nutuklardan medet ummaların, slogan yarışına girmelerin, çığırkanlıklara düşmelerin, örgüt yapısı açısından sebebi bunlardır.

YERALTI MADEN - İŞ VE DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİK

Yeraltı Maden-İş, daha kuruluş çalışması sırasında araştırmalar yapılırken, tüzüğün iskeleti hazırlanırken ve kurucu kurul toplantısı yapılırken, örgütlerdeki belirlenen aksak yapıyı görmüştür. Ve devrimci bir mücadele verebilmek için, demokratik-merkeziyetçi örgüt yapısına kavuşabilmenin gerekleri üstünde durmuştur.

Ögeleri belli örgütlerle, demokratik-merkeziyetçi olmayan işlerlik içinde sömürü, soygun yapılabilir; baskı, zulüm kurulabilir, kapitalist düzen korunabilir; demokratik-merkeziyetçiliği eksik, güdük işleyen örgütlerle de, işçi sınıfı ve emekçi halk uyutulabilir, oyalanabilir. Kandırılabilir, aldatılabilir, mücadele dışı tutulabilir. Tabii geçici bir süre için...

Fakat devrim yapmak isteyen örgütler, ya da devrime katkıda bulunmak durumunda bulunan örgütler, doğru devrimci anlayış yanında, çalışma tarzları yanında, aynı zamanda da demokratik-merkeziyetçi örgüt yapısını oturtmak, işlerliğe koymak zorundalar.

Yeraltı Maden-İş işte böyle bir çaba içindedir.

Yeraltı Maden-İş, bir örgüt olarak, bütün örgütler gibi, ögeleri içinde taşır. Ögelerin toplamından oluşmuştur. Yani merkezi otoritesi ve hiyerarşi vardır; koordinasyonu vardır; ortak amacı, iş bölümü, bildirişme şe-

bekesi vardır; örgüte yapılan katkı ve örgütten yararlanma arasındaki denge vardır.

Fakat öyle vardır ki, bu, sürekli Yeraltı Maden - İş'in hedefini vurgular. Meselâ, bir merkezi otorite sarı sendikalarda, revizyonist, reformist sendikalarda da vardır. Ama onlarda patrona, yerli-yabancı sermayedarlar sınıfına hizmet temel alınmıştır, oyalama, uyutma, mücadele dışı bırakma temel alınmıştır ve diktatoryal kimliğe kavuşulmuştur.

Ögeleri tek tek incelemek ve kıyaslamak gerekirse;

Merkezi otorite ve hiyerarşi: İşçilerin ekonomik-demokratik haklarını tam olarak almaları ve aynı zamanda kurtuluşa yönelmeleri için; sınıf bilimine ve bilincine dayalı, pratikleri doğru değerlendiren, yaşanan ortamı yerli yerine oturtan, örgüt bütünlüğünün eğilimi ve yeteneklerini doğru merkezileştiren, karara bağlayan bir otoritedir. Kuru, hot-zotçu bir buyruk buyurma, فرمان yollama yeri değil, sömürü soygunu organize etme, sürdürme, koruma değil, oyalama, uyutma değil «devrimciyim» deyip işi idare etme değil; bütün bunları ortadan kaldıran, sömürüyü, soygunu, baskıyı, zulmü ortadan kaldıran, kaldırmaya çalışan bir otorite, işçinin mücadeleyi temel alan otoritesi...

Hiyerarşi de; görev, yetki, sorumluluk açısından, yetenek ve beceri açısından bir kademelenmedir. Örneğin, şube yürütme kurulu işyeri temsilcileri ile aynı dönemdedir. Her ikisi de birer ögedir ve örgütü bütünlemektedir. Fakat şube yürütme kurulunun sorumluluğu daha fazla olduğu için yetkisi de fazladır. Biri diğerinin üstünde yer alır. Hepsi bu kadar...

Merkezi otorite ve hiyerarşi, sarı, revizyonist ve reformist sendikalarda da vardır. Fakat devrimci sen-

dika ile (örgüt ile) sarı, revizyonist, reformist örgüt arasındaki fark açıktır.

Koordinasyon : Örgüt içindeki ögelerin koordine olmasıdır. Ögelerin birbirlerine canlı bağlarla bağlanması, ahenge girmesidir. İş bölümü ile görevler paylaşılır, fakat iş bölümü ögelerin arasındaki ahengi, koordineyi kendi kendine sağlamaz. Görev ve sorumluluklar yerine getirilirken birinin yek diğerini gözönüne alması koordine olmayı sağlar, bütünlük. Tabii seyir içinde, eylem içinde bir koordine, bir ahenk —Patronların karşısında terbiyenirken, görev ve sorumluluk alırken, mücadeleyi yürütürken ki, koordine, ahenk...

Koordinasyon sarı sendikalarda da, «devrimci» görünümündeki revizyonist reformist sendikalarda da vardır. Fakat görev başkadır. Şekillenmesi başkadır. Sarı ya da reformist örgütteki ögeler arasındaki koordinasyon patronlara karşı değil, patronların yanında, yahut karşındaymış gibi davranıp işçiyi oyalamaya tutan, patronun dolaylı yanında bir koordinasyon...

Toplu sözleşmede işçiler nasıl satılacaktır? Nasıl dinamizmleri, mücadele azimleri kırılacaktır? Grevleri, direnişleri nasıl pasifize edilecektir? Yahut suç sayılacaktır? Yani işçi sınıfı nasıl mücadele dışı tutulacaktır? Revizyonizm işçi sınıfına hedef olarak ortamın demokratikleştirilmesini gösterdiğinden egemen sınıflarla uzlaşmacıdır, teslimiyetçidir. Ve bunun üzerine oturmuştur koordinasyonunu ve merkezileşen, demokratikliğini yitiren bir koordinasyondur. Bunların yürütümü sırasındaki koordinasyon...

Ortak amaç : Bu, örgütün varoluşu gerekçesidir. Örgütün bütünlüğünü kapsar. Daha doğrusu kapsamalıdır. Devrimci sendikalar için ortak amaç «ekonomik - de-

mikratik hakları tam olarak almak ve aynı zamanda işçi sınıfı ve emekçi halkın kurtuluşuna yönelmek» şeklinde özetlenebilir. Yani işçiler sendikalaşarak hem ekonomik-demokratik haklarını alacaklar ve hem de aynı zamanda ideolojik kurtuluşun bilincine varacaklar ve de politik mücadele ile kurtuluşa varacaklardır. Devrimci sendikalar hem sınıf okuludurlar ve hem de aktif eylemleri grevleri, direnişleri, yürüyüşleri birer savaş okuludur. Ama savaşın kendisi değildir. Demek olan şudur ki, devrimci sendikalar, birer devrime hazırlık, katkı örgütleridir. Devrimci anlamda sendikalaşmaktan ortak amaç işte budur. Bu, işçilerin elinde bir silâh olarak sendika varsa, olur. Örgüt içinde söz ve karar sahibî ise, örgütünü denetleyebiliyor, yönetimini tayin edebiliyor, örgütünü yönlendirebiliyorsa, olur.

Yeraltı Maden - İş'in amacı tüzüğünde şöyle açıklanmıştır :

- «Ekonomik - demokratik haklardan doğan;
- Ücret alma hakkı,
- Toplu sözleşme ve grev hakkı,
- Sendika seçme ve örgütlenme hakkı,
- Çalışma ortamını düzenleme hakkı,
- Sosyal haklar,

Bilimsel düşünce ve özgürlükleri yayma hakkı, gibi temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasını, korunmasını temel amaç kabul eder, ayrıca;

a) Devrimci sendikal ilkelerle, insan haklarına bağlı olarak, işçi sınıfı ve tüm insanlığın özgürlük ve insanca yaşama koşullarına ulaşması, ekonomik sosyal ve kültürel alanda gelişmesi, sosyal güvenliğe kavuşması, sömürü ve soygunun ortadan kalkması için çalışmak,

İşçi sınıfı ve tüm insanlığın kurtuluşu için ekonomik mücadelenin yeterli olmadığına ve siyasî mücadelenin gereğine inanmak,

b) Din, dil, ırk, mezhep, inanç, siyasî kanaat farkı gözetmeden kendi işkolunda çalışan tüm işçileri örgütlemek, genel işçi çıkarları çevresinde bütünleşmelerinde çaba harcamak,

c) Genel işçi çıkarlarını savunan ve koruyan hertürlü demokratik örgütlerle dayanışmayı sağlamak, işbirliği yapmak,

d) Kendi üyelerinden başka Türkiye ve Dünya işçi sınıfı örgütlerinin, sendikanın amaçları doğrultusunda yapacakları mücadelelerini desteklemek ve dayanışmak,

e) İşçi sınıfının ekonomik - demokratik mücadelesinin, büyüyen ve tekeleşen sermaye grupları karşısında başarıya ulaşabilmesi için işçilerin günlük sorunlarının çözümünde bile söz ve karar sahibi olduğu, güçlü, devrimci sendikalarda toplanmasının zorunlu olduğuna inanmak ve bu uğurda mücadele etmek sendikamız Yeraltı Maden - İş'in başlıca amaçlarındanındır.»

Sarı sendikalarda da bir «ortak amaç» vardır. Bu, kâğıt üstünde yazılı olan bir amaçtır. Yazılı olduğu kadarı ile bile işlemez. Zira sendikayı kuranlar, işletenler yahut kurdurup işletenler özünde patronlardır. Patronların çıkarına işleyen bir kuruluş biraz da sendika yöneticilerinin çıkarına işleyecektir. Yani işçilerin bunda bir dahli yoktur. Sendika işçilerin değildir. Tabanda ki işçilerin özlemlerinde «ekonomik - demokratik hakları tam olarak almak ve kurtuluşa yöneltmek» vardır. Onların amacı budur. Oysa sendikayı eline geçiren bir şebeke, örgütün öğeleri işçilerin dışında oluşturularak, işçilerin bu amaçları dışında formüle ederek, bir başka ama-

cın, kendi çıkarlarına uygun, burjuvazinin çıkarlarına uygun amacın ardına koşarlar. Yani örgüt işçileri kapsamadığı için tesbit edilen bir ortak amaç vardır. Ama işçilerle beraber düşünüldüğünde yoktur.

Ortak amaç ögesi sarı sendikalarda nasıl işliyorsa, revizyonist reformist sendikalarda da özünde aynı işler. Değişik olan biraz biçimdir. Ki, o büyük ölçüde bir fark değildir.

İş bölümü : İş bölümü ögelerin arasındaki bir iş bölümüdür, işlerin ögeler arasında, kademeler arasında bölüştürülmesidir. Devrimci sendikalarda ögeler kendi görevlerini örgütünün bütünlüğü içinde bilirler. Merkez yönetim kurulunun görevi ayrı, işyeri temsilcisinin görevi ayrıdır. Fakat merkez yönetim kurulunun görevi ile işyeri temsilcisinin görevi, örneğin, birbirini bütünler.

İşbölümünden murat, işlerin, görevlerin, daha sağlıklı yürütülmesidir. Devrimci sendika işçilerin bir silâhı, bir örgütü olarak var olduğuna göre yapacakları işleri belirlediğine göre, bu işler, görevler işçilerin haklarını tam olarak almayı ve aynı zamanda kurtuluşa yönelmeyi vurgular. Bölüşülen ve birbirini bütünleyen işler bunun içindir.

İş bölümü sarı sendikalarda ve reformist sendikalarda da vardır. Fakat bunlarda bölüşülen işler, görevler, işçilerin dışındaki kademelerde, ögelerde vardır. Ve işçilerin sömürülüp, soyulmasının disipline edilmesi amacına yöneliktir. Bir çeşit işçileri satış mukavelesinin getirdiği işleri bölüşmektir.

Revizyonist - reformist sendikalar bu işi daha ustalıkla, «devrimci nutuklarla» yapmasını bilir. Oyalama ve aldâtmada, mücadeleyi rayından saptırmada maharet kazanmıştır.

Bildirişme şebekesi : Bu, örgütün amaçlarının, hem örgütün içinde, örgütün örgütlenme durumunda bulunan alanda ve hem de örgütün tanınmak istendiği yandaş alanda gazete, dergi, broşür, bildiri, demeç, açıklama, yapmak durumunda bulunduğu yayın faaliyetidir. Bu faaliyet aynı zamanda sözlü de yapılabilir. Eğitim çalışma-inceleme, araştırma, kitap ve sair araçlarla yaptığı ve ları, konferans, açık oturum, panel, sohbet gibi faaliyetler de bildirişme şebekesi için birer araçtırlar.

Devrimci sendikalar bu ögeyi amaçlarına uygun olarak işletirler. Bu faaliyetlere bilimsel ve devrimci bir muhteva kazandırırılar. Bütün sorunlara, olay ve olgulara işçi sınıfının bilimi rehberliğinde bakarlar. Ve dolaısıyla ekonomik - demokratik hakları tam olarak almayı ve aynı zamanda işçi sınıfı ve emekçi halkın kurtuluşa yönelmesini kolaylaştırıp gündeme getirirler.

Bildirişme şebekesi sarı ve revizyonist - reformist sendikalar da vardır. Onlar bu ögeyi işçi sınıfının mücadelesinin saptırılması için kullanırlar. Sendika yöneticilerinin özel reklamları, tekrar seçilmelerini sağlamak için uzun uzun otobiyografik haberlemelerle, fotoğraflarla yapılır. Devrimci sendikaların karalanması için demogojik ifadelerle dolu nutuklar ve küfürlerin hakim olduğu yazılar ve çizgiler...

Yani sarı sendikalarda ve revizyonist - reformist sendikalarda bildirişme şebekesi bir kandırmaca şebekesi olarak işler. İşçilerin mücadelesi dışında, onları yolundan döndüren, saptıran, oyalayan, konuşmalar, konferanslar ve saireler...

Örnek : Türk-İş'e bağlı bir sendika bir CIA ajanını çağırıp haftalarca işçileri eğitmek üzere görevlendirmiştir. Bir başka örnek de şu : Reformist bir sendika,

orta sınıflar için bile tartışma götüren halk sektörünü, işçi sınıfının mülkiyet anlayışını vurgulamak için ders konusu yapmış, yaptırmıştır. Revizyonist sendikalar sangi doğru sayısal fazlalıkta veya uluslararası ilişkilerin kurulmuş olmasındaymış gibi toplantılar düzenler.

Örgüte yapılan katkı ve sağlanan yarar arasındaki denge: Bir kimsenin örgüte üye olması halinde örgüte bir katkıda bulunduğu açıktır. Bu kimsenin örgütten yararlanması da gerekir. Ve bu iki olgu arasındaki bir denge olması da şarttır. Her örgütte böyle bir öge bulunur.

Devrimci sendikalarda bu öge, dar kalıplara sokulamaz. İşçi devrimci bir sendikaya üye olduğunda sendikanın içinde söz ve karar sahibidir. Örgütün yönetiminin tayininde, örgütün denetiminde yeri vardır. Örgütü bir silâh olarak kullanmaktadır.

Örgüte üye bir işçi bir aidat öder. Bir de özellikle aktif eylemlerde mücadeleye güç ve hız katar. Bu, örgüte olan katkısıdır. Sağlayacağı yarara gelince, bu, toplu sözleşmelerden pay alır. Demokratik haklarını kazanır. Ve ideolojik olarak sınıfının ve dünyanın meselesini kavrar ve politik olarak güçlü mücadelesi ile hem işçi sınıfı ve emekçi halka ve hem de insanlığı kurtuluşa götürür. Yani, hem kendi, hem sınıfı ve hem insanlık bu mezbelelikten kurtulur. Bu ise, toplumsal bir olgudur. İşçi için sınıfsal olarak zorunlu olan bir mücadeledir. Ve sonucu insanlığı da kurtarmaktır. Yani zorunluluğunun yanında fedakârlıkta gerektirir.

İşçinin devrimci örgütlerinde, örgüte yapılan katkı da sağlanan yarar da kocaman bir dünya görüşü içinde, işçi sınıfının dünya görüşü içinde anlam kazanmakta, pratiğe geçmektedir.

Oysa örgüte yapılan katkı ve sağlanan yarar arasındaki denge sarı sendikalarda da vardır. Ve katkı olarak aidat ve yarar olarak toplu sözleşme vardır. Yani basit bir ekonomik fayda temeldir. Ve tam bir burjuva ticaret zihniyeti ile yürürlüğünü korumaktadır.

Revizyonist-reformist sendikalarda da bu öge gözönünde sarı sendikaların zihniyeti içinde işlemektedir. Reformist sendikalar konut, giyim ve yiyecekler üstüne kooperatifler de kurarlar, üyelere daha ucuz tüketim malları sağlarlar ve de sözüm ona burjuvazinin kâr oranına set çekerler. Bu, işçilere ek bir yarar olarak gösterilir. Oysa işçi sınıfının kurtuluşu, üretim araçlarının kapitalist özel mülkiyetini kaldırıp kamu mülkiyetine dönüştürmek için iktidar mücadelesi ile gündeme gelir.

Yani reformist sendikalar da işçi sınıfını kurnazca oyalamanın ince hesabını yaparlar.

Yeraltı Maden - İş'in örgüt yapısı : Yeraltı Maden - İş, devrimci bir sendika olarak, demokratik-merkeziyetçi örgüt yapısına sahiptir. Ve bunda en önemli yan, konseylerdir. İşçinin söz ve karar sahibi olmasını lâf olmaksızın çıkararak budur. Şube başkanlıkları ile tabandaki işçiler arasında organik ilişkiyi pekiştiren, hayata geçiren kademe olarak konseyler işletilmektedir. Bu bakımdan demokratik-merkeziyetçiliği yapı olarak incelerken bu konseylerden işe başlamak doğru olacaktır. Elbet ki, konseylerin yeri, örgüt bütünlüğü içinde, diğer öge ve kademelerle olan bağları, ilişkileri ile anlam kazanmaktadır.

Yeraltı Maden - İş'in genel merkezinde kesinleşen kararlar, bir görev olarak, uygulanmak için üyelere uzanırken, genel merkezden yola çıkar ve şube başkanlıklarına

gider. Fakat oradan hemen işyeri temsilcilerine gitmez. Şube, uygulama hakkındaki önemli ve ivediliği göze alacak ve konuyu iki şekilde düşünecektir. Eğer karar toplu iş sözleşmesi ile ilgili ise ayrı bir kademe, örgüt içi sorunlar ise ayrı bir kademeye yollayacaktır. Toplu iş sözleşmesi ile ilgili bir kararsa, işyeri temsilcilerine iletilecek, işyeri temsilcileri de uygulamadaki pratik geçerlik açısından konseyleri, sözlerini haberdar edip yürürlüğü sağlayacaktır. Eğer örgüt içi sorunlar ise, kararı konsey sözcülerine iletilecek, konsey sözcüleri de işyeri temsilcilerini haberdar ederek, kararı yürürlüğe koyacaktır. Meşelenin konsey sözcülerine iletilmesi demek, aynı zamanda konseydeki üyelere de aktarmak demektir. Zira konsey sözcüleri sadece konseylerin sözcüleridir. Gündemli, gündemsiz; yer, gün belirterek, belirtmeyerek toplanabilen, kararları yazılı olarak almayabilen kademelerdir, organlardır. Bu salt, konuya pratiklik kazandırmak açısından gerekli görülmüş ve yerinde olduğu tesbit edilmiştir.

Genel merkezden şube başkanlıklarına giden kesin kararlar bu şekilde bir dağıtımla üyelere ulaşmakta, üyelerin neyi ne şekilde yapacaklarını bilmelerini sağlamaktadır. Zaten işyeri temsilcileri ve konsey sözcüleri birer meclis olarak vardılar.

Yeraltı Maden - İş'in örgüt olarak varlığını sağlayan öğelerin, kademelerin görevleri tüzüğünde yazılıdır. Örneğin genel merkez nedir, hangi organlardan meydana gelmektedir. Yahut şube organları nelerdir? Sorumlulukları ve yetkileri nasıl belirlenmiştir? Ya da konseyler, konsey sözcüleri, işçi konseyleri temsilciler meclisi üyeleri, baştemsilciler meclisi, işyeri temsilciler meclisi, konsey sözcüleri meclisi... kademe ve organları ayrı ayrı yazmaya gerek yoktur.

Zaten bunlar kararların oluşmasını incelerken görülecektir. Yalnız kararların oluşmasını incelemeye geçmeden konseylerin oluşmasını incelemek daha doğru olacaktır.

Konsey, işyerlerinde, sendika üyesi her yirmi kişi bir olmak üzere meydana gelir. Her konsey oy çokluğu ile bir konsey sözcüsü seçer.

İşyerlerinde sözcülerin toplanmasından bir meclis, konsey sözcüleri meclisi oluşur. Ve görevleri şöyledir :

a) Sendikanın genel politikası ve amaçlarına ilişkin, üyelere gelen eğilim ve eleştirileri şubelere ve işçi konseyleri temsilcileri üyeleri yoluyla da genel merkeze iletmek,

b) İşçi konseyleri temsilciler meclisi üyeleri yoluyla ve şubelerden gelen sendika genel politikasına ilişkin kararları da konseyler ve üyelere iletmek ve de yürütümünü sağlamak,

c) Toplu sözleşme ön çalışmalarında bilgi fişleri ve benzeri anketlerin konseylerce doldurulmasında ve şubeler kanalı ile genel merkeze iletilmesinde yardımcı olmak, toplu iş sözleşmesi taslağı için eleştiri ve aksaklıklar içeren raporlar düzenlemek, şube ve genel merkeze sunmak,

d) Merkez yönetim kurulunun saptayacağı oranlarda toplu iş sözleşmesi görüşmelerine katılacak üyeleri seçmek ve görevlendirmek,

e) Grev uygulamasında işyeri temsilciler meclisi ile görev almak,

f) Uygulanmakta olan toplu iş sözleşmelerinde devamlı aksayan yanları saptayıp rapor halinde şubelere sunmak,

g) Toplu iş sözleşmesince getirilen işyeri komite ve kurullarında çalışacak üyelerin, şubelerce yapılacak düzen ve disiplinin düzenini sağlamak,

h) Düzenlenecek eğitim, seminer, konferans vs. gibi işçilerin bilgi ve kültürünün artırılmasına yönelik çalışmaların tertip ve düzenini sağlamak,

i) İşçi konseyi temsilcileri meclisini oluşturmak üzere 25 sözcüye bir işçi konseyleri temsilciler meclisi üyesini seçmek, konsey sözcüleri meclisinin başlıca görevleridir.

İşçi konseyleri temsilciler meclisinin görevleri ise şöyledir :

a) Sendikanın genel politikasına ilişkin konularda üyelerin istek ve eğilimlerini yansıtır, saptanan ilkeler doğrultusunda sendika genel politikasını üyelere aktarmak ve yürütümünü sağlamak,

b) Eğitim çalışmalarının düzenlenmesi, hazırlanması sırasında verilecek görevler ile konseylerin toplanmasını düzene koymak,

c) Toplu iş sözleşmesinin hazırlanmasında bilgi işlerinin konseylere aktarılmasını yürürlüğe koymak.

d) Grev uygulamasına gidilmesi halinde iş ve dış ilişkilerin kurulması ve işyerinde greve ilişkin ortaya çıkacak sorunların yürütümünü ve çözülmesini sağlamak,

e) Uygulanmakta olan toplu iş sözleşmesinin genel aksaklıklarının ve sendika genel politikasıyla çelişen noktalarının saptanmasını ve genel merkeze iletilmesini yürürlüğe koymak,

f) Merkez yönetim kurulunun istemi ile çevreye ilişkin araştırma, inceleme ve bilgilenmeyi sağlayacak raporları düzenlemek,

g) Sendikanın o işyerinde sağlam bir biçimde örgütlenmesini, sağlamak ve pekiştirmek, denetimini sağlamak...

İşyeri sendika temsilcileri ise, yasaların tayin ettiği sayı esas alınarak seçilir ve toplu iş sözleşmesi uygulamasını sağlarlar.

İşyeri temsilcileri toplanarak işyeri temsilciler meclisini oluşturur ve bir baş temsilci seçerler. İşyeri temsilcileri genişletilmiş şube yönetim kurulu toplantılarına, konsey sözcüleriyle birlikte katılırlar. Baş temsilciler ise, işçi konseyleri temsilciler meclisi üyeleri ile birlikte genişletilmiş merkez yönetim kurulu toplantılarına katılırlar.

Şubelerin bulunduğu yörelerde işyeri baş temsilcileri toplanarak baş temsilciler meclisini meydana getirirler.

Tabandaki bu tek organların kuruluş ve işleyişlerini böylece belirledikten sonra ve genel merkez ile şube merkezi ile ilişkilerini vurguladıktan sonra kararların oluşumunu izleyebiliriz. Kararların oluşumu izlenirken örgütün diğer öğeleri de dolaylı olarak gözden geçirilmiş olacaktır.

İster gündelik sorunlar olsun, ister toplu iş sözleşmesi taslak çalışmaları üstüne olsun, ister toplu iş sözleşmesi uygulamasının eksikliği üstüne olsun, ister örgütün izlemesi işçi sınıfı politikasının tayininde ya da ileri plânda değiştirilmesinde olsun, ister eğitim gereklerinin tartışılmasında olsun.. Her türlü işçi sınıfı ve emekçi halkın kurtuluşuna yönelik mücadele içinde, işçiler arasında ve konseylerde tartışılır ve ilk karar taslakları konsey sözcüleri yoluyla gelen konsey sözcüleri meclisinde görüşülür, bu meclisin başkanlığını işçi konseyleri temsilciler meclisi üyeleri sıra ile yaparlar.

Konsey sözcüleri meclisi ortak görüşünü ya konsey sözcülerinin bizzat katıldıkları genişletilmiş şube yönetim kuruluna götürürler, ya da işçi konseyleri temsilciler meclisi üyeleri yoluyla genişletilmiş merkez yönetim kurulunun genişletilmiş toplantısına götürürler. Genişletilmiş şube yönetim kurulu toplantısına işyeri temsilcileri de katıldıkları için, onların da konu ile ilişkin görüşleri alınır.

Genişletilmiş şube yönetim kurulu eli ile genel merkeze yollanması ve orada kesin karara bağlanması gerekir. Genişletilmiş şube yönetim kurulu meseleyi çözmüş ise, genel merkeze gitmesi gereksiz olur.

Konsey sözcüleri meclisinin görüşü ayrıca altı ayda bir yapılmakta olan genişletilmiş merkez yönetim kurulu toplantısına işçi konseyleri temsilciler meclisi üyeleri eliyle de götürebilir.

Merkez yönetim kurulunun genişletilmiş toplantısına işyeri baş temsilcileri de katıldıkları için, onların da görüşü alınmış olur.

Genişletilmiş merkez yönetim kurulu şube yürütme kurulu, merkez yönetim kurulu şube yürütme kurulları işçi konseyleri temsilciler meclisi üyeleri, işyeri baş temsilcileri katılmaktadırlar.

Bu kademe ve organların öğelerin bütünlüğü içinde de yek diğeri ile sıkı bağları, organik ilişkileri de vardır, korunmaktadır.

Örgüt bütünlüğü böylece sağlanmıştır.

Merkez yürütme kurulunun ise bütün kararları, değerlendirmeleri uygulamak, uygulamaları denetlemek, kararların sağlıklı olmasını temin etmek, örgütün geleceğinin bilimsel yolunu, objektif şartlar gözönüne almak gibi oldukça önemli bir beyin görevi vardır.

Tabandaki işçinin sınıf mücadelesi doğrultusundaki görüşü, örgüt kararına ulaşınca ondan dönüş olmaz, yürürlüğe girer, yeni gelişmeler yeni değerlendirmelere tabi tutulur.

Özetlersek; Yeraltı Maden - İş, maden işçisinin söz ve karar sahibi olduğu, örgüt yapısının açıklandığı gibi demokratik - merkeziyetçi olduğu, programlı, eylemli bir çalışma tarzının hakim kılındığı, mücadeleye işçilerin bilerek, öğrenerek bilinçlenerek katıldığı, örgütlenerek hızlandırdığı, işçilerin aktif eylemlerle çelikleştiği, işçi sınıfı mücadelesi veren devrimci bir sendikadır.

YERALTI MADEN - İŞ ÖRNEK MÜCADELELER

Yeraltı Maden - İş örgütlenme, mücadele, örgüt yapısı ve işleyişi anlayışına dayalı örnekleri, örgütlü olduğu her yerde görmek mümkündür. Ancak bunların enbelirgin olanlarını buraya alacağız. Ve bu başlık altında egemen sınıflara, onların uşaklarına karşı verilen mücadeleleri ele alacağız. Yeraltı Maden - İş'in maden işçilerinin devrimci sendikal örgütlülüğü ile işçi sınıfı sendikal hareketindeki yol göstericiliğinden rahatsız olan revizyonist - reformist anlayışların saldırıları bir diğer bölümü almaktadır.

1975 yılında doğuşumuzla birlikte başlayan saldırıların tümünde işçi sınıfının devrimci mücadelesine katılmayı engellemeye bağlı olarak şu iki önemli tesbiti yaptık; Amasya, Aşkale, Hekimhan işyerleri faşist güçler için stratejik önem taşımaktadır. Ve faşist güçler bu stratejik bölgelerin yaşayanlarını faşist düşüncenin hakimiyeti altına alabilmek için, örgütlülüğünü

bölgenin devrimci, ilerici güçleriyle halkıyla bütünleş-tiren Yeraltı Maden-İş'i hedef almışlardır. İkinci önemli nokta kömürden demire, kurşundan bakıra, bo-rakstan tuza kadar sanayinin temel madensel ve en-düstriyel hammadde kaynaklarının, artan bir sürekli-likle egemen sınıfların kasalarına akmasıdır. Bu da ma-den işçilerini hiçbir güvence tanımadan, yoğun bir sö-mürü içinde tutmaktır. Bunun yolu da sarı faşist sendikaların yaşatılmasında görülmektedir. Devrimci sendikal örgütlülüğü yok etmek için en tutucu güçler-den, faşist çetelere kadar, işçilerin ekonomik ve demok-ratik taleplerini en gerici olarak kıskırtıp dinsel, böl-gesel ayrımları yaratmaya çalışarak yola düşmektedir-ler. Söz ve karar sahipliği ilkesini çarpıtmaya çalışa-rak, köylülüğün küçük üreticiliğinden gelen yönünü gı-dıklayarak, işletmelerin en yakın köylülerini en düşük ücretle çalıştırmamanın yolunu «işyerinin sahibi sizsiniz, çalışın kazanın» yutturmacasıyla sağlarken, işçiler ara-sında yerli-yabancı kavgası yaratmaya çalışmaktadır-lar. Her geçen gün artan işsizliğin, toprağın besleyeme-mesinin sonucu çalışmak için koşturan köylüleri işyer-lerine ve devrimci sendikal harekete saldırtmaktadır-lar.

Bütün bunlara karşı, tüm işçileri ve bölgenin tüm halkını ortak bir mücadelenin içine almak, devrimci sendikal örgütlülüğün kendi iç yapısındaki birimlerini canlı tutmak, devrimci kesimle iç içe çalışmak gerek-mektedir. Faşist saldırılara karşı işyerlerinden başlayıp oturlan köylere, kasabalara, mahallelere kadar dire-nişi örgütlü, diri tutmak gerekmektedir. İşyerinden do-ğan küçücük bir hakkın alınmasında, korunmasında en aktif mücadele içinde olurken bu mücadeleyi anti-faş-ist mücadele ekseninde sürdürmek gerekmektedir. Özellikle Anadolu'nun gittikçe sıcaklaşan sınıflar mü-

cadelesi, faşist güçlerin en küçük sermaye birikimini de ardına alan, tutucu ve gerici unsurlarının saldırganlığı «direniş komiteleri»nin var edilmesiyle önlenebilmekte, geniş halk kitleleri devrimci saflarda yer alabilmektedir.

**AMASYA - YENİ ÇELTEK
YERALTI MADEN - İŞ'İN,
DEVİRİMCİ SENDİKAL
HAREKETİMİZİN İLK ADIMI**

Sendikamızın örgütlenmede ilk temel aldığı işyeridir Yeni Çeltek. Türk - İş Maden Federasyonundan ayrılarak Yeraltı Maden - İş'e katılan sendikamızın yönetimi sarı - ganster kişilerin elindeydi. Sendikamıza gelişleri Maden Federasyonu ile girdikleri bir dalaşın sonucunda olmuştu. Bu yapı tümüyle görülmüş Türkiye'nin sayılı iş cinayetlerini (Göçük, grizu patlaması v.b.) yaşamış maden işçileri, yöreyi bile titreten gangaster sendikamızın içinde esir edilmişlerdir. Karaborsa, rüşvet, adam dövme, işten atmalar işverenden çok sendikamızın elindedir. Maden işçileri 23 gün süren grev okulunda dirilemişler, kendi sınıflarının kişileri olmaya başlamışlardır. Yeni yapı maden işçilerini söz ve karar sahibi kılmış ve toplu sözleşmeden kendi taleplerini çıkarmışlardır. Ancak işçilerin sarı gangaster sendikamızın kurduğu ve işverenin pekiştirdiği ağı parçalamaları işçi düşmanlarını rahatsız etmiştir. Bu rahatsızlık üzerine «Gizli» damgası basılı kitaplarda da yer almıştır. Bölgesel hakimiyeti elinden kaçıran ve politik arenada da koşturan kişilerde rahatsız olmuştur. Ve bu rahatsız güçler aynı anda Yeni Çeltek maden işçilerinin üzerine kusmuştur. Köylüler koşmuş gelmiştir. Birbirlerine düşman çıkar gruplarının birbirlerini hedef alırken ortak

oldukları tek nokta Yeraltı Maden - İş'tir, maden işçilerinin devrimci örgütlülüğüdür. Fakat ilk kez örgütlü bir grev uygulamasından geçen maden işçileri, «grev bir savaş okuludur. Ama savaşın kendisi değildir.» Doğrusunu kanıtlamışlar ve yenilmemişlerdir.

Maden işçilerinin ilk örgütlü mücadelesinde Ramazan Sevindik yitirildi. Beş kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan olay sonrası, yeni oluşan Şube yönetimine işveren ilk saldırısını ara vermeden yaptı. Olayın ardından işçilerde yaygınlaştırılmaya çalışılan yerli-yabancı kavgası, sendikacılığın (!) nimetlerinden yararlanma dürtüsü, Ankara Kızılay pastahanelerinde işverenlerin yeni şube yöneticilerini büyüleyen ağırlama içinde satın alma eylemleri maden işçilerinin ikinci kez ayaklanmasına neden oldu. Maden işçileri tüm bu davranışlara giren yeni yöneticilerini ve onları arkalayan gerici, çıkarıcı, faşist unsurları açık yargılamaya aldı. 600 maden işçisinin önünde yapılan yargılama sonucu «İşçi sınıfına ihanet edenlerin aramızda yeri yoktur» denilerek işten çıkarılmaları kararıyla noktalandı. Tam bir yıl süreyle işveren bu işçi düşmanı kişileri işe gelemedikleri halde ücretlerini ödeyerek besledi. Yıllardır Maden işçilerinin soygun ve sömürsünde çanak tutan Maden Federasyonu bir taraftan yayınlarla saldırırken diğer taraftan yeni kurduğunu sendikayla işkolu sözleşmesini gündeme getiriyordu. Dişe diş, aktif eylemlerde yaşayan işçiler artık işyerini çevreleyen çitleri aşmışlar, mücadelede omuz omuza oldukları köylülerle, emekçi diğer kitlelerle, devrimci, ilerici örgütlerle ortak çalışmaların içine girmişlerdir. İlk kez 1976 ve 1977 1 Mayıslarını kutlamıştır maden işçileri Çelttek'te.

Ve Yeni Çelttek maden işçileri ihaneti de görmüşlerdir. Dişe diş, sıcak sınıf kavgasının ateşinden kor-

kan Genel Merkez yöneticilerinden bazıları ilerleyerek oturdukları yeni yerde hazırladıkları oyunlarının içinde yakalanmışlardır. Revizyonistlerin sendikamızı DİSK'e kabul etmemekle engellemeye çalıştıkları devrimci sendikal hareket, bu kez de asker eskisi kafalarla, cuntacı hayallerle yok edilmeye çalışıldığını görmüştür maden işçileri. Yeniden işyeri sınırları içine hapsedilmeye çalışma, 1 Mayıs kutlamasında devrimci gençleri birbirine düşürmeye çalışarak, işçilerin önünde küçük düşürme oyunları ve işverenle bir olup Disiplin Kurulları işletme maden işçilerinin dikkatlerinden kaçmamıştır. Ve birgün DİSK anketli kağıtlarla gelen bir takım DİSK temsilcilerinin «Yeraltı Maden - İŞ Mao'cu oldu» yaygaralarını, düne kadar söylediklerini çok çabuk yutan bir takım yöneticilerini anlayacakları dille karşılaşmıştır. Revizyonizm, devrimci sendikal hareketi doğuş yerinde boğabileceğini, hemde ilerleyen yöneticileriyle 'bu işi kotarabileceğini, köylü işçilerin karşısına bir yığın kariyerli kişilerle çıkarak yapabileceğini sanmıştır.

Ancak maden işçileri devrimci anlayışta, kendi içlerinden çıkan önderleriyle yürümekte kararlı olduklarını göstermişlerdir. Alpaslan Türkeş'in, Vefa Poyraz'ın, Ali Şevki Ereğ'in, Yeraltı Maden - İş'in devrimci bir örgüt olarak görevini engellemek için, dağıtmak için yaptıkları Suluova motel toplantıları da sonuç vermemiştir. Maden işçileri faşistlerin saldırdığı öğrencilere koşuyor, köylülerin mücadelesine, un fabrikası işçilerinin mücadelesine omuz veriyor, Aşkale'de, Hekimhan'da mücadele veren maden işçisi arkadaşlarına giderek, ekonomik gücüyle katılıyor. Yaralanan, kazalanan, iş cinayetlerinde ölen, tutuklanan arkadaşlarının düzenin çarkı içinde ezilmelerini engellemede yardımlaşma sandıkları oluşturuluyor. Ve konseyler, işyeri komitesi

amacıyla bağdaşır konuma geliyor ilk kez. Artık maden işçileri devrimci sendikal hareketin içinde kendi sorunlarının çözümünde kendileri vardır, mücadele faşizme karşı mücadelede odaklanmaktadır.

Yeni Çelttek maden işçileri gerici ve faşist güçleri sindirmesi, halkın faşizme karşı direnişinde omuzlarına yüklenen devrimci görevi yerine getirmeleri, Çorum, Turhal maden işçilerine uzanmaları ile birlikte yoğunlaşan olaylarla karşılaşır. Her dışa açılış, işyeri çitlerini aşan çalışma ile işyeri içinde olmadık olaylar doğurma eylemleri yoğunlaşmaya başlar. Bölgecilik, din ayrımı yaratılmaya çalışılır. Ancak bu olayların yoğunlaştığı sırada bölgede iki Amerikalı dolanmaktadır. Robert Aleksandr Peck adlı ve Amerikan Büyükelçiliği birinci katibi ve düzgün türkçesiyle Mr. Mayk. Samsun, Çorum, Amasya, Tokat, Taşova, Suluova, Merzifon, Havza, Osmançık'ta görülen ve bir ajan, pravakatör, hepsinden önemlisi faşist saldırıların organizatörü kişilerdir. Geçtikleri her yerde bombalar patlar, olaylar olur, Taşova savcısı öldürülür, insanlar yaralanır, ilericisi devrimci kişi ve kuruluşlar saldırılara uğrar. Adını; işçiler, dinsel etnik gruplar, toprak insanları araştırması taktıkları, gezileri kan ve barut olan bu kişilerin gezileriyle birlikte Yeni Çelttek üzerine oyunlar yoğunlaşır. Ama maden işçileri kararlıdır ve emperyalizmin bu ajanlarını yakalayacaklardır ve onun dolaşmasını suskun izleyen barış havarilerine, faşist saldırıları «sağ sol» çatışması diye tanımlayanlara göstereceklerdir. Ve sonuçta iki haber yer alır basında; Robert Peck'in alınması için ABD Büyükelçiliğine başvuran Türkiye'nin talebi «İstenmeyen adam ilan edin» ile cevaplanır. Kabul edilmiştir artık faşist güçlerin emperyalizmin ajanları tarafından örgütlendirilip işçilerin, köylülerin, öğrencilerin, emekçi halkın üzerine saldırtıldığı. Ama

emperyalizmin aa babası ABD fütursuzdur. İkinci haber Robert Peck'in Afganistan'a gittiğidir. Yani Afganistan halkı üzerinde emperyalizmin yeni oyunlarını tezgahlayacaktır Mr Peck.

Amasya - Yeni Çeltek maden işçileri bugün yeni bir saldırı ile karşı karşıya. «Madenlerin Devletleştirilmesi» eylemiyle birlikte Yeni Çeltek patronları azalan kârlarından dolayı Yeni Çeltek'i kapatma kararı aldılar. Yerli yabancı sermayenin içinde bulunduğu krizden çıkışın yolunu aradığı ve CHP ağırlıklı hükümetin bu görevi üstlendiği günümüzde enerji, hammadde, döviz sorunlarını çözmek için madenlere elkoyma kararı alındı. Tüm linyit yatakları, işletmeleri devlete devrediliyordu. Gariptir ki, 5 milyon ton rezervli, sanayii yakıtı olan Yeni Çeltek «devletleştirmeye» dahil edilmemişti. Dolaylı olarak Şeker Şirketi'nin hakim olduğu Yeni Çeltek Kömür A. Ş., Cizre - Şırnak ve Sorgun işletmelerinin «devletleştirilmesi» nedeniyle Amasya - Yeni Çeltek işletmesinin zarar ettiğini söyleyerek kapatma kararı aldı. İktidarın madencilik politikasıyla çelişen bu karar düşündürücüdür. Bir söz dolandı yukarılarda. «O maden problemlî». Problem ne rezervdeydi ne kömürün kalorisinde. Problem örgütlü maden işçileriydi, Yeraltı Maden - İş'ti. Öyleyse düşündürmemeliydi bizi. Yeraltı Maden - İş'in ilk devrimci adımları yeni çeltek işçileri kararın salt örgütlülüklerini hedef alsa bile kararları kesindir. İşçi sınıfını ezmeye, halkı açlığa ve yoksulluğa mahkum eden her karar kağıt üzerinde kalacaktır.

AŞKALE MADEN İŞÇİLERİ, YERALTI MADEN - İŞ VE DEVLET

Aşkale maden işçileri devrimci sendikal hareketimizde, bir kilometre taşı olan direnişleriyle dikildiler. Ve devrimci sendikal hareketimiz doğru mücadele an-

layışı içinde omuz omuza yürüdüğümüz devrimci arkadaşlarımız ilk şehidini verdi. Maden işçilerinin örgütlü mücadelesindeki ilk devrimci şehidi Mahmut Yıldırım'ı mücadelelerinde yaşıyorlar. Devrimciler, maden işçileri ile 67 köyü ortak mücadelenin içine çağrılan koşullardan, ocaklarda üretimi sürdürmeye, faşist saldırıları, politik baskıları, ekonomik baskıları göğüsleyecek «direniş komitelerini» oluşturmaya ve de zaferi birlikte tatmaya kadar önderliklerini, öğrenciliklerini örneklediler.

Aşkale örgütlenmesi dışı dış bir mücadele ile sağlandı. Baskının, terörün, soygun ve sömürünün altında, rüşvet ve haracın altında yıllarını veren maden işçileri Devletin toplu sözleşme masasına gelmemesiyle 70 gün süren grev uyguladılar. «Kahrolsun faşizm ve faşistler sözcüğü kahrolsun müslümanlar ve müslümanlık demektir.» diyerek maden işçilerinin devrimci örgütlenmesini ve mücadelesini dinsel ayırım yaratmaya çalışarak parçalamaya çalışan gerici, tutucu, faşist güçlerin saldırıları göğüslendi. «Kış günü greve gitmek vatan hainliğidir» diyerek saldıran devletin en büyük yöresel mülki amiri Vali'nin faşist güçlere hedef gösterdiği Aşkale maden işçisi direndi. Ve Bakanlar Kurulunun grevi erteleme kararı da mücadelemizi kıramadı. Örgütlenme sekreterimizin faşist saldırganlarca bıçaklanması, Genel Başkanın beşyerinden kurşunlanması mücadeleyi daha aktif, daha diri kıldı. Kahrolsun faşizm haykırışları egemen güçleri yerinden sarstı.

Devlet sözleşme masasına oturdu, taleplerimizi kabullendi ama saldırının ardı arkası kesilmedi. Zamanın Enerji Bakanı egemen sınıfların, doğuda yükselen devrimci sesi, örgütlülüğü boğmak için kapatma kararı mücadelemize yeni boyutlar kattı. İşte bu devrimci

sendikal hareketimizde kilometre taşı olan bir direniş getirdi. MC iktidarının parlamento kürsüsünden «Kabul etsinler Zonguldak sözleşmesini işyerini açayım» savunması, Aşkale maden işçilerinin dişe diş mücadelede kazandıklarının sarı, gangester sendikaların Zonguldak maden işçilerine tanınanların üstünde olduğunu kanıtlıyordu da.

Yurt dışına kadar taşan, devletin kararını kağıt üzerinde bırakan, devrimcilerin işçi sınıfı mücadelesindeki önderlik ve öğrenciliklerini örnekleyen bu direnişi iki değerlendirme ile aktarmak yararlı olacak. Bir değerlendirme yurt dışından, bir değerlendirme bizden.

**Yeraltı Maden - İş
Sendikası
ANKARA**

Kopenhag, 25.11.1977

Aşkale kömür ocaklarındaki direniş, Türkiye işçi sınıfı açısından önemli bir mücadeledir; bir yandan tekeli sermayenin temsilcisi olan devlete karşı öte yandan işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda sendikaların kurulması biçiminde..

Biz, tüm öteki kapitalist ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de işverenler ve devletin, işçi sınıfının örgütlediği devrimci sendikaları ne şekilde baskı altında tuttuğunu ve işçilerin her toplu sözleşme isteklerine karşı nasıl gerici devlet gücünü kullandığını görmekteyiz.

Gericici devlet gücü, işçilerin ileriye dönük atılımlarını, işyerlerini, kapatarak tehdit etmekte veya grev ve işyerinin devamını sağlamak için yapılan savunma bariyerlerini adi suç olarak nitelemektedir. Bu eylemle-

rini, gerici güçleri kullanarak işçiler arasında terör ve bölücülüğü yaratarak ve kanunları kullanarak kendi isteklerini meşrulaştırmaya ve savunma yoluna gitmektedirler. Fakat işçileri yıldırmaya güçleri yeterli değildir, çünkü biz biliyoruz ki; işçilerin mücadelesi gerici devlet gücünü ve tekelci sermayeyi tükütüyor, zira mevcut çarpık kapitalist düzenin karşısında duran işçilerin mücadelelerinin sosyalist boyutları olan bir niteliği vardır.

Açık sosyalist boyutları olan Aşkale direnişinde 4 görünüm bulmaktayız :

Grev ve işgal işçilerin mesleki ve politik örgütlenmeleri ile işyerinde üreten ve yöneten durumuna gelerek, işveren ve devletin müdahalesine karşı bir cevaptır.

Sendikaların sınıf mücadelesinde bir silah rolü oynamadığı, devletle bütünleşen bir parça haline geldiği ülkelerde, bağımsız sendikalar; bu bağı koparıp bilinçli işçileri ve öncü kesimleri sınıf örgütlerinde toplama da ileriye atılan bir adımdır.

Anti-faşist mücadele; sendikal işçilere karşı yapılan faşist saldırılar, ancak ve ancak geniş anti-faşist kitle mücadelesi ile önlenir ve işçiler işyerlerini kendilerinin yönetmesi için sendikal mücadelelerini geliştirir.

İş göçüne karşı mücadele; bugünkü koşullarda Türkiye'den göç eden işçiler, kendi memleketlerindeki işçi arkadaşlarıyla ancak dayanışmada bulunabilirler; fakat onların bundan öte esas bekledikleri; Türkiye'deki mücadelenin, binlerce, Türkiyeli işçinin kendi yurtlarından göçme zorlanmayacağı bir üretim örgütlenmesi ve istihdamı sağlanmasıdır.

Bu görüşten hareketle Venstresocialisterne (partisi) olarak, Aşkale kömür ocağındaki işgal ve mücadeleyi destekler, Türkiye işçi sınıfının kendi ülkesinde zaferi kazanmaları için ve yabancı işçilerin Danimarka'da uğradıkları ayrımcılığı (diskriminasyon) ortadan kaldırmak için çalışacağız.

**YAŞASIN ULUSLARARASI MÜCADELE
YAŞASIN AŞKALE MADEN İŞÇİLERİNİN
DİRENİŞİ..**

**VENSTRESOCIALISTERNE
Merkez Komitesi Adına
Sekreter
John Reynolds**

AŞKALE DİRENİŞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Aşkale Direnişi, devrimci sendikal harekette bir kilometre taşıdır. Bir dönemeç noktası olarak da nitelenebilir. O'na bu özelliğini veren en önemli yanı, doğrudan doğruya bir direniş olmasında anlam bulur. Bir başka deyişle, Aşkale Direnişi ile Aşkale'li maden işçileri, egemen sınıfların sendikal harekete ilişkin sınırladıkları alanın dışına çıkmışlardır.

Direnin kendiliğinden gelişen bir eylem olmadığı, tersine, gerek başlatılması, gerek yönlendirilmesi ve gerekse bir bütün olarak yürütülmesi açısından bilinçli bir eylem olduğu göz önünde tutulursa, Aşkale Direnişi'nin önemi daha bir belirginleşir. Bu yanıyla Aşkale Direnişi, Alpagut maden işçilerinin direnişinden farklı bir özellik gösterir. En azından, direnişin başlatılması açısından tamamen farklı bir yan gösterir. Al-

pagut Direnişini'nde kendiliğinden, buna karşılık Aşkale Direnişini'nde ise bilinçli bir başlangıç söz konusudur.

Aşkale Direnişini'ne devrimci sendikal harekette bir dönemeç özelliği veren bir diğer önemli nokta ise, direnişin bir devlet işletmesinde örgütlendirilmiş olmasıdır. Aşkale Direnişini ile işçiler, doğrudan doğruya devlet ile yüz yüze gelmişler, devletin sınırladığı çitlerin dışına çıkmışlardır. Bu, son derece önemli bir noktadır. İşçiler, kapitalist devlet denen aygıtın karakterini, bu direnişleri ile çok sıcak bir biçimde kavramışlardır. Çünkü devlet, baskıcı niteliğini çok açık göstermiş, Aşkale'li işçinin dediği gibi, hem «ekmek teknesi» olan işyerini kapatmaya yönelmiş, hem de güvenlik güçleriyle bindirmiştir.

Bir başka açıdan yaklaşıldığında ise, Aşkale Direnişini'nin, bugün faşizme karşı mücadelede önemli birer örgütlenme biçimi olarak gündemde bulunan ve tartışılan direniş komitelerinin ilk örneklerinden birinin oluşturulması çalışması olduğu söylenebilir. Direnişini örgütleyen çekirdek kadro (komite) ile direnişe katılan işçiler arasında tam bir uyumun sağlanmış olması, direnişin etkili olmasının başlıca nedenlerinden biri olmuştur. Direniş komitesi, en kararlı, en dövüşken ve yöneticilik özelliği olan işçilerden oluşmuş ve bu sayı son derece sınırlı tutulmuştur. Kuşkusuz, Aşkale Direnişini'nde sendikanın önderliği hiç bir zaman tavsamamış, sürekli olmuştur. Başka bir deyişle, sendika, direnişin sorumluluğunu direnişin başlatılmasından itibaren yüklenmiştir.

Direnişin çeşitli savunma biçimleri ve araçları ile örgütlendirilmiş olması da altı çizilerek belirtilmesi gereken bir noktadır. Güvenlik güçlerinin kuşatması altında, çeşitli savunma biçimleri düşünülmüş ve düşü-

nülen bu savunma biçimlerinin tatbikatına geçilmiştir. Deyim yerindeyse, direnişi sürdüren işçiler, bu özel savunma biçimlerine uyarlı bir şekilde, askeri eğitimden geçirilmişlerdir. Özellikle, bu savunma biçimlerinden birini vurgulamak yerinde olacaktır. Polonya'lı maden işçilerinin Alman işgalcilerine karşı uyguladıkları bir savunma biçiminden esinlenerek düşünülen bu özel savunma biçimi; herhangi bir saldırı anında, işçilerin topyekün yeraltına, ocaklara inmesi, direnişi ocaklarda sürdürmek olarak özetlenebilir. Doğaldır ki, bu, tümüyle pasif bir savunma şeklinde değil, saldırının öncelikle karşılanması, ardından da ocaklara inilmesi biçiminde düşünülmüş bir savunma olarak ele alınmıştır. Bu son derece etkili savunma biçimini uygulayan Polonya'lı maden işçileri, Alman işgalcilerini dize getirmiş, tüm Polonya halkının etkin desteği ile işçiler, Almanların ocaklara su basma yönlü tasarımlarını engellemişlerdir. Bu savunma biçiminin en önemli özelliği ya da bu savunma biçimini son derece etkili kılan, saldırgan güçlerin, çatışmayı yeraltında sürdürme olanaklarından yoksun olmalarından kaynaklanmaktadır.

Aşkale Direnişi'nde işçi-köylü ittifakının sağlanmış olduğu da altı çizilerek belirtilmesi gereken bir noktadır. Aşkale'yi çevreleyen köyler-dağ köyleri de içinde olmak üzere 60'a yakın köy-taranarak, direnişin anlamı ve nedenleri anlatılmış, etkili bir propaganda ve ajitasyona gidilmiştir. Bu propaganda ve ajitasyonla yalnız yoksul köylülerin değil, köy muhtarlarının bile destekleri sağlanmıştır. Destek yalnızca sözde ve bildiriler altına imzalarla kalmamış, ocağa yöneltilecek herhangi bir saldırı halinde köylülerin, işyerine akarak, direnişe katılması biçiminde örgütlendirilmiştir. Öte yandan, işyerinin bağlı bulunduğu Aşkale ilçe-

sinin küçük esnaf v.b. küçük burjuva tabakaları ile de ilişki kurulmuş, bu kesimler ya tarafsız kılınmış ya da destekler bir çizgiye getirilmişlerdir. Egemen güçlerin, bu tabakalar üzerindeki yalan ve demogojiye dayanan olumsuz ve direnişteki işçilere karşı kışkırtıcı propagandaları etkisiz kılınmıştır. Ocağın kapatılması nedeniyle satışlarında bir düşüş görülen küçük esnafa, sendikaların ve direnişteki işçilerin hedef gösterilmesi yolundaki propaganda, işte bu yoğun karşı propaganda ile etkisiz kılınabilmiştir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer önemli nokta da, Aşkale Direnişi'nin gençlik ile işçi dayanışmasının somut bir örneği oluşudur. Bu dayanışma, işçilerle birlikte halay çekme ve gül dağıtma biçiminde olmamıştır kuşkusuz. Mart 78'de Erzurum'da 18 faşist kurşunla katledilen Mahmut Yıldırım başta olmak üzere, bir grup devrimci genç, direnişin ta ilk gününden itibaren birlikte olmuşlar, direnişi birlikte yaşamışlardır. Bu eylemleri ile bu devrimci arkadaşların, son derece önemli bir devrimci pratik yaşadıkları söylenebilir.

Aşkale Direnişi'nin, kamuoyunda yaygın ve etkili bir biçimde yansıtılmış olması da ayrıca önem kazanmaktadır. Sistematik bir kamuoyu oluşturma çabasına girilmiş ve bunda da başarılı olunmuştur. Bu çaba ile kamuoyunun Aşkale Direnişi'ne ilgisi sürekli olarak sıcak tutulmuştur. Film, basın toplantıları, fotoğraf, desen, karikatür, bilimsel araştırma, afiş, duvar yazıları, pankart, tanıtma sergisi v.b. çalışmalarla Aşkale Direnişi etkili ve yoğun bir biçimde tanıtılmaya çalışılmıştır. Direniş, bu kamuoyu oluşturma uğraşı ile yalnız Türkiye'de değil, Türkiye dışında da etkin bir ses vermiş ve destek bulmuştur.

Direnişin bu denli etkili bir biçimde kamuoyuna yansıtılması, direnişe bir başka ayırdedici özellik kazandırmıştır. Bu ayırdedici özelliği, önce yurtiçinde, sonra da yurtdışında olmak üzere iki ayrı düzeyde irdelemek yararlı olacaktır.

Denebilir ki, Aşkale Direnişi, tüm sol parti ve çizgiler tarafından desteklenmiştir. Her geçen gün yeni bir sol parti ve çizginin türediği günümüz Türkiye'sinde, Aşkale Direnişi'nin hemen hemen mevcut tüm sol parti ve çizgilerce desteklenmiş olması, hem sevindirici hem de öğretici olmuştur. İşte Aşkale Direnişi'ne devrimci sendikal harekette bir dönemeç noktası özelliğini veren yan, bu somut ve çarpıcı destekte tüm çıplaklığıyla yansımıştır. Özellikle bu destek, başta sendikalar olmak üzere, diğer tüm demokratik kitle örgütlerinde de çok etkin bir biçimde yansımıştır.

Diğer yandan, Aşkale Direnişi parlamentoda da etkin biçimde yansıtılmış ilerici parlamenterler kanalıyla yoğun bir muhalefet oluşturulmuştur. Öyle ki, bu yoğun muhalefet ile T.B.M.M.'nde, ilgili Bakanlık aleyhine bir soruşturma dahi açılabilmiştir.

Direnişin, yurtiçinde yansıyan önemli yanlarından biri de, maden işçilerinden görülen etkin destek olmuştur. Bu destek, özellikle Sendikanın çatısı altında örgütlü bulunan maden işçilerince çok sıcak bir biçimde gösterilmiştir. Örneğin, Yeni Çelték'li maden işçileri, birer gündeliklerini direnişteki arkadaşlarına aktarırlarken, aynı zamanda gerçekleştirdikleri ziyaretlerle de direnişteki işçilere moral vermişlerdir. Ayrıca, Türkiye'nin diğer maden ocaklarından maden işçilerince gösterilen yakın ilgi ve dayanışma, Aşkale'li işçilerin mücadelesine azimlerini yükseltmiştir.

Aşkale Direnişî'nin etkin bir ses vermesinin yurtdışındaki yansıması da önemli olmuştur. Bu yansıma, direnişe uluslararası bir özellik kazandırmış ve geniş destek sağlanmıştır. Özellikle, B. Almanya, Fransa ve Danimarka'daki Türkiye'li olsun, yabancı olsun tüm ilerici ve devrimci örgüt ve kişiler, direnişi desteklemekle kalmamışlar, direnişi teorik açıdan değerlendirmeye bile yönelmişlerdir. B. Almanya'da Türkiye'li devrimcilerce düzenlenen destekleme gecelerinde Aşkale Direnişî oyunlaştırılırken, Danimarka'nın sosyalist partilerinden Venstresocialisterne de direnişî teorik açıdan analiz etmiştir. Üç kişilik bir başka Danimarka'lı ilerici heyeti ise direnişî yerinde izlemek ve değerlendirmek amacıyla, Kopenhag'dan Aşkale'ye gelmiştir.

Direniş ile birlikte, işçilerin üretimi sürdürmüş olmaları da Aşkale Direnişî'nin incelenmeye değer bir başka yanındır. Devletin ocağı kapatma kararı kağıt üzerinde kalmış, işçiler direnişlerini üretim ile birlikte sürdürmüşlerdir. Bu yanıyla Aşkale Direnişî, Alpagut olayı ile benzerlik taşımıştır. Ne var ki, Aşkale'li işçiler, ürettikleri kömürü satma olanağı bulamamışlardır. Daha doğrusu, bu olanağı zorlamalarına karşın, taktik açıdan direnişin genel esenliği açısından kömürü satışa çıkarmayı uygun bulmamışlardır. Üretilen kömürler stoklarda biriktirilmiştir.

Aşkale Direnişî'nin bu yanı, işçilere son derece önemli olan bir gerçeği tüm çıplaklığıyla göstermiş ve kavratmıştır. «Üreten biziz, yöneten de biz olacağız...» sloganını haykıran Aşkale'li işçi, bu gerçeği bizatihi pratik mücadelesi içinde uygulama olanağı bulmuş ve kavramıştır. Bu, Aşkale'li işçilere, işçi sınıfının gelecekteki iktidarına uzanan devrimci mücadelesinde son derece önemli bir deney kazandırmıştır.

Bir diğerk açıdan yaklaşıldığında ise Aşkale Direnişinin lokavt denilen insanlık suçu uygulamayı tuzla-buz ettiği rahatlıkla söylenebilir. Kimine göre yasal, kimine göre de yasadışı bir lokavt olarak nitelenen ocağın kapatılması, fiili bir karşı koyma ile geçersiz kılınmıştır. Oysa, aynı dönem içinde Mess'e karşı metal işçilerinin grevinde, işverenlerin lokavt uygulaması geçerliliğini sürdürmüştür. Metal işçileri, örgütlü buldukları sendikaların önderlerinin içine düştükleri devrimci sendikal anlayışlarındaki sapma ve hataları nedeniyle, işverenlerin lokavt uygulaması karşısında gerekli atılım ve cevabı verememişler, elleri-kolları bağlı kalmıştır. Oysa, Mess'e karşı metal işçilerinin bu grevi, gerek Türkiye'de ve gerekse yurtdışında son derece etkin destek görmüştür. Bu desteğe karşın, lokavt uygulamasına boyun eğilmiş olması, affedilmez bir hata olarak kabul edilmelidir. Çünkü, lokavt uygulamasına karşı her fiili karşı koyuş, işçilerin hem bir insanlık suçu sayılan bu uygulamaya olan muhalefetlerinin bir ifadesidir, hem de işçi sınıfının kendi iktidarı yolunda verdiği mücadelede, egemen sınıfların sınırladıkları alanların dışına çıkmada, önemli deneyler kazanacağı birer çatışma olarak belirir. «İleri demokrasi» uğruna mücadelede etkin adımlar attıklarını söyleyenlerin, işçi sınıfı için tam bir anti-demokratik uygulama olan lokavtlar karşısında, pasif kalmaları açık bir çelişkidir.

Sarı ve gangaster sendikal hareketin gerici yönü ve kapitalist devletle olan bütünlüğü, Aşkale Direnişi ile birlikte bir kez daha tüm çıplaklığıyla gün ışığına çıkmış ve işçilerce bu gerçek, çok etkili bir biçimde kavranmıştır. Bilinen bir doğrudur ki, Türkiye'de devlet işletmelerinin hemen hemen tümünde sarı ve gangaster

sendikalar örgütlü bulunmaktadırlar. Bu, yalnızca Türkiye'ye özgü bir olgu değil, tüm geri kalmış ülkelerde görülen bir olgudur. Kapitalist devlet, kendi mülkiyetinde bulundurduğu işletmelerde, yalnızca sarı ve gangaster sendikaların örgütlenmelerine özen gösterirken, kuşkusuz bu özenle, doğrudan doğruya, sistemin gerek ekonomik ve gerekse siyasal ve ideolojik açılardan yeniden üretiminin sürekliliğini amaçlamaktadır. İşte kapitalist devlet, bir bütün olarak sistemin kendini yeniden üretimi sürecinde, sistemin bir parçası durumundaki sarı ve gangaster sendikalara, kendi işletme birimlerinde örgütlenme olanağı tanır. Bu olgu, egemen sınıfların siyasal iktidarlarının sürekliliği çerçevesinde, devletin korunması için önemli bir ön koşul olarak belirlemektedir. Ne var ki, bu olgunun bir diğer yanı daha vardır ki, değinilmeden geçilemez bir öneme haizdir. Eğer kapitalist devlet, kendi mülkiyetinde bulundurduğu işletmelerde yalnızca sarı ve gangaster sendikacılığa izin veriyor ve buna özen gösteriyorsa ve bunda da başarılı olabiliyorsa, kuşkusuz bu gelişmede devrimci sendikal hareketteki sapmanın belirleyici payı vardır. Örneğin, Seydişehir, Tariş, Karadeniz Bakırları ve İsdemir'de bu sapmayı tüm çıplaklığıyla görmek mümkündür. Birer devlet işletmesi olan bu işyerlerinde son derece olumlu potansiyel mevcutken, işçiler Maden - İş çatısı altında örgütlenme taleplerini öne sürmüşlerken, bu talebe yanıt verilmemiş ve işçiler sarı ve gangaster hatta faşist yönetimli sendikalara terkedilmişlerdir. Aşkale Direnişi işte bu çerçevede, etkili bir eylem ve kuşkusuz öğretici olduğu kadar da örnek bir eylem olarak belirlemektedir. Aşkale Direnişi ile Yeraltı Maden - İş, devlet mülkiyetinde bulunan tüm maden işletmelerinde örgütlü bulunan Türk - İş'e bağlı Maden Fe-

derasyonu'nun bu işyerindeki egemenliğine kesin ve öldürücü darbesini vurmıştır. Hem de faşist ideoloji ve örgütlenmenin son derece etkili olduğu Erzurum yöresinde!

Aşkale Direnişi ile birlikte egemen sınıfların bölücü eylemlerinin doruğa çıktığı ise, gözlenen bir başka önemli nokta olmuştur. Direnişin kırılması için özellikle mezhep ayrılıklarının son derece etkili bir biçimde körüklendiğini belirtmek yerinde olur. Alevi ve sunni farklılığı temel alınarak geliştirilen bölücü propaganda, ajitasyon ve girişimlerin tüm yoğunluğuna karşın, egemen sınıfların başarısı sınırlı kalabilmiştir. Tam bu noktada, bir saptama yapmak yerinde olacaktır. Aşkale, sosyolojik açıdan mezhep farklılığının gelip dayandığı bir «sınır» kasabasıdır. Alevi ve sunni halkın toplandığı köyler Aşkale'de sınır oluştururlar. Erzurum'dan Aşkale'ye dek hemen hemen tüm köyler, yoksul sunni halkın yaşadığı köyler olarak belirmektedir. Aşkale'den itibaren batıya doğru ise, genellikle yoksul alevi halkın bulunduğu köyler sıralanır. İşte, Aşkale tam bu sınırdadır bulunmakta ve ocakta çalışan işçilerin bir kısmı alevi, bir kısmı da sunni kökenlidirler. Bu mezhep farklılığı, egemen sınıfların yararlandıkları, yararlanmaya çalıştıkları bir nesnel gerçeklik olmuştur.

Bir diğer açıdan yaklaşıldığında, mezhep farklılığının bugün Türkiye'de faşist örgütlenmenin dayandığı, temel alındığı bir sosyolojik gerçek olarak belirdiği görülür. Bir Malatya, bir Elazığ, bir Maraş olayları ve bu illerdeki faşist örgütlenmelerin bu yargıya birer somut örnek olduğu açıktır. Aynı farklılık, Aşkale Direnişi'nde de kullanılmaya çalışılmış, ocağın kapatılma

nedeni, bu mezhep farklılığı ekseninde işlenmiş, propaganda ve ajitasyonlar bu farklılık temel alınarak sürdürülmüştür. Egemen sınıflar tüm bu çabaları ile bir yandan sorunun bir sınıf sorunu olduğu gerçeğini gizlemeyi amaçlarken, diğer yandan da doğrudan doğruya direnişi kırmaya yönelmişlerdir. Ne var ki, egemen sınıfların bu karşı propagandaları, mezhep farklılığını körüklemeleri, devrimci karşı propaganda, ajitasyon ve girişimlerle etkisiz kılınmıştır. Bu son derece nazik konuda, Sendika ta, ilk örgütlenme çalışmalarında dahi dikkatli adımlar atmıştır. Örneğin, Şube Yönetim Kurulu'nda ve diğer örgütlenme birimlerinde, mezhep farklılığının körüklenmesine olanak tanımayacak tarzda birleşimlere gidilmiştir. Aynı anlayış, direniş günlerinde de sürdürülmüştür. Bu nedenle de faşist örgütlenme başarılı olmamış, bir-iki işçinin dışında kimseyi saflarına çekememişlerdir. Doğal olarak, işyerinde inisiyatif gerek direniş öncesinde ve gerekse direniş günlerinde, direnen işçilerde olmuştur.

Egemen sınıfların mezhep farklılığına dayanan gerici, işçilerin birliğini parçalayıcı girişimleri yanında, sosyolojik açıdan başka başka farklılıklardan da yararlandıkları, yararlanmaya çalıştıkları da bir gerçektir. Bölgecilik, yerli-yabancı ayırımı, şu ya da bu köyden olma v.b. ayrılıklar, egemen sınıfların yararlanmaya çalıştıkları farklılıklar olmuştur.

Bu kısa değerlendirme ile, Aşkale Direnişi'nin devrimci sendikal hareketteki yerini ve önemini belirtmeye çalıştık. İşte, Aşkale Direnişi yukarıda sıralanan yanları ile bir savaş okulu olmasının ötesinde bir özellik kazanmış, ufak çapta bir çatışma olarak belirmiştir.

**HEKİMHAN İŞÇİSİ, KÖYLÜSÜ, HALKI
BELKİ AÇLIĞA, SOĞUĞA KARŞI DİRENİŞTE
BİRAZ DAYANIKSIZDI.**

**AMA; FAŞİST SALDIRILAR, DEMİR-ÇELİK
PATRONLARININ VE POLİTİK ARENADA
KOŞTURANLARIN OYUNLARINA KARŞI
BİR GRANİT DİRENCİ TAŞIYORDU.**

Hekimhan, kırıç toprak, çıplak dağlarla çevrili insan demektir. Ve Hekimhan 1960 Türkiye'sinde Anayasa ile gelen demokratik hakların sağladığı «işçi sınıfı» sözcüğünü kullanmayla kıvılcımlaşan Malatya'nın insanlarıdır. Bu kıvılcımlanmada işçi sınıfı adına çok kişi gelip geçmiş, uğramış Hekimhan'a. Tıpkı bereketli bir toprağa atılan bir avuç tohum gibi. Ancak o bir avuç tohumda herşey var, karma karışık, küflenmiş, çürümüş taneler. Çeşit çeşit. Ve tarla hiç birini, soyunu devam ettirebileceği kadarıyla bile olsa geri iade etmemiş.

Ve Hekimhan maden işçisi «kazması olan gelsin çalışsın» denilince yoksulluğunun içinde koşmuş. Hiçbir ücret almadan aylarca çalışmış. Gık çıkarmamış. Çünkü politik arenada da koşutan, Hekimhan'dan Cumhuriyet dönemiyle demir yolu geçmeye başlayınca toprak ağalığından tüccarlık için düze inenlerden çekinir. Bir kaç kez kulağına küpe gibi takılan «işçi sınıfı ve köylülerin soygun ve sömürüye karşı mücadele etmeleri» sözcüklerinin kalıntılarıyla baş kaldırır. Her baş kaldırı yenilgiyle sonuçlanır. Artık Bilfer patronu «devletin bile baş edemediği» yenilmez bir güçtür. Türk-İş, patrondan sonra kanını emen bir sülüktür söküp atılamaz.

Yeraltı Maden-İş örgütlenme çalışmalarına başlamadan önce yavaş yavaş bir kıpırdanma başlamıştır.

Devrimci gençler koşturmakta, bıkmadan usanmadan anlatmaya çalışmaktadır. Ve Yeraltı Maden-İş kuru-luş aşamasında gelir, konuşulur, tartışılır ve koşullara dayalı bir örgütlenme çizgisi oturtulur. Ancak koşulları dikkate almayan, işçi sınıfının devrimci mücadelesinde sendikaların görevini yerli yerine oturtamayan ve sel önünden kütük kapmaya çalışanlar «sendika» diye bir örgütü Hekimhan işçisine dayatırlar. Sonuç bellidir; yenilgi. Her yenilgi doğruyu ortaya çıkarır da devrimci ateş ocağı kaynatmazsa aş pişmez ve pahalıya oturur. Yılgınlık en büyük pahalılık... Devrimcilere, işçi sınıfının gücüne güvenmemesi en büyük yılgınlık. Ve Hekimhan'ın, Malatya'nın devrimcileri, devrimci sendikal hareketi doğurmak için kolları sıvar, köy köy, dağ dağ dolaşır tartışır öğretir, gösterir...

Ve bu çalışmanın bir değerlendirmesini, Hekimhan işçisinin mücadelesinin ilk başarısında şöyle yaparlar;

şANLI HEKİM HAN GREVİ DEVRİM Cİ MÜCADELEMİZE İşİK TUTUYOR

İlk olarak bölgenin somut koşulları değerlendirilip, devrimcilerle birlikte faşist saldırıları ve demagogiyi tesirsiz hale getirecek bir çalışma programı hazırlanarak çalışmaya başlandı. Önce Bilfer patronu ve korsan sendikasının desteği ile faşistlerin yarattığı alevi-sünni ayrılığının giderilmesi gerekiyordu. Film ve slayt gösterileri, toplantı, seminer gibi araçlar kullanılarak, köy köy, ev ev yapılan çalışmalarda işçilerin ve köylülerin birliği sağlanmaya çalışıldı. Elbetteki bu birlik mücadele içinde gelişip çelikleşecekti.

Bu çalışmalar, Bilfer patronunu, korsan sendikayı ve faşistleri tedirgin etti. Önce Yeraltı Maden-İş Sen-

dikasına üye olanların işten atılacakları, sürülecekleri haberleri çıkartıldı. Bunun yanında işçileri yıldırım için, önder durumunda olabilecek işçiler ocak değiştirilerek sürüldüler. Bu arada faşistler köylerde ve yollarda birkaç işçiye saldırdılar. Fakat hemen ardından anladıkları dillerde onlarla konuşuldu. Tek tek bütün işçilerle ve köylülerle yapılan konuşmalarda onlara olaylar somut örnekler verilerek anlatıldı ve patronun adamları ile faşistler teşhir edildi. Tüm bu olaylardan sonra maden işçileri artık gerçeği kavramaya başlamışlardı. Hekimhan'da ekmek ve namus kavgası sınıf kavgası demektir. Ve işçiler bundan böyle ona da hazırdılar. Böylece Bilfer patronu ilk darbeyi yemiş oluyordu.

Bilfer patronu yeni oyunlara girişmekte gecikmedi. Bir yandan işçilerin zaaflarından yararlanarak onlara para ve çeşitli vaadlerde bulunup aralarında ayrılık yaratmaya çalışırken; diğer yandan da Ankara'ya giden devrimcileri ve işçileri polise ihbar ederek Malatya'da tutuklattırdı. Film ve slayt makinalarına el konuldu. Arkadaşlara işkence yapıldı. Fakat bütün bu çabalar da birlikteliği ve dayanışmayı çözecek bir yığıncağa ve karamsarlığa yol açmadı. Çünkü her köyde ve her ocakta toplantılar düzenleniyor, bütün olup bitenler anlatılıyor ve bu durumda ne yapılmasının gerektiği tüm işçilerle ve köylülerle ortaklaşa kararlaştırılıyordu. Böylece patronun bu saldırısı da boşa çıkartılmış oldu. Tam bu sırada «devrimci» olduğunu iddia eden bir sendika daha devreye girdi. Bu sendika DİSK adını kullanıyor ve Yeraltı Maden - İş'in DİSK üyesi olmadığını, güçsüz olduğunu ileri sürüyordu. [1977 yılında «ilerlemeci» revizyonistler Yeraltı Maden - İş'i DİSK'e almıyorlar ve oyalıyorlardı]. İşçiler ona da gereken cevabı verdiler. Çünkü artık sendika işçilerle bü-

tünleşmişti ve sendikayı güçlü yapan şey adı ve parası değil, işçilerle, onlara doğru önderlik yaparak, bütünleşmesi idi.

Bilfer patronu adım adım geriliyor ve köşeye sıkıştıyordu. Nasıl ki her köşeye sıkışan son bir kez daha bütün gücüyle saldırırsa, Bilfer patronu da onu yaptı. Faşist köpeklerini devrimci işçiler üzerine saldırttı ve faşistler bu kez de hakettikleri cevabı alarak kaçtılar. Artık Hekimhan'ın işçileri ve köylüleri tek bir yürek, tek bir yumruk olmuşlardı.

İşverenin sendikanın yetkisine yaptığı itiraz mahkemece de reddedilip, yetki onaylanınca, hemen toplu iş sözleşmesi çağrısı yapıldı. Bilfer patronu bu çağrıyı kabul etmedi. İşçilerin bundan sonra kullanacakları silah belliydi. O da yapılan toplantıda oy birliğiyle kararlaştırıldı : Grev!

HEKİMHAN'DA GREV VE İŞÇİ KÖYLÜ İTTİFAKI

5 Ekim 1977'de Hekimhan'da davulla, zurnayla ilk grev çadırı kuruldu. Grev işçiler için bir okuldu ve maden işçileri bu okulu köylülerle birlikte başarıyla bitirmek istiyorlardı. Her ihtimal üzerinde konuşuldu, tüm hazırlıklar tamamlandı. Ve direniş, «mücadelemiz ortak, kurtuluşumuz birdir» şiarı ile başladı.

Grev başladıktan sonra faşistler ilk olarak Kuluncak krom işyerine saldırdılar. Köylülerin yardımı ile saldırı başarıyla göğüslenerek, püskürtüldü. Saldırıları, bundan sonra özellikle Hekimhan'ın içindeki istasyon işyerine yöneldi. Faşistlerin, polis desteğindeki ilk bü-

yük saldırısı, anladıkları dilden konuşarak püskürtüldü. Faşistlere hakettikleri cevabın verilmesi, Hekimhan ve çevresindeki ilericilere de güven vererek, onları da mücadelenin etrafında topladı.

II. MC döneminin sonlarına doğru, yerel seçimlerin iyice yaklaştığı günlerde tüm hedef grev ve Yeraltı Maden-İş Sendikası idi. Bilfer patronunun AP adayına seçim çalışması için para yardımı yaptığı söylentileri arasında oldukça zor günler yaşandı. Bu sıralardaki yoğun saldırılar sırasında bir kişinin ölmesi bahane edilerek 85 grevci işçi tutuklandı. Amaç grevi kırmaktı. Fakat bu oyun da boşa çıkartıldı. Polis tutuklanan grevci işçileri bir hafta sonra bırakmak zorunda kaldı. Böylece mücadele bir adım daha yükselmiş ve kendini dosta düşmana kabul ettirmişti.

İşverenin planları henüz bitmemişti. Bu kez yönetiminde çıkarıcı ve gericilerin olduğu esnaf kefalet kooperatifine belediye hoparlöründen, esnafın grevi desteklemedikleri doğrultusunda anons yaptırıldı. Bu, esnaflara, «Grevci işçilere hiçbir şey satmayın» demek anlamına geliyordu. Egemen sınıflar, şimdiye dek, birçok kez işçileri, köylüleri, küçük esnafı bölüp birbirlerine düşürmüşlerdi. Ama bu kez bu oyun da bozuldu. İşçiler ve köylüler, esnafları dolaşarak, onlara mücadelelerini kimlere karşı sürdürdükleri, küçük esnafın da halk güçlerinin içinde olduğu anlatıldı. Bu olay sonunda da esnafların büyük bir kısmını işçilerle ve köylülerle bütünleşerek mücadeleye katıldı. Bu arada grev bütün coşkusuyla sürerken, olaylar da hızla geliyordu. Bu kez grevdeki işçilerin mücadelelerine yiyecek götürerek katkıda bulunan köylüler, yollarda polis ve jandarma tarafından «aranma» bahanesi ile durduru-

lup ellerindeki yiyecekler yollara dökülmeye başlandı. Mücadelenin başından beri faşistlere ve patrona el altından yardımcı olan resmi güçler, artık açıkça devreye girmişlerdi. Bunun üzerine tüm işçilere ve köylülere bunun niçin böyle olduğu anlatıldı. Ve devlet anlatıldı. Grevi yiyeceksiz bırakmamak için devrimciler ve köylüler gece yarısı dağları aşarak gelip gitmeye başladılar. Mücadele tüm emekçi halkın malı olmuştu.

«Bilfer patronu her çareyi denedi, halkı yenemedi» denilirken, işçiler karşılarında bu kez de nakliyecileri gördüler. Hekimhan'da çıkan demiri nakliye kamyonları taşır. İşveren işsiz şoförlere kamyon satın alır. Çünkü hem yükünü ucuza taşıttırarak, hem de kamyonlar için verdiği parayı yavaş yavaş da olsa geri alacaktır. Elbette bu arada örgütsüz nakliyecileri, kah birbirine düşürerek, kah maden işçileriyle karşı karşıya getirerek sömürsünü rahatça sürdürür. Tüm bu nedenlerden dolayı nakliyeciler maden işçilerine, maden işçileri de nakliyecilere güvenmezler. Bu güvensizliği aşmak için onlarla önce ayrı ayrı sonra nakliyecilerle maden işçileri biraraya getirilerek konuşuldu. Bir süre sonra ise aslında kendilerinin de katmerli bir biçimde sömürüldüğünü ve maden işçileri ve köylülerle kader birliğinde olduğunu gören nakliyeciler işverene karşı durdular. Hekimhan grevi bu olayların ardından daha bir pekişmişti.

Önce korsan sendika teslim oldu, hemen ardından faşistler yöreden tecrit edildi. Artık Bilfer patronu için yapılacak hiçbir şey kalmamıştı.

Grev okulu onuncu ayında iken Meclisten Madenlerin Devletleştirilmesi Kanunu çıktı.

DEVLETLEŐTİRME VE HEKİMİHAN GREVİ

Devletleőtirme kanun tasarısı Meclisten ıkınca Bilfer «Yeraltı Maden-İŞ Sendikasının görüşmeye gelmediğini» söyledi. Bunun üzerine sendika işvereni tüm Hekimhan halkı önünde görüşmeye çağırıldı. Bilfer patronunun buna uyması düşünülemezdi, çünkü devletleőtirmeden yararlanarak işçilerin haklarını vermemeyi (!) düşünüyordu. Ve tartışma günü Hekimhan'dan kaçtı. Devletleőtirmenin ne olduğu, işçilere neler getireceği herkese anlatıldı ve işçilerle köylülerle bu olay karşısında neler yapılabileceği kararlaştırıldı. Bu sırada, Hükümet İşletmeler Bakanlığını «arabulucu» olarak atamak zorunda kaldı. Çünkü mücadele Hekimhan'ı, Malatya'yı aşmış ve Türkiye'nin dörtbir yanında sesini duyurarak, tüm ilerici ve devrimcilerin desteğini sağlamıştı. Bu sıralarda ise, Türk-İŞ ile hükümet arasında «toplumsal anlaşma» denen satış ve ihanet belgesinin görüşmeleri sürüyordu.

Böyle bir ortamda hükümetin «arabulucu»luğunda Bilfer patronu ile görüşmeler başladı. Bakanlıkta, görüşmelere katılmak için gelen işçi arkadaşlara «Burada oturacak yer yok, siz dışarıda bekleyin» denilince, işçiler «Biz, kendi sözleşmemizi kendimiz yaparız, oturacak yer yoksa yere bile otururuz» diye cevap verdiler. Böylece görüşmeler başladı. Daha ilk toplantılarda Bakanlık «ülkede ekonomik kriz olduğu için, konuyu toplumsal anlaşma içinde çözelim, bizim düşüncelerimiz budur» diyerek amacını açıkladı. Sendika temsilcileri ve işçiler de «ekonomik kriz vardır. Ama onu yaratanlar işçiler değil patronlardır. Bu nedenle bu konu bizim sorunumuz olamaz. Bırakalım patronlar düşünsün. Ayrıca toplumsal anlaşmaya imza atmayız, çünkü biz

işçi sınıfına ihanet edemeyiz.» deyince görüşmeler çıkmaza girdi.

Grev, ilk gün verilen karara uygun olarak haklar alınana değin tüm canlılığı ile sürecekti.

Olaylar bu şekilde gelişirken, hükümet işverene, 14 Ocak'a dek işletme çalışmaya başlatılmazsa, hiç bir tazminat ödenmeden madeni devletleştireceğini bildirdi. Çünkü Türkiye'de burjuvazinin demire ihtiyacı vardı ve o da Hekimhan'dan geliyordu. Maden, patron için para demekti, kar demekti. Ve daha çok kazanmak ve kaybetmemek için işçiye biraz vermesi gerekiyordu. Tam bu anda Kahramanmaraş faşist katliamının ardından ilan edilen sıkıyönetim Bilfer patronunun imdadına yetişti(!). Bu, patron için son umuttu.

Patron son birkez daha faşist çeteleri «işçi» diye topladı. Onları silahlandırdı ve sıkıyönetime dilekçe yazarak, çalışmak isteyen bu «işçilerin» cangüvenliğinin sağlanmasını talep etti. Tüm Hekimhan halkı şaşırmıştı. Kendi kendilerine «Acaba, Maraş'ta halkı katleden Hekimhan işçisi mi?» diye soruyorlardı.

Ama buna rağmen işçiler, köylüler, tüm halkla toplantılar düzenlendi ve son gelişmeler anlatıldı. Bu toplantıların sonunda hep birlikte şu karara varıldı: «Kanimız, canımız pahasına da olsa direneceğiz, teslim olmayacağız, patronu dize getireceğiz, hiçbir güç bizi engellemez». Ve hazırlıklar başladı. İşçisi, köylüsü, genci, yaşlısı, esnafı hepsi kazma, kürek, tırmık ellerine ne geçtiyse, ne buldularsa alıp Hekimhan'a indiler. Birkaç gün gece gündüz beklendikten sonra işçi düşmanı faşistler jandarmanın gözetiminde (!) geldiler. Yediden yetmişe bütün Hekimhan o gün direndi. Ve birkaç saat sonra gelenlerin hepsi arkalarına bile bakmadan kaçtılar. Artık patronun işi şimdilik de olsa bitmişti.

Onaltı aylık bir grevden sonra Bilfer patronu, toplu iş sözleşmesine oturacağına dair, 11 Ocak gecesi tutanağa imza attı ve yenilgiyi kabullendi.

Yılların biriktirdiği kin örgütlenmiş ve grev, ekonomik - demokratik mücadelenin gerektirdiği tüm karmaşık görevler yerine getirildiği için zaferle bitmişti.

Hekimhan'da 'bugün bir tohum atıldı. O tohum yerecek, büyüyecek ve tüm halk için meyvasını verecek. Hekimhan'ın işçisi köylüsü önlerindeki zor, engembeli yolu biliyorlar ve ona hazırlanıyorlar ağızdan ağıza mücadele türküleri söyleyerek.

«Devrimciler haber saldı işçi köylü dostuna

İşçiler hücum etti Hırsız Pınar'dan faşist üssüne»

**ŞANLI HEKİMHAN GREVİ,
MÜCADELEMİZE ÖRNEK OLACAK,
YOLUMUZA IŞIK TUTACAKTIR!**

**OAL MADEN İŞÇİLERİ
KENDİ KAVGASININ UZAĞINDADIR
ANCAK - İLKBAHARIN İLK SICAKLARIYLA
PATLAYAN BUĞDAY TANESİDİR.**

Ankara'nın 130 km. uzağında TKİ Orta Anadolu Linyit İşletmesi 2100 maden işçisinin sessiz ve sedasız çalıştığı bir işletme. Sessiz ve sedasızlığı hemen bütünüünün toprakla ve toprak ürünlerinin ticaretiyle uğraşmasından geliyor. Maden işçiliği onlar için toprakla uğraşmalarının dışında gidip çalışacakları ve para kazanacakları bir uğraşdır. Sendika, sendikal mücadele, ekonomik ve demokratik haklar bu arkadaşlarımız için düşünülmesi gerekmeyen, düşünülecekse tar-

laya atılan ekini düşünmeliyiz diyen bir tavır görüyoruz. Maden işçiliğini belletmek için Zonguldak'tan gelen, doğudaki halkın cezalandırılarak sürgün edilenleri sendikal harekete ilgi duyuyor. Ne var ki, işçiler içinde yaygınlaştırılan yerli - yabancı ayrımı gurbetçi işçiyi bu konuda da suskun kılmış.

İşçilerin kanını emen sarı sendika alabildiğine faşistleşmektedir. CHP'nin kısa iktidar döneminde yeni bir sendikalaşma hareketi başlatılır. Yetkiler alınır, sözleşmeler imzalanır. Ancak ne var ki, iktidara dayalı bu tip sendikalaşma, iktidarların değişimi ile son bulur.

Yeraltı Maden - İş örgütlenme anlayışı ile ve uzun vadeli bir programla bu işyerine yaklaşmaktadır. Ancak, faşistlerin Mussolini İtalya'sındaki Roma üzerine yürüyüşü örnekleyerek Çayırhan, Beypazarı, Nallıhan yöresini pilot bölge seçtikleri öğrenilince programımız değiştirildi. Tüm köylere, kasabalara flim, slayt gösterileriyle gidildi. Faşist güçlerin Türkiye üzerindeki oyunları anlatıldı, bölgenin önemi ve sarı sendika ile faşistlerin çıkar birlikleri maden işçisi - toprak köylüsü tüm yaşayanlara anlatıldı. İşyerinden doğan hakların alınmasında işçilerin söz ve karar sahibi olması gerektiği, sendikanın soygun ve sömürüdeki payı kavranılır oldu. Bu bile faşistlerin dişlerini göstermeye yetti. İşyerinde, kasabalarda, köylerde saldırılar başladı. Köy köy, kasaba kasaba, işyerinde oluşturulan birimlerle başlayan mücadele önce kitlenin kendine güvenini kazandırırken faşistlere gerekli cevabı vermeye başladı.

Doğan Özün, devrimcilerin katillerine yataklık yapan, faşistlerin kiralık güçlerini oluşturan bölgede hızlı bir değişim başlamıştı. Yetki sorunu çözümleniyor ve Yeraltı Maden - İş yetkiyi alırken aynı gün, TKİ Genel

Müdüriü ve maden işçilerini kan kusturan Maden Federasyonu yöneticileri ve işyeri ile hiç ilintisi olmayan tümü faşistlerden oluşan Türk Metal yöneticileri mercedes araba konvoyu ile işyerine birlikte geliyorlardı. Bu, maden işçileri üzerinde oynanan oyunun artık açıklığa kavuşturulmasını, işçi sınıfı düşmanlarına gereken cevabın verilmesini zorunlu kılıyordu. Yolları kesilen konvoydan indirilenlere gereken yanıt veriliyordu.

Artık mücadele açık ve kaçanın kaybedeceği, OAL işçisinin ilk önemli sınavı oluyordu. Dayanmak, direnmek zorundaydı. Yargı organları da yetkili sendika olduğumuzu bir kez daha açıklıyor ama yasaya aykırı Yargıtay kararları gündeme geliyordu. Oyun işçilerin artan hayat pahalılığı karşısında ekonomik baskının altına alınması ve tekrar sarı-gangaster sendikaya dönmeye zorlanması olarak oynanıyordu. TKİ, yani Devlet Uzlaştırma Kurulu Kararına yanıt vermiyor, taraf olmadığı bir davada sendikamızın yetkisini tesbit davası açmaya kalkıyor, grev oylaması ile Yeraltı Maden-İş'in yetkisini düşürmeye çalışıyordu. Sarı sendika, işveren ortak çalışıyordu OAL maden işçisini mahkum edebilmek için... Faşistlerden oluşan sendikanın çatısının altına işçileri toplayabilmek ve Mussolini hayali ile yaşayan baş faşistin eylemlerine kan katmak için.

Yağma yoktu. Yeni öğrenmiştik, yeni yeni yürüyorduk ama öğrendiğimizi de unutmuyorduk. İktidar olmanın kapısını zorlarken «.....devletî faşistlerin eline bırakmayacağız.» diyenlerin gerçekten egemen sınıflar devletini korudukları, maden işçilerini, bölgenin halkını, faşistlerin eline teslim edip hedef ettiklerini görüyorduk. Bu, Türkiye genelindeki işleyişin bir parçasıydı ama, işçi sınıfı mücadeleside durmuyordu.

TURHAL ANTIMUAN İŞÇİLERİ YILLARIN SOYGUN VE SÖMÜRÜSÜNÜN ÜSTÜNE ÜSTÜNE YÜRÜMEYE BAŞLADI.

Turhal Özdemir Antimuan işçileri de yılların suskunluğu, soygun ve sömürüye boyun eğmişliği 1978 Aralığına kadar sürdü. Antimuan patronundan ekonomik ve demokratik haklarını alabilmek için ilk kez sendikalarına sahip çıkmak isterler. Ancak Türkiye'nin diğer madenlerinde olduğu gibi maden işçilerine aman vermeyen sarı-gangaster sendikacılar burada da geri durmazlar. İşçilerdeki kıpırdanışları görmüşlerdir. İşverenle ortak yeni hareketleri, sendikacıların işçilerin tepesine nezaretçi, şef, inzibat amiri adı altında dikilmeleri olmuştur. Artık işçilik tümüyle köleliğe dönüşmüştür. Yeraltının çalışma koşullarını anlamıyan faşistlerin amacı işçileri sindirmek olunca, onları ölesiyeye çalıştırmak olunca, iş emniyeti artık hak getiredir. Göçükler, yaralanmalar artar. Karşı çıkan «soygun düzenini bozduğu için» cezalandırılır ve işten atılır. Artovalı maden işçisi Hüseyin Topkaya bir dörtlüğünde;

«İçeri girdimde dayalı kürek
Topuklar yıkılmış tutmuyor direk,
Söyle çavuş söyle kaç vagon vererek.
Antimuan madeni yaktın canımı
Genç yaşımda sen kuruttun kanımı.»

diyerek seslenirken kendiliğinden bir patlamanın ilk işaretini de çakıyordu.

Antimuan işletmesi Türkiye'nin sayılı işletmelerindendi, % 99,6'lık metal üreten fırınları, % 70'lik cevher zenginleştiren tesisleri, dünya halklarının başına Hitler faşizmini musallat eden Krupp kurmuştu. Kar-

şılığı, çıkan madeni Almanya'daki demir çeliklerine almak koşuluyla. Ve antimuan işçileri bir taraftan göçüklerde bir taraftan kandaki pıhtılaştırmayı kaldıran ve giderek ölümü hızlandıran zehirli çalışmanın içinde Alman emperyalizminin ve işbirlikçisi yerli patronun kasalarını doldururlar. Ama 1978 Aralığı baş kaldırı olur ve patrandan baskıların kaldırılmasını, işten atılmaların durdurulmasını, ücretlerinin zamanında ödenmesini ve can güvenliklerinin sağlanmasını isterler. İşçilerin bu en doğal hakkını patron saldırıyla cevaplar. İşçilerin kararlılığı karşısında işyerini terk ederek jandarmaları ocaklara sevkettirir. Kendiliğinden başlayan hareket sonucu işçiler kendilerine en yakın kişiler olarak devrimcileri görür ve mücadelelerine yardımcı olunmasını, yol gösterilmesini isterler. İşyerinde komiteler kurulur, işveren çağrılır ve bir taraftan da devrimci sendikal örgütlenmenin ilk adımları atılır.

Burda önemli olan bir nokta direnen işçi arkadaşların büyük bir bölümünün faşist güçlerin demogji ve yalanları ile örgütlenmiş olmasıdır. Devrimcilerin işçilerin bu mücadelesine önderlik etmeleri, Yeraltı Maden - İş'in örgütlenme ve mücadeleyi omuzlaması ilerici, devrimci, sol geçinen kesimde yaygara koparılmasını da getirmiştir. «Direnişin gerici ve faşistlerin yürüttüğü, Yeraltı Maden - İş'in, devrimcilerin böyle bir direnişi destekledikleri» karalaması başlar. En gerici kitle eylemlerine devrimcilerin seyirci kalmaması gerektiği, önderliği alıp o eylemi doğru yönlendirmesi gerektiği temel doğrusunu bile bile bilemeyenlerin ne için var oldukları düşünülmelidir.

Nitekim bir süre sonra komitelerin işleyişi sırasında tutulan nöbette, maden işçileri dinamit deposu-

nu uçurmaya ve direnişteki işçileri kurşunlamaya gelen dört faşisti SİLAH VE MERMİLERİYLE YAKALARLAR. İçinde Ülkü Ocakları Başkanlığında bulunduğu faşistlerin yakalanışı TRT'ye «Tokat civarında taksi içinde dört şüpheli şahıs yakalandı» diye verilir. Ancak işçilere saldırılar sürer, taksilerle gelen silahlı faşistler işyerinde işçilere saldırır. Servis otobüsü faşistlerin silahlı saldırısına uğrar. Hepsinde, ama hepsinde gereken cevap verilir. Artık faşistlerin kandırıldığı, örgütlediği işçiler faşistlere karşı Turhal'ın ortalık yerinde korkmadan döğüşebilmekte, saldırılara göğüs germektedir.

Antimuan patronlarının son umutları Kaymakamlığa verdikleri bir listeye 200 işçi daha alarak işçilerin isteklerini kabul edip işyerine döneceğini söyler. Alınacak kişiler bellidir; tümü ülkü ocaklı faşistler, MHP lilerdir. İşletmeye müdür ve mühendis olarak getirdiği kişiler aktif faşistlerdir. Öyleki Avukat olarak getirdiği kişi elinde bomba patladığı için bir gözü ile kolunu kaybeden eski Tokat yurt müdürüdür. Artık kavga faşistler, patronlar ile maden işçileri, köylüler ve onların örgütleyicisi devrimciler arasında açık sürdürülmektedir. İşçiler varolma yok olma kavgasının içindedirler. Faşistlere aman verilmeyecektir. Ve verilmemiştirde...

İşçi sınıfı mücadelesinde doğru devrimci yolu izledikçe kazanacaktır. Günlük kavgasında kazanacaktır, kurtuluş mücadelesinde kazanacaktır. Çalışma Bakanı Bahir Ersoy'un çağrısı üzerine işçiler ve Antimuan patronu karşı, karşıya gelip protokol imzalarlar :

«17.7.1979 tarihinde işyeri çalışmaya işveren tarafından açılacaktır.

İşçiler üzerinde baskı yapılımayacaktır.

İşçilerin üzerinde baskı yapan sarı sendikacılar görevden alınıp işçilerden uzak, işçilerle ilgili olmayan yerlerde çalıştırılacaklardır.

İşletmeye geçici işçi ismi altında işçi alınmayacaktır. İşçi alınması yöreden başlayarak işsiz, yoksul insanlar işe alınacaktır.

İşçiler, bu koşullar yerine getirildiği ve işveren sözleşmeye sadık kalarak hareket ettiği sürece düzenli çalışmayı kabul ederler.

Direnişte geçen sürenin bir ayı hariç yedi aylık ücretleri işveren ödeyecektir.

Sözleşmeyi yapan sendika, sözleşmenin süresi olduğu halde fesh etmezse işveren sözleşmeyi fesh etmeyi kabul eder.»

İşçiler Turhal'da ilk kez devrimci bir mücadelenin, komitelerde örgütlenerek başarıya ulaşan örneğini verdiler. Amerikan Büyük Elçiliği birinci kâtibi MR Peck'in faşistleri örgütleyiciliği de işçileri yıldırمامıştır. Protokolün imzalanmasıyla çılgına dönen MHP ilçe başkanının Hacıla köyüne gelip akıttığı para ve geceyinin işçilerin üzerine yağdırdığı kurşunlar da yıldırمامayacaktır maden işçilerini. Artık maden işçileri işçi sınıfının devrimci geleneğini, küçük adımlar atarakta olsa öğrenerek kazanmaktadır.

Yaşasın maden işçilerinin devrimci birliği,
Yaşasın mücadelemiz,
Kahrolsun faşim.

YERALTI MADEN - İŞ KENDİ ÜZERİNE OYNANAN «SOL» OYUNLARIN DA ÜSTESİNDEN GELMESİNİ BİLMİŞTİR.

Yeraltı Maden - İş bir dizi bilimsel araştırmalar, maden işçilerinin ve işçi sınıfının mücadele deneylerinin, var olan örgütlerin işleyişinden yapılarına kadar araştırmaların sonrası bizzat işçilerin bir araya gelişleriyle kuruldu. Daha ilk kuruluşuyla birlikte «nedir... ne değildir» soruları sorulmaya başlandı. İşçi sınıfının devrimci sendikal birliğinin DİSK içinde sağlanması gerektiğini savunduk ama «Mao'cu», «goşist» suçlamalarının içine itilmeye çalışıldık. DİSK'le kurulan ilişkiler inkâr edildi. Ancak bütün bunlar maden işçilerinin devrimci sendikal hareket içinde yer almalarını sağlama çalışmalarımızı engellemedi. Yeni Çeltek, Aşkale, Hekimhan örgütlenmeleri sürdü. Yeni Çeltek işçilerinin ilk grevi, Aşkale işçilerinin grev, direnişleri, Hekimhan işçilerinin on altı aylık grevi DİSK üyeliğine kabul edilmediğimiz dönemlere rastlar'. Belbaşı Tomarza örgütlenmeleri hep bu devrelerdedir. Patron, sarı sendika, faşist saldırıları bu dönemlerde yerle bir edilmiştir. Maden işçilerinin işyerlerinden doğan haklarının alınması mücadeleleri hep bu dönemlerde başarıyla sürdürülmüştür. Sözleşmeler bağitlanmıştır. Maden Federasyonu Türkiye çapında yaptığı yayınıyla tabanındaki faşist, tutucu birimlerini uyarmıştır. Son Türk - İş Genel Kurulunda, maden işçilerinin baş belâsı sarı - gangster sendikacı devrimci sendikal hareketimize kürsüden şöyle saldırmaktadır?

«Yeni Çeltek'te, Aşkale'de, Hekimhan'da bir avuç anarşistin yönetiminde bulunduğu bir sendika üretimleri düşürmektedir. İşçi başına 50 kg. maden düşürmektedir. Tüm Bakanlıklara bu sendikanın durumu-

nu bildirdik. İllâ işçilerin bir birlerini öldürmesi mi bekleniyor?»

Kendi örgütlerinde bir yıl maden işçilerini asgari ücretin de altında çalıştıran, soygun ve sömürüyü sağlamada araçlığını başarı olarak gösteren, sarı, gangster sendikaların devletin müdahalesini istemekten başka çıkar yolları yoktur.

İşte devrimci sendikal hareketimiz kendi ayakları üzerinde, maden işçilerinin, devrimcilerin omuz omuza vermeleri ve kendi örgütlü güçlerine güvenmeleri sonucu bugünlere ulaşmıştır. Revizyonistlerin yönetiminde olduğu DİSK; «Biz gidip örgütlemeyiz, işçiler soygun ve sömürünün içinde uyanırlar, faşizmin duvarına çarpar tanırırlar ve örgütlenip kendi bütçelerini oluşturur bize tanırırlar ve örgütlenip kendi bütçelerini oluşturur, bize miştir. Ne zaman ki, maden işçilerinin örgütlenmesindeki anlayışımızı, mücadele anlayışımızı, örgüt ve işleyiş anlayışımızı görmüş ve de basmıştır yaygarayı; «Yeraltı Maden - İş goşist, Mao'cu bir anlayışla hareket etmektedir ve DİSK'te yeri yoktur.»

İşçi sınıfının devrimci birliğinin sendikalar alanında DİSK içinde sağlanması gerektiğini sonuna kadar savunmuşuzdur ve halâ savunmaktayız. Zorlamışızdır katılmak için. Karşımıza dikilen engelleri tek tek yıkmışızdır. Ama işçi sınıfının ekonomik ve demokratik mücadele aracı sendikalara siyasî görevler üstleyen revizyonist anlayış sendikamıza çengel atmaktan geri durmamıştır.

Sendikamız Genel Sekreteri, Amasya Şube Başkanı ve aynı zamanda eğitim sekreteri ve de bir kaç örgütlenme uzmanı giderek «ilerledikleri» yerden gizli çalışmaların içine girmişlerdir. 1 Mayıs 1977'de 37 arkadaşımı

zın katledildiği faşist saldırıyı kınarken «mao'cular» küfürlemesi ve en belirginini olarak Amasya Şubemizin düzenlediği kutlamayla açığa çıktı.

Yeni Çeltik maden işçileri 1976'da ilk kez kendi aralarında kutladıkları 1 Mayısı bu kez tüm çevre halkıyla birlikte kutlanması kararı almıştı. Çorum'dan Samsun'a tüm devrimciler ilericiler gelip katıldılar. Ancak önemli olan nokta Amasya Şube Başkanının gece yarısı Samsun'dan ivedilikle bir sol görüşü davet etmesiydi. Gelmeleri doğaldı ama böyle çağrılanmalarındaki oyunu görmemişlerdi. Kutlama günü işçilerin, köylülerin, emekçi halkın arasında devrimcileri slogan çatışmasına sokarak karalamaktı oynanan oyun. Ve oldu da; işçiler, köylüler «işte devrimci denilenler böyle ne idiği belirsiz, dalaş içinde gençler grubudur» karalamasıyla kandırılmaya çalışıldı. Peki kimlerdi, hangi düşünce işçilerin kuruluşunu sağlayacaktı? Bu sorulara yanıt, işçilerin işyeri dışına taşan örgütlülüklerinin ve mücadelelerinin engellenerek tekrar işyeri içine hapsedilmelerini getiren ve kendilerinden hesap sormaya kalkanları, bilinçsiz dahi olsa, «disiplin kurulu» işleterek işten attıran «ilerleme» namı revizyonist görüşü.

Açık yüreklilik, sendika içi demokrasinin gereği tartışmak yok, saman altından su yürütme ve aş pişince de aşırılmaydı anlayış. Tam bir asker eskisi, cuntacı anlayışla çalışmaydı. Ancak yakalanmakta gecikilmedi. Çünkü devrimci sendikal hareketin temel ilkeleri ile çelişen adımlar maden işçilerinin gözünden kaçmamıştı, devrimcilerden kaçırılmamışlardı.

Merkez Yürütme Kurulunda konu gündeme alınıp, olayın üzerine gidilmeye başlanıldığında nasırına basılmış gibi bağırımlar, «Devrimci Yol Darbeşi» çığırtañlıkları, ayyuka çıktı. İşyerinden gelen arkadaşlarımızın

önünde hesap veremez duruma düşen yeni revizyonistler DİSK'li revizyonist ağalardan yardım istemek zorunda kaldılar.

Ve revizyonist DİSK yöneticileri kadrolarını Yeni Çelték'e seferber ettiler. Bir taraftan da 12.8.1977 tarihli ve İstanbul merkezli bir «görüşme yazısı» sendikamıza çıkarılıyordu. Ve bu yazı yeni revizyonist genel sekreterimiz eliyle Ankara'ya getiriliyor ve DİSK bölge temsilciliği kanalıyla, PTT aracılığıyla gönderiliyordu. Ancak yazının çoğaltılan fotokopisi DİSK'in oluşturduğu bir küçük revizyonist hainler grubu, başlarında maden işçilerine sarı sendikacılardan sonraki ihanet sırasında yer alanlarla Yeni Çelték'e yola çıkarılıyordu. Asker eskisi, cuntacı, revizyonist kafalara göre Yeni Çelték Yeraltı Maden İş'in ilk doğuş, ilk filizlenme yerinden hareket edilerek devrimci sendikal anlayış alt edilebilecekti. Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte işyeri baştemsilcisi arkadaşımızı hapsedtikleri evden işletmeye gelip iki vardiyanın birleşme anında işçilere :

«DİSK Sendikamızı kabul etti, işte belgesi. Ancak Genel Merkezdeki bazı kişiler DİSK üyesi olmak istemiyorlar. Onlar mao'cu görüşleri, anarşizan görüşleriyle, kabul edildiğimiz DİSK üyeliğini sizlerden saklıyorlar.»

çığırkanlığı ile işin üstesinden geleceklerini sanırlar. Ancak kendilerine yöneltilen sorular ve ne yapmak istediklerini açıkça söylemeleri söylenince yapacak hiç bir şeyleri kalmamıştır. İstedikleri kadar yalan söyleseler de suratlarında patlayan kasma tutan işçi elleridir. Aşkale maden işçilerini aynı oyunun içinde Sendikamız Genel Merkezine getirerek kendilerinden hesap soran, olayları çok somut yaşayan Yeni Çelték işçileriyle dövüşürme uğraşları da sonuç vermeyince, küçük dar kafalarıyla sendikanın karar defterlerini alarak kaçtılar. Ancak ma-

den işçilerinin devrimci eyleminin içinde yargılanmışlardır. Ve bugün DİSK yönetiminden uzaklaştırılmış olmanın çılgınlığı içindeki revizyonistlerin kanatlarının altına girmişlerdir. Teslimiyetçilikleri, pislikleri, cuntacılıklarıyla mahkûm edilmişlerdir. Emperyalizmin saldırganlığının kudurmuşluk derecesinde olduğu, «köpekli köylerden değnekle geçilecektir» tesbitlerinin içinde sıcaklaşan büyüyen kavga onları teslimiyetçiliğe, pasifizme götürmüş ve adı «ilerleme» olan yere kıçlarının üzerine geri geri düşürmüştür. Aşkale maden işçilerinin üzerinde oynanmaya çalışılan oyunlar, faşist baskılar karşısında direnmeye girdiğimizde «Yeraltı Maden - İş şimdi bitti» diyerek sevinmişlerdir. Ancak şunu herkes kafasına kazımalıdır; Yeraltı Maden - İş belki yasal varlığı ile bitebilir. Ama onun getirdiği devrimci sendikal hareket büyüyerek kitleleri kavrayacaktır.

Ve bugün revizyonist, oportunist anlayış her yerde Yeraltı Maden - İş önünde dikilmeye çalışmaktadır. Yer geliyor «maden işçileri bu goşistlerin örgütlenmesine gireceğine faşistlerin elinde kalsın» sözleriyle karşılaşırız. Yer geliyor «İşçi sınıfının önderleri» en gerici örgütlerde bile çalışılmalıdır demiştir. Onun için, maden işçileri Türk - İş içinde kalabilir.» sözcükleriyle engellenmeye çalışılmaktayız. Ve yer geliyor «Yeraltı Maden - İş anarşistlerin goşistlerin, gençlerin sendikasıdır. Biz CHP nin sendikasıyız.» sözleriyle karşılaşmaktayız. Ve de bütün bunlar işçi sınıfı adına konuşanların, dillerinden «yaşasın işçi sınıfının birliği» sözlerini düşürmeyenlerin, devrimci sendikal hareketimize karşı saldırısıdır.

Ancak bütün bunlar maden işçilerinin Yeraltı Maden - İş saflarında örgütlenmesini engelleyemiyor. Aksine doğru devrimci anlayışın kavranmasına, işçi sınıfı bilimi adı altında neler yutturulmaya çalışıldığının somutla gösterilmesine yarıyor.

9.

BÖLÜM

YERALTI MADEN - İŞ ÖRGÜTLENME ÇALIŞMALARI

Örgütlenme çalışmalarında maden işçilerinin sayısı belirleyici değildir. 1975 yılında başlayan maden işçilerinin devrimci sendikal hareket içinde kavranması, maden işçilerinin kendileri için sınıf olmasını sağlamaktır amaç. Çoğunluğun yarı köylü olması, maden patronlarının soygun ve sömürüsünü arşa çıkarabilmek için bölgecilğe, dil, din ayırımına dayandırması, bir eli sermayede bir eli mafia tipi gangster çetelerinde olan sendikalar örgütlenmelerde olumlu olumsuz yönleri geliştirmiştir. Yoğun sömürü, soygun, olmayan iş güvencesi, gangster sendikalar saltanatı kendiliğinden karşı çıkışları, patlamaları getirmektedir. Bunu bir parça eşelediğimizde doğal olarak köylülüğün mülk edinmeciliğini, en gerici patlamalara neden olabilecek paracılığı görmek mümkün. Yoğun anti-faşist yapıyla karşılaşmak ve bunun kökünde

sermaye sınıfının özellikle yarattığı din, dil ayrımını bulmak mümkün. Örgütlenmeye üye sayısının bilmem kaçta ulaşması, tüm işçiler sendikamızın çatısı altında toplanmasını anlayışı ile girildiğinde bu olumsuzluklar devrimci (!) sendikal hareketi daha başta boğacaktır. Gelişen olaylar karşısında, artan saldırılar karşısında işçi sınıfının parçası olarak maden işçileri, üzerlerine düşen devrimci görevi yerine getirmekten öte kendi sınıflarına ihanet eden yerde sayacaklardır. İşte örgütlenmelerimizde bu olumlu ve olumsuz yönleri en iyisiyle çıkarmak, mücadelemizde taktik ve stratejileri doğru belirlememizi sağlayacaktır.

Örgütlenmelerimizde ağır işleyen bir yönü de geçilen bölümde belirtmiştik. Devrimci sendikal hareketimize yönelen yoğun saldırılar. Sendikamız alanlarının ve şu anda örgütlü olduğumuz yerlerin faşist mihraklarca önemli stratejik mevkiiler olmasıdır. Kitleleri faşist düşüncelerinin hegemonyası, aldatmacası altına almak için saldıran faşist güçler maden işçilerini, çevreyi devrimci ilişkiler, bağlar içinde tutan sendikamızı ilk hedef seçmektedirler. Saldırılarından, küçücük çıkar çatışmalarına, devrimci sendikal hareketi işyeri sınırları içine hapsetmeyi getirecek işyeri sürtüşmelerine, kasıtlı yapılan kazanılmış hakların gasbedilmesine kadar hepsini saymak mümkün. Bunlara bir de rahatlayan, faşist gerici düşüncelerin sindirilmesi, yok edilmesiyle yaratılan ortamdan yararlanarak adına sol diyen düşüncelerin dar, grupçu eylemlerini eklemek mümkündür. Sendika içi demokrasinin bu anlayışlar için yeterli olmadığını da görmekteyiz. Zira kitleler devrimci anlayışın etrafında toparlandıkça varlıklarını sürdürme olayları çarpıtılarak, günlük çıkarlar için işçileri gıdıklamak gibi davranışlarla yaratılan, olayların içinde bulmaktadırlar.

Öz olarak, sunduğumuz bu örgütlenmeye ilişkin bilgileri örgütlenmelerimizden bazılarını aktararak görmek mümkün.

SÜMERBANK - ATEŞTUĞLA ŞİFERTON ÖRGÜTLENMESİ

Zonguldak maden işçilerinin tüm yapısının yansıdığı, Amasra Tarlaağzı'nda küçük bir işletme. 170 maden işçisi arkadaşımız çalışıyor. Yılların soygun ve sömürüsü, olmayan iş güvenliği, sosyal hakları, arkadaşlarımızı araya götürmüş. İşletmelerinin en yakınında, iki tarafta Türkiye'nin en büyük işletmeleri ve en yoğun işçi kitleleri var; Zonguldak ve Amasra İşletmeleri. Ancak başlarındaki sendika kendilerini soyan, satan, hiçe sayan sendikanın var edicileri. Çevrelerindeki devrimcilere danışıyorlar. Kendi aralarında tartışıp belirli oranlarda neden ve niçinlerine eriştikleri sorunlarını devrimcilerle tartışıyorlar. Sendikamızla ilişki kuruluyor. Örgütlü olduğumuz bölgelerdeki yoğun saldırılar, örgütlenme alanlarındaki koşturu devamlı bir örgütlenme - eğitim çalışması yapmamızı engelliyor. Küçük bir program yapıyoruz. Düzen yasalarının bile tanıdığı hakların öğrenilmesinden başlayan, sendikanın ne olup ne olmadığına, nasıl olması gerekliliğine kadar uzanan bir eğitim. Bunların tüm maden işçisi arkadaşlarımıza kavratılması nasıl olacaktır? Bunun için de önce bir merkez komite oluşturulacaktır. Bu komite etrafında etlenmeyi sağlayacak ve daha sonra vardiyelere, dağınık köylük yerlerdeki yerleşim ve köylere göre alt komiteleşmeyi doğuracaktır. Komiteler oluştu, çalışmalar yürütüldü ve 170 maden işçisi arkadaşımızdan 150'si ilk adımı atarak noter kanallı istifa ile Yeraltı Maden - İş saflarında toplandılar.

Maden işçisi arkadaşlarımızın ve devrimcilerin işi için çalışmasının, somut örgütlenmede birlikte çalışmasıdır bu. Zonguldak'ın küçücük bir köşesinden bir ışık parlamıştır. Ve maden işçilerine habercidir, işçi düşmanlarına ise korku salan bir ışıktır. Nitekim yekûn işçi sınıfı düşmanları, çok bilmişler ve kiralık katiller işişmeye başladılar. Şimdi maden işçisi için ilk sınav. Gravatlı, beyni karnında bir takım ağızlar salyalarını akıta akıta Şiferton işçisine koştı. «Hayrola yahu ne yaptınız siz. Kendilerine gelip söyleselerdi ölürlermiydi? Sendikaya kızdınız. Doğru. Ama o Yeraltı Maden - İş denen komünistlere niye gittiniz? Biz size sendika bulabilirdik.....» lâflarını peşpeşine sıralıyorlar. Zonguldak işçisi suskundur. Dinler... Ne düşündüğünü anlamak çoğu zaman mümkün değildir. Eylemiyle belirler düşüncesini. Nitekim ocak bucak başkanları, sendikacılar, falan fişmekân beyler geldiler olmadı... Ve işçi sınıfı düşmanları işini gösterdi. Kanlı ağızını açtı. Gece vardiyesinden ter ve kan içinde çıkan ve yıkanamadan köyüne çıkan Ali'yi bıçak darbeleri yakaladı.

Ve şimdi aynı ağızlar yine bağıracaklardır; «Bu Yeraltı Maden - İş'in girdiği yerde kan akıyor.» Onlara cevabı işçiler verecektir. Çıkan madene işçinin kanı karışırken, teri akıp avurtları çökerken susan, rahat koltuğunda soygununun ve sömürüsünün saltanatını sürenler aslında kendi kanlarından korkuyorlar. Hem de kendileri başlayarak.

Şiferton işçisi olayla birlikte daha bir serteldi. Daha bir aydınlandı ortalık. Ve geride kalan 20 maden işçisi arkadaş da kesin kararlarını verip katıldılar arkadaşlarına. Zonguldak maden işçileri duydukları, okudukları Aşkale, Hekimhan, Yeni Çeltek maden işçisi arkadaşlarının mücadelesinin yakınlarına geldiğini gördüler. Kü-

çok bir okuldur Şiferton ve Zonguldak maden işçilerine uzanan eldir Şiforten maden işçilerinin eli.

BİGADIÇ ÖRGÜTLENMESİ

Maden patronlarının en irilerinin, hem de uluslararası sermayenin temsilcileri olarak yerleştikleri bir bölge Bigadiç. 1976 yılında açılan temsilciliğimiz aksamaları ve eksiklikleriyle maden işçisi arkadaşlarımıza ulaşmaya, onlara yaşadıkları düzeni kavratıp işyerinden başlayan haklarının alınımından, soygunsuz ve sömürsüz bir yaşamaya kadar uzanan mücadelenin ilk bilgileri aktarılmaya çalışılıyor. Özellikle egemen sınıfların içinde buldukları enerji, hammadde ve döviz sorununu çözmek için uygulamaya soktukları «Madenlerin Devletleştirilmesi» kavratılıp, işçilerin sorunlarının neler olduğu ve de bu sorunların çözümündeki örgütlü mücadele kavratılmaya çalışılıyor. 3500 maden işçisinin başına musallat olan Mataş Sendikası, bugüne dek maden patronlarıyla anlaşarak varlığını sürdürüyor. Sırrı Yırcalı, Rasih İhsanlar, Yakal, Ali Şayakçı adlı maden patronları ve Mataş, al gülüm ver gülüm sürdürdükleri işçiler üzerindeki sultanları iki yıldır sarsılmaya başlamıştı ve bugün maden patronluğunu, devlet üzerine yükledi. Mataş, yeni patron devletle aynı diyalogu kurarken işçilerin yükselen mücadelesini bastırabilmek için faşistlerle ilişkiyi hızlandırdı. Örgütlenmedeki arkadaşlarımıza esir alınarak yapılan işkenceden, silâhlı saldırıya kadar uzanan baskı göğüslenerek geliniyor.

Bütün bunun yanı sıra olumsuz gibi gözükse ama devrimci sendikal hareket için, işçi sınıfının mücadelesi için çok olumlu bir gelişme oldu. DİSK onur kurulunun sendikamızı 4 aylık üyelikten uzaklaştırma kararının

açıklanmasından on gün önce yeni bir sendika geldi bölgeye. Aynı işkolunda ve aynı konfederasyon üyesi Dev Maden - Sen. Sendikamıza verilen cezanın, DİSK üyesi olmanın üzerine oturtulan bir örgütlenme. Hepsinden öte, Yeraltı Maden - İş'in anarşistlerin, öğrencilerin ve hatta yer yer komünistlerin sendikası olduğu, kendilerinin CHP nin sendikası oluşu, bu nedenle de devletleştirilen işletmelerde kendilerinin üyelerinin çalışabileceğine dayanan bir örgütlenme. Ve bütün bunlar işçi sınıfı adına, işçi sınıfının devrimci (!) sendikal örgütlenmesi adına yapılıyor.

Devletleştirilen bir işletmeden işçiler işten çıkarılıyor ve tam dört ay sonra faşistleşen sarı sendika tarafından içinde yaşadığımız politik ortamın gereği gerici bir hareketle ayaklandırılıyor. İşçiler çok doğal olan çalışma hakkı istiyorlar ve beraberinde Yeraltı Maden - İş'i istemiyorum diye bağırtılıyorlar. Maden işçilerinin gasbedilen çalışma hakkının arkasına gizlenilerek faşistlerin devrimci hareketimize saldırısıdır bu. Ancak yetişiyoruz bu eyleme, faşistlerin elinden alınıp doğru mücadeleye, işsizliğe, açlığa, yokluğa bizleri iten düzene karşı ve o düzeni şu veya bu şekilde korumaya çalışanlara karşı yönlendiriyoruz.

Aynı anda aynı bölgede yaşanmaktadır bu olaylar. Ve devrimci sendikal hareketimiz, ancak sendikaların yöneticilerini bağlayan kuyrukçu, çıkarıcı, revizyonist anlayışı bir sakat uzuv, organ olarak gördüğünden, işçi sınıfı düşmanlarına karşı mücadele bu sakat uzvu tedavi ederek, olmazsa kesip atarak sürdürecektir. Zira maden işçilerinin girdiği mücadele işçi sınıfının mücadelesinin bir parçası olarak, sakat, hastalıklı uzuvlarla, çatlayan çürüyüp kokuşan bir düzeni onarma anlayışlarıyla yürütülemez. Ekonomik ve demokratik hakların alınmasında

teslimiyetçi, egemen sınıfların politik baskılarının kudurganlık derecesini bulduğu sıralar kaçan; nasıl gelirse gelsin yeter ki, sendikanın üyesi olsun anlayışları ile yola çıkan REVİZYONİST - REFORMİST görüşleri de kitlelerin içinde mücadele ile mahkûm edeceğidir.

T.K.İ. TRAKYA LİNYİT İŞLETMESİ

Küçük bir işletme. Toprağın beslemediği veya toprağı olmayan maden işçilerinin çalıştığı bir devlet işletmesi. Toplantılar yapılarak arkadaşlarımıza devrimci sendikal anlayışımız anlatılıyor. Ekonomik ve demokratik hakların alınması mücadelesinin ne olduğu kavratılıyor. Alınan, en iyi gibi görünen ekonomik ve demokratik hakların bir anda elimizden çıktığı, çıkabileceği, çünkü karar merkezi denilen yerlerde işçi sınıfının bulunmadığı anlatılıyor. Ve bu toplantılar sonunda işçi arkadaşlarımız örgütlenmede karar vermek için kendi aralarında tartışmalara geçiyorlar. Karar veriliyor oy birliğiyle; Yeraltı Maden - İş'te örgütlenecektir.

Yetki işlemine giriyoruz. Ancak bu işyeri için sendikamızdan önce yetki işlemi başlatan bir sendika ile karşılaşıyoruz. Aynı işkolunda ve aynı konfederasyonun üyesi olduğumuz Dev Maden - Sen. İşçi arkadaşlarımızla tartışılıyor. Hiç bir işçi arkadaşımızın ilişkisi bulunamıyor. Soruyoruz bu sendikanın yöneticisi arkadaşlarımıza ve diyoruz ki, «Tek bir üyeniz varsa biz yetki işlemine girmeyelim.» Ve bir örgütlenme anlayışı sergileniyor öntümüzde. Raporumuzun ilk bölümlerinde, içinde yaşadığımız ortamı ve muhtemel gelişmeleri belirtirken; faşist mihrakların Türkiye'de istedikleri «açık faşist bir yapı»nın oluşturulmasına karşı, faşist baskı ve faşist katliamlara karşı, egemen sınıfların ekonomik ve politik

saldırılarına karşı direnecek, dikilecek işçi sınıfını, örgütlemenin yolu bu değildir. «Biz sendika olarak ekonomik ve demokratik hak alma uğraşı veririz. Onun ötesi bizi ilgilendirmez, görevimiz değildir.» diyorlarsa bu yöneticiler ağızlarına işçi sınıfı ve onun kurtuluşu sözcüklerini almasınlar. Zira yaptıkları işçi sınıfına ihanettir ve «yolumuz işçi sınıfının yoludur» diyerek egemen sınıfların çatırdayan düzenini onarma yolundan başka bir şey değildir. Ve bütün bu engeller maden işçilerinin devrimci sendikal örgütlenmesini engelleyemeyecek, işyerlerinden başlayıp düzene kadar uzanan haklarının alınması mücadelesinde bir bir yıkılacaktır.

İZMİR ÇAMALTI TUZLASI

Sendikamızın kuruluşundan buyana örgütlenme çalışması yürüttüğümüz Tekel Çamaltı Tuzlası, 1980 yılında faşistleşen EMİŞ boyunduruğundan çıkarılacaktır. Bu işyeri örgütlenme çalışmalarında eksikliklerimizin varolduğunu kabul etmek zorundayız. Bu da saptanan programlı bir eğitim-örgütlenmeyi sürekli kılamamamızdır. Diğer alanlardaki yoğun saldırıların göğüslenmesi yanı sıra artan ekonomik baskıların arkadaşlarımız üzerinde yarattığı yılgınlığı ve de bakışların salt paraya dayandırılmasıdır. Türkiye’de, Çalışma Bakanlığı’nı kararının çıkması sırası ilk referandumu yargı kararıyla uygulattığımız Çamaltı Tuzlası yeni bir programlama ile ele alınacaktır. Referandumu kaybetmemize rağmen arkadaşlarımızın toplu iş sözleşmesinden, sarı-gangaster sendikanın sözleşmesine koyduğu «yararlandırmama» maddesine karşın yararlandırılmıştır. Ancak beş aylık bir farkın alınmasında yargı organı yolunun tek yanlı olarak ele alınması olumsuzluk

yaratmıştır. Bu örgütlenmelerimiz içinde en olumsuz olanı gözükebilir. Ancak yine de söylediğimiz gibi işçileri sadece sendikalı kılıp ondan üyelik sayısı olarak yararlanma değil maden işçilerinin devrimci sendikal hareketin içinde toplanmasıdır amacımız. Ve bu 1980'de Tekel Çamaltı Tuzlası, ekonomik ve demokratik hakların alınmasının sendikal alanda «yetki» adıyla tanımlanan bir ara noktası kazanacaktır.

Örgütlenme çalışmalarımızı, daha bir çok işyeri ile çoğaltmak mümkün. Örneğin bir Divriği, Murgul çalışmaları üzerinde uzun tartışılması gereken ve devrimci sendikal hareketimizde önemli birer sıçrama sağlayacak olan yerlerdir. Egemen sınıfların demir-çelik hammaddesi açısından gözü gibi baktığı, ancak büyük çoğunluğunun anti-faşist insanlardan oluşmasından dolayı yoğun politik baskıların, faşist saldırı ve oyunların oynandığı bir bölgedir Divriği/Cürek. Bu derece yoğun anti-faşist yapıya sahip olmasına karşın gündeminde dinsel çatışmaları sürekli var eden, devrimci düşünceleri sürekli çarpıttıran, işçilerin haklarının alınmasında susan ama olmadık yerde yöredeki bir gelişmeye karşı devrimci (!) bir tavırla önderlik eden bir sendikal yapıya sahiptir. Toplu sözleşmelerinden grevlerine kadar, sendikal örgüt yönetimlerinden çalışmalarına kadar katkıda bulunmaya çalıştığımız bu işyerinde eğitim-örgütlenme yeni baştan eleştiri-özeleştirme mekanizması işletilerek ele alındı. Murgul KBİ işçileri geçilen olayların, yaşanan günün, sendikal örgüt-lülükteki aksaklıkların ve yaşanan yenilgilerin içinden gelmektedirler. Kurulan sağlıklı ilişkiler sürdürülecek, çalışmalar açıklıkla söylemek gerekir ki sadece maden işçilerinin değil Türkiye sendikal hareketinin bir sıçrama noktasını yaratacaktır.

10.

BÖLÜM

YERALTI MADEN - İŞ TOPLU SÖZLEŞMELER

Toplu sözleşmeler, işçilerin ağırlaşan hayat şartlarında daha iyi ekonomik ve demokratik haklar alabilmek için patronlara karşı bir silahtır. İşyerlerinde vermiş olduğumuz işgücümüzün karşılığını, en temel gereksinim duyduğumuz maddeleri alabilecek bir ücret, sosyal hak alarak çalışmak isteriz. Sosyal haklar genellikle sendikalar arasında bir yarış konusu edilerek gerçekte işçilerin sarı sendika çemberi altında hapsedilmelerinde kullanılmaktadır. Diğer taraftan da sanki patronların bir ianesi gibi, yardımı, bağışi gibi gösterilmektedir. Oysa bütün sosyal haklar ücretle birlikte işgücünün karşılığıdır ve iane değildir.

Ücret ise işgücünün karşılığı olduğu halde patronlar emeğin karşılığı olarak ifade ederek yutturmaya

çalışmaktadırlar. Emek bir mal değildir, ne değeri olur ne de fiyatı. Emek hayatın yaratıcısıdır. Patronlar işçilerin iş yapacak, değer üretecek iş gücünü satın alırlar. İşte oda ücrettir. Ücreti ne kadar düşük tutarlarsa, yani patronlar işçilerin iş yapma gücünü ne kadar ucuza alırlarsa okadar fazla kâr (artı-değer) elde edeceklerdir. Bizler ise kendimizin, ailemizin, çocuklarımızın geçimlerini sağlayabilecek, koruyabilecek, besleyebilecek yeterli ücreti almak için mücadele ederiz.

Toplu sözleşmeler sadece ücret sağlamak temeli üzerine oturmaz. Beraberinde iş güvencesi, can güvenliği, sağlık ve insan onuruna yaraşır çalışma düzeni konularını da içerir. İş güvencesi olarak gördüğümüz «disiplin kurulları» ve işyerlerinde suç ve cezayı belirleyen kararlar tek taraflı, patronların eline bırakılmamalıdır. Disiplin Kurulu oluşumundan kararların alınmasına kadar işleyişte eşit haklara ve demokratik yönüne ağırlık getirilmesi sözleşmelerimizde önemle üzerinde durduğumuz yöndür. Ve patronlar Disiplin Kurulu kararı olmaksızın, her nedenle olsa dahi işçilerin iş akitlerini fesh edemezler. Öyle ki, bugün içinde yaşadığımız soygun ve sömürü düzeni, faşist saldırılar bizleri direnmeye, korunmaya ve de tarla tapan kavgalarına kadar götürmektedir. Bu durumlarda, tutuklanan işçi arkadaşların iş güvencesi yine bu kurullarda sağlanmalıdır. Nitekim işçi arkadaşımızın «ceza» yemesi söz konusu olsa bile cezasının sonrası çalışıp çalışmamasına bu kurul karar verecektir.

Ayrıca işyerlerinde «işlenen suç ve ceza» işleyişi dikkatli ele alınması gereken bir yöndür. Kime göre suç ve neye göre ceza? Patron sınıfının çok çalıştırıp az ücret ödeyerek çok kâr edebilme amacıyla işyerlerinde uyulması gereken bir yığın kurullar dizi getirdiği

bilinen bir gerçektir. Bunlara karşı çıkılması işçinin suçlu olmasını getirir ve hatta ücret cezası yemekten öte işinden olması an meselesidir. Bu da işçilerin yoğun sömürü ve soygunun içinde tutulmasında bir bas-
kı aracı olmaktadır. Sendikal örgütlerinin buna «evet» demesi gibi sarı ve gangaster bir yapısı da varsa işçi devrimci bir sendikal örgütlülüğü yaratma doğrultusunda adım attığında suçlu sayılacaktır. Çünkü işyerinin ahengini, huzurunu bozmuştur. Oysa bizler burada suç ve cezaya patronun kendisini veya vekillerini dahil edebilmeliyiz. Örneğin :

«işçinin hatalı ve işverenin yersiz davranışlarını önlemek üzere işyerinde suç ve cezaları belirlemek disiplin kurulunun görevidir.»

şeklinde sözleşmelerimize getirdiğimiz bir işleyişle bunu önleyebilmekte hatta işveren vekillerinin işçilerin örgütlülüğünü hedef alan davranışları sonucu Disiplin Kurullarını işletmek mümkün olmaktadır.

İşçiler arasında dil, din, bölge ayrımı yaratma yönlü geliştirilmeye çalışılacak bir oyun ve hatta insanlık suçu olarak, faşist düşüncüyü yayma (bunlar özellikle işyerlerine patronlar tarafından sokulmaktadır) suç kabul edilmelidir. Ve işten çıkarılmayı gerektiren cezalar verilmelidir. Bu konuda sözleşmelerimize açık açık yazdığımız maddelerle tavrımızı belirtmişizdirde.

Can güvenliği başlı başına bir bölüm olmalıdır sözleşmelerde. Maden patronlarının gerekli araç ve gereci sağlamadan, yatırımları birer gider olarak gördüğünden yapmadan işçilerin kollarına dayalı, en geri üretim yöntemleri uygulamaktadırlar. Bu da ölümleri yaralanmaları getirmektedir. Biz bunlara daha fazla, da-

ha fazla kâr amacıyla patronların neden olmasından dolayı «iş cinayetleri» diyoruz. Yeni Çelteç işletmesinde özellikle boyutları üst düzeye çıkan uyuşmazlıklara gidilmiştir. 26 günlük grev sonrası yeraltı denetlenip kontrol edilmeden arkadaşlarımız ocaklara sokuldu- lar. Ocak emniyet mühendisi izine gönderildi. Yönetimin sebep olduğu yangın tüm ocağı sardı. Ve aynı anda emniyet şefi de izine gönderildi. Maden işçilerinin en güvenli ortamda, can güvenliği sağlanarak çalışması gerekirken bunu denetleyip sağlayacak kişileri izinli kılmak gibi bir olay patronların maden işçisinin canını hiçe saydığı açıkça gösteriyordu. Çıkan bir yangın, gaz doldurulan bir baca arkadaşlarımızı aramızdan alırken, işyeri baştemsilcisi arkadaşımız da bunlara karşı çıktığı için 17. maddeye göre işten atılmaya çalışılıyordu.

Patron temsilcisi görmemekle birlikte kendilerini o yere oturtan mühendislerle bu konuda bile yaklaşım sağlanamazken, maden işçisi arkadaşlarımızın can güvenliğini savunmamız ve bu konudaki kararlılığımız, «sorun şu veya bu şekilde çözülür. Önemli olan Yeraltı Maden - İş'in düşüncesinin değişmesidir.» yanıtıyla bile karşılaştık. Bu açıkça şuydu; devrimci sendikal anlayışımız içinde maden patronlarına karşı tavizsizliğimiz, uyuşmaz tavrımız, uzlaşmacı «ilericiler» tarafından da kabul görmüyordu. Can pahasına, kan pahasına çalışmak zorunda tutulmaya karşı eylemli uzlaşmaz tavrımız sürmelidir.

İşyerlerinde itmeye kakmaya dayalı, dayağa, küfüre, hakarete dayalı çalışma düzeni kaldırılmalıdır. İşi saptanmış olan bir arkadaşımız, işverenin birden fazla işi tek kişiye gördürmeye dayalı sömürsünde, daha farklı işlere itilip kakılabilmektedir. Bütün bun-

lar sözleşmelerde kesin yer alacak şekilde engellenmelidir. Örneğin: İşçi saptanan işçi başka işte çalıştırılmaz, işçiye çalışması için gereken araç ve gereç verilmedikçe işinden sorumlu tutulamaz ve çalışıyormuş gibi ücretini alır.

İşkolumuzda önemli olan bir diğer nokta maden patronlarının kârlılığın en üst boyutlarındaki dönemlerde ocakları çalıştırıp diğer dönemlerde işten çıkarmalara girmesidir. Özellikle madenin tükendiğine dayanan veya köylülüğün sorunlarından yararlanılarak yapılan bu işlemlere karşı önlem getirilmesi gerekmektedir. Örneğin; maden patronu bu gibi durumlarda bilimsel araştırmalara dayanan raporunu sendikaya çok önceden sunmak ve doğruluğu kanıtlandıktan sonra işyerini kapatma hakkını kullanmasına izin verilebilir. Maden ocağında cevherin bitmesi ile fabrikanın hammadde bulunamaması nedeniyle kapatılması arasında büyük fark vardır. Hammadde sağlamaya zorlamak ve fabrikeyi çalıştırmak veya bizzat işçilerin çalıştırması eylemi doğrudur. Ancak, cevheri tükenen ocağı çalıştırmak nasıl olacaktır. Bu nedenle bitişin bilimsel belgelenmesi gerekir. İkinci önemli nokta ulaşımın zorlaşması, pazarın daralması nedenlerine dayalı işten çıkarmalardır. Bu birinciden daha farklı bir yön olup bu konuda maden patronlarına kesinlikle taviz verilmemelidir. Bu gibi durumlarda işçi arkadaşlar tüm haklarını alarak bekleme durumuna geçebilirler. Böyle bir uygulamayı «asgari ücret alarak bekleme» şeklinde sözleşmelerimize geçirmekteyiz.

Öz olarak sunduğumuz, bir toplu iş sözleşmesi hazırlığından savunulması ve kabulüne kadar tümüyle işçi arkadaşlarımızın kararına bağlı olmalıdır. Örgüt içi işleyişte toplu iş sözleşmesinin ilk taslaklarının ha-

zırlanması konseylerde başlamalıdır. Bu hazırlıklar aynı zamanda bir eğitim, öğrenilenlerin bir tekrarı, içinde yaşanan düzenin bir kez, bir kez daha gözlenmesi tanınması olmalıdır.

İlk taslakların hazırlanıp sonuç toplu sözleşme dairesinden süzgeçten geçirilmelidir. Yani talepler örgüt hiyerarşisi içinde süzülerek ve daha geniş bir açıdan bakılarak toparlanıp tekrar konseylere, işyerlerine ulaşmalıdır. İlk taleplerin yansıdığı taslak yeniden tartışmaya açılır çalışmanın içindeki arkadaşlar gördükleri eksikleri, hataları, yanlışlıkları tesbit edip sözleşme masasına gidecek taslak haline getirirler.

Savunu işçi arkadaşlar tarafından yapılırken, bu savununun sağlıklı, düzenli ve koşulların göz ardı edilmeden sürdürülmesinde Genel Merkez yetkilisi arkadaşlarımız görüşmelerde bulunurlar. Toplantı sonuçları işçi arkadaşlarımıza sürekli iletilip gelişmeleri izlemeleri ve son kararlarında sağlıklı olmaları sağlanır. Uyuşmazlık ve grev noktaları sözleşmelerde dönemeç noktalarıdır. Zira grevler biz işçilerin patronlara karşı mücadelemizde bir savaş okulu olmaktadır. Masa başı diplomasisi bitmektedir. Bir yığın saldırıya, yıpratmaya, açlığa karşı direneceğimiz ve en önemlisi işçi sınıfının iktidar doğrultusundaki verilecek mücadelenin, bir parçası olarak işyerindeki başlatılan ilk adımı olmaktadır. Bu nedenle grev uygulamalarında ilişkimiz köylere, kasabalara kadar uzanmak, ilerici, devrimci kişi ve kuruluşlarla ortak mücadele yürütmek ve de diğer işyerindeki arkadaşlarımızla omuz omuza olmakla yürütülebilecek mücadeledir. İyi bir ücret, sosyal hak ve iş güvencesi, insanca bir çalışma düzeni istegimiz reddedildiği için grev uygulamaktayız. Biraz genişletelim. İşyerinde insanca bir çalışma düzeni için

grev uygulaması, düzendeki soygun ve sömürünün kaldırılması için verilen iktidar mücadelesinin adımıdır.. İşte ozaman sömürü ve soygunun rehavetiyle yaşayanlar, yani patron sınıfı yani egemen sınıflar boş durmayacaklardır. Saldırı, dipçik, kurşun, ip hepsi, ama hepsi revadır bizlere o zaman patron sınıfı için. İşte grev bizi işyerindeki haklarımızın alınmasında olduğu kadar işçi sınıfının bir parçası olarak bu mücadeleyi öğrenmemize ve hazırlanmamıza da yardımcı olacaktır. Onun için diğer işyerlerindeki arkadaşlarımızla, köylü arkadaşlarımızla, ilerici ve devrimcilerle omuz omuza olmamıza gerek vardır. Öğrenecek, öğrenecek ve öğreterek yürüyeceğiz.

ÖRNEK TOPLU SÖZLEŞMELER

İşkolumuzda ilk kez tutarlı bir sözleşme ilk kez örgütlü grevi ve direnişi yapan bir sendika olarak övünebiliriz. Tüm sözleşmelerimizi, hazırlık çalışmalarından toplu sözleşme masalarına, grevlerden imzalanmalara kadar her yönüyle en tutarlı eylemlerimizin ürünü olarak gösterebiliriz.

Ancak bir önemli nokta var. Toplu sözleşmelerle işçilerin birliğinin işyerlerinden başlayarak başlatılması doğrultusunda doğru devrimci tavır alınması. Bu konuda sendikamızın yaşadığı, başarılı olduğu iki toplu sözleşmeyi örneklemek gerekecektir.

TÜRKİYE ŞİŞE CAM FABRİKALARI A. Ş. MARMARA ADASI TOPLU SÖZLEŞMESİ

Marmara adasındaki kalker ve dolomit ocaklarında çalışan arkadaşlarımız sendikamız çatısı altında top-

layıp ilk sözleşme için taslaklarımızı hazırladık. Ancak önemli bir noktayı yakalamıştık. Türkiye'nin bu en büyük holdingine karşı DİSK üyesi beş sendika olarak toplu sözleşme masasındayız. DİSK'e, Petkim, Maden-İş, Hürkam - İş, Dev Maden - Sen ve Yeraltı Maden - İş'in aynı patrona karşı ayrı ayrı işyerlerinde ekonomik ve demokratik haklar mücadelesi verdiğini, ancak bir-birleri ile ilişkilerinin olmadığını ilettilik. İşçilerin birliğinin bu derece somut yaşanan bir ortamda sağlanması kadar doğru olabilecek bir adımın atılmasını önerdik. Ne yazık ki bu sağlanamadı. Yapılabilecek diğer bir eylem aynı iş kolunda bulunduğumuz Dev Maden-Sen.e ortak mücadele önerisi götürüldü. İşçi arkadaşların işyerlerine gidip gelerekte başlatılacak bu ortak mücadelenin DİSK içinde tek sendika olma eyleminde de işçilerin birleşmesi adımı olacağı savını götürdük. Ne var ki, o da sonuç vermedi.

Başlayan görüşmeler uyuşmazlıkla sonuçlanıyordu. Dev Maden - Sen'in örgütlü olduğu silis kumu ocaklarının patron tarafından kapatılıp işçilerin iş akitlelerinin fesh edildiğini duyduğumuzda şaşırmadık. Nitekim patronun bu işyeri kapatma ve işçilerin iş akitlelerini feshi eylemi Soda Sanayinde de devam etti.

Uyuşmazlığın son toplantısında iki önerimize yeni bir öneri ekledik. Ücret artımını kabul ediyorduk ancak patrona üstünlük tanıyan Disiplin Kurulunun kaldırılarak İşyeri Komitesinin bu görevi üstlenmesini önerdik. Üçüncü önerimiz ise şu oldu. «Konfederasyonumuz üyesi ve aynı iş kolunda bulunan Dev Maden-Sen'in örgütlü olduğu işyerini açıp, işçilerin fesh etmiş olduğunuz iş akitlerini geri alacak ve toplu sözleşme görüşmelerine devam edeceksiniz.» Ancak sözleşme masasında bizim irademiz geçerli olmadığına göre biz ma-

saya kadar konuşmuştuk. Ve sendikamız sözleşmeyi bağtlayıp masadan kalkarken Dev Maden Sen yöneticisi arkadaşlarımız masaya oturuyorlardı. İşyerinden gelen arkadaşlarımızın ilk kez katıldıkları ve işçi sınıfı birliğinin buralardan başlatılmasında bile var olan ek-sikliğimiz örgütsellikte hangi noktaya uzandığını gör-dükleri bu sözleşme, bu yönüyle örnek bir sözleşme-dir.

ÇINKUR A. Ş. BELBAŞI İŞYERİ TOPLU SÖZLEŞMESİ

Çinko Kurşun Metal Sanayii A. Ş., Belbaşı işyerin-de ikinci dönem toplu sözleşmede işçi sınıfının en temel ilkelerinden olan «birlik» ilkesine dayanarak Dev Maden - Sen'e ortak mücadele önerisi götürdük. Bu öneriyi DİSK'e de iletirken önerilerini istedik. Önerimiz, DİSK üyesi iki sendikanın birleşmesi sorununa da katkı getirecekti. Zira birleşmeden anladığımız iki sendikanın yöneticilerinin bir masa etrafında toplanıp karara varmaları değildi. Yöneticiler kadar tüm üye maden işçisi arkadaşlarımız da devrimci sendikal hareketin bu iş kolundaki birliğini yaratmada var olmalıydılar. Bir toplu sözleşme mücadelesinde, özellikle aynı patrona karşı verilen mücadelede bunun en sağlıklı adımları atılabilirdi. Ancak yanıt alamadığımız bu çağrıyla direttik. Öyleki işyerinden gelen temsilci arkadaşlarımızın da katılımıyla bizzat giderek götürdük. Yine yanıt alınmıyordu. Ve konfederasyonumuz 1 Mayıs olayları nedeniyle aksayabileceğini düşündüğümüz bu eylemde de seyirci idi. Gerçekte örgüt işlemiyordu. Buna bir de dar grupçu çıkar anlayışları eklenince sorun çözümsüzlük olarak kalıyordu.

Ocaklarda cevherin tükenir konuma gelmesi, yeni çalışma yeri açabilme amacıyla yapılan zorlamalar ekonomik haklar konusunda direktmemizi «grev» boyutuna getirmiyordu. Zorlamalarımız bizim eksikliğimiz olabileceğini kabullenebileceğimiz küçük olumsuzları da gündeme getiriyordu. Cevherin tükenmesi ve sözleşmenin bağitlanmamasının getireceği ekonomik kayıp işçi arkadaşlarımızın gündeminde yer almaya başlıyordu. Sonuçta ortak kararımız şu oldu: «İş güvencesi, sağlık, çalışma düzeni vb. konularda taleplerimiz eksiksiz kabul ettirilmiştir. 140 TL. ücret artırımını kabul ettirebilirsek imzalayalım ve Dev Maden-Sen'in örgütlü olduğu yerlerde daha iyi ekonomik hak alınabilmesi için oradaki maden işçisi arkadaşlarımızın mücadelesini destekleyelim. Yöneticilerin siyasi tercihlerinden kaynaklanan dar, grupçu, dayatmacı davranışları yöneticileri bağlar, işçileri suçlu kılmaz.»

Sözleşme böyle bağitlandı ve arkadaşlarımız bu tavırlarını sürdürdüler. Söylenecek söz bırakmayan örnek bir sözleşme diyebiliriz Çinkur Sözleşmemize.

1978

TOPLU SÖZLEŞMELERE SALDIRI

Raporumuzun 7. bölümünde sözünü ettiğimiz ve işçi sınıfına bir ihanet belgesi olan «Toplumsal Anlaşma» toplu sözleşmelerin özünde var olan işçilerin patron sınıfı karşısındaki pazarlık edebilme hakkını elinden almaktadır. Sendikaların toplu sözleşme görüşmeleri adı altında masalara oturup tartışmaları bir yutturmacadan öte gitmeyecektir. Zira ücretlerden sosyal haklara kadar tümü, iş güvencesinden çalışma düzenine kadar tüm demokratik haklar patron sınıfının ta-

yin ettikleri olacaktır. Sendikalar bunun altına imza atma zahmetinden başka bir zahmete girmeyeceklerdir. Bütün bunlar doğaldır ki Toplumsal Anlaşmayı kabullenen sendikalar içindir.

Toplumsal Anlaşmaya göre 1976 yılında alınan ücretlere 1978 yılına kadarki iki yıllık fiyat artışları oranında zam yapılacaktır. Bu zam olarak, belirtilmemiştir de «ücret artışının tavanı», «istenebilecek en yüksek ücret» olarak tanımlanmıştır. Böylece ücret artış oranı dondurularak, işçilerin geçimleri için gerekli ücret olan «gerçek ücreti» de dondurulmuş olmaktadır.

Toplumsal anlaşmaya göre «toplumda barış ve huzuru bozucu davranışların» karşısında olma ve «işçi fazlasının başka işyerlerine nakli» yapılabileceği kabul-enilmektedir. Bu yoğun soygun ve sömürü içinde işçi önderleri arkadaşlarımızın karşı çıkışını, faşist baskı ve saldırılara karşı çıkışlarımızı «huzuru bozucu» davranışlar olarak görüp, «işçi fazlası» adı altında işyerlerinden uzaklaştırmayı getirmek demektir. Açıkçası işçi sınıfının köleleştirilmesi demektir. İş güvencesinin, insan onuruna yaraşır bir çalışma düzeni yerine patronun baskı ve tehditlerine dayalı soygun sömürü içindeki çalışma düzenini pekiştirmesi demektir.

Bütün bunları kabullenen Türk - İş ve bağlı sendikaları «Devlet Sendikacılığını» (Kontrollü Sendikacılığı) kuruluşlarındaki yeri pekiştirerek açıklıkla ilan etmiştir. Ve bugün örgütlülüklerinin % 90'ı devlet işletmelerinde olmak üzere yapılan sözleşmeler «toplumsal anlaşma» sınırları içindedir. Ve de yapılan sözleşmelerle devlet işletmelerindeki sarı-gangaster sendikacılığı pekiştirmeye çalışacaklar, yükselen sınıflar mücadelesinde bir süre daha kendilerini koruyabileceklerdirde. İşçilerin patronun devlet olduğu işletmelerde

«devleti» tanımamaları için, onun en azından işyerinden doğan hakların alınması, korunması doğrultusunda hedef alınmaması için varedilen sarı sendikalar işçileri boyunduruklayabileceklerdirde.

Toplumsal anlaşmayla işçilerin devrimci sendikal örgütlenmelerine çekilmeye çalışılan engeli aşacağız. Nitekim «devlet baba»nın gerçek yüzünü mücadelenin içinde tanıyan Aşkale maden işçisi arkadaşlarımız, bu toplu sözleşmede de toplumsal anlaşma ile bir kez daha somut karşılaştılar.

Görüşmelerde ekonomik taleplerimiz sürekli «toplumsal anlaşma» duvarı ile karşı karşıya kalıyordu. Güçler dengesi yapılıyor, koşulları değerlendiriyoruz ve mücadeleyi kendi alanımıza çekmeye çalışıyorduk. Bıkmadan, usanmadan tartışıyor ve uzun süre kendimizin işlettiği işletmenin hala tamamlanamayan en temel malzemelerinin getirilmemiş olması, geçilen dönemlerden buyana omuzlarımızda ağırlığını iyice hissettiren ekonomik baskı göz ardı edilmeden direniyoruz. Tek tek rakkamlara dayalı ücret sınırını aşmanın yolunu, arkadaşlarımızın gücü açıyordu. Ücret artımını kabul ediyorduk ancak yapılan işe göre yeni bir ücretler çizelgesinin oturtulmasını da sağlıyorduk. Ücretler çizelgesinin uygulanması üzerine yaptırdığımız kabuller, «toplumsal anlaşmanın» ücret sınırını yırtıp atmıştı. Çayırılı ve Aşkale işletmesinde çalışan arkadaşlarımızın ekonomik yönlü taleplerini kabul ettirmeleri «Toplumsal Anlaşma»nın güvencesi altına alınan Türk-İş Maden Federasyonu'nu epey kızdırmıştı. Ve devlet acele onu korumakta gecikmedi ve tüm Türkiye çapında uygulayabileceği ve hatta uyguladığı bir protokol yaptı. Bu sendikamızın yaptığı uygulamayı kopya ediyordu. Ancak, uygulamanın nasıl yapılacağını bileme-

meleri, zira uygulama bizzat araştırmaya dayalı olarak işyerlerinden çıkarılmıştır, onları başarısız kılmaktadır.

Ancak bu arada dikkatleri çeken bir uyuşmazlıklar dizisiyle karşılaşıldı. Türk - İş Maden Federasyonu devlet işletmelerinde uyuşmazlıklara yöneliyordu. Sendikamızın işçi arkadaşlarımızın gücüne dayalı başarılarıydı kızgınlıkları ve toplu sözleşmelerine ki, bunlar iş kolu düzeyindeydi, «Toplumsal anlaşmayı kabullenmeyen DİSK ve bağlı sendikalarıyla yapılacak toplu iş sözleşmelerinde bu sözleşmede belirtilen haklardan fazla hak vermemeyi işveren kabul eder. Verildiği takdirde Maden Federasyonu üyelerine iki misli uygulama yapılır...» kaydına rağmen başarılı olamamışlardı. Yanıldıkları patronların vermemesine güvenmekti. Onlar zaten vermezdi. İşçilerin mücadelesiydi kazanılan.

Toplumsal Anlaşmanın getirdiği önemli bir tartışma açıldı; «Yönetime Katılma», «İşçiler Yönetime Katılacak». Çatırdayan, kokuşup çürüyen kapitalist düzeni onarabilme amacıyla işçileri alabildiğine sorumlulukların altına iten «Yönetime Katılma»nın ne menem şey olduğu raporumuzun 7. bölümünde açıklanmakta. Biz bu bölümde buna karşı getirdiğimiz ve uyguladığımız «İşyeri ve Merkez Komiteleri»ni açıklamaya çalışacağız.

İŞYERİ VE MERKEZ KOMİTELERİ

Sendikamızın kuruluşundan buyana hayata geçirme uğraşı verdiğimiz bu komiteler 1978 yılında işlevini yerine getirmeye başladı diyebiliriz. Zira bundan önce işyerlerinde patron adına —devlet veya özel— komi-

telere katılanlar işçilerin kendileriyle eşit haklara sahip olarak bulunmasından gocundular. Toplantıları terk etmek, tartışmaları ve sonucu belgeleyecek tutanakları imzalamamak yönlü davranışlar gösterdiler. Bir süre sonra temsilci işçi arkadaşlarımızın yorgunluğundan, komitenin ana işlevini göz ardı eden bilgi eksikliğinden yararlanmaya kalktılar. Yenilenen kadrolar, artan bilgi komiteleri işler konuma getirdi ve köşeye sıkışan patronlar oldu.

Ve bugün Yeni Çeltek işyerinde tam uygulanır Aşkale işyerinde yeni yeni oturmaya başlayan «işyeri komiteleri» tüm işyerlerinde aynı işleyişe ulaştırılacaktır. Merkez Komite çalışmalarında en büyük tehlike çoğalan işyerleri nedeniyle Merkez Yürütme'nin yetişmemesinden çok bürolaşmadır. Burada kendi öz eleştirimizi de yapmış olmaktadır. Bu konuda kadrolaşmaya yönelinmediği takdirde işyerlerinden gelen sorunların «Merkez Komitelerde» yığılması ve katılanların bürolaşması gelebilir.

«Yönetime Katılma» modelini öz olarak ele alırsak; egemen sınıfların içinde buldukları krizden çikış için devlet işletmelerinde, kurumlarında verimliliği ve üretimi artırma hedeflenmiştir. Bunun için işçileri sorumlu tutan ve büyük bir yutturmayla fedakarlık yapmaya çağırınlar tüm ekonomik yükü işçilere yükleyen işleyiş şöyle sağlamaktadırlar,

- İşçi ve patron temsilcilerinden oluşan kurulda işçiler sadece görüşlerini belirteceklerdir.
- Devletçe saptanacak politikanın dışına çıkılmayacak, devletçe yapılan tüm plan, program tartışmasız uygulanacaktır. Tartışma ve oylamalar bu plan ve programların uygulanması için-

de doğan sorunlar olacaktır ki, burada da başkan patron (adına) oy üstünlüğü ile her zaman denetimi elde bulunduracaktır.

- İşçi temsilcileri ilgili kurulda işçilerin sosyal haklarının, ücretlerinin, izinlerinin uygulanmasında etken olabilecek tartışabilecek.
- İşçi temsilcileri kurulda bulunduğundan işyerine ilişkin işçilerin sorunlarıyla ilgili konularda bile sendika devreye giremeyecektir.

Burada açıkça görülen ve adına kapitalist düzen dediğimiz düzende tüm yetki tepede toplanmıştır. İşçileri, köylüleri, yoksul halk kitlelerini bu düzenle ilgili tüm bilgilerden uzak tutarak, yoksun kılarak küçük eylem alanlarına hapsederler. Bu da emekçi kitlelerin sürekli yönetilenler konumunda kalmalarını getirir. İşte yönetime katılma dedikleri yutturmaca, aldatmaca o küçük alanda tepeden alınan kararlara uyan, yani yönetilenler olarak tutacaktır. Ama «sen yönetime katıldın, koştur» denilerek bir eylemin içinde de olacaktır. Nereye, kimin için koşturacağını sormadan didinecek. İşte işçi sınıfı kendi devrimci mücadelesiyle bu yapıyı parçalayıp yerine en geniş kitleleri karar ve uygulamada yetkili kılacak yapıyı kuracaktır, kurması gerekir. Çünkü sınıf olarak kurtuluşu buradadır. Peki böyle bir yapıya hazırlık olabilecek, politik olarak pişerek geleceğe hazırlanacak uygulamalar ne olabilir?

İşte sendika olarak biz «İşyeri Komiteleri»ni böyle bir yönde atılan adım olarak gördük. İşçi temsilcisi arkadaşlarımız, arkadaşları, örgütü tarafından denetlenebilir ve işletmenin teknik, ekonomik, sosyal tüm konularda kararlara katılıcı olarak katılmalarını sağlamaya çalışıyoruz. Komitenin görevlerindeki daralmayı

sözleşmenin içinde genişletmeyi sağlıyoruz. Örneğin : Yeni Çelttek, Aşkale işletmelerinde patronların yatırımlar konusundaki uyarlamalarını bozabiliyor, seçilecek teknik konusunda yapılacak işler konusunda kararları aldırabiliyoruz. Toplu iş sözleşmesinin bazı maddelerinin değiştirilmesi gerektiği, dönemin koşullarında uygulanırlığını yitirdiğini söyleyerek değiştirilmesini merkez komitesine öneri olarak götürülebilir. İşçi işe alınması, işe yeni girenlerin üretimden sorumlu tutulmadan eğitime alınmaları, sözleşmeden gelen ekonomik hakların dağıtılmasında zamanlamadan niteliğe kadar karar verme bu komitenindir.

Komitenin oluşumunda işçi arkadaşlarımızla patron temsilcileri eşit sayıdadır ve eşit haklara sahiptirler. Ve işçi temsilcisi arkadaşlarımız 20 kişilik işçi konseylerinden başlamak üzere, yönetim kademelerinden süzülerek seçilirler. Her konuda konseylerin sözcüklerine, yönetici arkadaşlara bilgi vermek, toplantılar öncesi gündemlerini hazırlayıp, tartışarak toplantılara varacakları sonuçla giderler.

Başta belirttiğimiz gibi komiteleri işletmemek yönelik maden patronlarının özel gayreti, eksikliklerimiz giderilerek komiteler işler konuma getirildi. İşleyiş bize işçilerin kendi yönetimlerine hazırlıklarının yeterliliği konusunda önümüzdeki günlerde bilgi verecek. Şu ana kadar ağırlığı sözleşmelerden kaynaklanan yönüyle olumlu sonuçlar vermektedir. En küçük işyerlerine kadar bu komiteleri elde ettiğimiz pratiğimizle ulaştırıp hayata geçireceğizdir.

11.

BÖLÜM

YERALTI MADEN - İŞ EĞİTİM

Dünden bugüne herkesin ama herkesin ağzından düşürmediği bir sözcüktür eğitim. Boğum boğum etlenmiş parmaklarını masanın üzerinde tıkrdatıp şişen göbeğini yellendirircesine koltuğunu ufak ufak sallayan patronun «Cahil bizim bu milletimiz, cahil. Eğitim şart» dediğini duyarız. Çıktığı kürsüden veya ekrandan eğitimin fazileti üzerine nutuk atan gravatlı iyi giyimliler görürüz. Yüzlerce kişinin kurşunlanması, öldürülmesi, katledilmesinde parmağı olan, konuşurken ağzının kenarından kan damlayan, milliyetçi (!) eğitimden dem vurur. Ucu bucağı gözükmeyen topraklarını iftiharla gösteren ağalar, ulemalar, sarığın altında kırk tilki dolandıranlar hep eğitim der dururlar.

Bütün bunlara dikkat ettiğimizde, eğitim sözcüğünü ağızından düşürmeyenlere baktığımızda bir tek amaca yöneldiklerini görürüz; İçinde yaşanan düzen sürgün gitsin. Zira kapitalizm denilen kâra dayalı, soygun sömürü düzeni başka türlü devam edemez. Çalışanlar bir taraftan doğayı yenebilmek için, diğer taraftan yıllardır kendilerini ezmek, sömürmek isteyenlere karşı mücadele vermiştir. Ve bu mücadelenin kendine kazandırdıklarını arttırdıkça, bilgisini ve becerisini arttırdıkça daha güçlü olmuştur. Birde bu bilgileri belirli bir düzene sokmak, gerçekleri göstermek eklenince ki, bu eğitimidir, çalışanların güçlülüğü daha da bir artmıştır.

İşte bu güçlülük düzenin sahibi, sürdürücüsü egemen sınıfları, ağasını beyini paşasını, patronunu, tefecisini ürkütmüş adına «eğitim» denilen bir çarpıtmayla saltanatlarını sürdürmüşlerdir.

Sömürücü Sınıflar (Patronlar, ağalar, beyler, paşalar, büyük bürotlar, tefeciler...)
eğitimden şunları beklemektedirler :

● Sömürülerinin gizlenmesini isterler. İlk okuldan başlarlar buna. Alfabedeki «yat yat uyu» dan başlamışlardır, «böyle gelmiş böyle gider» atasözlerine kadar uzanan öğretiyile daha gencecikken beyinlerimizi abur cubur bilgilerle doldurup şekillendirerek başlarlar. Radyosu, televizyonu, yayınlarıyla bu devam eder gider.

● İşçilerin, köylülerin, yoksul halkın korkak, ürkek yetişmesini amaçlarlar. Daha küçücük yaşlardan beyinlere korku salan, giderek insanların baş edemeyeceği, karşı çıkamayacağı büyük güçlerin olduğu anlatılmaya, kabul ettirilmeye çalışılır. Artık o büyük güçler

karşısında 'boynumuz kıldan incedir' denilir. Osmanlı'nın fermanından devletin salmasına kadar bu böyle olması istenir. Aşkale'de devletin maden işçilerini açlığa ve yoksulluğa mahkûm eden kararına karşı direnen bizlere «devlete karşı çıkmak mümkünmü, siz şaşırdınız mı?» demişlerdi bir takım kelli felliler ve yılarca boyunlarını suskun satırın altına itmiş yaşlı köylüler ve de «şimdi işi bitiktir Yeraltı Maden - İş'in» diyen «ilerici»ler. Ancak işçiler kendi güçlerinin her sorununu çözebildiği, açlığa, yoksulluğa mahkûm eden güçlerden daha güçlü olabildiğini öğrenmiş ve öğretmiştir. Ancak bu öğreni, pratiğin içinde sağlanmış ve bilgilenmeler bir düzene sokulmuş, sistemleştirilmiştir. Eğer sistemleşmediği sürece hiç bir şey kazandırmayacaktır.

● İşçileri, köylüleri ve yoksul halkı boş hayaller peşinde dolandırıp kurtuluşlarını bu hayallere bağlatırlar? Gazetelerin köşelerindeki kuponlar, milli piyango biletlerinde kurtuluş, insanca yaşam, rahat yaşam aratırlar insanlara. İkilidir burada yapılanlar. Bir taraftan insanları kurtuluşları için kağıt parçalarının arkasına takmak, diğer taraftan gazete satıp, bilet satıp soyup soğana çevirmek ve vurgunlarını devam ettirmek. «Hürriyet Gazetesi ev kiranızı veriyor, günaydın gazetesi mobilya veriyor, tercüman gazetesi hem ev hem araba veriyor.» «Biriktirin kuponları kazanın bunları» diyerek insanları yaşanan düzenin içine hapsedmeyi amaçlamaktadırlar. Böylece diğer taraftan da vurguncuların, kapkaççıların, soyguncuların zenginlikleri yadırgatmaz insanları, diye düşünürler.

● İşçileri, köylüleri, yoksul insanları bencilleştirme amaçları. İlk okul kitaplarından başlar bencilleştirme. «Baba bana top al, baba bana bal al». Na-

sıl alınacaktır. Balın kilosu ile babanın ücreti ne kadardır? Düşündürmemektir daha çocukluktan. Giderek «Gemisini kurtaran kaptan» olur. «El için yanma nare yak çubuğun keyfin are», «beni sokmayan yılan bin yaşasın» atasözleriyle bencillik, teslimiyetçiliğe, korkaklığa gelir dayanır.

● İşçilerin, köylülerin, emekçilerin kendi güçlerine yabancılaştıklarını amaçlarlar. Yine okullardan başlarlar. Tarih kitapları Fatih'in İstanbul'u fethettiğini, Ramses'in piramitleri yaptığını, Alpaslan'ın savaşı kazandığını söyler. Sanki tek başına Fatih savaştı, Alpaslan savaştı, Ramses piramitleri yaptı. Tarih kişilerin tarihi olarak verilerek sınıf mücadeleleri olduğu gizlenir. Ve o savaşları veren, yapıları diken, insanlar olmadığı, egemen güçlerin kendi kavgalarında insanları nasıl kırdığı gizlenir, insanların kendi kurtuluşları için verilen mücadelelerden, kazandıkları başarılarından söz edilmez.

Biz işçiler eğitimden kendi sınıfımız üzerinde oynanan oyunu, içinde yaşadığımız soygun ve sömürüden kurtulmanın yolunun öğrenilmesini anlarız. Bizim eğitimimizin, ne yapacağımıza, nasıl yapacağımıza cevap veren bir mücadele aracı olmasını isteriz.

Bu öğrenim bizim örgütlenmemizden başlar. İşyerinden doğan hakların alınması için yola koyulduğumuzda örgütlenme ile birlikte başlayacaktır ilk eğitim. İşyerindeki çalışma koşullarından, aldığımız ücretten çıkardığımız madenin kullanılmasından, artık değerden başlar. Patrondan alacaklarımızın nasıl ele geçirilmesi gerektiği ve bunun için ilk örgütlüğün sendikalar olduğu ile devam eder. Sendikaların kuruluşundan, sarı sendikaların işlevinden ve devrimci sendikal örgütlenmeye, örgüt yapısı, işleyişi, örgütlenme anlayışı, mü-

cadele anlayışına kadar hepsi öğrenilir. Bütün bunlar olaylara, doğuşu ve sonucuyla artık işçi gözlüğüyle bakmaktır. Artık patronlar için değil kendimiz için sınıf olma doğrultusunda bir ilk adımdır. Ancak bu adım sadece sendikalar üzerine yoğunlaşmaz, ekonomik ve demokratik haklar alma şeklinde soyutlanmaz. Sınıfımızın kurtuluşunun sağlanması için verilmesi gereken mücadelenin bir parçası olarak gelişir.

Eğitim bir masanın etrafında oturarak veya sıra sıra oturarak verilen bir öğreti değildir. Eğitim ağırlıklı çalışmanın, mücadelenin içinde sürdürülür. Her yerde sürdürülür. Ocakta kazmanın başında vagonun kancasını takarken, oturup bir yudum çay içerken, tarlada koştururken, bahçede otururken, gazete okurken hep sürer. Toplu sözleşme masasında, grev'de faşist saldırılara göğüs germede eğitim sürer. Toplantılar, tartışmalar ve yasaların yapmamızı zorunlu kıldığı kongreler hepsi birer eğitimidir. Eğitim kendi sınıfımızın kurtuluşu için girdiğimiz mücadelenin yirmidört saatinde yirmidört saat sürer.

Ve raporumuz eğitimimizin bir parçasıdır.

12.

BÖLÜM

HUKUK BÜROSU ÇALIŞMALARI

Hukuk Büromuzda iki avukat çalışmaktadır. Ancak, yoğun örgütlenme çalışmaları içinde büro elemanlarının tek yoğun alanı hukuksal sorunlar olmamaktadır. Örgütlenmeden, greve ve toplu iş sözleşmesi görüşmelerine kadar süren yoğun çalışmalarda hukuk bürosu çalışanları da yer almışlardır. Örgütlenme alanlarının yer olarak dağılık olması sonucu zaman zaman bölgede bulunan avukatlarda hukukî sorunların çözümünde katkıda bulunmuşlar ve bulunmaktadırlar.

Hukuk Bürosunca izlenen hukukî sorunlarının dökümü aşağıda gösterilmiştir.

I — İşverenlerin açtıkları davalar :

A — KAZANILAN DAVALAR

- 1 — 5.10.1977'de Hekimhan İşyerlerinde başlayan grevi, gerici faşist güçlerle kıramayan Bilfer patronunun değişik dört mahkemeden istediği ihtiyati tedbir talepleri red edilmiştir. Toplu iş sözleşmesi masasından kaçan patron, grevi kırmak için ayrıca grevin kanunsuzluğunun, işkolunun değişik olduğunu ve toplu iş sözleşmesinin fesh edilmediğinin tesbiti için açtığı davalar da red edilmiş ve kararlar Yargıtay'ca da onanmıştır.

II — İşverenlere karşı açılan davalar :

A — KAZANILAN DAVALAR

- 1 — Tok Madencilik Ltd. Şti. Tomarza İşyerlerinde uyguladığı yasa dışı lokavt uygulaması, sorunun yargı organlarına götürülmesi sonucu kaldırılmıştır.
- 2 — Aşkale Grevinin Bakanlar Kurulu'nca ertelenmesine ilişkin, Danıştaydan yürütmenin durdurulma kararı alınmıştır.

B — KAYBEDİLEN DAVALAR

- 1 — Büyük Çeltek patronunun yasa dışı lokavt uygulaması sonucu açtığımız dava red edilmiştir. Mahkemenin bu kararı Yargıtay'ca da onaylanmıştır.

- 2 — Aşkale Kömür Ocağı, işçileri ve yöre halkını sindirmek için MC iktidarlarınca kapatılmış, kapatma kararına karşı Danıştay'a yaptığımız başvuru **GÖREV YÖNÜNDEN RED EDİLMİŞTİR.**

III — Sarı sendikaların açtıkları davalar :

A — KAZANILAN DAVALAR

- 1 — Maden Federasyonu'nun T.K.İ. işvereni ile Sendikamız arasında imzalanan protokolün iptali için açtığı dava mahkemece rededilmiştir.
- 2 — Hekimhan işçisinin patronca yıllardır sömürülmesinde ortak olan Orta ve Doğu Anadolu Maden İşçileri Sendikası'nın Bıdır işyeri sözleşmesinin iptali davası da rededilmiştir.
- 3 — Doğu ve Güneydoğu Maden İşçileri Sendikasının Cizre - Şırnak işyeri için toplu sözleşme görüşmelerinin durdurulması ve toplu sözleşmenin sürdüğünün tesbiti için açtığı davalarda rededilmiştir.

IV — Yetki davaları :

A — KAZANILAN YETKİLER

- 1 — Cizre - Şırnak işyeri için Doğu ve Güneydoğu Maden İşçileri Sendikası'nca imzalanan toplu iş sözleşmesi sarı sendikaca feshedilmemiştir. Sendikamız

işyerinde çalışan tüm işçileri örgütleyip sözleşmeyi çoğunluk sendikası olarak feshetmiş sorun yargı organlarına gitmiş ve yetkiyi sendikamız kazanmıştır.

- 2 — Hekimhan işyerleri için Malatya Bölge Çalışma Müdürlüğü Sendikamızı yetkili kılmış, karara sarı sendika itiraz etmiş, mahkeme ise Sendikamızın yetkili olduğunu saptamıştır.
- 3 — Diğer işyerlerinde ise yetkiler Bölge Çalışma Müdürlüğü safhasında kesinleşmiştir.

B — KAYBEDİLEN YETKİLER

- 1 — Çamaltı Tuzlası İşyerinde yetki, yapılan irade beyanı sonucunda sarı sendikaya verilmiştir. İşverenin ve bürokratik kesimlerin ağır baskısı sonucu kaybedilen irade beyanına Yargıtay nezdinde itiraz edilmiş ve karar bozulmuştur.

Davanın yargılama safhasında REFERANDUM KARARI çıkartılmıştır. Ancak, referandumda da sendikamız kazanamamıştır.

C — DEVAM EDEN YETKİ DAVALARI

- 1 — Faşist hareketin pilot bölge olarak seçtiği Beypazarı - Çayırhan - Nallıhan yörelerinde çalışan maden işçisi arkadaşlar Sendikamızda örgütlenerek sa-

rı sendika çemberini parçalamışlardır İşyeri yetkisi Bölge Çalışma Müdürlüğü'nce Sendikamıza verilmiş, karar mahkemece kesin olarak tastik edilmiştir.

Sarı sendika yasalara aykırı olarak kararı temyiz etmiş, Yargıtay usul yönünden bozmuştur. Davayı temyiz eden sarı sendika hakimi redederek davadan kaçmış ve sorunun uzamasına yol açmıştır. Dava halâ devam etmektedir.

V — Üyelerimizin başvurusu ile açılan davalar :

A — KAZANILAN DAVALAR

- 1 — Yeni Çeltik İşyerinde işkazası sonucu yaralanan iki işçinin davası sonuçlandırılmıştır.
- 2 — Çinkur A.Ş.'ne ait Belbaşı Maden İşletmesi'nde işçilere ödenmesi gereken 2 haftalık ücretlere ilişkin açılan örnek dava sonuçlanmış ve 124 üyemiz işçiye ödeme yapılmıştır.
- 3 — Tok Madencilik Ltd. Şti.'nin işçi ücretlerini ödememesi üzerine açılan dava kazanılmış ve üyelerimiz tüm ücretlerini almışlardır .
- 4 — Sendikamıza üye olan ve örgütlenme çalışmalarına öncülük eden arkadaşlar Ege Bölgesi Maden İşçileri Sendikası'ndan ihraç edilmiş ve kazanılmış

ekonomik hakları işverence kesilmiştir. Açılan örnek dava sonucu işçi arkadaşlar bütün haklarını almışlardır.

B — KAYBEDİLEN DAVALAR

- 1 — Bilfer şirketinin Hekimhan işyerlerinde çalışan bir arkadaşın ihbar ve kötüniyet tazminatı davası işçi arkadaştan alınan ibraname nedeniyle kaybedilmiştir.

C — DEVAM EDEN DAVALAR

- 1 — İşverenlerin açık kusurları nedeniyle Çelték'de, Aşkale'de yaşamlarını yeraldında yitiren Mahmut Yiğit, Mehmet Çakmak, Ali Akıncı, Ali Ateş, Hasan Akbaş arkadaşların tazminat davaları devam etmektedir.
- 2 — Aşkale Ocağının kapanma dönemine ilişkin ücret alacak davası devam etmektedir.
- 3 — Çamaltı Tuzlasında çalışan işçi arkadaşlara dayanışma aidatı ile yararlanmanın uygulanmaması üzerine İzmir'de açılan dava devam etmektedir.

VI — Sendikamız ve çalışanları aleyhine açılan davalar:

- 1 — Sendikamıza ait olan otomobil için, yönetici kurullarda daha önce çalışan ve onur kurulu kararıyla üyelik ilişkileri son bulan kişilerce iki alacak davası açılmıştır. Bu davalardan biri Suluova mahkemelerinde olup

devam etmektedir. Ankara'da açılan dava ise sendikamız aleyhine sonuçlanmıştır.

- 2 — Örgütlenme Sekreterimiz hakkında Elazığ Ağır Ceza Mahkemesinde açılan ceza davası devam etmektedir.
- 3 — Sendikamız yayınlarından Hekimhan Grevi ve Kaysı Çiçeği adlı kitap nedeni ile yayım sekreteri ve kitap yazarı arkadaş Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmaktadır.
- 4 — Sendikamız Haber Bülteni Sorumlu Müdürü hakkında açılan kamu davaları da devam etmektedir.
- 5 — Aşkale, Hekimhan grev filimlerine Malatya'da polisçe elkonulmuş ve sendikamız görevlilerine işkence yapılmıştır. Filmler için açılan davada devam etmektedir.

hekimhan günlüğü

Ne yapalım dostlar namus
Belası

Nasıl söylemiyor Bukeragimlen
KIRAR konar işyeri durur dillere destan
olur hekimhan davullar zurnalar çalar
Mazteciler gelir yanık yanık fotoğraf çek-
en, hekimhanda işçi aç çoluk çocuğu
çıplak Tüm köy Halkı Bulguruyla soğanıyla
odunıyla karşılar köylerden
gelen yardımı Kırar yerine sokmaz.
Faşistler Bir yandan polisler sil-
ah çeker. Fakire zenginler üfürük
çalar Fakire

HEKİMHAN MADEN İŞÇİSİNİN NOT DEFTERİNDEN...

...

Ne yapalım dostlar namus belası. Nasıl söylemiyor bu ka-
ra günler. Grev konar. İşyeri durur, dillere destan olur He-
kimhan. Davullar, zurnalar çalar, Gazeteciler gelir, yanık ya-
nık fotoğraf çeker. Hekimhan'da işçi aç, çoluk çocuğu çıplak.
Tüm köy halkı, bulguruyla, soğanıyla, odunuyla karşılar. (yar-
dım eder grevcilere) Köylerden gelen yardımı, grev yerine
sokmaz faşistler. Bir yandan polisler silah çeker fakire. Zen-
ginler üfürük çalar fakire.

...